

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21

วิทยานิพนธ์
ของ
เอกสิทธิ์ ประครองศรี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา

พฤษภาคม 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21

วิทยานิพนธ์
ของ
เอกสิทธิ์ ประครองศรี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา

พฤษภาคม 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายเอกสิทธิ์ ประครองศรี
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

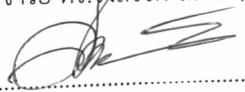
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ ดร. รุ่งสรรค์ โนมยา)

ประธานกรรมการ

(อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

(ผศ.ดร. สมบัติ ท้ายเรือคำ)

กรรมการ

(ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์)

(ผศ.ดร. บังอร กุมพล)

กรรมการ

(กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์)

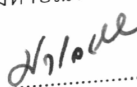

(อาจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ)

กรรมการ

(ผู้ทรงคุณวุฒิ)

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีได้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

(รศ.ดร.ประวิต เอราวรรณ์)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(ศ.ดร.ปรีชา ประเทพา)

ผู้รักษาการ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 21 เดือน พ.ค. พ.ศ. 2556

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ ประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บังอร กุมพล กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องตลอดมาตั้งแต่ต้นจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จเรียบร้อยโดยสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสาธน์ เนื่องเฉลิม อาจารย์ ดร.นุชหนา เหลืองอังกูร อาจารย์ ดร.อมร มะลาศรี อาจารย์ ดร.กฤตวรรณ คำสม อาจารย์วิชุลดา สุวรรณผู อาจารย์ ดร.สุนันท์ สีพาย อาจารย์ ดร.ศักดิ์สิทธิ์ ลิทธิสัน อาจารย์ จิตตรา พิกุลทอง อาจารย์เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ อาจารย์ ดร.เทิดศักดิ์ สุพันธ์ อาจารย์ ดร.สมประสงค์ เสนารัตน์ อาจารย์สุชาติ หอมจันทร์ อาจารย์วันดา หอมจันทร์ และอาจารย์ ลัดดาวัลย์ ภูสีอ่อน ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ และให้คำปรึกษาเสนอแนะประเมินเครื่องมือ ในการวิจัย

ขอขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษาทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำในการทำวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อปราณี คุณแม่สุภาภรณ์ ประครองศรี ตลอดจนญาติพี่น้องทุกท่านที่คอยให้กำลังใจและสนับสนุน จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จได้โดยสมบูรณ์

ขอขอบคุณนิสิตรุ่นพี่ปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยการศึกษาโดยเฉพาะ นายวรวิทย์ บุญญาธิพิทักษ์ นางสาวกุลนิดา ศรีคำเวียง ที่ให้คอยให้กำลังใจ ช่วยเหลือ และแนะนำสิ่งดี ๆ

ขอขอบคุณนิสิตปริญญาโทระบบพิเศษ รุ่น 24 สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา ศูนย์มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่าน โดยเฉพาะนางสาวนาฏยา วงษ์คำ และนายเจนวิทย์ วาริบ่อ ที่ให้คอยให้กำลังใจ ช่วยเหลือ และแนะนำสิ่งดี ๆ

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ผู้ให้กำเนิด และครูคนแรกของผู้วิจัย บุรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้การอบรมสั่งสอน ให้เป็นผู้มีคุณธรรม ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตจนประสบผลสำเร็จในการศึกษาและการดำเนินชีวิต ความสำเร็จครั้งนี้ จึงเป็นเกียรติประวัติสูงสุดแก่วงศ์ตระกูลและทุกคนในครอบครัว

เอกสิทธิ์ ประครองศรี

ชื่อเรื่อง	ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21
ผู้วิจัย	นายเอกสิทธิ์ ประครองศรี
กรรมการควบคุม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บังอร กุมพล
ปริญญา	กศ.ม. สาขาวิชา วิจัยและประเมินผลการศึกษา
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1,000 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรมความรุนแรงของครู พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน อิทธิพลของสื่อ แบบวัดความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ความฉลาดทางอารมณ์ การเห็นคุณค่าในตนเอง ความสามารถในการควบคุมตนเอง และเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง มีค่าความเที่ยงของแบบวัดเท่ากับ .935, .935, .934, .855, .836, .803, .853, .847 และ .830 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) ด้วยสถิติการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) แบบมีตัวแปรแฝง (Latent Variable)

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติ $\chi^2 = 271.23$, $df = 259$, $\chi^2/df = 1.133$ $p = .288$, CFI = .1.00, GFI = .982, AGFI = .968, RMSEA = .007, RMR = .017
2. ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง คือ ความสามารถในการควบคุม และตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง คือ เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน อิทธิพลของสื่อ ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ความฉลาดทางอารมณ์ และการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งตัวแปรในโมเดลทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงได้ร้อยละ 75.70

TITLE The Casual Factors Influencing for Attitude toward Violent Behavior of Matthayomsueksa 5 in the Secondary Educational Service Area Office 21

AUTHOR Mr. Ekkasit Prakhorngsree

ADVISORS Asst. Prof. Dr. Sombat Tayraukham
and Asst. Prof. Dr. Bang-on Kumpol

DEGREE M.Ed. **MAJOR** Educational Research and Evaluation

UNIVERSITY Mahasarakham University **DATE** 2013

ABSTRACT

The purpose of this study was to develop and examine the validity of the causal model of attitudes toward violent behavior of The Matthayomsueksa 5 in the Secondary Educational Service Area Office 21. The sample consisted of 1,000 Matthayomsueksa 5, obtained using the multi-stage random sampling technique. The tools used for the study were the measurements of attitudes toward violence behaviour, teacher's Violence, family violence, peers, media, adversity quotient, emotional intelligence, self esteem, self control and attitude to violence which had their reliabilities at .935, .935, .934, .855, .836, .803, .853, .847 and .830 respectively. Data were analyzed by latent variable of path analysis of structural equation modeling (SEM).

The results of the study were as follows:

1. The causal model of attitudes toward violent behavior of the Matthayomsueksa 5 in the Secondary Educational Service Area Office 21 was consisted with empirical data regarding $\chi^2 = 271.23$, $df = 259$, $\chi^2/df = 1.133$, $p = .288$, CFI = .1.00, GFI = .982, AGFI = .968, RMSEA = .007, RMR = .017
2. The variable directly affecting attitudes toward violence behavior was self control and the variables both directly and indirectly affecting attitudes toward violence behavior were teacher's Violence, family violence, peers, media, adversity quotient, emotional intelligence and self esteem. All variables could explain the variance of the attitudes toward violence behavior at 75.70 percent.

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
	สมมติฐานของการวิจัย	5
	ความสำคัญของการวิจัย	5
	ขอบเขตของการวิจัย	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2.	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติ	13
	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมความรุนแรง	32
	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง	41
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	100
	งานวิจัยในประเทศ	100
	งานวิจัยต่างประเทศ	102
	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	103
3	วิธีดำเนินการวิจัย	112
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	112
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	118
	การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ	118
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	124
	การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	125
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	139
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	144
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	144
	ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	146
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	144
	ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน	147
	ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปร สังเกตได้	148

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติ ต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21	152
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	164
ความมุ่งหมายของการวิจัย	164
สรุปผล	164
อภิปรายผล	166
ข้อเสนอแนะ	171
บรรณานุกรม	173
ภาคผนวก	183
ภาคผนวก ก ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	184
ภาคผนวก ข คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	191
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	201
ภาคผนวก ง ตัวอย่างคำสั่งที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	204
ประวัติย่อของผู้วิจัย	216

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	วิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง	104
2	จำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 จาก 10 สหวิทยาเขต	112
3	รายชื่อโรงเรียนที่แบ่งขนาดตามจำนวนนักเรียนใน 5 สหวิทยาเขต	115
4	จำนวนนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	117
5	เกณฑ์การการตรวจให้คะแนนและจำนวนผู้เชี่ยวชาญของเครื่องมือแต่ละฉบับ	119
6	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและความเที่ยง ของแบบวัดและแบบสอบ	123
7	การแปลความหมายของแบบวัดและแบบสอบตามรายฉบับ	125
8	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรง ของครู (TEV)	128
9	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรง ในครอบครัว (FAV)	129
10	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรง จากกลุ่มเพื่อน (PEE)	130
11	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงอิทธิพลของสื่อ (MED)	131
12	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรค (AQ)	132
13	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)	133
14	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE)	134
15	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงความสามารถในการควบคุม ตนเอง (SEC)	135
16	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงเจตคติต่อพฤติกรรม ความรุนแรง (ATV)	136
17	สรุปค่าสถิติหรือดัชนีที่ใช้ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูล เชิงประจักษ์	138
18	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรม ความรุนแรง	147
19	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้	149
20	ผลการวิเคราะห์แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าสัมประสิทธิ์ อิทธิพลของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามสมมุติฐาน	154

21	ผลการวิเคราะห์แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ที่ปรับแก้	158
22	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ค่าอำนาจจำแนกและความเที่ยง ของแบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV)	192
23	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ค่าอำนาจจำแนกและความเที่ยง ของแบบวัดความสามารถในการควบคุมตนเอง (SEC)	193
24	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ค่าอำนาจจำแนกและความเที่ยง ของแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE)	194
25	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ค่าอำนาจจำแนกและความเที่ยง ของแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)	195
26	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ค่าอำนาจจำแนกและความเที่ยง ของแบบวัดความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ)	196
27	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ค่าอำนาจจำแนกและความเที่ยง ของแบบวัดอิทธิพลของสื่อ (MED)	197
28	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเที่ยง ของแบบวัดเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV)	198
29	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ค่าอำนาจจำแนกและความเที่ยง ของแบบวัดเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (FAV)	199
30	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ค่าอำนาจจำแนกและความเที่ยง ของแบบวัดเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของกลุ่มเพื่อน (PEE)	200
31	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจความตรงของเครื่องมือ	202

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	องค์ประกอบกาเกิดภาวะความรุนแรง	33
2	ชนิดความรุนแรง ตามประเภทและลักษณะของการกระทำความรุนแรง	36
3	การเชื่อมโยงของ AQ กับคุณสมบัติทั้ง 3 ประการ ตามแนวความคิดของสโตลทซ์	74
4	ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมของครูและการปกครองตนเองของเด็ก	81
5	มาตราส่วนประมาณค่าชนิด Graphic Rating Scales	98
6	โมเดลเชิงสมมุติฐานปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	110
7	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงเหตุการณ์ พฤติกรรมความรุนแรง ของครู (TEV)	128
8	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรง ในครอบครัว (FAV)	129
9	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรง จากกลุ่มเพื่อน (PEE)	130
10	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงอิทธิพลของสื่อ (MED)	131
11	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงความสามารถ ในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ)	132
12	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)	133
13	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE)	134
14	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงความสามารถในการควบคุม ตนเอง (SEC)	135
15	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงเจตคติต่อพฤติกรรม ความรุนแรง (ATV)	136
16	ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามสมมุติฐาน	153
17	ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่ปรับแก้	157

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสภาพสังคมไทยในปัจจุบันที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เด็กและเยาวชนที่จะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ จึงเป็นทรัพยากรและทุนพลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ แต่ในยุคปัจจุบันกลับพบว่าวัยรุ่นที่เป็นวัยกำลังศึกษาเล่าเรียนทั้งหลายได้ใช้ชีวิตเที่ยวเตร่ตามสถานบันเทิง ศูนย์การค้าร้านเกม และผับ ซึ่งสามารถพบเห็นกันได้จนกลายเป็นเรื่องปกติ นอกจากนี้ยังมีวัยรุ่นอีกส่วนหนึ่งที่มีพฤติกรรมชอบเล่นการพนัน ชอบเที่ยวกลางคืน ติดการเล่นเกม (เติมทิพย์ พานิชพันธุ์. 2550 : 1 ; อ้างอิงมาจาก ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน. 2549 : 8) พฤติกรรมที่กล่าวมานี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และยิ่งกว่านี้ยังพบว่าวัยรุ่นมีปัญหาพฤติกรรมรุนแรง ดังมีข่าวเกี่ยวกับกลุ่มวัยรุ่น ก่อการทะเลาะวิวาท ยกพวกตีกัน ทำร้ายร่างกายกัน ทำลายทรัพย์สินของส่วนรวม การล่อลวงละเมิดทางเพศ การใช้ภาษาถ้อยคำที่รุนแรง ข่มขู่ ต้าหนิติเตียน กล่าวโทษผู้อื่น การใช้ภาษาท่าทางที่ไม่เหมาะสม มีเหตุการณ์ที่เด็กวัยรุ่นใช้ความรุนแรงเกิดขึ้นบ่อยครั้งในหลายลักษณะ เช่น การทำร้ายตนเองจนถึงการฆ่าตัวตาย การทำร้าย การข่มขืน หรือการฆ่าผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งในอดีตเด็กไทยจะเลือกทำร้ายตนเอง แต่ในสภาพปัจจุบันได้เปลี่ยนไปโดยเด็กจะใช้ความเคียดแค้นมาทำร้ายคนอื่นแทน ดังปรากฏเป็นข่าวตามสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น “รวบแก๊งโจ่งกพวกก่อเหตุตะลุมบอล ใช้มีดฟันตำรวจและยิงถูกชาวบ้านได้รับบาดเจ็บ” (ไทยรัฐ. 2555) “สงกรานต์เมืองปราจีนบุรีดู ปาระเบิดปิงปอง 6 ลูก ไล่ยิงเลือดสด บาดเจ็บ 3 ราย ถูกสะเก็ดระเบิดปิงปอง 2 ราย ถูกยิง 1 ราย” (ไทยรัฐ. 2554) ที่กล่าวมานี้เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ในสังคมไทย ต้องมีการการศึกษาแนวทางหรือวิธีการปรับเปลี่ยนแก้ไขพฤติกรรมเพื่อที่จะทำให้พฤติกรรมความรุนแรงลดน้อยลง ไม่เช่นนั้นพฤติกรรมเหล่านี้ก็จะกลายเป็นวัฒนธรรมตกทอดของวัยรุ่นต่อไปไม่มีวันจบสิ้น นำพามายังปัญหาทางสังคมที่ยากที่จะเยียวยา ซ้ำยังเป็นเหตุทำให้สูญเสียทรัพยากรอันสำคัญที่จะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญต่อไป ซึ่งปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551 : 244-245) อธิบายไว้ว่าเจตคติเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ หลังจากที่บุคคลได้มีประสบการณ์ในสิ่งนั้นอาจจะเป็นความรู้สึกในทางบวก ความรู้สึกในทางลบ หรือความรู้สึกที่เป็นกลาง บุคคลจะแสดงความรู้สึกได้ 2 ลักษณะ คือ พฤติกรรมภายในและภายนอก และ Berkowitz (วัฒนา โอทาตะวงศ์. 2547 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Berkowitz. 1964 : 3) อธิบายเกี่ยวกับความรุนแรงไว้ว่าเป็นพฤติกรรมที่กระทำรุนแรงผิดปกติ และก่อให้เกิดความเสียหาย หรือมีจุดมุ่งหมายที่จะทำร้ายหรือทำลายสิ่งของบางอย่างดังนั้นการศึกษาเจตคติต่อความรุนแรงจึงเป็นหนทางหนึ่งซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาความรุนแรงขึ้นได้ การที่วัยรุ่นจะมีเจตคติต่อความรุนแรงมากน้อยเพียงไหนอย่างไร และขึ้นอยู่กับปัจจัยใดบ้าง ได้มีนักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้ทำการศึกษาและนำเสนอไว้ต่าง ๆ กันไป

การมีพฤติกรรมความรุนแรงนั้น ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548 : 224-225) ได้นำเสนอไว้ว่า หากมีการศึกษาทฤษฎีแรงจูงใจและกระบวนการแรงจูงใจนั้นก็เพื่อจะตอบคำถามว่าอะไรเป็นสาเหตุของพฤติกรรม การจูงใจพฤติกรรมมีทิศทางอย่างไร ทำไมพฤติกรรมนั้นจึงแข่งขันทำไมพฤติกรรมนั้นจึงลดลง และทำไมพฤติกรรมนั้นจึงสิ้นสุดลง เพื่อจะตอบคำถามเหล่านั้นก็ควรที่จะได้เข้าใจถึงแหล่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการจูงใจ ซึ่งเป็นการเกิดด้านชีววิทยา (Biogenic) ที่เกิดจากร่างกาย หรือการเกิดจากกระบวนการทางสังคมวิทยา (Sociogenic) หรือเป็นการผสมผสานระหว่างด้านชีววิทยาและสังคมวิทยา การแก้ปัญหาพฤติกรรมที่รุนแรงที่เกิดขึ้นจึงต้องแก้ไขปรับปรุงทั้งด้านตัวบุคคลและด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งสาเหตุจากตัวบุคคลนั้นเป็นสิ่งสำคัญเพราะหากบุคคลเรียนรู้ที่จะคิดไตร่ตรองพิจารณาการกระทำด้วยเหตุผลและบนรากฐานของความเป็นจริง จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้บุคคลสามารถลดพฤติกรรมความรุนแรงของตนเองลงได้ ความเห็นของ Goleman (กาญจนา กลิ่นหอม. 2546 : 19-22 ; อ้างอิงมาจาก Goleman. 1995) บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจ ความรู้สึก ความคิดและอารมณ์ของตนเองได้ตามความเป็นจริงเสมอ สามารถประเมินตนเองได้อย่างชัดเจนตรงไปตรงมา มีความสามารถที่จะจัดการกับอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถที่จูงใจตนเอง สามารถนำอารมณ์ และความรู้สึกของตนเองมาสร้างพลังในการกระทำสิ่งต่าง ๆ และมีพลังในการให้กำลังใจตนเองในการคิด และการกระทำอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับอริยา คูหา (2545 : 144) ที่กล่าวว่า การรู้จักควบคุมอารมณ์ตนเองและใช้อารมณ์ให้เป็นประโยชน์ ย่อมส่งผลให้ชีวิตมีความสุขเป็นผลดีต่อตนเอง สังคม การงาน และสิ่งแวดล้อม สิ่งนั้นคือ ความฉลาดทางอารมณ์หรือความสามารถทางอารมณ์ สอดคล้องกับแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (2543) ที่เชื่อว่า เด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะนำไปสู่การเป็นคนดี มีคุณค่า และมีความสุข และปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551 : 247) ให้ความเห็นว่าความรู้สึกหรืออารมณ์เป็นองค์ประกอบของเจตคติที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า เป็นผลเนื่องมาจากบุคคลประเมินผลสิ่งเร้านั้นแล้วว่าพอใจหรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ ดีหรือเลว อันเป็นปัจจัยที่จะมีอิทธิพลที่มีต่อการเกิดและการเปลี่ยนเจตคติต่อความรุนแรง และทุกวันนี้เยาวชนส่วนมากขาดความอดทนอดกลั้นต่อปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือบริบทที่ตนเองอาศัยอยู่ แต่ถ้าบุคคลมีความสามารถในการการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคก็จะช่วยให้ความรุนแรงลดน้อยถอยลง ซึ่ง Stoltz (1997 : 53-58) ยังให้ความเห็นว่าคนที่สามารถควบคุมอารมณ์ด้านลบ และควบคุมผลกระทบและความเสียหายต่อการดำเนินชีวิตเมื่อมีปัญหาความยุ่งยากเกิดขึ้น เป็นผู้ที่พร้อมรับกับความยากลำบากทุกสถานการณ์ไม่หวั่นไหว ไม่เก็บมาคิดมากจนจมอยู่กับความทุกข์ แต่คิดได้ว่าอุปสรรคเป็นเพียงเหตุการณ์หนึ่งที่ผ่านมาในชีวิตและจะผ่านไป

ในการบูรณาการตามแนวคิดทฤษฎีการเห็นคุณค่าในตนเองและความสามารถในการควบคุมตนเองพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการควบคุมตนเองเป็นผลมาจากการเรียนรู้ประสบการณ์จริงและการถ่ายทอดทางสังคมอันเกิดจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู การควบคุม การทำหน้าที่ของพ่อแม่ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มปฐมนูมิ McMaster (แสงทอง ไชยเมืองชื่น. 2548 : 17 ; อ้างอิงมาจาก McMaster. 1978) พ่อแม่หรือผู้ที่ได้รับหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัวต้องมีหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ โดยการให้ความรัก ความเอาใจใส่ ความอบอุ่น ได้รับการตอบสนองความต้องการด้านจิตใจ และอารมณ์อย่างเหมาะสม ทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูอบรมสมาชิก ให้เป็นสมาชิกที่มีคุณภาพ ของสังคมเป็นพลเมืองดีของชาติในอนาคต Friedman

(แสงทอง ไชยเมืองชื่น. 2548 : 18 ; อ้างอิงมาจาก Friedman. 2003) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันสิ่งที่ขาดหายไปจากสถาบันครอบครัวมากที่สุด คือ ประเด็นการตอบสนองความต้องการด้านจิตใจ และอารมณ์อย่างเหมาะสม การดูแลความประพฤติของสมาชิก การเป็นแบบอย่างที่ดีในการประกอบอาชีพสุจริต และอบรมธรรพ์เพื่อให้ครอบครัวมีสถานภาพมั่นคง เพราะพ่อแม่จะมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นทั้งในด้านทัศนคติ ค่านิยม การวางแผนอาชีพ ตลอดจนความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการควบคุมตนเอง หากครอบครัวดำเนินชีวิตอย่างไร วัยรุ่นก็มักจะเลียนแบบพฤติกรรมอย่างนั้น

ปัจจัยภายนอกได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางสังคมของวัยรุ่นนอกจากครอบครัวแล้วยังมีสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยครูและเพื่อน Woolfolk (ประสาธน์ อิศรปริดา. 2552 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Woolfolk. 1990 : 5-8) ได้กำหนดภารกิจ และบทบาทหน้าที่ของครูไว้ 7 ประการด้วยกัน ในจำนวนนี้มีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา และครูเป็นแม่แบบ (Model) รวมอยู่ด้วย ครูในฐานะผู้ให้คำปรึกษานั้นหมายถึง ในห้องเรียนหนึ่ง ๆ จะมีเด็กที่มีปัญหาที่ครูต้องเกี่ยวข้องไม่มากนักน้อยครูจึงอยู่ในฐานะผู้ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือเด็กเหล่านั้น ครูต้องมีความรู้ลึกไวก่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก ต้องสามารถวินิจฉัยเบื้องต้นได้ว่าเด็กคนใดต้องการความช่วยเหลือจากครูนอกจากนี้ครูยังอยู่ในฐานะแม่แบบสำหรับเด็ก เด็กจะเลียนแบบครูหลาย ๆ ประการ เด็ก ๆ จะเลียนแบบหรือเรียนรู้ลักษณะของครูโดยครูไม่ต้องสอน สอดคล้องกับ ลักขณา สิริวัฒน์ (2545 : 33) ครูเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญ และมีอิทธิพลต่อชีวิตของวัยรุ่น โดยครูเป็นตัวแบบ และเป็นผู้ที่หล่อหลอมให้นักเรียนเป็นคนดี หรือเลวได้ หากว่าวัยรุ่นมีปฏิสัมพันธ์กับครูไปในทิศทางบวกสามารถช่วยส่งเสริมให้วัยรุ่นสนใจในสิ่งที่สมควรจะต้องเรียนรู้และส่งผลให้ปรับตัวได้ดี แต่ถ้าวัยรุ่นมีปฏิสัมพันธ์กับครูในทิศทางลบจะทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกรับข้อยึดใจ ความวิตกกังวล และความเครียด ส่งผลให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และทวีความรุนแรงจนกลายเป็นปัญหาสังคมได้ และผกา สัตยธรรม (2545 : 41-42) ครูต้องใช้ความสามารถและไหวพริบในการดูแลเอาใจใส่ การให้ความช่วยเหลือ และคำแนะนำ เนื่องจากครูซึ่งมีความใกล้ชิด วัยรุ่นจึงจำเป็นต้องรู้ว่าวัยรุ่นต้องการอะไรการแสดงความรักไม่พอใจวัยรุ่นมักส่งผลเสีย กล่าวคือ ถ้าครูไม่เอาใจใส่ไม่ให้คำปรึกษา ตลอดจนการลงโทษที่รุนแรงทำให้สุขภาพจิตและระดับสติปัญญาของวัยรุ่นได้รับความกระทบกระเทือนอย่างมาก และการที่มนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นครอบครัวแต่ในบางครอบครัวก็มีพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในทางที่ไม่ดีให้กับบุตรซึ่ง Sprey (ปิยะวดี สิงห์พันธ์. 2544 : 21 ; อ้างอิงมาจาก Sprey. 1979) ได้เสนอแนวคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัวว่าเกี่ยวข้องกับความเป็นอิสระ การใช้อำนาจระหว่างกัน จะมีผลกระทบต่อกุณภาพและความมั่นคงของครอบครัวมากกว่าความขัดแย้งที่เกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องงาน ส่วนสาเหตุที่เกิดความรุนแรงในครอบครัวนั้น คณะกรรมการการเยาวชนและผู้สูงอายุ วุฒิสภา (บุญเสริม หุตะแพทย์. 2545 : 45 ; อ้างอิงมาจาก คณะกรรมการการเยาวชนและผู้สูงอายุ วุฒิสภา. 2540) พุดถึงสาเหตุหลัก ๆ ว่าเกิดจากสาเหตุความผิดปกติของจิตและบุคลิกภาพ สาเหตุภาวะทางสังคมวิทยา ระบุว่าบุคคลเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมและสิ่งที่ได้พบปะ ปัจจัยแวดล้อมภายนอกมีผลต่อครอบครัว ส่วนสาเหตุสุดท้าย คือ จากสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ในส่วนของนักจิตวิทยาได้ให้ความสำคัญกับพัฒนาการทางบุคลิกภาพโดยเฉพาะ Freud (สุรงค์ โค้วตระกูล. 2550 : 32-36 ; อ้างอิงมาจาก Freud. 1856-1939) เน้นถึงพัฒนาการทางบุคลิกภาพของมนุษย์ว่า แรงขับในตัวที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิดที่เรียกว่า Libido หรือพลังชีวิต เป็นพลังที่ทำให้คนเราอยากมีชีวิตอยู่ อยากสร้างสรรค์ อยากมีความรัก และเป็นพลังที่ทำให้มนุษย์ทำพฤติกรรมต่าง ๆ นานา โดยมีแรงขับทางด้านเพศหรือ

กามารมณ์ (Sex) เพื่อเป้าหมายคือความสุขและความพึงพอใจ (Pleasure) นอกจากนี้ ฟรอยด์ยังเชื่อว่า ความคับข้องใจเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาทางบุคลิกภาพ แต่ต้องมีจำนวนพอเหมาะที่จะช่วยพัฒนา Ego แต่ถ้ามีความคับข้องใจมากเกินไปก็จะเกิดปัญหาและทำให้เกิดกลไกในการป้องกันตัว (Defense Mechanism) ซึ่งเป็นวิธีการปรับตัวในระดับจิตไร้สำนึกการหาสิ่งอื่นมาแทนที่เช่น บุคคลที่นายข่มขู่หรือคับข้องใจ กลับมาบ้านก็อาจใช้ภรรยาหรือลูกเป็นแพะรับบาป นักเรียนโกรธครูแต่ทำอะไรครูไม่ได้ ก็อาจเลือกสิ่งของเป็นสิ่งที่แทนที่ระบายอารมณ์ เป็นต้น

จากข้อมูลจังหวัดหนองคาย โดยสำนักงานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดให้มีการศึกษาสภาพปัญหาสังคมของจังหวัด โดยวิธีการประกอบด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดเวทีประชาคม การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลตามแผนยุทธศาสตร์ สร้างสวัสดิการสังคมไทย ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2550-2554) ในเวทีประชาคมต่าง ๆ ได้สะท้อนและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา พบว่า นอกเหนือจากปัญหาสังคมในภาพรวมแล้ว ปัญหาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ก็เป็นประเด็นปัญหาสำคัญ ที่ได้ถกเถียงกันอย่างกว้างขวาง นอกเหนือจากสภาพปัญหาของแก๊งวัยรุ่นน กวนเมือง (แก๊งค์นารายณ์) ที่เป็นปัญหาวอดหัวของ เมืองหนองคายแล้ว จากข้อมูลของหน่วยบริการ คลินิกส่งเสริมสุขภาพ (สังกัดโรงพยาบาลหนองคาย แต่ที่ตั้งอยู่ชานเมือง ให้การบริการรักษาและ ปรีกษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์) พบว่าปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การติดโรคทางเพศสัมพันธ์ รวมทั้ง เยาวชนหญิง-ชายเข้าสู่การขายบริการทางเพศได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น การมีวุ่นของนักเรียน นักศึกษาต่างอำเภอ ที่มาเรียนต่อในเขตเมือง เหล่านี้เป็นสัญญาณบ่งชี้ถึงปัจจัยเสี่ยงและอันตรายต่อ สุขภาวะและการดำรงชีวิตที่ดั่งามของเด็กและเยาวชน (สำนักงานการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์. 2554 : เว็บไซต์)

จากแนวคิดทฤษฎีแสดงให้เห็นว่าการที่วัยรุ่นมีเจตคติต่อความรุนแรงเป็นผลมาจาก ความต้องการ ความพอใจ และความสนใจส่วนบุคคล อันมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ ความรู้ และสิ่งแวดล้อม การที่วัยรุ่นจะมีเจตคติต่อความรุนแรงมากน้อยเพียงใด อาจประกอบขึ้นด้วยหลาย ๆ ปัจจัย เช่น ปัจจัยในตัวบุคคล ได้แก่ ปัจจัยด้านเจตคติ ปัจจัยด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ปัจจัยด้าน ความสามารถในการควบคุมตนเอง ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ ปัจจัยด้านการเผชิญปัญหาและ ฝ่าฟันอุปสรรค นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่เกิดจากสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัจจัยด้านพฤติกรรม ของครู ปัจจัยด้านพฤติกรรมความรุนแรงของกลุ่มเพื่อน ปัจจัยด้านพฤติกรรมความรุนแรงจากสื่อ และ ปัจจัยด้านพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว สำหรับผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มี อิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 เป็นการบ่งชี้ว่ามีตัวแปรใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความ รุนแรง มีอิทธิพลโดยตรงหรือทางอ้อม และมีระดับมากน้อยเพียงใด รูปแบบของโมเดลมีความ แปรเปลี่ยนหรือสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อเจตคติพฤติกรรม ความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

สมมติฐานของการวิจัย

โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้จะได้สารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงความ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 นอกจากนี้ยังจะเป็นประโยชน์แก่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้ศึกษาและตระหนักถึงความสำคัญของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงความ ซึ่งจะช่วยลดการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาของนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 56 โรงเรียน 5,173 คน จาก 10 สหวิทยาเขต

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 จำนวน 1000 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีตัวแปรที่ส่งผลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงชนิดที่เป็นตัวแปรแฝง จำนวน 9 ตัว ที่ได้จากตัวแปรสังเกตได้จำนวน 30 ตัว ดังนี้

2.1 ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous Latent Variables) ที่เป็นตัวแปรตาม คือ เจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (Attitude to violence : ATV) วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ได้แก่

2.1.1 ด้านความรู้เชิงประเมินค่า (Cognitive Component: COC)

2.1.2 ด้านความรู้สึก (Affective Component : AFC)

2.1.3 ด้านแนวโน้มพฤติกรรม (Behavioral Component : BEC)

2.2 ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous Latent Variables) ที่เป็นตัวอิสระ ได้แก่

2.2.1 ความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self – Control : SEC)

วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ได้แก่

2.2.1.1 การควบคุมตนเองด้านอารมณ์ (Self-Temper : SET)

2.2.1.2 การควบคุมตนเองด้านพฤติกรรม (Self- Behaviors : SEB)

2.2.1.3 ความอดทน (Patience : PAT)

2.2.2 การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self – Esteem : SEE) วัดได้จากตัวแปร
สังเกตได้ 3 ตัว ได้แก่

2.2.2.1 การยอมรับนับถือตนเอง (Self-Respect : SER)

2.2.2.2 การได้รับการยอมรับจากเพื่อน (Friend-Respect : FRR)

2.2.2.3 การได้รับการยอมรับจากครู (Teacher-Respect : TER)

2.2.3 ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence : EQ)
วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว ได้แก่

2.2.3.1 การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (Self-Awareness : SEA)

2.2.3.2 การจัดการกับอารมณ์ตนเอง (Self-Regulation :SEG)

2.2.3.3 การจูงใจตนเอง (Motivation Themselves : MOT)

2.2.3.4 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy : EMP)

2.2.3.5 การมีทักษะทางสังคม (Social Skill : SOS)

2.2.4 ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity
Quotient : AQ) วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว ได้แก่

2.2.4.1 การควบคุมสถานการณ์ (Control : CON)

2.2.4.2 การวิเคราะห์ขั้นตอนของอุปสรรคและยอมรับผลการกระทำของตนเอง
(Original and Ownership : ORW)

2.2.4.3 การรับรู้ถึงผลกระทบของอุปสรรค (Reach : REA)

2.2.4.4 ความอดทนต่ออุปสรรค (Endurance : END)

2.3 ตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous Latent Variables) ที่เป็นตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.3.1 เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (Teacher’s Violence : TEV)
วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ได้แก่

2.3.1.1 ด้านพฤติกรรมความรุนแรงที่ครูกระทำต่อนักเรียน (Teacher
Violence Toward You : TEY)

2.3.1.2 ด้านพฤติกรรมความรุนแรงครูกระทำต่อเพื่อนในห้อง (Teacher
Violence Toward Students : TVS)

2.3.1.3 ด้านพฤติกรรมความรุนแรงที่ครูลงโทษที่รุนแรง (Punishment : PUN)

2.3.2 เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (Family Violence : FAV)
วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ได้แก่

2.3.2.1 พฤติกรรมความรุนแรงที่ผู้ปกครองกระทำต่อนักเรียน (Parents
Violence Toward You : PVY)

2.3.2.2 พฤติกรรมความรุนแรงที่สามีกระทำต่อภรรยา (Father Violence
Toward Mother : FVM)

2.3.2.3 พฤติกรรมความรุนแรงที่ภรรยากระทำต่อสามี (Mother Violence
Toward Father : MVF)

2.3.3 เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (Peers : PEE)
วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ได้แก่

- 2.3.3.1 พฤติกรรมทางลบของเพื่อน (Friends' Negative Behavior : FNB)
- 2.3.3.2 พฤติกรรมความรุนแรงที่เพื่อนชักชวนหรือแนะนำ (Friends Advice to Fight : FAF)
- 2.3.3.3 พฤติกรรมความรุนแรงที่เพื่อนนัดหมายเพื่อกระทำความรุนแรง (Friends' Dating Violence : FDV)
- 2.3.4 อิทธิพลของสื่อ (Media : MED) วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ได้แก่
 - 2.3.4.1 การเปิดรับสื่อ (Media Exposure : MDE)
 - 2.3.4.2 การเรียนรู้จากสื่อ (Learn from Media : LFM)
 - 2.3.4.3 ผลของการเรียนรู้จากสื่อ (Result of Learning from Media : RLM)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความรุนแรง (Violence) หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ ซึ่งเป็นผลหรืออาจจะเป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมาน ทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้ถูกระทำ แบ่งออกเป็น

1.1 ความรุนแรงต่อร่างกาย หมายถึง การใช้กำลังและหรืออุปกรณ์ใด ๆ เป็นอาวุธ คุกคามหรือทำร้าย เช่น ขว้างปา ทุบของใส่ ผลัก กระชาก เขย่า ใช้มือฟาด ตบ ทุบตี เตะต้อย และใช้มีดหรือปืนเข้าทำร้าย เป็นต้น ส่งผลให้ผู้ถูกระทำ ได้รับบาดเจ็บต่อร่างกายหรืออาจถึงแก่ชีวิต

1.2 ความรุนแรงต่อจิตใจ หมายถึง การกระทำใด ๆ ซึ่งมีผลทำให้ผู้ถูกระทำได้รับความเสียหาย เสียสิทธิ และเสรีภาพ เช่น การพุดจาถูกด่าทอ ข่มขู่ ตะคอกใส่ ไม่ให้เกียรติ มองด้วย ความเหยียดหยาม ตลอดจนจำกัดและกีดกันสิทธิเสรีภาพทั้งในที่สาธารณะและในการดำเนินชีวิตส่วนตัว เป็นต้น

2. เจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (Attitude to violence) หมายถึง การรับรู้ ความรู้สึก ความคิดเห็น และแนวโน้มของพฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อการใช้ความรุนแรง ในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย อันเป็นผลมาจากประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดแนวโน้มของนักเรียน ในการที่จะแสดงพฤติกรรมดังกล่าวในวิธีการที่สอดคล้องกับ ความรู้สึกและความคิดเห็นของตน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ดังนี้

2.1 ความรู้เชิงประเมินค่า (Cognitive Component) หมายถึง การรู้ของบุคคลในเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และทางเพศ ทั้งในครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน หรือสื่อต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความคิด ความเชื่อที่มีต่อพฤติกรรมความรุนแรงในทางที่ดีหรือไม่ดี ชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ หรือทั้งพฤติกรรมทางบวกหรือทางลบ

2.2 ความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง การรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมความรุนแรงที่ตนเองรับรู้ แล้วทำให้นักเรียนมีอารมณ์ ความรู้สึกทั้งทางบวกหรือทางลบ พอใจ ไม่พอใจ โกรธเกลียด ชอบไม่ชอบ หักห้าม เกรี้ยว เสนอสนทน ต่อพฤติกรรมรุนแรง หรือเหตุการณ์ความรุนแรงทั้งในครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน สื่อต่าง ๆ

2.3 แนวโน้มพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง ความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่นักเรียนจะประพฤติปฏิบัติ แสดงท่าที ลงมือกระทำ หรือไม่ตอบสนอง หลังจากการได้รับรู้หรือมีอารมณ์ความรู้สึก ต่อเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นการ ดุด่า ชกต่อย ส่อเสียด แสดงสีหน้า รวมทั้งสื่อที่นำเสนอเกี่ยวกับความรุนแรง

3. การควบคุมตนเอง (Self-Control) หมายถึง กระบวนการปรับเปลี่ยน อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรม ที่สามารถยับยั้ง ชังใจ ละเว้น หลีกเลียง ไม่ให้เกิดอารมณ์หรือพฤติกรรมที่ไม่ดี เปลี่ยนแปลง มีความอดทน เพื่อให้เกิดอารมณ์หรือพฤติกรรมที่ดี เมื่อถูกต่อว่าจากคนรอบข้าง เมื่อเจอสถานการณ์ที่ไม่พอใจ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ดังนี้

3.1 การควบคุมตนเองด้านอารมณ์ (Self-Temper) หมายถึง กระบวนการที่ส่งผลต่อความระวัง การยับยั้ง การชังใจ การข่มใจ ความลังเล การให้อภัย มีสมาธิและสติเมื่ออยู่ในสภาวะที่ต้องเผชิญปัญหา หรือเกิดความขัดแย้งในจิตใจ รู้จักแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหา มีการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล

3.2 การควบคุมตนเองด้านพฤติกรรม (Self-Behaviors) หมายถึง กระบวนการที่สร้างให้เกิดการหลีกเลี่ยง ละเว้น เปลี่ยนแปลง ในด้านการแสดงออกทางพฤติกรรม หรือความประพฤติที่ไม่ขัดกับกฎเกณฑ์ข้อบังคับของสังคม และโรงเรียน ได้แก่ การเข้าเรียนตรงต่อเวลา การไม่ทุจริตในการสอบ การไม่ทะเลาะวิวาท ไม่เล่นการพนัน ไม่เสพสุรา บุหรี่ หรือสารเสพติด การปฏิบัติตามกฎจราจร การทิ้งขยะให้ถูกที่

3.3 ความอดทน (Patience) หมายถึง กระบวนการที่ส่งผลให้นักเรียน มีความกระตือรือร้น ความสม่ำเสมอ ความมุ่งมั่นต่อเป้าหมายที่ตั้งไว้ ความอดกลั้น ไม่หุนหันพลันแล่น ต่อความยากลำบากในการเรียนและการทำงาน การหักห้ามใจต่อเหตุการณ์ที่ยากลำบาก ย้าย และพยายามบังคับตนเองเมื่อเกิดความเหนื่อยอ่อนและเกียจคร้าน

4. การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) หมายถึง การยอมรับนับถือตนเองของบุคคล เนื่องจากตระหนักในคุณค่าของตนเอง เชื่อมมั่นในศักยภาพของตนเอง และการได้รับการยอมรับจากเพื่อน จากครอบครัว และจากสังคม ว่าตนเองมีคุณสมบัติเพียงพอในการประพฤติปฏิบัติตนให้บรรลุเป้าหมายที่พึงปรารถนา ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ดังนี้

4.1 การยอมรับนับถือตนเอง (Self-Respect) หมายถึง นักเรียนที่เห็นความสำคัญของตัวเอง ไม่ถูกเหยียดหยาม ประชดชีวิต ภูมิใจ พอใจ กับสิ่งที่ตนเองเป็นอยู่ มั่นใจในความสามารถ เป็นที่พึ่งและเป็นที่รักของคนอื่นได้ สร้างประโยชน์และเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและสังคม

4.2 การได้รับการยอมรับจากเพื่อน (Friend-Respect) หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการยอมรับไว้วางใจจากเพื่อน และมีความสามารถอันเป็นที่ยอมรับ ได้รับการยกย่อง เชิดชู ให้คำปรึกษาปัญหา คอยเป็นที่พึ่งของเพื่อน เพื่อนให้การเคารพ ให้เป็นผู้นำในการตัดสินใจ และไกล่เกลี่ยปัญหาต่าง ๆ ในห้องเรียน

4.3 การได้รับการยอมรับจากครู (Teacher-Respect) หมายถึง นักเรียนได้รับการยกย่อง เชิดชู จากความประพฤติของนักเรียนตน อาทิเช่น ใช้งานง่าย มีจิตอาสา ตั้งใจเรียน ยิ้ม ไหว้ ทักทายเวลาเดินผ่านครู เชื่อฟังคำสั่งสอน และได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน

5. ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่ตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง สามารถดูแลและควบคุมการแสดงออกได้อย่างเหมาะสม สร้างความหวังและให้กำลังใจตนเอง ไม่ย่อท้อกับอุปสรรคจนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น โดยมีโครงสร้างความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดของ โกลแมน (Goleman. 1998) ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัวแปร ดังนี้

5.1 การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (Self-Awareness) หมายถึง การเข้าใจ เข้าถึง ความรู้สึก ในอารมณ์ของตนเอง รู้ตัว รู้เท่าทันเหตุการณ์ของตนเองที่ทำให้เกิด อารมณ์โกรธ ดีใจ เสียใจ ที่มีต่อเหตุการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่ตนเองได้พบเจอทั้งในโรงเรียน บ้าน และในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

5.2 การจัดการกับอารมณ์ตนเอง (Self-Regulation) หมายถึง ความสามารถในการปรับเปลี่ยน ความรู้สึก ดีใจ เสียใจ โกรธ เกลียด เมื่อมีสถานการณ์ที่ส่งผลต่อความรู้สึกเหล่านั้น สามารถสะกดกลั้น หรือหยุดอารมณ์ได้และยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จนสามารถแสดงออกได้เหมาะสมตามสถานการณ์ที่ตนได้พบเจอ

5.3 การจูงใจตนเอง (Motivation Themselves) หมายถึง การกระตุ้นให้ตนเอง มีความกระตือรือร้น ให้กำลังใจ สร้างความหวัง สร้างความสนใจในการเรียน การทำงาน ถึงแม้จะเป็น กิจกรรมที่ตนไม่ชอบก็สามารถจะดำเนินการทำให้งานหรือการดำเนินกิจกรรมสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน สามารถเผชิญปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จตามที่ ตั้งเป้าหมายไว้ มีจิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหวต่อสภาพกดดันในสถานการณ์ต่างๆ

5.4 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy) หมายถึง ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ เข้าใจ ยอมรับความคิดเห็น และทราบความต้องการของผู้อื่นรู้ถึงความรู้สึกนึกคิด สีหน้า ท่าทาง ตลอดจนคำพูด ที่สื่อถึงอารมณ์ภายในของบุคคลอื่น และสามารถแปลความหมายของอารมณ์ ความรู้สึก ของผู้อื่นได้ ในขณะที่ได้มีการสนทนาโต้ตอบ ปฏิสัมพันธ์กันใน ครอบครัว เพื่อน ครู หรือบุคคลที่อื่น ๆ ที่ตนได้อยู่ในสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

5.5 การมีทักษะทางสังคม (Social Skill) หมายถึง ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพ กับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสพูดจาสุภาพเรียบร้อย มีสัมมาคารวะ ยอมรับฟังความคิดเห็น ไม่เป็นที่ขัดแย้งหรือสร้างปัญหาให้กับครอบครัว โรงเรียน และสังคม สามารถพูดคุยโน้มน้าวให้ผู้อื่น คล้อยตาม ใช้เหตุผลชี้แจงในการแก้ปัญหา ไม่ใช้กำลังหรือความรุนแรงตามอารมณ์ของตนเอง

6. ความฉลาดในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (Adversity Quotient) หมายถึง การที่นักเรียนเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต โดยเชื่อว่าตนเองสามารถควบคุมสถานการณ์ รับรู้ต้นเหตุและรับรู้ ต้นเหตุและรับผิดชอบต่อปัญหา เข้าถึงปัญหาต่างๆ และอดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่นำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ สโตลซ์ (Stolz) ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่

6.1 การควบคุมสถานการณ์ (Control) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการรับรู้ หรือเข้าใจว่าตนเองสามารถจัดการ หรือตอบสนองที่เลวร้ายได้ มีความเชื่อว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมี หนทางที่แก้ไขได้ มีความมุ่งมั่นในการตัดสินใจ ยืนกราน ไม่ลดละความตั้งใจในการเผชิญปัญหา

6.2 การวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรคและยอมรับผลการกระทำของตนเอง (Original and Ownership) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการรับรู้ต้นเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น โดยไม่กล่าวโทษตนเองจนเกินไป ไม่คิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเพราะความผิดพลาด ความล้มเหลว หรือ

ความบกพร่องของตนเองแต่เพียงผู้เดียว ตำหนิตนเองอย่างสร้างสรรค์ และนำตนเข้าไปร่วมรับผิดชอบ หรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยไม่ผลักภาระความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น

6.3 การรับรู้ถึงผลกระทบของอุปสรรค (Reach) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการกล้าเผชิญปัญหาที่เข้ามาในชีวิต คิดว่าตนเองสามารถกำหนดขอบเขตของปัญหาได้ ไม่คิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจะเลวร้ายกว่าที่เป็นอยู่ ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง และมองปัญหาว่าเป็นสิ่งที่ท้าทาย

6.4 ความอดทนต่ออุปสรรค (Endurance) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการรับรู้หรือเข้าใจได้ว่าปัญหาและต้นเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ชั่วคราว ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อย ๆ หรือ ตลอดเวลา และสามารถรับมือ และอดทนต่อความยืดเยื้อของปัญหาต่าง ๆ ได้

7. เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (Teacher's Violence) หมายถึง สถานการณ์ที่นักเรียนถูกครูหรือผู้สอนกระทำการใด ๆ ที่เป็นการล่วงละเมิดทางร่างกาย หรือจิตใจทำให้เกิดความทุกข์ทรมาน ทั้งทางร่างกายและจิตใจต่อผู้ถูกกระทำ วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่

7.1 พฤติกรรมความรุนแรงที่ครูกระทำต่อตัวนักเรียน (Teacher Violence Toward You) สถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่ตัวนักเรียนถูกครูกระทำด้วยความจงใจ ไม่ว่าจะเป็นการดู ด่า การแสดงสีหน้า ท่าทาง ขวางปาข้าวของใส่ หรือลงมือ จนทำให้นักเรียน เกิดความ ทุกข์ทรมาน ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทั้งในและนอกห้องเรียน

7.2 พฤติกรรมความรุนแรงที่ครูกระทำต่อเพื่อนในห้อง (Teacher Violence Toward Students) สถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เพื่อนในห้องเรียนถูกครูกระทำด้วยความจงใจ ไม่ว่าจะเป็นการดู ด่า การแสดงสีหน้า ท่าทาง หรือลงมือ จนทำให้เพื่อน เกิดความ ทุกข์ทรมาน ทั้งทางร่างกายและจิตใจ หรือทำให้เพื่อนในห้องเกิดความหวาดกลัว

7.3 พฤติกรรมความรุนแรงที่ครูลงโทษรุนแรง (Punishment) สถานการณ์ที่เพื่อนหรือนักเรียนถูกครูกระทำเกินกว่าเหตุ ไม่มีเหตุผล เมื่อเกิดปัญหาแล้วครูระบายอารมณ์ต่อเด็กโดยที่นักเรียนและเพื่อนไม่รู้เรื่อง และปฏิบัติตัวอยู่ในโรงเรียนและในห้องเรียนอย่างเรียบร้อยโดยไม่ได้รับกานครู แต่กลับถูกทำร้ายไม่ว่าจะเป็นการดู ด่า การแสดงสีหน้า ท่าทาง หรือลงมือ เขียนตี จนทำให้เพื่อนหรือนักเรียนเกิดความ ทุกข์ทรมาน ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

8. เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (Family Violence) หมายถึง การกระทำใด ๆ ก็ตามที่สมาชิกในครอบครัวกระทำต่อกัน ไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย ทางเพศ หรือจิตใจ ซึ่งเป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุ ไร้ซึ่งเหตุผล นำมาซึ่งผลให้ผู้ถูกกระทำได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยทางกาย ใจ หรือทางเพศ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่

8.1 พฤติกรรมความรุนแรงที่ผู้ปกครองกระทำต่อนักเรียน (Parents Violence Toward You) หมายถึง การที่ผู้ที่อยู่ในครอบครัวและเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูนักเรียนกระทำใด ๆ ก็ตามที่ทำต่อนักเรียนไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย ทางเพศ หรือจิตใจ หรือการใช้คำหยาบ ดุด่า ส่อเสียด การแสดงสีหน้า ท่าทาง ข่มขู่หรือใช้กำลัง โดยที่ความผิดหรือการกระทำของนักเรียนสามารถแก้ปัญหโดยใช้เหตุผล หรือผู้ปกครองลงโทษเกินกว่าเหตุ แล้วส่งผลให้ผู้ถูกกระทำได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยทางกาย ใจ หรือทางเพศ

8.2 พฤติกรรมความรุนแรงที่พ่อกระทำต่อแม่ (Father Violence Toward Mother) การที่คู่สามีภรรยาที่จดทะเบียนสมรสอยู่กินด้วยกัน แล้วสามีกระทำใด ๆ ก็ตามโดยตั้งใจที่จะกระทำต่อภรรยา โดยที่ไม่ฟังเหตุผล ใช้อารมณ์ตัดสินปัญหา ดุด่า ส่อเสียดด้วยคำหยาบ แสดงกิริยาอาการไม่พอใจ

ข่มเหงหรือใช้กำลังตัดสินปัญหา โดยที่ความผิดหรือการกระทำนั้นของแม่ไม่ได้ร้ายแรงสามารถอธิบายด้วยเหตุผลได้ แล้วส่งผลให้ผู้ถูกระทำได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยทางกาย ใจ หรือทางเพศ

8.3 พฤติกรรมความรุนแรงที่แม่กระทำต่อพ่อ (Mother Violence Toward Father) การที่คู่สามีภรรยาที่จดทะเบียนสมรสอยู่กันด้วยกัน แล้วภรรยากระทำใด ๆ ก็ตามที่ทำต่อสามี โดยที่ไม่ฟังเหตุผล ใช้อารมณ์ตัดสินปัญหา ดุด่า ส่อเสียดด้วยคำหยาบ แสดงกิริยาอาการไม่พอใจ ข่มเหงหรือใช้กำลังตัดสินปัญหา โดยที่ความผิดหรือการกระทำนั้นของพ่อไม่ได้ร้ายแรงสามารถอธิบายด้วยเหตุผลได้ แล้วส่งผลให้ผู้ถูกระทำได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยทางกาย ใจ หรือทางเพศ

9. เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (Peers) หมายถึง การที่เพื่อนได้กระทำการแสดงออกพฤติกรรมใด ๆ ที่เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล โดยการชักชวน นัดหมาย หรือแนะนำ กระทำการใด ๆ ก็ตามที่ทำต่อผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นทางกาย ทางเพศ หรือทางจิตใจ ทั้ง บังคับ ชูเชิญ ทำร้ายร่างกาย ทุบตี แล้วส่งผลให้ผู้อื่นได้รับความทุกข์ทรมาน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ หรือทางเพศ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่

9.1 พฤติกรรมทางลบของเพื่อน (Friends' Negative Behavior) หมายถึง การที่เพื่อนแสดงพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ ส่งเสียงดัง โวยวาย เกรซชอบทำร้ายคนอื่น ขโมยและทำลายสิ่งของ โรงเรียนหรือของสาธารณะ ขับรถมอเตอร์ไซด์รบกวนเพื่อนบ้าน ไม่เชื่อฟังคำสั่งหรือแสดงท่าทีไม่พอใจเมื่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ตักเตือน และกระทั้งทำร้ายผู้อื่นทั้งทางกาย ทางเพศ หรือทางจิตใจ แล้วส่งผลให้ผู้อื่นได้รับความทุกข์ทรมาน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ หรือทางเพศ

9.2 พฤติกรรมความรุนแรงที่เพื่อนชักชวนหรือแนะนำ (Friends Advice to Fight) หมายถึง การที่นักเรียน ได้รับการชักชวน ยุแหย่ แนะนำ จากกลุ่มเพื่อนให้เข้าร่วมเพื่อแสดงพฤติกรรม การชก ต่อย ตบ ตี ทะเลาะวิวาทหรืออะไรก็ตามที่เป็นเพื่อการต่อสู้ หรือทำร้ายซึ่งกันและกัน นำมาซึ่งผลให้อีกฝ่ายได้รับความทุกข์ทรมาน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ

9.3 พฤติกรรมความรุนแรงที่เพื่อนนัดหมายเพื่อกระทำความรุนแรง (Friends' Dating Violence) หมายถึง การที่นักเรียน ได้นัดหมาย กำหนดเวลา หรือเตรียมการ วางแผน กระทำใด ๆ ก็ตามกับกลุ่มเพื่อน โดยการนัดหมายนั้นไม่ว่าจะกระทำต่อผู้อื่นทางร่างกาย จิตใจ หรือทางเพศ ซึ่งเหล่านี้นำมาซึ่งความเสียหายต่อบุคคลอื่น และอาจได้รับความทุกข์ทรมาน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ หรือทางเพศจิตใจ หรือทางเพศ

10. อิทธิพลของสื่อ (Media) หมายถึง การที่บุคคลได้รับแนวความคิดและแนวทางในการปฏิบัติตนโดยการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์อินเทอร์เน็ต และสิ่งพิมพ์ทุกชนิด ในด้านพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงถึงความรุนแรงอันเป็นการนำมาซึ่งมีส่วนชี้นำ ชักจูง โน้มน้าวให้ผู้รับสารจากสื่อมีแนวโน้มที่จะคล้อยตามรวมถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านความคิด ความเชื่อและการกระทำ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ดังนี้

10.1 การเปิดรับสื่อ (Media Exposure) หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลในการเปิดรับข่าวสาร โดยการ ดู ฟัง หรืออ่านจากสื่อแขนงต่าง ๆ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ต และสิ่งพิมพ์ทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรุนแรงหรือในเรื่องที่นักเรียนสนใจอยากรู้อยากเห็น หรือมีข้อสงสัยซึ่งส่งผลให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด ค่านิยมและเจตคติ

10.2 การเรียนรู้จากสื่อ (Learn from Media) หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาทำความเข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า สื่อแขนงต่าง ๆ ทั้ง โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ต และสื่อสิ่งพิมพ์ ทำให้มีความรู้สึกล้อยตามสิ่งที่ตัวเองได้รับจากสื่อเชื่อว่าเป็นพฤติกรรมที่ดี ควรปฏิบัติตามหรือเป็นสิ่งที่ไม่ดีไม่ควรทำนำมาปฏิบัติตาม

10.3 ผลของการเรียนรู้จากสื่อ (Result of Learning from Media) หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความรุนแรง โดยได้เลียนแบบตัวละคร หรือนำบุคลิกลักษณะอย่างมาใช้ตามที่พบเห็นในสื่อ ไม่ว่าจะเป็น การแต่งกาย การตบตี ดุด่า การใช้กำลัง การพูดคำหยาบ การแสดงสีหน้าท่าทาง การเลียนแบบการใช้อาวุธ เข้ามาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี ประกอบกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์ในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อให้เกิดความชัดเจนโดยแบ่งสาระสำคัญของหัวข้อในการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติ
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมความรุนแรง
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ
5. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติ

1. ความหมายของเจตคติ

เจตคติ เป็นสิ่งที่มีความเป็นนามธรรมเป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งแวดล้อมนั้น และนำมาซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายที่หลากหลายดังรายละเอียดต่อไปนี้

Oskamp (1991 : 5) ให้ความหมายว่า เน้นการเตรียมความพร้อม ความพร้อม ในการกระทำ ความลำเอียงสภาพร่างกาย ความคงทนต่อการเรียนรู้ และการประเมิน จึงถือว่าเจตคติ เป็นความรู้สึกเชื่อ ศรัทธาต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด จนเกิดความพร้อมที่จะแสดงการกระทำออกมา อาจเป็นไปได้ทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้

Kagan และ Segal (1995 : 670) ให้ความหมายว่า ความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

Kalat (นิธิวัฒน์ อินทสิทธิ์. 2550 : 9 ; อ้างอิงมาจาก Kalat. 1996 : 689) ให้ความหมายว่า ความชอบหรือไม่ชอบต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

Thurstone (ภาวิณี รัตนวิจัย. 2550 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Thurstone. 1967 : 77) ให้ความหมายว่า เจตคติเป็นผลรวมทั้งหมดของมนุษย์เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น ความกลัวต่อบางสิ่งบางอย่าง การแสดงออกทางด้านคำพูด เช่น ความคิดเห็นเป็นสัญลักษณ์ของเจตคติ ดังนั้นถ้าเราต้องการวัดเจตคติก็นำทำได้โดยวัดความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า

บุญเรือง ขจรศิลป์ (2545 : 78) ให้ความหมายว่า สภาพการแสดงออกของจิตใจ ในการตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความรู้สึกหรือความเชื่อในสิ่งต่าง ๆ

รังสรรค์ โฉมยา (2552 : 11-12) ให้ความหมายว่า ความรู้เชิงประเมินค่าของบุคคลต่อสิ่งใดๆ ว่าสิ่งนั้นๆ ดีหรือไม่ต่อตนเอง สัมพันธ์กับความรู้สึกของบุคคลในลักษณะพึงพอใจนำไปสู่ความพร้อมในการแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกและการประเมินค่าเหล่านั้น

ราชบัณฑิตสถาน (2546 : 321) ให้ความหมายว่า ท่าที หรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ส่วนคำว่า Attitude นั้นมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Aptus แปลว่า โน้มเอียงความเหมาะสม ซึ่งหมายถึง สภาพจิตใจซึ่งพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรม

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2542 : 53) ให้ความหมายว่า อารมณ์ความรู้สึกอันเกิดจากการได้สัมผัส รับรู้ต่อสิ่งนั้น โดยแสดงความโน้มเอียงอย่างใดอย่างหนึ่งในรูปของการประเมินว่าชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบ

สุรางค์ โค้วตระกูล (2552 : 396) ได้ให้ความหมาย เจตคติ หมายถึง อัชฌาสัย (Disposition) หรือแนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้าซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งคน วัตถุสิ่งของ หรือความคิด (Ideas) ทศนคติอาจจะเป็นบวก หรือลบถ้าบุคคล มีทัศนคติบวกต่อสิ่งใด ก็จะมีพฤติกรรมที่จะเผชิญกับสิ่งนั้น ถ้ามีทัศนคติลบก็จะหลีกเลี่ยงทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้และเป็นการแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อของบุคคล

จากแนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่กล่าวมา สรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลทั้งทางบวกและทางลบที่มีต่อบริบทหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด เป็นสิ่งที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ที่ได้รับอิทธิพลมาจากสภาพแวดล้อมในสังคม ไม่ได้เป็นสิ่งที่อยู่ในหน่วยพันธุกรรม ยังเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถเชื่อมโยงหรืออ้างอิงถึงการได้มาซึ่งพฤติกรรมที่มีผลต่อสิ่งเร้า หรือ สถานการณ์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

2. ลักษณะของเจตคติ

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาในเรื่องลักษณะของเจตคติซึ่งแต่ละท่านก็ได้ให้องค์ประกอบของลักษณะที่แตกต่างกัน จึงได้ขอนำเสนอไว้ดังต่อไปนี้

Triandes (1971 : 3) ได้สรุปหลักการเจตคติไว้ดังนี้

1. เจตคติเป็นสภาวะทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อการคิดและการกระทำมีผลทำให้บุคคล มีท่าทีในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทางใดทางหนึ่ง
2. เจตคติมีความหมายที่อ้างอิงถึงตัวบุคคลเสมอ นั่นคือ เจตคติเกิดจากสิ่งเร้าที่มีตัวตน และสามารถอ้างอิงได้
3. เจตคติมีความหมายที่อ้างอิงถึงตัวบุคคลเสมอ นั่นคือ เจตคติเกิดจากสิ่งเร้าที่มีตัวตน และสามารถอ้างอิงได้

กล่าวโดยสรุปลักษณะของเจตคติ แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. เจตคติเชิงบวก เป็นการแสดงออกในลักษณะที่มีความพึงพอใจ เห็นด้วย และปฏิบัติด้วยความพึงพอใจ
2. เจตคติเชิงลบ เป็นการแสดงในลักษณะที่ตรงกันข้ามกับเจตคติเชิงบวก
3. เจตคติที่เป็นกลาง ๆ เป็นการไม่แสดงความรู้สึกว่าพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจ เช่น รู้สึกเฉย ๆ ไม่ถึงกับชอบหรือเกลียด เป็นต้น

Sax (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 58-59 ; อ้างอิงมาจาก Sax. 1980) ได้กล่าวถึงลักษณะของเจตคติไว้ ดังนี้

1. เจตคติมีทิศทาง (Direction) เพราะความรู้สึกของคนมีลักษณะเป็นบวกและลบ
2. เจตคติมีความเข้มข้น (Intensity) เจตคติเป็นความต่อเนื่องตั้งแต่บวกถึงลบ ความมากน้อยของความรู้สึกคือความเข้มข้น
3. เจตคติมีการแผ่ซ่าน (Pervasiveness) เจตคติมีการแผ่กระจายจากกลุ่มหนึ่ง ไปสู่อีกกลุ่มหนึ่งได้
4. เจตคติมีความคงเส้นคงวา (Consistency) เจตคติเป็นความรู้สึกไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงง่าย เป็นความรู้สึกค่อนข้างที่จะคงที่
5. เจตคติมีความพร้อมที่จะแสดงออกเด่นชัด (Salience) หมายถึง ความเต็มใจ หรือความพร้อมในการแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของเจตคติ หรือเป็นเรื่องของการตราตรึง ในใจนั่นเอง ดังนั้น ความประทับใจนี้จึงวัดได้จากการสัมภาษณ์หรือการสังเกตตามที่มีโอกาสของการ แสดงความคิดเห็นแบบดังกล่าวออกมาให้เห็นเท่านั้น

Shaw และ Wright (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 57-58 ; อ้างอิงมาจาก Shaw and Wright. 1967 : unpagged) ได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของเจตคติ ดังนี้

1. เจตคติเป็นความรู้สึกโน้มเอียงจากการประเมินยังไม่ใช่พฤติกรรม
2. เจตคติเปลี่ยนทิศทางตั้งแต่การแสดงความรู้สึกไปทางบวกหรือทางลบ
3. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้มากกว่าการมีมาตั้งแต่กำเนิด
4. เจตคติขึ้นอยู่กับเป้าเจตคติและสิ่งเร้า เช่น คน สัตว์ สิ่งของ
5. เจตคติมีค่าสหสัมพันธ์ภายในเปลี่ยนแปลงไปตามกลุ่ม
6. เจตคติมีลักษณะมั่นคง ทนทาน และเปลี่ยนแปลงยาก

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 57-58) ได้สรุปลักษณะของเจตคติ ดังนี้

1. เจตคติขึ้นอยู่กับประเมินมโนภาพของเจตคติ แล้วเกิดพฤติกรรม แรงจูงใจ เจตคติเป็นเพียงความรู้สึกโน้มเอียงจากการประเมินยังไม่ใช่พฤติกรรม ตัวเจตคติเองไม่ใช่แรงจูงใจ แต่เป็นตัวการทำให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรม แต่ถ้าแสดงออกเป็นพฤติกรรมแล้วจะเป็น 4 กลุ่ม คือ Positive Approach เช่น ความเป็นเพื่อน ความรัก ฯลฯ Negative Approach เช่น การโจมตี คำว่า ต่อสู้ ฯลฯ Negative Avoidance เช่น ความกลัว ความเกลียด ฯลฯ และ Positive Avoidance เช่น การอยู่เงียบๆ คนเดียวเมื่อเป็นทุกข์ เป็นต้น
2. เจตคติเปลี่ยนแปรความเข้มข้นตามทิศทาง ตั้งแต่บวกจนถึงลบ นั่นคือเป็นการ แสดงความรู้สึกว่าไปทางบวกมากหรือน้อย ไปทางลบมากหรือน้อย ความเข้มข้นศูนย์คือไม่มีความรู้สึก หรือเป็นกลางระหว่างบวกกับลบ แต่จุดที่เป็นกลางนั้นเป็นปัญหาต่อการแปลผล
3. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้มากกว่าการมีมาเองแต่กำเนิด เจตคติเกิดจากการ เรียนรู้สิ่งที่มีปฏิสัมพันธ์รอบตัว ซึ่งเป็นเป้าเจตคติทั้งหลาย ถ้าเรียนรู้ว่าสิ่งนั้นมีคุณค่าก็จะเกิดเจตคติทาง ดีถ้าเรียนรู้สิ่งนั้นไม่มีคุณค่าก็จะเกิดเจตคติไม่ดี สิ่งใดเราไม่เคยรู้จัก ไม่เคยเรียนรู้เลยจะไม่ เกิดเจตคติ เพราะไม่ได้ศึกษารายละเอียดของสิ่งนั้น การเรียนรู้เป้าเจตคติอาจผ่านตัวจริงหรือผ่านสื่อทั้งหลายที่มีต่อ เป้าเจตคติตัวจริงก็ได้

4. เจตคติที่เกิดขึ้นกับเป้าเจตคติหรือกลุ่มสิ่งเร้าเฉพาะอย่าง สิ่งเร้าทั้งหลายอาจเป็นคน สัตว์ สิ่งของ สถาบัน มโนภาพ อุดมการณ์ อาชีพหรือสิ่งอื่นๆ ก็ได้ เจตคติจะมีลักษณะอย่างไรจึงขึ้นอยู่กับเป้าเจตคติ ที่ได้สัมผัสเรียนรู้มากน้อยแตกต่างกันเป็นสำคัญเป้าเจตคติที่มีลักษณะเป็นกลุ่มใกล้เคียงกันจะมีเจตคติแตกต่างจากเป้าเจตคติที่มีลักษณะของกลุ่มแตกต่างกันมาก

5. เจตคติมีค่าสหสัมพันธ์ภายในเปลี่ยนแปลงไปตามกลุ่ม นั่นคือกลุ่มที่มีลักษณะเดียวกัน เจตคติจะมีความสัมพันธ์กันสูง กลุ่มที่มีลักษณะต่างกัน เจตคติจะมีความสัมพันธ์กันต่ำแสดงให้เห็นว่ากลุ่มที่มีเจตคติต่อสิ่งเดียวกันย่อมมีความสัมพันธ์กัน

6. เจตคติมีลักษณะมั่นคงและทนทานเปลี่ยนแปลงยาก นั่นคือการเปลี่ยนแปลงจะช้าและทำได้ยาก

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 249–250) สรุปไว้ว่า เจตคติมีคุณลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. เจตคติเกิดจากประสบการณ์ สิ่งเร้าต่าง ๆ รอบตัว บุคคล การอบรมเลี้ยงดู การเรียนรู้ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดเจตคติ แม้ว่าประสบการณ์ที่เหมือนกัน ก็จะมีเจตคติที่ต่างกันไปด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สติปัญญา อายุ เป็นต้น

2. เจตคติเป็นการเตรียมความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า เป็นการเตรียมความพร้อมภายในของจิตใจมากกว่าภายนอกที่จะสังเกตได้ สภาวะความพร้อมที่จะตอบสนองมีลักษณะที่ซับซ้อนของบุคคลที่จะชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือไม่ยอมรับ และจะเกี่ยวเนื่องกับอารมณ์ด้วย เป็นสิ่งที่อธิบายไม่ค่อยจะได้ และบางครั้งไม่ค่อยมีเหตุผล

3. เจตคติมีทิศทางของการประเมิน ทิศทางของการประเมินคือ ลักษณะความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เกิดขึ้น ถ้าเป็นความรู้สึกหรือประเมินว่าชอบ พอใจ เห็นด้วยก็คือเป็นทิศทางที่ดีเรียกว่าเป็นทิศทางในทางบวก และถ้าการประเมินออกมาในทางไม่ดี เช่น ไม่ชอบ ไม่พอใจ ก็มีทิศทาง ในทางลบ เจตคติทางลบไม่ได้หมายความว่าไม่มีเจตตินั้น แต่เป็นเพียงความรู้สึกในทางไม่ดี เช่น เจตคติในทางลบต่อการคดโกง การเล่นเกมพนัน การมีเจตคติในทางบวกก็ไม่ได้หมายถึงเจตคติที่ดี และพึงปรารถนา เช่น เจตคติทางบวกต่อการโกหก การสูบบุหรี่ เป็นต้น

4. เจตคติมีความเข้ม คือ มีปริมาณมากน้อยของความรู้สึก ถ้าชอบมากหรือเห็นด้วยอย่างมากที่สุดก็แสดงว่ามีความเข้มสูง ถ้าไม่ชอบเลยหรือเกลียดที่สุดก็แสดงว่ามีความเข้มสูงไปอีกทางหนึ่ง

5. เจตคติมีความคงทน เจตคติเป็นสิ่งที่บุคคลยึดมั่นถือมั่น และมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของคนนั้น การยึดมั่นในเจตคติต่อสิ่งใดทำให้การเปลี่ยนแปลงเจตคติเกิดขึ้นได้ยาก

6. เจตคติมีทั้งพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมภายในเป็นสภาวะทางจิตใจซึ่งหากไม่แสดงออกก็ไม่สามารถจะรู้ได้ว่าบุคคลนั้นมีเจตคติอย่างไรในเรื่องนั้น เจตคติที่เป็นพฤติกรรมภายนอกจะแสดงออกเนื่องจากถูกกระตุ้นและการกระตุ้นนี้ยังมีสาเหตุอื่น ๆ ร่วมอยู่ด้วย เช่น บุคคลแสดงความไม่ชอบด้วยการดูต่ำคนอื่น นอกจากไม่ชอบคนนั้นแล้วอาจจะเป็นเพราะถูกทำทายนก่อน

7. เจตคติจะต้องมีสิ่งเร้าจึงมีการตอบสนองขึ้น แต่ก็ไม่จำเป็นว่าเจตคติที่แสดงออกจากพฤติกรรมภายใน และพฤติกรรมภายนอกจะตรงกันเพราะก่อนแสดงออกบุคคลนั้นต้องปรับปรุงให้เหมาะกับปทัสถานของสังคมแล้วจึงแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอก

รังสรรค์ โฉมยา (2554 : 327) ได้สรุปลักษณะที่สำคัญของเจตคติ ดังต่อไปนี้

1. เจตคติเป็นผลมาจากการที่บุคคลเกิดความรู้เชิงประเมินค่า ต่อสิ่งเร้าใด ๆ แล้วนำเอาการประเมินค่านั้นมาเปลี่ยนแปลงเป็นความรู้สึกภายในที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรม
2. เจตคติของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงค่าได้ทั้งด้านคุณภาพและระดับความเข้ม ซึ่งเจตคติจะมีทิศทางทั้งทางบวกและทางลบ
3. เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้มากกว่าจะติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด เจตคติไม่ได้เป็นผลมาจากโครงสร้างภายในตัวบุคคลหรือวุฒิภาวะ แต่โครงสร้างภายในและวุฒิภาวะ จะเป็นตัวสนับสนุนการเรียนรู้ ที่ส่งผลทำให้เกิดเจตคติตามมา
4. เจตคติของบุคคลขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าบางอย่างทางสังคมโดยเฉพาะ
5. เจตคติที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าที่เป็นกลุ่มเดียวกัน จะมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน หรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

จากแนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่กล่าวมา สรุปลักษณะสำคัญของเจตคติ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เจตคติไม่ใช่พฤติกรรมแต่เป็นสิ่งที่สร้างให้เกิดแรงจูงใจ ค่อยประเมินค่าสิ่งเร้าในบริบทนั้น ๆ แล้วตอบสนองออกมาเป็นความรู้สึก แปรผันตรงสู่แรงจูงใจภายในตนพร้อมจะแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งเร้า
2. เจตคติจะต้องมีสิ่งเร้าเพื่อดำเนินการตอบสนอง ในการตอบสนองที่แสดงออกมาทางพฤติกรรมอาจจะไม่ตรงกับความรู้สึกที่อยู่ภายใน เพราะการแสดงออกของพฤติกรรมภายนอก อาจจะมีการปรับเพื่อให้เหมาะสมกับสังคม แวดล้อมของบุคคล
3. เจตคติไม่ใช่สิ่งที่ส่งผ่านมาจากหน่วยพันธุกรรม แต่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้มาแตกต่างกัน ทำให้มีความเข้มของเจตคติ (ความมาก-น้อย) ความคงทนเจตคติของบุคคลในเรื่องหรือเหตุการณ์ที่พบเจอแตกต่างกันไป
4. เจตคติของบุคคลที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันจะมีค่าสหสัมพันธ์สูงและมีแนวโน้มในทิศทางเดียวกันมากกว่าต่างกลุ่ม และสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามกลุ่มที่บุคคลได้ไปสัมผัสหรือเรียนรู้
5. เจตคติมีความคงที่และแน่นอนพอสมควร แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้เมื่อประสบสภาพแวดล้อมหรือสิ่งเร้าทางสังคมโดยเฉพาะ

3. องค์ประกอบของเจตคติ

เจตคติเป็นกระบวนการที่เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าแล้วนำมาประเมินค่าสร้างความรู้สึกเพื่อแสดงพฤติกรรมที่หลากหลาย จึงได้นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้องค์ประกอบของเจตคติ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

Triandis (1971 : 3) ได้สรุปองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้ หรือความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้น ๆ เพื่อเป็นเหตุผลในการที่จะสรุปรวมเป็นความเชื่อหรือช่วยประเมินผลสิ่งเร้านั้น ๆ

2. องค์ประกอบทางด้านท่าทีความรู้สึก (Affective Component) จัดเป็นองค์ประกอบทางด้านอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งจะเป็นตัวเร้า ความคิดที่ต่อเนื่อง ถ้าบุคคลมีภาวะความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดี ขณะที่คิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งแสดงว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึกในด้านบวกหรือลบตามลำดับ

3. องค์ประกอบทางด้านปฏิบัติ (Behavioral Component) คือความพร้อมหรือความโน้มเอียงเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่สนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือความรู้สึกที่ได้จากการประเมินผล

McGuire (สุวรรณีย์ บุญบุชาไชย. 2545 : 16 ; อ้างอิงมาจาก McGuire. 1969 : 155–156) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ส่วน คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้น ๆ เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปรวมความเชื่อ หรือช่วยในการประเมินสิ่งเร้านั้น ๆ

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Feeling Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า อันเป็นผลเนื่องมาจากการที่บุคคลได้ประเมินผลสิ่งเร้านั้นว่าพอใจหรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ ดีหรือเลว

3. องค์ประกอบด้านการกระทำ (Action tendency Component) เป็นองค์ประกอบด้านความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น ๆ ในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง เช่น สนับสนุนหรือคัดค้าน การตอบสนองจะเป็นในทิศทางใดขึ้นอยู่กับความเชื่อ หรือความรู้สึกของบุคคล

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 59) ได้สรุปแนวความคิดของนักจิตวิทยาเกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติมีแนวคิดแตกต่างกันอยู่ 3 กลุ่ม คือ

1. เชื่อว่าเจตคติมีองค์ประกอบเดียว คือความคิดหรือความเชื่อซึ่งพิจารณาจากนิยามเจตคติ

2. เจตคติมีองค์ประกอบ ประกอบด้วย ด้านสติปัญญา (Cognitive) และด้านความรู้สึก (Affective)

3. เชื่อว่าเจตคติมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่

3.1 องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) เป็นเรื่องการเรียนรู้ของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจเป็นการรู้เกี่ยวกับวัตถุ สิ่งของ บุคคล หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ว่ารู้สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นได้อย่างไร รู้ในทางดีหรือไม่ดี ทางบวกหรือทางลบ ซึ่งจะก่อให้เกิดเจตคติขึ้น ถ้าเรารู้สิ่งใดในทางที่ดีเราก็จะมีเจตคติต่อสิ่งนั้นในทางที่ดีและถ้ารู้สิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ไม่ดีเราก็จะมีเจตคติไม่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย ถ้าเราไม่รู้จักสิ่งใดเลยเจตคติก็ไม่เกิดขึ้นหรือไม่มีสิ่งใดในโลกเราก็จะไม่เกิดเจตคติต่อสิ่งใด ๆ เลย

3.2 องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component of Felling Component) เป็นองค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึกซึ่งเรารู้จากการรู้นั้น เมื่อเกิดการรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งจากนั้นแล้วจะทำให้เราเกิดความรู้สึก ในทางที่ดีหรือไม่ดีถ้าเรารู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ดีเราก็จะไม่ชอบหรือไม่พอใจในสิ่งนั้น ซึ่งความรู้สึกนี้จะทำให้เกิดเจตคติในทางใดทางหนึ่งคือ ชอบหรือไม่ชอบ ในความรู้สึกนี้เกิดขึ้นแล้วจะเปลี่ยนแปลงได้ยากมาก ไม่เหมือนกับความจริง (Fact) ต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่าถ้ามีเหตุผลเพียงพอ

3.3 องค์ประกอบด้านแนวโน้ม ในด้านพฤติกรรมหรือการกระทำ (Action Tendency Component or Behavioral Component) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทางใดทางหนึ่ง คือพร้อมที่จะสนับสนุน ส่งเสริมหรือช่วยเหลือในทางทำลายขัดขวางคู่ต่อสู้ เป็นต้น

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2551 : 138) สรุปว่าเจตคติมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอยู่ 3 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบเกี่ยวกับการรู้ การคิด (Cognitive Component) ได้แก่ ความคิด ความเชื่อถือที่คนเรามีต่อสิ่งเร้า (คน สิ่งของ สถานการณ์) รู้ในทางที่ดีหรือไม่ดี บวกหรือลบ ในกรณีที่เรารู้จักสิ่งใดดีเราก็มักมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น ถ้าเรารู้จักในสิ่งไม่ดีก็จะมีเจตคติไม่ดีเช่นกัน ถ้าเราไม่รู้จักสิ่งใดเลยก็จะไม่เกิดเจตคติขึ้น ดังตัวอย่าง

สวย (รู้ในทางที่ดี) เกิดเจตคติทางบวก

บวส (เราไม่รู้จัก) ไม่เกิดเจตคติ (เจตคติเป็นศูนย์)

ซีเหร์ (รู้ในทางที่ไม่ดี) เกิดเจตคติทางลบ

2. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก (Affective Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งเร้า เมื่อเราเกิดความรู้ การคิดต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว จะทำให้เราเกิดความรู้สึกในทางที่ดี ไม่ดี ในขั้นนี้จะเป็นเจตคติที่มีทิศทางแล้ว ซึ่งเปลี่ยนแปลงค่อนข้างยากมาก เช่น เห็นวาร์ถยนต์เป็นของจำเป็น มีความศรัทธาต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย ฯลฯ

3. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มในการกระทำ (Action Tendency Component) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองสิ่งนั้นๆ ในทางใดทางหนึ่ง คือพร้อมที่จะสนับสนุนช่วยเหลือหรือทำลายล้าง เช่น เมื่อมีเงินทองเพียงพอก็จะซื้อรถยนต์มาใช้ ไปเลือกตั้ง ส.ส. ทุกครั้งแสดงความเห็นคัดค้านการปกครองรูปแบบอื่นในบางโอกาส

รังสรรค์ โฉมยา (2554 : 328-329) สรุปว่าเจตคติประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้ (Cognitive Component) หมายถึง ความรู้เชิงประเมินค่าของบุคคลต่อสิ่งใดๆ ว่ามีประโยชน์หรือโทษ มีผลดีหรือผลเสียต่อตนเองอย่างไร ซึ่งความรู้เชิงประเมินค่าจะทำให้บุคคลเกิดเจตคติต่อสิ่งนั้นๆ ในทิศทางที่เป็นบวกหรือทิศทางที่เป็นลบ ตามการประเมินค่าของบุคคล

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดๆ ในความชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ หรือเรียกว่าการตอบสนองทางอารมณ์ของบุคคลต่อสิ่งใดๆ ก็ตาม ความรู้สึกนี้มักจะเป็นไปในทิศทางเดียวกับองค์ประกอบทางด้านความรู้เชิงประเมินค่า ตัวอย่างเช่น เมื่อบุคคลประเมินค่าต่อสิ่งใดๆ ในทางที่มีประโยชน์ต่อตนเองแล้ว บุคคลก็จะเกิดความรู้สึกชอบหรือพอใจต่อสิ่งนั้นๆ ตามมา ในทางตรงข้าม เมื่อบุคคลประเมินค่าต่อสิ่งใดๆ ในทางที่มีโทษต่อตนเองแล้ว บุคคลก็จะเกิดความรู้สึกไม่ชอบหรือไม่พอใจต่อสิ่งนั้นๆ ตามมาด้วยเช่นเดียวกัน

3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง ความพร้อมที่จะกระทำของบุคคล หรือแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม ทั้งนี้เป็นผลมาจาก 2 องค์ประกอบแรก ซึ่งอธิบายได้ว่า เมื่อบุคคลประเมินค่าต่อสิ่งใดๆ ในทิศทางหนึ่งแล้ว บุคคลก็จะเกิดความรู้สึกที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งส่งผลให้บุคคลมีความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมเพื่อสนองตอบต่อความรู้สึกและการประเมินค่าของตนตามแบบนั้นๆ เช่น อาจจะยอมรับหรือปฏิเสธที่จะกระทำการเพื่อตอบสนองสิ่งใด

จากแนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เจตคติที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดนั้นจะมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) องค์ประกอบด้านความรู้สึกและอารมณ์ (Affective Component) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) โดยปกติมนุษย์มักจะแสดงพฤติกรรมภายนอกในทิศทางที่สอดคล้องกับเจตคติที่มีอยู่ แต่ก็ไม่เสมอไปต้องดูเป็นกรณี ผู้วิจัยจึงได้ใช้องค์ประกอบของเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง จากทฤษฎีของ ศักดิ์ไทย สุรกิจบรร (2545 : 9) มาประยุกต์ให้ใช้โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านความรู้การคิด (Cognitive Component) ได้แก่การประเมินค่าของความคิด ความเชื่อถือที่คนเรามีต่อพฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดขึ้น ทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งมีอิทธิพลมาจากหลายกรณี อาทิเช่น ความรุนแรงในความกลัว ความรุนแรงของพฤติกรรมครู ความรุนแรงจากพฤติกรรมกลุ่มเพื่อน และความรุนแรงในการสื่อสาร

2. ด้านความรู้สึกและอารมณ์ (Affective Component) การมีอารมณ์ ความรู้สึกที่มีต่อพฤติกรรมความรุนแรง ทั้งทางที่ดี และไม่ดี โดยสามารถบอกได้ซึ่งทิศทาง เมื่อเกิดการประเมินค่าความคิด ความเชื่อต่อพฤติกรรมความรุนแรง ซึ่งแสดงออกมาในลักษณะของการชอบหรือไม่ชอบ ต้องการหรือไม่ต้องการ

3. องค์ประกอบด้านแนวโน้ม ในด้านพฤติกรรมหรือการกระทำ (Action Tendency Component or Behavioral Component) เป็นความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรม การกระทำ หรือการตอบสนองต่อพฤติกรรมความรุนแรง ซึ่งมีอิทธิพลมาจากหลายกรณี ความรุนแรงในความกลัว ความรุนแรงของพฤติกรรมครู ความรุนแรงจากพฤติกรรมกลุ่มเพื่อน และความรุนแรงในการสื่อสาร การตอบสนองขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือความรู้สึกของบุคคล ที่ได้จากการประเมินผลพฤติกรรมที่จะแสดงออกมา หรือคิดจะกระทำ

4. การเกิดและการเปลี่ยนแปลงของเจตคติ

การที่จะศึกษาให้เข้าใจถึงเจตคติต้องรู้ว่แหล่งที่มาและรู้กระบวนการเปลี่ยนแปลงของเจตคติของบุคคล จึงได้มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านให้ความเห็นเกี่ยวกับการเกิดและการเปลี่ยนแปลงของเจตคติ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

Brallchey (นรินทร์ เม้าบำรุง. 2546 : 19 ; อ้างอิงมาจาก Brallchey. 1990) กล่าวว่า เจตคติมีการเปลี่ยนแปลงได้ 2 ชนิด คือ

1. การเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกัน (Congruent Change) หมายถึง เจตคติเดิมของบุคคลใดที่เป็นไปในทางบวกก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางบวกด้วย แต่ถ้าเจตคติใดของ บุคคลเป็นไปในทางลบก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางลบด้วย ตัวอย่างเช่น คนมีความชอบงานชนิดนี้อยู่แล้วยิ่งทำก็ยิ่งมีความชอบมากขึ้น หรือถ้าไม่ชอบงานชนิดนี้ยิ่งทำก็ยิ่งไม่ชอบจนไม่อาจจะฝืนทำต่อไปได้

2. การเปลี่ยนแปลงไปคนละทาง (Incongruent Change) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงเจตคติเดิมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวกจะลดลงในทางบวก และถ้าเป็นไปในทางลบหรือในทางตรงกันข้าม เช่น เคยมีความรู้สึกเคารพผู้บังคับบัญชาแต่เมื่อเวลาผ่านไปความเคารพน้อยลงหรือกลายเป็นไม่มีความเคารพไป

ลักขณา สิริวัฒน์ (2544 : 71) ได้สรุปแหล่งที่มีอิทธิพลต่อการเกิดและการเปลี่ยนแปลงเจตคติว่ามี 4 แหล่ง คือ

1. ครอบครัว พ่อแม่เป็นผู้ถ่ายทอดความเชื่อ เจตคติ ให้แก่เด็กโดยเจตนาและไม่เจตนา เช่น การนับถือศาสนา เด็กจะนับถือศาสนากับพ่อแม่ไปจนโต หลังจากนั้นอาจเปลี่ยนหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ใหม่ ๆ

2. ผู้คนที่ได้พบปะด้วย ถ้าเป็นเด็กส่วนใหญ่เป็นบุคคลในโรงเรียน เช่น เพื่อน ครู-อาจารย์ ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับเขา จึงมีโอกาสได้รับการปลูกฝังจากการอบรมสั่งสอนของครู หรือเพื่อนที่ดีคอยให้ความช่วยเหลือก็จะทำให้มีเจตคติที่ดีต่อเขา

3. สื่อมวลชน นับว่าเป็นแหล่งที่มีอิทธิพลมากอีกแหล่งหนึ่งต่อการเกิด และการเปลี่ยนแปลงเจตคติของผู้รับสื่อ สื่อในที่นี้มีหลายรูปแบบ ทั้งในรูปแบบของเอกสาร สิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร หนังสืออ่านเล่น ฯลฯ และสื่อไม่เป็นสิ่งพิมพ์ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ หรืออินเทอร์เน็ต นอกจากนี้สื่อมวลชนเป็นแหล่งเกิดเจตคติและเปลี่ยนแปลงเจตคติ แล้วยังเป็นแหล่ง ในการถ่ายทอดทางสังคมอีกด้วย

4. ประสบการณ์ทางตรงกับที่หมายของเจตคติ การที่บุคคลมีประสบการณ์ทางตรงกับที่หมายจะเป็นเจตคติที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของบุคคลมากกว่าเจตคติที่เกิดขึ้นโดยทางอ้อม เช่น การได้ชมโฆษณาสาละยม เห็นผมของนางแบบดกสวยเป็นเงางาม จึงมีเจตคติบวก และเขาจะหา โอกาสใช้สาละยมยี่ห้อนั้นจนได้ เจตคติจะไม่เปลี่ยนเมื่อผมดกดำเป็นเงางาม แต่หากผมไม่สลายอย่าง ที่คาดคิดไว้ เจตคติจะเปลี่ยนไปในทางลบ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 260-261) ได้สรุปหลักสำคัญของการเปลี่ยน เจตคติว่าเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่อไปนี้

1. ความสุดขีด (Extremes) เจตคติที่อยู่ปลายสุดจะเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าเจตคติ ที่ไม่รุนแรงนัก เช่น ความรักที่สุด ความเกลียดที่สุด จะเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าความรักและความเกลียด ที่ไม่มากนัก

2. ความซับซ้อน (Multiplicity) เจตคติเกิดจากสาเหตุเดียวจะเปลี่ยนได้ง่ายกว่า เจตคติที่เกิดจากหลาย ๆ สาเหตุ หรือบอกไม่ได้ว่าเกิดจากสาเหตุอะไรบ้าง

3. ความคงที่ (Consistency) เจตคติมีลักษณะคงที่มาก หมายถึง เจตคติที่เป็น ความเชื่อฝังใจ จะเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าเจตคติทั่วไป เช่น ความรักชาติ ความศรัทธาในศาสนา จะเปลี่ยนแปลงได้ยาก

4. ความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่อง (Interconnectedness) เจตคติมีความสัมพันธ์ซึ่งกัน และกัน โดยเฉพาะที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จะเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าเจตคติที่มีความสัมพันธ์ไป ในทางตรงกันข้าม เช่น เจตคติที่มีต่อศาสนา เกี่ยวเนื่องจากบิดามารดาอุทิศตนเพื่อศาสนา

5. ความแข็งแกร่งและจำนวนความต้องการ (Strong and Number of Wants Served) หมายถึง เจตคติที่มีความจำเป็นและความต้องการในระดับสูง จะเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่า เจตคติที่ไม่แข็งแกร่ง และไม่อยู่ในความต้องการ

6. ความเกี่ยวเนื่องกับค่านิยม (Centrality of Related Value) เจตคติหลายเรื่อง เกี่ยวเนื่องจากค่านิยม ความเชื่อว่ค่านิยมนั้นดีน่าปรารถนาและเจตคตินั้นสืบเนื่องจากค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงได้ยากที่สุด

สุนทรี โคมิน และคณะ (2548 : 438-440) ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิด และการเปลี่ยนเจตคติ โดยแบ่งเป็น 4 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยตัวผู้ชักจูง จากผลการศึกษาวิจัย พบว่ามีปัจจัยหลายประการเกี่ยวกับตัวผู้ชักจูงที่มีผลกระทบต่อเกิดการเกิดและการเปลี่ยนเจตคติ ดังนี้

1.1 อำนาจของผู้เชี่ยวชาญหรือศักดิ์ศรีของผู้ชักจูง โดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญหรือมีอำนาจมากจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติได้มากกว่า เช่น นักเทนนิสที่เป็นแชมป์เปี้ยนมาโฆษณาขายไม้ตีเทนนิส ก็จะทำให้มีคนอยากซื้อมากขึ้น นี่เป็นอำนาจของผู้เชี่ยวชาญ หรือการเชิญผู้ใหญ่ทางราชการมาพูดชักจูงชาวบ้าน คนย่อมจะเชื่อมากกว่านี้เป็นศักดิ์ศรีบริวารมีของผู้ใหญ่ที่ก่อให้เกิดความเชื่อถือ เป็นต้น

1.2 เจตนาของผู้ชักจูง ถ้าผู้ชักจูงเกิดรู้สึกสงสัยในเจตนาของผู้ชักจูง เช่น คิดว่ามีส่วนได้ส่วนเสียจากการชักจูงครั้งนี้ จะทำให้เกิดการตั้งป้อมที่จะไม่เชื่อขึ้น ในทางกลับกันสำหรับผู้ที่ชอบพอกันอยู่แล้ว การรู้ว่าเจตนาพยายามชักจูงแทนที่จะมีผลลบกลับมีผลทางบวก

1.3 ความชอบพอ ถ้าผู้ชักจูงเป็นที่ชอบพอของผู้ถูกชักจูงการปฏิเสธการชักจูงก็จะทำให้ยากขึ้น

1.4 ความคล้ายกัน ถ้าผู้ชักจูงมีอะไรบางอย่างที่คล้ายกับผู้ถูกชักจูงผู้ชักจูงจะมีอิทธิพลในการชักจูงสูง ความคล้ายกันนี้จะพบได้ในหลายลักษณะ เช่น เชื้อชาติ ศาสนาหรือสถานภาพทางสังคม ฯลฯ

1.5 กลุ่มอ้างอิง ความคิดเห็นของกลุ่มอ้างอิงมีอิทธิพลต่อสมาชิกของกลุ่มสูงมาก

2. ปัจจัยตัวการสื่อข้อความ การเปลี่ยนเจตคตินอกจากจะเกิดจากตัวผู้ชักจูงแล้วยังขึ้นอยู่กับตัวข้อความเอง เนื้อหาข้อความ ช่องทางติดต่อและวิธีการเสนอข้อมูลด้วยดังนี้

2.1 ความแตกต่างระหว่างทัศนะเก่าและทัศนะใหม่ ถ้าเนื้อหาหรือข้อความที่ชักจูงให้เปลี่ยนนั้นแตกต่างจากเจตคติที่มีอยู่เก่าอย่างมาก ก็จะทำให้ผู้ถูกชักจูงไม่ยอมเปลี่ยนเจตคติ โดยการเปลี่ยนเจตติจะมีมากกว่าเมื่อความแตกต่างมีพอประมาณกลางๆไม่มากหรือน้อยเกินไป

2.2 วิธีให้เหตุผลข้างเดียวกับสองข้าง ถ้าจะให้การเปลี่ยนเจตคติได้ผลเต็มที่พบว่าวิธีการถกเถียงให้เหตุผลโดยมองจากทั้งสองข้าง มีผลในการเปลี่ยนแปลงเจตคติมากกว่าการให้เหตุผลด้านเดียว เช่น การโฆษณาขายรถที่พูดแต่รถของตนว่าดีที่สุดในห้อยอื่นสู้ไม่ได้วิธีการเช่นนี้ทำให้ผู้ซื้อเกิดความรำคาญและหมั่นไส้ได้

2.3 วิธีการสรุปข้อความ เมื่อได้มีการใช้วิธีสรุปความที่ชัดเจนอย่างมีประสิทธิภาพมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติมากขึ้นกว่าการที่ไม่ได้ทำเช่นนั้น

2.4 การกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกกลัว เช่น แม่ขู่ว่าเวลาข้ามถนนไม่ข้ามกับแม่เดี๋ยวรถชนตาย หรือผู้นำทางศาสนาขู่ว่าถ้าไม่ฟังจะตกนรก ฯลฯ

3. ปัจจัยภายในของบุคคล การเปลี่ยนเจตคติจะยากหรือง่ายขึ้นอยู่กับลักษณะภายในของบุคคลด้วย ดังนี้

3.1 ความผูกมัดยึดติดกับความเชื่อเก่า ถ้าบุคคลมีความผูกมัดยึดติดอยู่กับเจตคติเก่ามากเท่าไร การเปลี่ยนเจตคติก็น่าจะทำได้ยากขึ้นเท่านั้น

3.2 ลักษณะบุคลิกภาพ โดยทั่วไปแล้วบุคคลที่มีความมั่นใจในตนเองสูง และมีความภาคภูมิใจในตนเองสูง ยากที่จะถูกชักจูงให้เชื่อหรือเปลี่ยนเจตคติได้ง่ายๆ

3.3 ลักษณะพื้นฐานส่วนตัว โดยทั่วไปแล้วผู้หญิงมักจะถูกชักจูงได้ง่ายกว่าผู้ชาย ดังนั้นจึงทำให้ผู้หญิงเปลี่ยนเจตคติได้ง่ายกว่าผู้ชาย

4. ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม ตัวแปรสถานการณ์แวดล้อมมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนเจตคติบุคคล ดังนี้

4.1 ภาวะการณ์ถูกเตือนล่วงหน้า ถ้าบุคคลได้รับการเตือนหรือรู้ตัวล่วงหน้าว่าจะถูกชักจูงให้เปลี่ยนเจตคติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง บุคคลจะมีการเตรียมความพร้อมที่ดีกว่า และมักจำไม่ถูกชักจูงโดยง่าย

4.2 แรงเสริมจากคนรอบข้าง ถ้าบุคคลรอบข้างสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ก็จะทำให้บุคคลเชื่อการชักจูงและเปลี่ยนเจตคติได้ง่ายกว่าการที่คนรอบข้างไม่เห็นด้วยหรือไม่สนับสนุน

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2549 : 11) ได้สรุปแนวคิดของนักจิตวิทยาหลายท่านที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคล ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่มีองค์ประกอบร่วมกันหลายอย่าง และปัจจัยบางอย่างมีลักษณะแตกต่างกันไปโดยสิ้นเชิง ดังนี้

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experiences) วิธีการหนึ่งที่เราเรียนรู้เจตคติ คือจากการมีประสบการณ์เฉพาะอย่างกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเจตคตินั้น เช่น การมีประสบการณ์ที่ดี การได้รับการลงโทษทางร่างกายและจิตใจ การเกิดภาวะคับข้องใจ เป็นต้น

2. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication from others) เจตคติหลายอย่างของบุคคลเกิดขึ้น จากผลของการได้ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการที่เด็กได้รับในครอบครัวและสังคม เช่น การได้รับคำบอกเล่า จากผู้ปกครอง และครู เป็นต้น

3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models) เจตคติบางอย่างของบุคคลถูกสร้างขึ้นจากการเลียนแบบจากคนอื่น กระบวนการเลียนแบบเริ่มขึ้นตั้ง แต่การสังเกตพฤติกรรมของคนอื่นขึ้นไป เป็นการแปลความหมายการปฏิบัติให้อยู่ในรูปของความเชื่อ ยิ่งบุคคลที่เป็นแบบอย่างเป็นที่เคารพ หรือได้รับการยกย่องอยู่แล้วจะมีผลต่อความเชื่อมากยิ่งขึ้น

4. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) เจตคติของบุคคลหลายอย่างเกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากสถาบัน เช่น โรงเรียน สถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น สถาบันเหล่านี้จะเป็นทั้งแหล่งที่มาและสิ่งช่วยสนับสนุนให้เกิดเจตคติบางอย่างได้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551 : 220-221) กล่าวว่าไว้ว่าเจตคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่นการได้รับข้อมูลใหม่จากบุคคลอื่น สื่อมวลชนหรือการได้รับประสบการณ์โดยตรงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจและมีเหตุผล ทำให้องค์ประกอบทางด้านความรู้สึกและพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปด้วยข้อมูลที่บุคคลได้รับจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติได้และไม่ขัดต่อปณิธานที่ตั้งไว้เราสามารถเปลี่ยนเจตคติได้ 2 ทาง คือ

1. การเปลี่ยนแปลงในทางเดียวกัน (Congruent Change) หมายถึงเจตคติของบุคคลที่เป็นไปในทางบวกก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางบวกด้วย แต่ถ้าเจตคติใดเป็นไปในทางลบก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางลบ เช่น เคยชอบคนๆ นี้ก็ชอบมากขึ้นเรื่อยๆ ในทางตรงกันข้ามเคยเกลียดคน ๆ นั้นก็เกลียดมากขึ้น

2. การเปลี่ยนแปลงไปคนละทาง (Incongruent Change) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงเจตคติเดิมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวกก็จะลดลงในทางบวกและไปเพิ่มทางลบ เช่น เคยชอบคนนั้นก็เปลี่ยนเป็นไม่ชอบ

รังสรรค์ โฉมยา (2554 : 330-333) ได้สรุปสาเหตุของการเกิดเจตคติในบุคคลว่ามีสาเหตุหรือแหล่งที่มาหลายทาง ดังนี้

1. ประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์ทางอ้อมของบุคคล (Direct and Indirect Experience) ซึ่งการที่บุคคลมีประสบการณ์ที่รู้สึกพอใจ ย่อมจะก่อให้เกิดเจตคติที่ดีหรือเจตคติทางบวกต่อสิ่งนั้น แต่ถ้าเป็นประสบการณ์ที่บุคคลไม่พึงพอใจก็ย่อมจะเกิดเจตคติที่ไม่ดี หรือเจตคติ ทางลบตาม ทั้งนี้เจตคติเกิดจากการที่บุคคลทำการวิเคราะห์ประสบการณ์และสังเคราะห์แนวความคิดต่าง ๆ จากประสบการณ์ที่ได้รับมา แล้วสรุปลงเป็นเจตคติ

2. การติดต่อสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ การแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ กับคนอื่น ๆ ทำให้บุคคลได้เกิดการประเมินค่าข้อมูลเหล่านั้น การยอมรับหรือปฏิเสธข้อมูลข่าวสาร ที่จะนำไปสู่การเกิดของความรู้สึก และความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นตามข้อมูลที่ได้รับ มีผลทำให้เกิดเจตคติขึ้น

3. การศึกษาเล่าเรียน การอบรมสั่งสอน ทั้งการสอนที่เป็นทางการ (Formal) และไม่เป็นทางการ (Informal) สถาบันที่ทำหน้าที่สอน เพื่อปลูกเจตคติมีมากมาย เช่น บ้าน วัดโรงเรียน สิ่งแวดล้อม สื่อมวลชน ฯลฯ เด็กที่อยู่ภายในสถาบันใดจะได้รับความคิดความนิยมาเป็นเจตคติของตน

4. การเลียนแบบ เจตคติเกิดขึ้นได้จากการเป็นแบบอย่าง หรือจากการรับเอาแบบอย่างมาเป็นของตน เนื่องจากองค์ประกอบด้านการเรียนรู้เชิงประเมินค่า ทำให้บุคคลเห็นคุณค่าของสิ่งใด ๆ ทำให้เกิดการเรียนแบบ หรือการสังเกตจากแม่แบบ (บุคคลอื่น) ก็ได้

5. อิทธิพลของสื่อมวลชน การเกิดของเจตคติในลักษณะของการรับข้อมูลจากสื่อมวลชนเกี่ยวข้องกับกระบวนการยอมรับนวัตกรรมของบุคคลในเรื่อง ๆ ที่บุคคลได้ประเมินค่าแล้วว่าดีต่อตนเอง ทำให้บุคคลค่อย ๆ พัฒนาเจตคติในเรื่องนั้น ๆ เกิดขึ้น

6. การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว มีอิทธิพลที่จะหล่อหลอมเป็นเจตคติ

7. พลังความกดดันของกลุ่ม (Group Pressure) ความเป็นกลุ่มเดียวกันพวกเดียวกัน ภายใต้วัฒนธรรมภายในสังคม ความเชื่อทางศาสนาเดียวกัน โน้มนำให้บุคคลเกิดแนวคิดหรือหลักในการดำรงชีวิตโน้มเอียงไปในแนวทางของกลุ่ม หล่อหลอมให้เกิดเจตคติขึ้น

8. การรับการถ่ายทอดหรือเลียนแบบเจตคติจากคนอื่น บุคคลจะแปลพฤติกรรมของคนอื่นออกมาเป็นเจตคติ ถ้าบุคคลยอมรับนับถือหรือเคารพคนนั้น บุคคลก็จะยอมรับแนวคิดและยึดเป็นแบบอย่าง (Model) ของคนนั้นมาพัฒนาเป็นของตนเอง ด้วยการถ่ายแบบทำตัวเองให้เหมือนตัวแบบในเรื่องต่าง ๆ ทั้งความรู้สึกนึกคิดและการแสดงพฤติกรรม

9. ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ เครื่องมือสื่อสาร และเทคโนโลยีช่วยให้ความรู้สึคนึกคิดของบุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพราะการที่บุคคลได้รับการถ่ายทอด ซึมซับรับทราบสิ่งใหม่ ๆ จะทำให้เกิดการประเมินค่าว่าอะไรที่ดีกว่าตนเองก็จะรับไว้ทำให้เกิดเจตคติใหม่ขึ้น

10. บุคลิกภาพ เนื่องจากบุคลิกภาพ เป็นผลรวมของความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม ที่มีความมั่นคง คงที่ ไม่เปลี่ยนแปลง เป็นผลมาจากพันธุกรรม สิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นปัจจัยที่นำมาก่อนการเกิดเจตคติ ดังนั้น การที่บุคคลมีบุคลิกภาพแบบใด ย่อมที่จะพัฒนาเจตคติในลักษณะที่

สอดคล้องกับบุคลิกภาพของตนเองเป็นหลัก บุคลิกภาพอาจจะไม่ใช่สาเหตุของการเกิดเจตคติ แต่ก็มีอิทธิพลในการกำหนดลักษณะและทิศทางของเจตคติได้

จากแนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การเกิดและการเปลี่ยนแปลงเจตคติว่า เกิดจากกระบวนการเรียนรู้โดยมีความสัมพันธ์กับบริบท สภาพแวดล้อมทางสังคม ประกอบกับความคิดที่เกี่ยวกับตนเองรวมอยู่ด้วย ซึ่งมีอิทธิพลมาจากหลายสิ่งทั้งอิทธิพลภายในตัว เช่น การควบคุมตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง และอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมภายนอก การอบรมเลี้ยงดู การศึกษา วัฒนธรรมในสังคมความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ การติดต่อสัมพันธ์และการสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม

5. การวัดเจตคติ

เจตคติเป็นมโนภาพ (Concept) ที่วัดได้ยาก เครื่องมือการวัดจึงมีได้หลายรูปแบบแล้วแต่สถานการณ์ที่ต้องการวัด ดังนั้นจึงมีนักวิชาการทางการศึกษาเสนอวิธีการวัดเจตคติไว้อย่างหลากหลาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 หลักการวัดเจตคติ

ได้มีนักวิชาการหลายท่านศึกษาหลักของการวัดเจตคติ ดังนี้

ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 65-68) ได้สรุปการวัดเจตคติไว้ว่า ถือว่าเป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะเท่ากับวัดในสิ่งที่วัดไม่ได้ นักวิชาการก็หาวิธีวัดโดยการสร้างเครื่องวัดขึ้นมา ที่เรียกว่า สเกล (Scale) ซึ่งหมายความว่า เป็นวิธีที่สร้างเครื่องมือโดยการใช้ประเด็นต่างๆ ของแต่ละเรื่องที่วัดมาซึ่งน้ำหนัก และให้คะแนนว่าข้อไหนควรจะมียกย่องน้อยกว่ากันอย่างไร พอสร้างวิธีวัดเสร็จแล้วก็ตรวจสอบพิจารณาความเชื่อถือได้ (Validity) แล้วก็ใช้วัดเจตคตินั้น ๆ กับกลุ่มคนที่ต้องการศึกษา เจตคติในเรื่องนั้นๆ ของบุคคลแต่ละบุคคลจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับคะแนนที่ได้รับ

วรรณดี แสงประทีปทอง (2544 : 15) ได้สรุปหลักการเลือกการวัดเจตคติดังต่อไปนี้

1. เป็นเจตคติที่ผู้ถูกวัดต้องการปกปิด บิดเบือนขัดข้องในการให้ศึกษามากน้อยเพียงใด

2. ลักษณะของผู้ถูกศึกษาว่ามีอายุมากน้อยเพียงใด มีประสบการณ์เกี่ยวกับประเด็นทางเจตคติมากน้อยเพียงใด มีความสามารถในการอ่าน การเขียนดีหรือไม่

3. เวลาและทุนในการเก็บข้อมูลมีมากน้อยเพียงใด

รังสรรค์ โฉมยา (2554 : 340-342) ได้สรุปการวัดเจตคติเป็นการวัดคุณลักษณะภายในบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้เชิงประเมินค่า อารมณ์ความรู้สึก และความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งล้วนเป็นคุณลักษณะทางจิตใจของคน คุณลักษณะทางจิตใจเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย ไม่แน่นอน การวัดจึงต้องอาศัยหลักที่สำคัญหลายประการ ดังนี้

1. ต้องยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น (Basic Assumptions) เกี่ยวกับการวัด คือ

1.1 ความคิดเห็น ความรู้สึก หรือเจตคติของบุคคลนั้น จะมีลักษณะคงที่หรือคงเส้นคงวาอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง นั่นคือความรู้สึกนึกคิดของคนเรา ไม่ได้เปลี่ยนแปลง หรือผันแปรอยู่ตลอดเวลา อย่างน้อยจะต้องมีช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่ความรู้สึกของคนเรานั้น ซึ่งทำให้สามารถวัดได้

1.2 เจตคติของบุคคลไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้โดยตรง การวัดจะเป็นแบบทางอ้อม โดยวัดจากแนวโน้มที่บุคคลจะแสดงออกหรือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

1.3 เจตคตินอกจากจะแสดงออกในรูปทิศทางของความรู้สึก เช่น สนับสนุนหรือคัดค้าน ยังมีขนาดหรือปริมาณของความคิด ความรู้สึกด้วย ดังนั้น การวัดเจตคตินอกจากจะทำให้ทราบลักษณะหรือทิศทางแล้ว ยังสามารถบอกระดับความมากน้อยหรือความเข้มข้นของเจตคติได้อีกด้วย

2. การวัดเจตคติด้วยวิธีใดก็ตาม จะต้องมีส่วนประกอบ 3 อย่างคือ ตัวบุคคลที่ถูกวัด มีสิ่งเร้า และสุดท้ายคือต้องมีการตอบสนอง ดังนั้น ในการวัดเจตคติเกี่ยวกับสิ่งใดของบุคคลก็สามารถวัดได้โดยนำสิ่งเร้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้อความเกี่ยวกับรายละเอียดในสิ่งนั้นไปเร้า ให้บุคคลแสดงท่าที ความรู้สึกต่างๆ ที่มีต่อสิ่งนั้น ให้ออกมาเป็นระดับ หรือความเข้มข้นของความรู้สึกคล้ายตามหรือคัดค้าน

3. สิ่งเร้าที่นำไปใช้เร้า หรือทำให้บุคคลแสดงเจตคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมาที่นิยมใช้คือ ข้อความวัดเจตคติ (Attitude Statements) ซึ่งเป็นสิ่งเร้าทางภาษาที่ใช้อธิบายคุณค่า หรือคุณลักษณะของสิ่งนั้นเพื่อให้บุคคลตอบสนองออกมาเป็นระดับความรู้สึก (Attitude Continued) เช่น มาก ปานกลาง น้อย เป็นต้น

4. การวัดเจตคติเพื่อทราบทิศทางและระดับความรู้สึกของบุคคลนั้นเป็นการสรุปผลจากการตอบสนองของบุคคลจากรายละเอียดหรือแง่มุมต่างๆ ดังนั้นการวัดเจตคติของบุคคลเกี่ยวกับเรื่องใดสิ่งใด จะต้องพยายามถามคุณค่าและลักษณะในแต่ละด้านของเรื่องนั้นออกมา แล้วนำผลซึ่งเป็นส่วนประกอบหรือรายละเอียดปลีกย่อยมาผสานสรุปรวมเป็นเจตคติของบุคคลนั้น ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่การวัดนั้นๆ จะต้องครอบคลุมคุณลักษณะต่างๆ ครบถ้วนทุกลักษณะ เพื่อเป็นการสรุปผลตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

5. การวัดเจตคติต้องคำนึงถึงความเที่ยงตรง (Validity) ของผลการวัดเป็นพิเศษ กล่าวคือ ต้องพยายามให้ผลการวัดที่ได้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของบุคคลทั้งในแง่ทิศทางและระดับ หรือช่วงของเจตคติ

5.2 วิธีการวัดเจตคติ

เป็นวิธีการที่ให้แสดงออกได้อย่างเสรีเพื่อสำรวจระดับเจตคติของคนที่ลึกซึ้งกว่าการใช้เพียงคำพูด ผู้วิจัยจะสังเกตและวัดดูเจตคติโดยไม่ทำให้ไปกระทบต่อเจตคติโดยตรง เทคนิคต่าง ๆ ประกอบด้วยการใช้ถ้อยคำใช้เชื่อมโยงการเติมคำตอบหรือรูปภาพให้สมบูรณ์และการเล่าประวัติให้สมบูรณ์ โดยวิธีการการวัดเจตคติทางอ้อมเป็นวิธีใหม่ที่สุดมีลักษณะละเอียดอ่อนและทำให้ทราบความคิดได้ดีแต่ก็มีอันตรายทางด้านผู้ใช้ที่ไม่เชื่อตรง

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 60-63) ได้กล่าวถึงเครื่องมือในการวัดเจตคติไว้ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (Interview) หมายถึง การพูดคุยกันอย่างมีจุดมุ่งหมาย ผู้สัมภาษณ์ที่ดีต้องฟังมากกว่าพูดเสียเองและต้องไม่หุบปาก จะยึดตามแนววัตถุประสงค์ที่จะวัดและบันทึกไว้ได้อย่างถูกต้อง การสัมภาษณ์ใช้ปากเป็นเครื่องมือสำคัญ ได้ผลอย่างไรบันทึกเอาไว้ การวัดเจตคติโดยการสัมภาษณ์จะต้องสร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์ให้ดีเป็นมาตรฐานก่อน ข้อคำถามแต่ละข้อจะต้องกระตุ้นผู้ให้สัมภาษณ์ตอบความรู้สึกต่อเป้าเจตคติ ที่ผู้ทำการสัมภาษณ์ต้องการได้ข้อคำถามหรือข้อรายการนั้นต้องเขียนเน้นความรู้สึกที่สามารถวัดเจตคติให้ตรงเป้า การเตรียมคนและเตรียมเครื่องการวัดจึงเป็นสิ่งสำคัญ การวางแผนสร้างข้อคำถามจะต้องคิดถึงระยะเวลาลักษณะของ

ผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วยข้อคำถามควรถามคลุมทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อจะได้ใช้ประเมินเปรียบเทียบความรู้สึกที่แท้จริง

2. การสังเกต (Observation) หมายถึง การเฝ้ามองดูสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างมีจุดมุ่งหมายเครื่องมือสำคัญของการสังเกตก็คือตาและหู การเฝ้าดูโดยการบันทึกในสมองจะทำให้ล้มเหลวนำมาซึ่งรายการ (Checklist) ที่จะใช้ในการสังเกตจึงควรเตรียมไว้ให้พร้อม การสังเกตที่ดีก็ต้องฝึกเหมือนกัน จึงจะทำหน้าที่ได้ถูกต้องสมบูรณ์ ผู้สังเกตควรจะเป็นที่รับรู้และมีประสาทตาดี มิฉะนั้นแล้วจะทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อน

3. การรายงานตนเอง (Self - report) เครื่องมือแบบนี้ต้องการให้ผู้ถูกสอบแสดงความรู้สึกของตนเองตามสิ่งเร้าที่เขาได้สัมผัส นั่นคือสิ่งเร้าที่เป็นข้อความ ข้อคำถามหรือเป็นภาพ เพื่อให้ผู้สอบแสดงความรู้สึกออกมาอย่างตรงไปตรงมานั่นเอง แบบทดสอบหรือมาตราวัดที่ถือว่าเป็นแบบมาตรฐาน (Standard form) เป็นแนวการสร้างของเทอร์สโตน (Thurstone) กัตแมน (Guttman) ลิเกิต (Likert) และออสกู๊ด (Osgood)

4. เทคนิคการจินตนาการ (Projective Techniques) แบบนี้อาศัยสถานการณ์หลายอย่างไปเร้าผู้สอบ สถานการณ์ที่กำหนดให้จะไม่มีความโครงสร้างที่แน่นอนทำให้ผู้สอบจะต้องจินตนาการออกมาตามแต่ประสบการณ์เดิมของตน แต่ละคนจะแสดงออกมาไม่เหมือนกัน เช่น ประเพณีให้เติมประโยคให้สมบูรณ์ ภาพนามธรรมเติมเรื่องราวสั้น ๆ เล่านิทานจากภาพ ฯลฯ การแปลความหมายอาศัยผลจากการตอบสิ่งที่กล่าวมาแล้ว ก็พอจะรู้ได้ว่าผู้นั้นมีเจตคติอย่างไรต่อเป้าเจตคติ นั้น ๆ

5. การวัดทางสรีระภาพ (Physiological Measurement) การวัดด้านนี้อาศัยเครื่องมือไฟฟ้าหรือเครื่องมืออื่น ๆ ในการสังเกตการเปลี่ยนแปลงสภาพของร่างกาย เช่น การใช้เครื่องกัลวานมิเตอร์ชนิดหนึ่ง เพื่อวัดดูความต้านทานกระแสไฟฟ้าในผิวหนังเมื่อคนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ ส่วนผสมของสารเคมีต่างๆ จะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพปกติ เรียกว่ามีกระแสไฟฟ้าไหลสามารถเปลี่ยนแปลงขนาดได้ เครื่องมือวัดทางไฟฟ้าก็จะสามารถวัดตรวจสอบเปรียบเทียบกับขณะที่ร่างกายอยู่ในสภาพปกติได้ เครื่องมือจับที่จออาศัยหลักการอันนี้ การจะเปลี่ยนแปลงของลูกตาดำปริมาณของฮอโมนบางอย่างก็สามารถบอกอารมณ์ความพอใจหรือไม่พอใจของคนได้

วรรณดี แสงประทีปทอง (2544 : 15-18) ได้สรุปวิธีการวัดเจตคติว่ามี 6 วิธี ได้แก่ วิธีการสังเกต วิธีการสัมภาษณ์ วิธีการใช้มาตรวัด วิธีสะท้อนภาพ วิธีการวัดร่องรอยความสึกหรือร่องรอยของการกระทำ และวิธีการวัดทางสรีระ ซึ่งแต่ละวิธีมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วิธีการสังเกต

การสังเกตเป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่เก่าแก่ที่สุด การสังเกต หมายถึงการเฝ้ามองและจดบันทึกพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีแบบแผน การวัดเจตคติโดยการสังเกตนี้ ผู้ศึกษาจะต้องอนุมานเจตคติของบุคคลเป้าหมายจากพฤติกรรมที่เขาแสดง ในการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลนี้ผู้สังเกตจะต้องสังเกตพฤติกรรมตามธรรมชาติของบุคคล กล่าวคือ 1) ไม่ให้ผู้สังเกตรู้ว่ากำลังถูกสังเกต 2) ไม่ขอความร่วมมือจากผู้ถูกสังเกต และ 3) ไม่เปลี่ยนแปลงปรากฏการณ์ที่ต้องการวัด นอกจากการใช้บุคคลเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมแล้ว พฤติกรรมบางประเภทอาจใช้เครื่องมือบันทึกได้ เช่น การนับจำนวนคนที่เข้าไปใช้บริการห้องสมุดข้อดีของการสังเกต คือ ใช้ได้ง่ายในสถานการณ์ต่าง ๆ ผู้สังเกตอาจสังเกตพฤติกรรมหลายอย่างไปพร้อมๆ กันก็ได้ข้อจำกัดของการสังเกต คือ สามารถศึกษาได้เฉพาะพฤติกรรมปัจจุบันของบุคคล และการแสดงพฤติกรรมอาจทำด้วยเหตุผลหลายอย่างและ

อาจถูกจำกัดด้วยสภาพแวดล้อม ฉะนั้นข้อมูลที่ได้จึงแคบ และเฉพาะเจาะจง ซึ่งอาจทำให้การอนุมานเจตคติจากพฤติกรรมที่สังเกตได้ขาดความเที่ยงตรงโดยทั่วไปในการวัดเจตคติไม่นิยมใช้การสังเกตพฤติกรรมเพียงอย่างเดียว แต่จะใช้ควบคู่ไปกับวิธีการสัมภาษณ์หรือวิธีการอื่นๆ

2. วิธีการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ เป็นการถามให้ตอบด้วยปากเปล่า ผู้สัมภาษณ์อาจจดบันทึกคำตอบหรืออัดเสียงคำตอบไว้แล้วนำมาวิเคราะห์ในภายหลัง การสัมภาษณ์จะทำให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งข้อมูลในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตข้อดีของการสัมภาษณ์ คือ การเก็บข้อมูลทำได้สะดวก และสามารถเก็บข้อมูลได้มาก เป็นที่แน่ชัดในระยะเวลาอันสั้น และอาจจะได้ข้อมูลบางอย่างที่เป็นประโยชน์แก่เรื่องที่ศึกษา ซึ่งข้อมูลเช่นนี้อาจจะไม่เกิดขึ้นในการวัดด้วยวิธีการอื่นๆ เช่น ผู้สัมภาษณ์ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่ไม่ชอบรับประทานผักว่า เมื่อบุคคลที่ถูกสัมภาษณ์เป็นเด็กเคยรับประทานผักแล้วเกิดป่วยหนัก เพราะผักที่รับประทานเข้าไปมีสารกำจัดศัตรูพืชผสมอยู่มากข้อจำกัดของการสัมภาษณ์ คือ การสัมภาษณ์อาจไม่ได้ข้อมูลที่แท้จริงจากผู้ตอบผู้ถูกสัมภาษณ์อาจรู้สึกว่าคุณไม่มีอิสระพอที่จะตอบอย่างเปิดเผย หรืออาจรู้สึกว่าคุณคุ้นเคยกับผู้สัมภาษณ์เพียงพอที่จะเปิดเผยความรู้สึกที่แท้จริงของตน ฉะนั้น ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเจตคติของบุคคลต่อเรื่องต่าง ๆ อาจไม่ตรงกับความจริง แต่เป็นคำตอบที่ตอบตามความคาดหวังที่คิดว่าควรจะเป็น

3. วิธีการใช้มาตรวัด

มาตรวัดเจตคติ หมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้น โดยอาศัยระเบียบวิธีที่มีการศึกษาวิจัยกันมาแล้ว มาตรวัดเจตคติที่นิยมใช้ในปัจจุบัน ได้แก่ มาตรอันตรภาคเท่ากันของเทอร์สตัน มาตรวัดรวมของลิเคอร์ท มาตรวัดของกัตต์แมน และมาตรจำแนกความหมายของออสกูด

ข้อดีของการใช้มาตรวัด คือ สามารถใช้กับคนจำนวนมากได้ในเวลาเดียวกัน ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณน้อยกว่าวิธีการอื่นๆ และผู้ตอบสามารถตอบได้โดยอิสระมาตรวัดที่ใช้ จะมีความชัดเจนในเชิงทฤษฎี และสามารถนำคะแนนการวัดเจตคติที่ได้ไปเปรียบเทียบระหว่างบุคคลหรือเป็นกลุ่มได้วิธีการนี้จึงเป็นที่นิยมมาก

ข้อจำกัดของการใช้มาตรวัด คือ การสร้างเครื่องมือต้องใช้เวลามากกว่าวิธีการอื่น และในหลายกรณีเครื่องมือที่สร้างขึ้นไม่สามารถนำไปใช้กับเรื่องอื่นๆ ได้เช่น มาตรวัดรวมของลิเคอร์ท ที่สร้างขึ้นสำหรับวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ก็ไม่สามารถนำไปใช้วัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยได้ นอกจากนี้การใช้มาตรวัดจะใช้ได้เฉพาะผู้ที่อ่านออกเขียนได้และกลุ่มเป้าหมาย อาจไม่ยอมตอบ และไม่ส่งแบบสอบถามกลับคืน

4. วิธีสะท้อนภาพ

การวัดเจตคติ โดยการใช้คำถามตรงๆ ซึ่งแสดงถึงเจตนาของผู้ถามว่า ต้องการจะศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับผู้ถูกถามนั้น บางครั้งผู้ถูกถามอาจมีปฏิกิริยาต่อคำถามนั้น เช่นอาจยินดีตอบ หรือเลือกตอบตามที่เห็นสมควร หรือเสแสร้งตอบให้ต่างจากความเป็นจริงดังนั้น กรณีที่ผู้ศึกษาไม่แน่ใจว่าเรื่องที่ต้องการศึกษาจะถูกปิดบัง หรือจะได้ข้อมูลเพียงบางส่วนอาจใช้วิธีการเก็บข้อมูลทางอ้อมซึ่งเป็นการวัดที่จะสะท้อนให้เห็นลักษณะที่ต้องการ วิธีการสะท้อนภาพมี 3 วิธี คือ

4.1 วิธีการต่อให้จบประโยค (Sentence Completion) วิธีการนี้

ใช้มากในการวัดเจตคติที่อยู่ใต้จิตสำนึก ผู้ศึกษาจะให้ประโยคมาส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้ถูกถามเกิดการตอบสนองไปในทางต่าง ๆ กัน แล้วให้แสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาโดยต่อประโยคให้จบ

4.2 วิธีการโยงความสัมพันธ์ของคำต่าง ๆ (Word Association)

วิธีการนี้ผู้ศึกษาจะได้คำแทนข้อความ แล้วให้ผู้ตอบบอกว่าเมื่อได้ยินคำนั้นแล้วนึกถึงอะไรเป็นสิ่งแรก การวัดตามวิธีนี้มี 2 ลักษณะ คือ เนื้อหา หรือคำที่ผู้ตอบตอบมา และระยะเวลาที่ใช้ในการคิดคำตอบ ในบางครั้งผู้ตอบอาจใช้เวลาในการนึกหาคำอื่นจะมาใช้แทนสิ่งที่นึกถึงเนื่องจากไม่อยากตอบคำถามนั้น หรืออาจเป็นเพราะเป็นคำที่สังคมไม่นิยม เช่น เงิน ผีตจกร เป็นต้น

4.3 วิธีการเล่าเรื่องราวจากภาพ (Story Telling) วิธีการนี้ ผู้ศึกษาจะใช้

ภาพเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลตอบสนอง คำบอกเล่าจากภาพจะสะท้อนให้เห็นเจตคติของบุคคลนั้น ๆ ได้ ภาพถ่ายที่ใช้นั้นมีตั้งแต่ภาพที่ถ่ายชัดเจน ภาพวาดเหมือนของจริง ภาพถ่ายที่ตั้งใจทำให้พรางไม่ชัดเจน ตลอดจนภาพหยดหมึกบนกระดาษ

ข้อดีของวิธีการสะท้อนภาพ คือ ใช้ง่ายและสามารถใช้วัดบุคคลหลายคน ได้พร้อม ๆ กัน ข้อจำกัดของวิธีการสะท้อนภาพ คือ ผู้ตอบให้อาจให้ข้อมูลที่บิดเบือน เพื่อทำงานเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น

ข้อจำกัดอีกประการหนึ่งซึ่งสำคัญมาก คือการตีความหมายหรือการวิเคราะห์เนื้อหาของคำตอบ ต้องทำโดยผู้ที่ได้รับการฝึกฝนมาอย่างชำนาญแล้วเท่านั้นมิฉะนั้นข้อวินิจฉัยที่ได้จะขาดความน่าเชื่อถือ และนำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้

5. วิธีการวัดร่องรอยความสึกหรอและร่องรอยของการกระทำวิธีการนี้จะเก็บข้อมูล โดยผู้เก็บข้อมูลไม่จำเป็นต้องไปเกี่ยวข้องกับผู้ที่ถูกศึกษาเป็นการส่วนตัว ทั้งในรายบุคคลและเป็นกลุ่ม พฤติกรรมของผู้ถูกเก็บข้อมูลเป็นไปตามธรรมชาติที่สุด วิธีการวัดร่องรอยมี 2 วิธี คือ

5.1 การวัดร่องรอยความสึกหรอ (Erosion Measures) วิธีการนี้จะวัดความสึกหรอของวัตถุต่างๆ อันเป็นผลจากการกระทำของบุคคลต่างๆ เช่น รอยทางเดินในสนามหญ้า เสื้อตัวที่ชอบมากส่วนใหญ่จะเก่ากว่าเสื้อตัวอื่นๆ

5.2 การวัดร่องรอยของการกระทำ (Trace Measures) วิธีการนี้เป็นการเปรียบเทียบปริมาณของวัตถุไร้ค่าที่ทิ้งอยู่ตามสถานที่ต่างๆ เช่น ก้นบุหรี่ รอยมือ รอยเท้า

ข้อดีของวิธีการวัดร่องรอย คือ ใช้ง่ายในสถานการณ์ต่าง ๆ และอาจวัดร่องรอยหลายอย่างในสถานการณ์เดียวกัน

ข้อจำกัดของวิธีการวัดร่องรอย คือ ร่องรอยที่สังเกตได้อาจคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง เช่น อาจเป็นร่องรอยที่เกิดจากบุคคลอื่นที่มีได้เป็นบุคคลเป้าหมายด้วยและอาจเป็นร่องรอยที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผลอื่นที่ไม่ใช่เจตคติที่ศึกษาโดยตรง นอกจากนี้พฤติกรรมบางอย่างไม่มีร่องรอยความสึกหรอ หรือร่องรอยจากการกระทำให้เห็น เช่น จำนวนคนที่สนใจภาพเขียนที่ตั้งแสดงไว้

6. วิธีการวัดทางสรีระ

วิธีการวัดทางสรีระเป็นการใช้เครื่องมือไฟฟ้า หรือเครื่องมืออื่น ๆ ในการสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงของร่างกาย เนื่องจากเจตคติต่อสิ่งหนึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ความรู้สึกต่อสิ่งนั้นและความรู้สึกนี้อาจรุนแรงมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเรื่องราวและบุคคลนั้นเมื่อบุคคลถูกกระตุ้นด้วยสิ่งที่เขาเคยชอบ หรือเคยไม่ชอบจะทำให้ระดับอารมณ์ในขณะนั้นของเขาเปลี่ยนแปลงไป ถ้าใช้เครื่องมือวัดทางสรีระที่ละเอียดอ่อนก็สามารถจะตรวจพบความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์นี้ได้

เครื่องมือวัดทางสรีระที่ใช้วัดเจตคตินี้ คล้ายกับเครื่องมือทางการแพทย์ ซึ่งมีราคาสูงและผู้ใช้ต้องมีความรู้ทางสรีระศาสตร์อย่างดี ทำให้การใช้เครื่องมือเหล่านี้จึงยังไม่แพร่หลายมากนัก วิธีการวัดทางสรีระ ได้แก่ การวัดความต้านทานกระแสไฟฟ้าของผิวหนัง (Galvanic Skin Response) การขยายของลูกนัยน์ตา (Pupil Dilation) การวัดปริมาณของฮอร์โมนบางชนิด

ข้อดีของการวัดทางสรีระ คือ ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและไม่บิดเบือน

ข้อจำกัดของวิธีการวัดทางสรีระ คือ การวัดทำได้ค่อนข้างลำบากต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ และเครื่องมือราคาสูง

6. การสร้างเครื่องมือวัดเจตคติ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการวัดเจตคติโดยวิธีการใช้มาตราวัดหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า แบบวัดทางเจตคติ โดยกระบวนการในการสร้างแบบวัดทางเจตคติสามารถทำได้หลายวิธี โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการสร้างแบบวัดทางเจตคติตามแนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งเป็นที่นิยมใช้โดยทั่วไป และสามารถวัดเจตคติของกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากได้ครอบคลุม สะดวกและรวดเร็ว ดังที่ Likert (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2546 : 255-256 ; อ้างอิงมาจาก Likert. 1932 : unpagged) กล่าวไว้ ดังนี้

6.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ

เป็นการจัดให้มีข้อความที่แสดงเจตคติต่อที่หมายในทิศทางใดทิศทางหนึ่งแล้วให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น โดยคำตอบของแต่ละข้อความจะมีให้เลือกตอบ 5 ช่วง ตั้งแต่เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย เฉย ๆ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างมาก ลำดับขั้นตอนการสร้างมีดังนี้

6.1.1 รวบรวมข้อความ แต่ละข้อความต้องมีลักษณะที่คนมีเจตคติต่าง ๆ กันตอบต่างกัน และหลีกเลี่ยงข้อความที่มีสองความหมาย

6.1.2 ตรวจสอบข้อความนั้นว่าเหมาะสมกับการตอบเพียงใดในลักษณะของ 5 ช่วงดังกล่าว

6.1.3 ทดลองดูว่ามีข้อความใดไม่ชัดเจนหรือคลุมเครือ เพื่อการแก้ไข

6.1.4 การให้น้ำหนักคะแนนของความคิดเห็น ในแต่ละระดับตามวิธีการของลิเคิร์ต ทำให้มาตราวัดของเขาใช้ได้สะดวกมาก เพราะใช้การกำหนดค่าแบบบังใจเพื่อให้เป็นน้ำหนักประจำของแต่ละระดับความเห็นเหมือนกันทุกข้อความ

6.2 วิธีการตรวจให้คะแนน

มาตราวัดเจตคติมี 3 วิธี คือ วิธีใช้หลักของคะแนนมาตรฐาน (Standard Score Weighting Method) วิธีการกำหนดค่าน้ำหนัก (Arbitrary Weighting Method) และวิธีการหาผลรวมค่าน้ำหนักความเบี่ยงเบน (Sigma Deviate Weighting Method) ในเชิงปฏิบัตินิยมใช้วิธี กำหนดค่าน้ำหนักเป็นค่าประจำระดับของแต่ละระดับความเห็น คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 5 หรือ 4 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 4 หรือ 3 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้ 3 หรือ 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 2 หรือ 1 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 หรือ 0 คะแนน

ถ้าข้อความใดกล่าวในลักษณะลบการให้น้ำหนักความเห็นของข้อความนั้น
จะกลับเป็น 1, 2, 3, 4, 5, หรือ 0, 1, 2, 3, 4

เมื่อแต่ละระดับความคิดเห็นของแต่ละข้อความที่ใช้วัดเจตคติมีค่าประจำตัว
การที่จะหาว่าบุคคลใดมีเจตคติเป็นอย่างไร ก็ใช้วิธีการรวบรวมน้ำหนักคะแนนจากการตอบทุกข้อความ
ของแต่ละคน ถ้าน้ำหนักคะแนนรวมจากการตอบข้อความทั้งหมดมีค่าสูงหรือได้คะแนนสูง แสดงว่า
ระดับเจตคติของบุคคลนั้นต่อสิ่งนั้น เป็นไปในลักษณะพอใจหรือคล้อยตามย่อมแสดงว่าบุคคลนั้น
มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หรือมีความพอใจในสิ่งนั้น

สำหรับการสร้างเครื่องมือเพื่อวัดเจตคติ ซึ่งล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ
(2543 : 66-122) ได้เสนอวิธีการสร้างของแบบต่าง ๆ แต่ผู้วิจัยขอเสนอเฉพาะการสร้างแบบลิเคอร์ท
ดังต่อไปนี้

การสร้างแบบลิเคอร์ท (Likert's Method)

เครื่องมือวัดเจตคติแบบลิเคอร์ทที่เรียกว่า Summated Rating Method
ลิเคอร์ท สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ.1932 และเป็นวิธีการสร้างที่ง่ายกว่าวิธีของเทอร์สตัน มีความเชื่อมั่นสูง
และพัฒนาเพื่อวัดด้านความรู้สึกได้หลายอย่าง มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. เลือกข้อเป่าเจตคติ (Attitude Object) ก่อน เช่น เจตคติต่อคณิตศาสตร์
หรือต่ออาชีพครู หรือต่อมหาวิทยาลัย เป็นต้น เป่าของเจตคติอาจจะเป็นคน วัตถุ สิ่งของ องค์กร
สถาบันวิชา ฯลฯ

2. เขียนข้อความแสดงความรู้สึกต่อเป่าเจตคติโดยวิเคราะห์แยกแยะดู
ให้ครอบคลุมลักษณะของข้อความควรเป็นดังนี้

- 2.1 เป็นข้อความที่แสดงการเชื่อและรู้สึกต่อเป่าที่ต้องการ
- 2.2 ไม่เป็นการแสดงถึงความเป็นจริง
- 2.3 มีความแจ่มใสชัด สั้น ใช้ข้อมูลพอตัดสินใจได้
- 2.4 ไม่ครอบคลุมทั้งทางดีและไม่ดีหรือทั้งบวกและลบ
- 2.5 ควรหลีกเลี่ยงคำปฏิเสธซ้อน ข้อความอ้างอิงในอดีตที่ผ่านมาข้อความ
ที่มีคำว่า ทั้งหมด, เสมอๆ, ไม่เคย, ไม่มีเลย, เพียงเท่านั้น
- 2.6 ข้อความเดียวควรมีความเชื่อเดียว

3. การตรวจสอบข้อความ เป็นการตรวจสอบขั้นแรก เพื่อดูให้แน่ชัดว่าข้อความ
นั้นเขียนไว้เหมาะสมดีหรือไม่ การตอบจะให้ตอบว่าชอบ - ไม่ชอบ, ดี - ไม่ดี, หรือเห็นด้วย - ไม่เห็นด้วย
ควรใช้มาตรา 3 มาตรา 4 มาตราหรือ 5 มาตรา เป็นต้น

4. การให้น้ำหนัก จะเป็น 2, 3, 4 , 5 นั้นแล้วแต่ความเหมาะสม แต่การ
ให้น้ำหนักตัวเลขนั้นมีวิธีการดำเนินการดังนี้

- 4.1 วิธีหาน้ำหนักซิกมา (Sigma Deviate Weighting Method)
- 4.2 วิธีหาน้ำหนักคะแนนมาตรฐาน (Standard Score Weighting
Method)
- 4.3 วิธีกำหนดน้ำหนักแบบพลการ (Arbitrary Weighting Method)
5. การทดลองคุณภาพเบื้องต้น เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกผู้ที่มีเจตคติต่ำ

แตกต่างกันหรือไม่

6. การจัดแบบทดสอบ เมื่อได้ข้อสอบที่มีอำนาจจำแนกดีแล้ว พิจารณาว่าจะกำหนดกี่ข้อตามหลักการถ้าข้อความมีคุณภาพมากจะใช้ 10 – 15 ข้อก็ได้ แต่โดยทั่วไปแล้วจะมีตั้งแต่ 20 ข้อขึ้นไป

7. การตรวจให้คะแนน

8. การหาคุณภาพเครื่องมือ

8.1 ความเชื่อมั่น

8.2 ความเที่ยงตรง

สรุป ในการวิจัยครั้งนี้วิธีการวัดเจตคติต่อพฤติกรรมความ การวัดเจตคติไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถวัดได้โดยทางอ้อม จากการแสดงความคิดเห็นหรือสังเกตจากพฤติกรรมภายนอก แต่การวัดหรือสังเกตอาจไม่แน่นอนหากผู้ถูกสังเกตตอบหรือแสดงพฤติกรรมที่บิดเบือน การวัดเจตคตินั้นมีปัญหามากมาย เพราะผู้ศึกษาจะต้องรู้ว่าอะไรเป็นจุดสำคัญของเจตคติ หรือว่ามันเป็นเพียงเจตคติดรลงไปซึ่งไม่สำคัญเท่าไร เจตคติที่เป็นแกนกลางนั้นจะมีเสถียรภาพสูงและบ่งการพฤติกรรมได้มากกว่าตามปกติไม่มีวิธีวัดเจตคติที่นอกเหนือไปจากวัดโดย Scale วิธีเหล่านี้คือ การส่งแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การทดสอบโดยใช้วิธีสะท้อนสภาวะจิต (Projective Test) และการสังเกตพฤติกรรม การวิจัยในครั้งนี้เลือกใช้แบบวัดตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert) ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบวัดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด การให้คะแนนด้านนิมาน คือ 5, 4, 3, 2, และ 1 การให้คะแนนด้านนิเสธตรงข้ามกัน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมความรุนแรง

1. ความหมายของพฤติกรรมความรุนแรง

ปัญหาพฤติกรรมความรุนแรงในปัจจุบันนี้นับวันยิ่งทวีความรุนแรง ทั้งที่เกิดขึ้นกับตนเอง และต่อผู้อื่นในสังคมไทย ก่อให้เกิดปัญหาและผลเสียรอบด้าน และยังเป็นภัยคุกคามต่อความปลอดภัย ความสงบสุขของพลเมือง ไม่ว่าจะเป็นชนชาติ ศาสนา หรือวัฒนธรรมใดก็ตาม ล้วนมีความวิตกกังวลต่อสภาพปัญหาความรุนแรงของนักเรียนที่เกิดขึ้น ดังจะมีผู้ให้ความหมายที่หลากหลายตามมุมมองของแต่ละบุคคลต่อพฤติกรรมความรุนแรงดังต่อไปนี้

Barden (1994 : 94) ให้ความหมายว่า การใช้กำลังทางกายหรือใช้อำนาจหน้าที่ทางมิชอบในการคุกคาม ข่มเหงผู้อื่น จนทำให้ร่างกายได้รับบาดเจ็บ และมีผลกระทบต่อจิตใจหรือเป็นการสร้างความรู้สึกไม่ปลอดภัยแก่ผู้อื่น ยังหมายรวมถึงการปล่อยปะละเลยหรือเมินเฉย จนทำให้ผู้อื่นเกิดปัญหาดังกล่าวข้างต้น

Marry (สุกิจ ไววัฒนกร. 2542 : 15 ; อ้างอิงจาก Marry. n.d.) ให้ความหมายว่า พฤติกรรมการใช้ความรุนแรง แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

ลักษณะที่ 1 ด้านร่างกาย เป็นความรุนแรงต่อบุคคล และการทำลายทรัพย์สิน

ลักษณะที่ 2 ด้านจิตใจ เป็นความรุนแรงต่อจิตใจ และอารมณ์ อาทิเช่น

ความเกลียด ความกลัว ความอาฆาตแค้น

ลักษณะที่ 3 ด้านวาจา เป็นการใช้อำนาจในทางผิด การพูดไม่ดีให้ร้ายบุคคลอื่น

World Health Organization (2004 : 4) การกระทำที่มีเจตนาที่แสดงออกมาทางร่างกาย การขู่บังคับ การแสดงอำนาจ ต่อตนเองบุคคลอื่น กลุ่มบุคคล หรือชุมชน เพื่อก่อให้เกิดการบาดเจ็บ การเสียชีวิต ความสะเทือนใจ ความสูญเสีย หรือการถูกทอดทิ้ง และจากความหมายของการกระทำ ความรุนแรงนี้เมื่อพิจารณาในมิติขององค์ประกอบของความรุนแรง (Components of Violence) พบว่า การเกิดภาวะความรุนแรงมี 3 องค์ประกอบหลัก ดังภาพประกอบ 1

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง ความตั้งใจที่จะทำให้เกิดผลของการกระทำ (Intentionality) สามารถแสดงในรูปแบบของ • Intentional Physical Force • Sexual • Psychological	2. เหยื่อ (Victim) หมายถึง ผู้ถูกกระทำ ซึ่งมีหลายระดับ ได้แก่ • Person/Individual • Group/Interpersonal • Community • Societal	3. ผลลัพธ์ (Results) หมายถึง ผลจากการกระทำที่เกิดจากความตั้งใจที่มีต่อเหยื่อแสดงออกในรูปของ • Injury • Death • Psychological harm • Maldevelopment/Deprivation
---	--	---

ที่มา : World Health Organization (2004 : 4)

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบการเกิดภาวะความรุนแรง

Reiso และ Roth (1993 : 35) ให้ความหมายว่า พฤติกรรมความรุนแรงเป็นคำจำกัดความที่กว้างกว่าพฤติกรรมความก้าวร้าว โดยเน้นไปที่ความรุนแรงระหว่างตัวบุคคล และมีการต่อสู้กันเกิดขึ้น กระทำกันอย่างตั้งใจหรือเป็นการพยายามคุกคามทำร้ายร่างกาย เพื่อให้ผู้อื่นมีความทรมานและบาดเจ็บอย่างแท้จริง

ศรัญญา อิชิตะ (2553 : 12) ให้ความหมายว่า การใช้กำลังทางกายก่อให้เกิดผลเสีย ทั้งต่อร่างกาย จิตใจ และเพศของผู้อื่น รวมทั้งการฆ่าตัวตาย การใช้วาจาคุกคามและการข่มขู่หรือการทำลายตัวเองในรูปแบบต่าง ๆ

สุพรรณ นาคะปรีชา (2553 : 17) ให้ความหมายว่า การกระทำที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทั้งทางร่างกาย วาจาและจิตใจ ต่อตนเองผู้อื่น กลุ่มคนหรือชุมชนอย่างจงใจ โดยการบังคับขู่เข็ญ ทำร้าย ทุบตี คุกคาม กีดกัน เสรีภาพ ทั้งในที่สาธารณะและในการดำเนินชีวิตส่วนตัว ซึ่งเป็นผลหรืออาจจะเป็นผลให้เกิดความบาดเจ็บ การตาย การทุกข์ทรมาน ทั้งทางร่างกายและจิตใจแก่ผู้ถูกกระทำ

จากการศึกษาความหมายของพฤติกรรมความรุนแรงพอสรุปได้ว่า พฤติกรรมความรุนแรงหมายถึง การใช้กำลังทางกาย หรือพลังอำนาจของบุคคลที่มีอยู่นำมาใช้ในทางมิชอบต่อบุคคลอื่น จงใจในการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ต่อบุคคลหรือคนอื่นที่แวดล้อมในบริบทนั้น ๆ อาจจะเป็นโดยการ ข่มขู่ คุกคาม บังคับ ทุบตี อันนำมาซึ่งผลการบาดเจ็บ การตาย จิตวิตก ซึ่งเป็นตัวทำลายกระบวนการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการตามธรรมชาติของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ

2. ประเภทและลักษณะของพฤติกรรมความรุนแรง (Types of violence)

ประเภทของพฤติกรรมความรุนแรงผู้วิจัยได้นำเสนอเฉพาะ ประเภทและลักษณะของพฤติกรรมความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย แบ่งประเภทได้ดังต่อไปนี้

World Health Organization (2002 : 6) ได้แบ่งประเภทของความรุนแรงไว้ในเบื้องต้นเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. ความรุนแรงต่อตนเอง (Self-directed Violence) หมายถึง ลักษณะความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากบุคคลกระทำต่อตนเอง ความรุนแรงกลุ่มนี้สามารถแบ่งย่อยเป็น 2 ประเภทที่เฉพาะเจาะจงได้ดังนี้

1.1 พฤติกรรมการฆ่าตัวตาย ซึ่งรวมทั้งความคิดฆ่าตัวตาย ความพยายามฆ่าตัวตาย และการฆ่าตัวตายโดยสมบูรณ์

1.2 พฤติกรรมการทำร้ายตนเอง หมายถึงการกระทำให้ตนเองบาดเจ็บและพฤติกรรมการทำร้ายตนเองอื่น ๆ ที่มุ่งร้ายต่อตนเอง หรือทำให้ตนเองอยู่ในภาวะเสี่ยงอันตรายแต่ไม่จำเป็นต้องมีผลถึงเสียชีวิต

2. ความรุนแรงระหว่างบุคคล (Interpersonal Violence) หมายถึง ความรุนแรงที่กระทำโดยบุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่น ความรุนแรงกลุ่มนี้สามารถแบ่งย่อยเป็น 2 ประเภทที่เฉพาะเจาะจงได้ดังนี้

2.1 ความรุนแรงในครอบครัว เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัว คู่สมรสที่ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเฉพาะภายในบ้านเท่านั้น ได้แก่ ความรุนแรงต่อเด็ก (Child Abuse) ความรุนแรงระหว่างสามีภรรยา (Intimate Partner Violence) และความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ (Elder Abuse)

2.2 ความรุนแรงในชุมชน เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลภายนอกบ้านที่คุ้นเคยกัน หรือเกิดจากบุคคลที่รู้จักกันโดยไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน หรือเกี่ยวข้องเป็นญาติพี่น้องกัน หรือคนแปลกหน้า ได้แก่ ความรุนแรงที่เกิดจากการร่วมกระทำผิดตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป (Gang Violence) การใช้ความรุนแรงทางเพศ การข่มขืนโดยคนแปลกหน้า (Stranger Rape and Sexual Assault) การใช้ความรุนแรงแบบสุ่มกระทำต่อใครก็ได้ (Random Acts of violence) การใช้ความรุนแรงทางกายระหว่างวัยรุ่น (Physical Assaults Between Youths) ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในคูรักรหรือในคู่สมรส (Dating Violence) และความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสถานที่หรือสถาบันต่าง ๆ ได้แก่ ความรุนแรงที่เกิดขึ้น ในโรงเรียน ในที่ทำงานหรือโรงงาน ได้แก่ การกลั่นแกล้งทางเพศ (Sexual Harassment) และความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสถานพยาบาลคนชรา ได้แก่ การทอดทิ้งไม่ดูแลและการทุบตี

3. ความรุนแรงระหว่างกลุ่ม (Collective Violence) เป็นความรุนแรงที่กระทำโดยกลุ่มบุคคลกลุ่มใหญ่ เป็นความรุนแรงที่เกิดจากรัฐ หรือประเทศ ซึ่งอาจเป็นการใช้ความรุนแรงโดยแอบแฝงอยู่ในรูปแบบของการใช้กฎหมายทางสังคมเป็นเครื่องมือในการก่อให้เกิดผลเสียต่อบุคคลและความไม่เท่าเทียมกันหรือเลือกปฏิบัติระหว่างเพศ เป็นต้น ซึ่งความรุนแรงกลุ่มนี้สามารถแบ่งย่อยออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

3.1 ความรุนแรงทางสังคม เป็นการใช้ความรุนแรงในประเด็นปัญหาทางสังคม ได้แก่ การกระทำอาชญากรรมการใช้ความรุนแรงที่เกิดจากความเกลียดชังเหยียดผิว หรือเหยียดเชื้อชาติ กลุ่มชน (Hate Crimes) การกระทำของผู้ก่อการร้าย (Terrorist Acts) หรือการใช้ความรุนแรงโดยกลุ่มประท้วง (Mob Violence)

3.2 ความรุนแรงทางการเมือง เป็นการใช้ความรุนแรงที่เกิดจากสงคราม ความขัดแย้ง และการใช้ความรุนแรงของรัฐ หรือความรุนแรงที่เกิดจากคนกลุ่มใหญ่ ได้แก่ การข่มขืนระหว่างสงคราม และการใช้ความรุนแรงที่มีผลต่อร่างกายและจิตใจในกิจการของสงคราม เช่น การทรมานเชลยทางการเมือง เป็นต้น

3.3 ความรุนแรงทางเศรษฐกิจ เป็นการใช้ความรุนแรงโดยกลุ่มคนทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดผลลบด้านเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม การปฏิบัติไม่ใช้บริการที่จำเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดการแตกแยกทางเศรษฐกิจ มูลเหตุจูงใจให้เกิดการใช้ความรุนแรงในกลุ่มนี้อาจเกิดจากแรงจูงใจเพียงประเด็นเดียว หรือหลาย ๆ ประเด็นร่วมกันก็ได้

ลักษณะของการทำความรุนแรงสามารถแบ่งได้ 4 รูปแบบ ตามวิธีการที่ใช้ในการแสดงออกถึงความรุนแรง ได้แก่ (World Health Organization. 2002 : 6-7)

1. ความรุนแรงทางร่างกาย (Physical Violence) หมายถึง การได้รับบาดเจ็บโดยผู้กระทำความรุนแรงในรูปแบบการเมียนตี เตะ กัดหรือวิธีอื่นทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับบาดเจ็บ เช่น กระตุกหัก เลือดออกภายใน ฟกช้ำ แผลไฟไหม้ ได้รับสารพิษ รวมถึงการทะเลาะวิวาท ทั้งนี้ต้องคำนึงบริบทของแต่ละวัฒนธรรมด้วย และเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ใช่อุบัติเหตุ

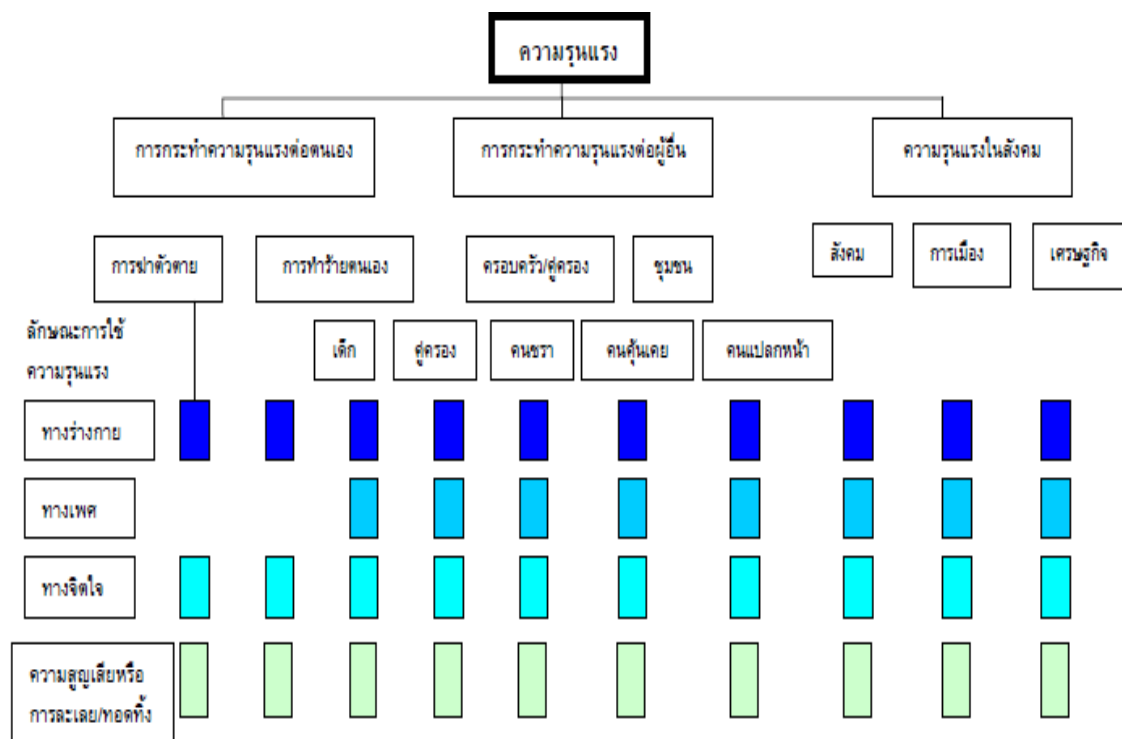
2. ความรุนแรงทางเพศ (Sexual Violence) หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ผู้ถูกกระทำเป็นเครื่องมือตอบสนองความต้องการทางเพศของผู้กระทำ หรือตกลงยินยอมร่วมและการกระทำนั้น อาจใช้กำลังบังคับข่มขู่หรือหลอกล่อ ชักชวนให้สิ่งตอบแทน

3. ความรุนแรงทางจิตใจ (Psychological Violence) หมายถึง การทำร้ายจิตใจ ควบคุมบังคับอย่างไม่มีเหตุผล ทำให้ได้รับความอับอาย รู้สึกด้อยค่าหรือลดคุณค่าความเป็นมนุษย์

4. ความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความสูญเสียหรือการละเลย/ทอดทิ้ง (Deprivation or Neglect) หมายถึงการไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ และคุ้มครองอย่างเหมาะสมเพียงพอ รวมถึงการทอดทิ้งทางกาย

ชนิดของความรุนแรง จำแนกตามประเภทความรุนแรง และลักษณะการกระทำ ความรุนแรง ดังภาพประกอบ 2 (World Health Organization. 2004 : 7)

ที่มา : World Health Organization (2004 : 7)

ภาพประกอบ 2 ชนิดความรุนแรง ตามประเภทและลักษณะของการกระทำความรุนแรง

จากการศึกษาประเภทและลักษณะของพฤติกรรมความรุนแรงพอสรุปได้ว่า ประเภทและลักษณะของพฤติกรรมความรุนแรง จะกล่าวไว้กว้าง ๆ คือประเภทของความรุนแรงจะมองภาพจากสิ่งไปหาสิ่งที่ใหญ่จึงแบ่งได้ 3 ประเภทคือ ความรุนแรงที่เกิดกับตนเอง ความรุนแรงที่เกิดระหว่างบุคคล ความรุนแรงที่เกิดกับกลุ่มชน ซึ่งลักษณะการเกิดความรุนแรงที่เกิดขึ้นในแต่ละประเภทก็จะแตกต่างกัน โดยจะเน้นไปใน 3 ลักษณะใหญ่คือ ด้านร่างกาย ด้านเพศ และด้านจิตใจ

3. สาเหตุของพฤติกรรมความรุนแรง

ในการเกิดความรุนแรงแต่ละประเภทย่อมเกิดจากสาเหตุแตกต่างกันไป ผู้วิจัยจึงได้จำแนกสาเหตุตามประเภทของการใช้ความรุนแรงได้ดังต่อไปนี้

1. สาเหตุของพฤติกรรมความรุนแรงต่อสตรีและเด็ก

การใช้ความรุนแรงต่อเด็ก และสตรียังเป็นปัญหาที่พบได้ทั่วโลก โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่ด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา รวมถึงประเทศไทย ซึ่งย่อมมีความรุนแรงมากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว เพราะประเทศที่พัฒนาแล้วย่อมได้รับการศึกษาที่ทั่วถึง สามารถทำงานพึ่งพาตนเองได้ ระบบกฎหมายเข้าถึงและช่วยเหลือเด็กและผู้หญิงอย่างเป็นธรรม และความเท่าเทียมกันของหญิงและชาย ดังรายละเอียดที่จะเสนอต่อไปนี้ (คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ วุฒิสภา. 2550 : 73-76)

สาเหตุของการใช้พฤติกรรมรุนแรงต่อสตรีและเด็ก แตกต่างจากเรื่องอื่น เนื่องจากค่านิยมและเจตคติของสังคมในเรื่องบทบาทของหญิงและชายเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยให้ความสำคัญกับเพศชายในฐานะผู้นำในการตัดสินใจ ผู้สืบทอดเชื้อสายทางครอบครัว เพราะเพศชายมีร่างกายที่แข็งแรงกว่าสามารถปกป้องผู้อ่อนแอทางร่างกายคือ เด็กและสตรีได้ ดังนั้นสรุปได้ว่าสาเหตุความรุนแรงเกิดจากปัญหาในมิติต่าง ๆ ได้แก่

1.1 จารีตประเพณี แต่ดั้งเดิมยกให้ชายมีอำนาจเหนือหญิงในความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส สามีจึงมีอำนาจเหนือภรรยาและบุตร ที่ต้องการทั้งการปกป้องคุ้มครองและการควบคุมการใช้ความรุนแรงของชายจึงเป็นการปกป้องรักษาอำนาจที่เหนือกว่า ซึ่งสตรีส่วนใหญ่ก็ยอมรับสภาพที่ด้อยกว่า ผู้ชายทั้งในครอบครัวและอาณาเขตต่าง ๆ สังคมจารีตประเพณีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสังคมโดยรวมยังไม่ยอมรับความเท่าเทียมของหญิงและชาย ซึ่งนำไปสู่การที่สังคมยังไม่ตระหนักว่าความรุนแรงต่อสตรีเป็นปัญหาสำคัญ แต่เป็นปัญหาภายในครอบครัวที่บุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว

1.2 โครงสร้างทางสังคม เนื่องจากสังคมในปัจจุบันยังคิดว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัวที่สังคมภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว การเข้าไปยุ่งเกี่ยว อาจเป็นการยุยงให้ครอบครัวแตกแยก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ที่กระทำความรุนแรงมิได้รับการแทรกแซงหรือห้ามปรามอย่างจริงจังจากบุคคลอื่น ที่อยู่ร่วมครัวเรือน เพื่อนบ้าน ประชาชนในชุมชนที่อาศัย สาธารณชนผู้ร่วมงานและผู้ร่วมอาชีพ นอกจากนั้นปัญหาทางเศรษฐกิจ สภาพว่างงาน ความล้มเหลวในทางอาชีพการงาน ก่อให้เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์ คับข้อง ท้อแท้ สิ้นหวัง นำไปสู่การกระทำรุนแรงต่อคนในครอบครัว โดยเฉพาะคนที่ต้องอยู่ในภาวะพึ่งพาจนกระทั่งถึงขั้นกระทำการฆาตกรรมทำร้ายคนในครอบครัว รวมทั้งการทำร้ายตัวเองด้วย

1.3 โครงสร้างทางการเมือง การบริหาร และกฎหมายยังมีปัจจัยหลายประการที่เป็นอุปสรรคในการแก้ปัญหาการใช้ความรุนแรง ทั้งในด้านตัวบทกฎหมาย และในด้านการบังคับใช้กฎหมาย เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 กำหนดว่า “ผู้ใดกระทำความผิดที่มิใช่ภริยาตน โดยอยู่ด้วยด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยหญิงอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้หญิงเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ สี่ปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่แปดพันถึงสี่หมื่นบาท” ซึ่งหมายความว่าสามีข่มขืนภริยาตนเองจะไม่มีกฎหมายและการพิจารณาคดี มักใช้การไกล่เกลี่ยประนีประนอม แทนการดำเนินตามกฎหมาย เนื่องจากกระบวนการสอบสวนและพิจารณาทำให้ต้องอ้อมายและตกเป็นข่าว หรือกระทั่งถูกสังคมประณามว่าเป็นฝ่ายผิดเสียเอง

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า สาเหตุความรุนแรงต่อสตรีและเด็กเกิดจากค่านิยม ทศนคติในสังคมที่มีแนวคิดที่ยังเชื่อว่าผู้ชายเป็นผู้แข็งแรงและเป็นผู้ที่ต้องปกป้องทุกอย่างได้ดีกว่าสตรีและเด็ก ทำให้ขาดความเท่าเทียมกัน และการมีช่องว่างของกฎหมายที่ยังเข้าไม่ถึงถึงปัญหาความรุนแรงที่เกิดกับเด็กและสตรีโดยเฉพาะที่เกิดกับครอบครัวเพราะถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัว สังคมภายนอกไม่ควรยุ่งเกี่ยว

2. สาเหตุของพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว

ครอบครัวคือจุดเริ่มต้นของทุกชีวิตที่ต้องสัมผัสตั้งแต่เกิด แล้วเจริญเติบโตเพื่อจะไปสร้างครอบครัวต่อไป อย่างเป็นวัฏจักรของมนุษย์ ดังนั้นพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ สังคมที่ดีได้เกิดจากประสบการณ์การอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็ก พ่อแม่ต้องเป็นผู้คอยแนะแนวทางความประพฤติที่ดี

ให้กับลูก แต่การที่เด็กมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมต่อผู้อื่นก็ได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ที่ตนได้รับความรุนแรงจากครอบครัวมาก่อน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

อรอนงค์ อินทรวิจิตร และนรินทร์ กรินชัย (2542 : 7-10) ได้ให้ความเห็นถึงสาเหตุความรุนแรงในครอบครัวไว้ 3 ประการดังต่อไปนี้

1. ขาดความพร้อมในการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล กล่าวคือ การที่บุคคลไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักความเข้าใจ ความเมตตาและเอื้ออาทรต่อกันในฐานะเป็นสมาชิกในครอบครัว หรือการที่บุคคลเติบโตขึ้นมาในครอบครัวที่ขอบแสดงพฤติกรรมที่รุนแรงต่อกัน ทั้งทางกาย วาจา และมีเจตคติในทางลบต่อเพศตรงข้ามซึ่งเป็นความรุนแรงที่ซ่อนเร้น ทำให้เกิดการดูดซับเอาพฤติกรรม การกระทำการใช้วาจา และความคิดนำไปสู่การเบียดเบียนและเอาเปรียบทางเพศ

2. ความเจ็บป่วยทางจิตใจ อาการทางจิตและทางประสาทและตกเป็นทาสของสุราหรือสารเสพติดอื่น ๆ เป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัวและสังคมไทย โดยส่วนรวม เช่น การฆ่าทำร้ายบุตร ภรรยา เป็นประจำเมื่อมีอาการมึนเมา หรือยาบ้าออกฤทธิ์ หรือเกิดอาการประสาทหลอน บางกรณีฆ่าตัวตายและฆ่าผู้อื่นด้วยวิธีการต่าง ๆ

3. สาเหตุจากครอบครัว มีหลากหลายปัจจัย ได้แก่

3.1 ลักษณะครอบครัว ที่เป็นครอบครัวเดี่ยวอยู่กันตามลำพังแยกจากคนอื่น และมีการควบคุมโดยสังคมน้อย หรือไม่มีใครมาอยู่กับครอบครัวเลย ลักษณะแบบนี้จะเกิดความรุนแรงได้มากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวที่ก่อตั้งขึ้นโดยปราศจากความพร้อม

3.2 ครอบครัววิกฤต มีภาวะที่สมาชิกในครอบครัวเสียชีวิต พิกการทุพพลภาพกะทันหัน ภาวะการฉกฉวย การทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ

3.3 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ยากจน ขาดแคลน เป็นหนี้สิน หรือธุรกิจล้มละลาย

3.4 ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องของชีวิตสมรส และการเป็นพ่อแม่ได้แก่ ครอบครัวที่มีลูกมาก พ่อแม่จะประณามลูกว่าลูกเป็นต้นเหตุของความยากลำบาก และความขัดสน แม่ทุกข์ทรมานมากเมื่อตั้งครรภ์และคลอด อาจเกลียดเด็กและทำทารุณต่อเด็กได้ พ่อแม่เมื่อไม่เข้าใจจิตวิทยาและความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก จะโกรธลูกเสมอหงุดหงิดและทำร้ายเด็ก ซึ่งเป็นต้นเหตุของการเกิดปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัว

Fuhrmann (ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2549 : 375 ; อ้างอิงมาจาก Fuhrmann. 1990) ได้รับอารมณ์ความเครียดจากผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองด้วยการกระทำต่าง ๆ อาทิ เช่น ประชดประชัน ทำร้ายร่างกาย ทำโทษ ซึ่งผู้ใหญ่ที่ระบายนอารมณ์กับเด็กอาจต้องการกระทำลงไปด้วยความเกลียด ความรักที่ผิด ๆ หรือความรำคาญ โดยเฉพาะเมื่อผู้ใหญ่เกิดเรื่องกระทบจิตใจแทนที่จะเข้าไปเผชิญปัญหาแล้วหาวิธีแก้ไขแต่ไม่ทำ กลับนำปัญหาเหล่านั้นมาลงที่ตัวเด็ก เพราะเพียงคิดว่าเข้าเป็นแค่ผู้อยู่ใต้อำนาจพฤติกรรมเหล่านี้ถ้าเกิดซ้ำ ๆ เป็นเวลานาน มันจะกลายเป็นสิ่งที่ติดฝังไปกับตัวเด็กอยากที่จะลืม ทำให้เขาเก็บสิ่งเหล่านี้ไว้ในจิตใต้สำนึก จนเมื่อเขาเติบโตเป็นวัยรุ่นเป็นโอกาสที่เด็กมีความเป็นตัวของตัวเองสูง ก็จะนำสิ่งที่อยู่ในจิตใต้สำนึกนั้นระเบิดออกมาออกสู่สังคม กลายเป็นรูปแบบความก้าวร้าว อันธพาล อาชญากร ถ้าศึกษาดี ๆ บุคคลที่สร้างความรุนแรงในสังคมเกิดจากความบอบช้ำความแค้นเคืองเมื่อตอนได้รับครั้งเป็นเด็ก

Kent (คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ วุฒิสภา. 2550 : 14-15 ; อ้างอิงจาก Kent. 1976 : 25-31) ผลกระทบจากระบบความบกพร่องจากการเลี้ยงดู อาจส่งผลกระทบทางด้านร่างกาย สติปัญญา และพฤติกรรมทางสังคม ทางด้านร่างกายได้แก่พัฒนาการ ด้านร่างกายล่าช้า ร่างกายแคระแกร็นขาดสารอาหาร ส่วนทางด้านสติปัญญานั้น Kent กล่าวว่า ร้อยละ 82 ของกลุ่มเด็กที่ถูกปล่อยปละละเลย มีระดับคะแนน เซวอนปัญญา น้อยกว่าหรือเท่ากับ 89 สำหรับ พฤติกรรมทางสังคมนั้น เด็กจะมีความบกพร่องทางอารมณ์ เด็กจะไม่แสดงอารมณ์ความรู้สึก มีสุขภาพจิตที่ไม่ปกติ มีความก้าวร้าวเป็นต้น

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2545 : 32) การที่มนุษย์มีสภาพทางใจหรือพฤติกรรม แตกต่างกันไปไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองได้ทันทีทันใด แต่เป็นเพราะเกิดจากประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จาก บริบทของครอบครัวตั้งแต่เกิดจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ บุคคลที่มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดีสามารถ ปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม นั่นก็เพราะได้รับการอบรมดูแลจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ด้วยความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ซึ่งเหล่านี้เป็นการซึมซับเข้าใจยังจิตใญ่ผู้นั้นได้ แต่หากสภาพครอบครัวมีปัญหา เช่น สามภรรยาทะเลาะกันหรือแยกทางกัน สมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะลูกจะขาดความรักความอบอุ่น และความเอาใจใส่ ก็จะเอาสิ่งอื่นมาเป็นที่พึ่งพิง อาจนำมาซึ่ง การคบเพื่อนไม่ดี ถูกชักจูงไปในทางผิดหรือหันไปพึ่งยาเสพติด สาเหตุเพราะมีปัญหาจากครอบครัว ดังนั้นบ้านจึงมีความสำคัญต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของบุคคลในครอบครัวเป็นอย่างมาก

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า สาเหตุพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว อันเป็นผลมาจากการไม่เผชิญปัญหาอย่างแท้จริงของผู้ปกครอง แล้วนำเก็บไว้เป็นอารมณ์มาระเบิด ให้กับสมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะลูกผู้ซึ่งไม่รู้เรื่องราวใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่อเด็กได้รับเหตุการณ์ความ รุนแรงนี้ซ้ำกันบ่อย ๆ เป็นเวลายาวนานเป็นผลให้สร้างเจตคติทางลบ เก็บไว้ในจิตใต้สำนึกเมื่อถึงเวลา ที่เหมาะสมโดยเฉพาะช่วงวัยรุ่น เหล่านี้จะถูกนำมาใช้สร้างปัญหาแก่ตนเอง และสังคม ดังนั้นผู้ใหญ่ต้อง ไม่นำปัญหาที่ตนกำลังพบ มาลงโทษกับคนในครอบครัว สร้างบรรยากาศในครอบครัวให้น่าอยู่ น่าอาศัย เป็นที่เคารพสร้างเจตคติเชิงบวกในจิตใต้สำนึกของสมาชิกในครอบครัว

3. สาเหตุของพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่น

วัยรุ่นเป็นช่วงอายุที่ต้องการแสดงออกเพื่อให้บุคคลอื่นยอมรับหรือเพื่อหาอัตลักษณ์ แห่งตน สร้างจุดเด่นเป็นแรงจูงใจกับเพศตรงข้าม เพราะต้องการแสดงพฤติกรรมเหมือนผู้ใหญ่และเป็น จุดสนใจของสังคม จึงนำมาซึ่งความหลากหลายของสาเหตุของพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

World Health Organization (2004 : 17) ได้เสนอปัจจัยเสี่ยงของ ความรุนแรงในวัยรุ่น ออกเป็น 2 ลักษณะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพและพฤติกรรมของวัยรุ่น ได้แก่ ธรรมชาติของวัยรุ่น อาทิเช่น ความใจร้อน ก้าวร้าว ทุนหันมทะเล ความสามารถในการควบคุมตัวเอง น้อย โดยวัยรุ่นที่ได้รับประสบการณ์ถูกทำโทษทางกาย เคยพบเห็นความรุนแรง ด้อยการศึกษา ขาดการดูแลเอาใจใส่ และเคยทำร้ายผู้อื่น จะทำให้เขามีเจตคติในทางที่ผิด
2. ปัจจัยครอบครัวและคนใกล้ชิด บริบทแวดล้อมทางครอบครัวเป็นปัจจัย สำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่น ได้แก่

2.1 ผู้ปกครองขาดการดูแลเอาใจใส่และควบคุมความประพฤติที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัย และลงโทษเด็กอย่างรุนแรง ไร้เหตุผล

2.2 บิดา มารดา ขาดความสัมพันธ์ ชัดแย้งกัน และทำร้ายร่างกายกัน

2.3 มารดามีบุตรเมื่อยังไม่มีวุฒิภาวะ

2.4 ประสบการณ์วัยเด็ก อาทิเช่น บิดามารดาหย่าร้างหรือแยกกันอยู่

ครอบครัวแตกแยก

2.5 คบเพื่อนในทางที่ผิด

สมชาย จักรพันธุ์ (2543 : 75-77) ได้อธิบายถึงปัญหาความรุนแรงในสังคม โดยเฉพาะความรุนแรงในกลุ่มวัยรุ่น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การที่เด็กขาดสัมพันธภาพ ขาดการเอาใจใส่จากผู้ใหญ่ จะทำให้เด็กกลายเป็นเด็กที่ก้าวร้าว มีปัญหาและยากที่จะจัดการ เนื่องด้วยเด็กทุกคนต้องการสัมพันธภาพและความรักที่เข้มแข็งและต่อเนื่องในการสร้างสมความรู้สึกรักอบอุ่น ปลอดภัย ซึ่งจะพัฒนามาเป็นความรู้สึกมั่นคงในอารมณ์เวลาเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่

2. ผู้ปกครองหรือพ่อแม่ปราศจากแนวทางในการแนะนำสั่งสอน เด็กจึงมักจะมีปัญหาทางพฤติกรรม

3. การที่พ่อแม่เสริมพฤติกรรมรุนแรงให้เด็กโดยไม่รู้ตัว เช่น ให้เด็กเรียนรู้วิธีการข่มขู่การต่อสู้

4. การทุบตี ตบหน้า หรือการลงโทษอย่างรุนแรง จะเป็นการแสดงให้เด็กเห็นว่าผู้ใหญ่ก็ใช้วิธีรุนแรงในการแก้ปัญหาและเป็นการสอนให้เขาใช้วิธีเดียวกันกับผู้อื่น การลงโทษทางร่างกายเป็นการหยุดยั้งพฤติกรรมที่ไม่ต้องการเพียงชั่วคราว แม้จะลงโทษรุนแรงขึ้นเด็กก็จะสามารถปรับตัวได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว

5. การที่พ่อแม่สร้างกฎระเบียบของครอบครัวขึ้นมาแล้วไม่ปฏิบัติตาม จะทำให้เด็กเกิดความสับสนและพยายามหาช่องทางหลีกเลี่ยง

6. การที่เด็กได้เห็นความรุนแรงในครอบครัวหรือสังคม ซึ่งความรุนแรงในบ้านเป็นอันตรายและก่อให้เกิดความหวาดกลัวในเด็ก เขาต้องการบรรยากาศของบ้านที่อบอุ่นปลอดภัยโดยที่เขาไม่ต้องเติบโตมาพร้อมกับความกลัว เด็กที่เห็นความรุนแรงอาจจะไม่ใช่คนก้าวร้าวแต่จะเป็นผู้ที่แก้ปัญหาความขัดแย้งโดยใช้ความรุนแรง

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า สาเหตุพฤติกรรมความรุนแรงในวัยรุ่นนั้นก็เกิดจากสภาวะแวดล้อมทางครอบครัว และสังคมที่บุคคลนั้นได้ปฏิสัมพันธ์ อันเป็นผลมาจากการขาดความรับผิดชอบ ความไม่พร้อม หรือความเห็นแก่ตัวของพ่อแม่ อาทิเช่น การหย่าร้าง การไม่เอาใจ การสร้างปัญหาหรือแสดงพฤติกรรมความรุนแรงให้เด็กเห็น การปล่อยปละละเลยให้อยู่กับญาติ ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมบางอย่างในทางลบเพื่อต้องการให้คนอื่นสนใจ

4. สาเหตุพฤติกรรมความรุนแรงในสังคม

World Health Organization (2004 : 17) ได้กล่าวถึงสาเหตุพฤติกรรมความรุนแรงในสังคมว่า เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องในรอบด้านทั้งสังคม การเมือง วัฒนธรรม ซึ่งกว้างกว่าความรุนแรงประเภทอื่น โดยได้นำเสนอไว้ดังนี้

1. การตั้งแก๊งของวัยรุ่น เพื่อต่อสู้กันระหว่างแก๊ง โดยมีการจัดหาอาวุธปืน หรือมีการใช้ยาเสพติด
2. สื่อนำเสนอให้เห็นถึงการใช้ความรุนแรงและความก้าวร้าว
3. เมืองใหญ่ต่างคนต่างอยู่ ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนมีน้อย มีการทำร้าย และฆาตกรรมกันสูง มีการเปลี่ยนการปกครองทำให้เกิดการจลาจล สงคราม สร้างความไม่สงบ
4. วัฒนธรรมเอื้อให้เกิดความรุนแรง เพราะประเทศมีการปกป้องสิทธิมนุษยชนต่ำ สร้างความแตกต่างระหว่างชนชั้น

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า สาเหตุพฤติกรรมความรุนแรงในสังคมนั้นก็เกิดจากปัจจัยที่หลากหลายโดยเฉพาะสังคมเมืองใหญ่ที่ขาดความสัมพันธ์กัน ไม่สนับสนุนกลมเกลียว มีความแตกต่างระหว่างชนชั้นสูงทำให้เกิดการทำร้าย ฆาตกรรมกัน เพราะสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสื่อ นำเสนอแต่ความรุนแรง สังคมแตกแยก ขาดการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เป็นการสร้างวัฒนธรรมความรุนแรงขึ้นโดยอัตโนมัติ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความรุนแรง

1. การควบคุมตนเอง

1.1 ความหมายของการควบคุมตนเอง

ในการเจอเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง บุคคลย่อมมีความสามารถในการควบคุมตัวเอง ต่อเหตุการณ์นั้น แตกต่างกันไปและมีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการควบคุมตนเอง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Wright (มัลลิกา กาลกฤษณ์. 2546 : 14 ; อ้างอิงมาจาก Wright. 1976 : 92) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความสามารถของบุคคลที่บังคับนิสัยของตนเอง พฤติกรรมของตนเอง เมื่อเผชิญกับสิ่งยั่วยุและสถานการณ์กดดัน โดยปราศจากรางวัลหรือการสนับสนุนจากภายนอก และเน้นด้วยว่า การควบคุมตนเองเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของพฤติกรรมทางสังคมและจริยธรรม

Cormier และ Cormier (มัลลิกา กาลกฤษณ์. 2546 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Cormier and Cormier. 1979 : 477) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความสามารถในการควบคุม พฤติกรรมของตนเองเพื่อให้ได้รับผลกระทบตามที่ตนต้องการ นอกจากนี้การควบคุมตนเองเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลได้ควบคุมตนเอง โดยที่บุคคลเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมเป้าหมายกระบวนกรที่จะนำไปสู่เป้าหมาย และการควบคุมตัวแปรทั้งภายในและภายนอกของบุคคลตลอดจนประเมินเป้าหมายด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการตอบสนองการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบอันจะมีผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ นั้นด้วยตนเอง และมีผลระยะยาวต่อพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนั้นมีความคงทนถาวร ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้เท่ากับเป็นการลดความสำคัญของอิทธิพลภายนอกลง และทำให้บุคคลมีอิสระที่จะกำหนด พฤติกรรมของตนเองได้มากขึ้น

Bandura (อรพลอย เกษมสันต์ ณ อยุธยา. 2546 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Bandura. 1977 : 140) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความสามารถในการกำหนดตนเองของบุคคล ด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และการกระทำให้เป็นไปในทิศทางที่บุคคลต้องการ ไม่ว่าจะเผชิญ ปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ หรืออยู่ในสถานการณ์ที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในใจ

Brigham (วิลลาร์ด คำว้าง. 2544 : 27 ; อ้างอิงมาจาก Brigham. 1978 : 267) ได้ให้ความหมายสรุปดังนี้

1. การควบคุมตนเอง เป็นความสามารถของบุคคลที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนโดยการเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมของตน
2. บุคคลยิ่งเรียนรู้ที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนเองมากเท่าไร เขาจะยิ่งมีอิทธิพลต่อชีวิตของตนเองมากยิ่งขึ้นเท่านั้น

กาญจนา พูนสุข (2541 : 54) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การที่บุคคลหนึ่งพยายามที่จะทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง พฤติกรรมที่จะถูกควบคุมนี้มักจะเกี่ยวข้องกับผลที่ตามมาทั้งในด้านที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนา พฤติกรรมที่ไม่ต้องการควบคุม นั้นจะเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ในปัจจุบันที่มีความสุข ความพอใจ แต่ผลในระยะหลังแล้วจะเป็นผลลัพธ์ที่ไม่พึงปรารถนา รูปแบบของการควบคุมตนเองนั้นเกิดจากกระบวนการในทางสัญลักษณ์ และพฤติกรรมในการควบคุมตนเองนี้จะถูกรักษาไว้โดยตัวแปรภายนอก มียุทธวิธีในการควบคุมตนเองแบบพื้นฐานอยู่ 2 ประการด้วยกันคือ

1. พฤติกรรมที่เกิดจากการควบคุมจากสิ่งแวดล้อมภายนอก (Environmental Planning) วิธีการนี้ผู้ที่ต้องการควบคุมตนเอง จะจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เกี่ยวข้องให้มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมที่ปรารถนาหรือพฤติกรรมที่ต้องการ
2. การตั้งโปรแกรมการควบคุมพฤติกรรมด้วยตนเอง (Behavioral Programming) วิธีการนี้จะใช้เมื่อผู้ควบคุมตนเองได้กำหนดสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น หลังจากที่ได้ประสบความสำเร็จในการกระทำพฤติกรรมเป้าหมายหรือพฤติกรรมที่ปรารถนา

จากแนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การควบคุมตนเอง หมายถึง เป็นความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองไปในทิศทางที่ต้องการ ไม่ว่าจะเผชิญปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ หรืออยู่ในสถานการณ์ที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในใจ

1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง

การที่บุคคลจะควบคุมตนเองได้นั้น ต้องรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมของตนเอง สำหรับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองนั้น มีทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรง และทางอ้อม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

Bandura (นิตยา วรรณรัตน์. 2546 : 30 ; อ้างอิงมาจาก Bandura 1977 : 16-22) ได้อธิบายแนวคิดที่สำคัญในการเรียนรู้ทางสังคมไว้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. พฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์ (รวมทั้งพฤติกรรมต่อตนเอง) ที่นอกเหนือจากปฏิกิริยาสะท้อน (Elementary reflexes) ล้วนเป็นผลจากการเรียนรู้
2. สิ่งที่มนุษย์เรียนรู้คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ โดยเรียนรู้จากผลที่จะเกิดตามมา (Response Consequence) คือ เรียนรู้เมื่อเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นเหตุการณ์ใดจะเกิดตามมาเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ หรือเมื่อกระทำพฤติกรรมใดแล้วผลกรรมที่จะตามมาเป็นเช่นไรเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและผลที่เกิดจากพฤติกรรมความรู้ที่มนุษย์เรียนรู้เหล่านั้นจะกลายเป็นความเชื่อที่มีผลในการควบคุมพฤติกรรมมนุษย์

3. การเรียนรู้ความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดจากการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรง (Direct Experience) และเรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning)

4. การเรียนรู้ทางสังคมที่เบนคูราเน้นคือ การเรียนรู้จากแบบอย่าง (Learning Through Modeling) โดยเฉพาะตัวแบบใกล้ชิด ได้แก่ พ่อแม่ และพฤติกรรมของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และการเรียนรู้โดยกระบวนการสังเกต (Process of Observational Learning) ได้แก่การสังเกตพฤติกรรมและผลรวมที่ตามมาจากการกระทำของผู้อื่น การได้อ่านข่าวสาร บันทึกของผู้อื่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้ทางอ้อม และเป็นข้อมูลที่บุคคลนำมาพิจารณาสำหรับการกระทำพฤติกรรมในอนาคตต่อไป

5. ผลของการเรียนรู้ของมนุษย์จะพัฒนาเป็นความเชื่อ ความเชื่อมั่นมนุษย์มีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรม และควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้สอดคล้องกับความเชื่อ

6. การควบคุมพฤติกรรมด้วยความคิด (Cognitive Control) ได้แก่ การคิดในเชิงประเมินโดยตั้งอยู่บนสมมติฐานความเชื่อที่เกิดจากการเรียนรู้ของมนุษย์ การคิดในเชิงประเมินเช่นนี้นำไปสู่การตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมหนึ่งพฤติกรรมใด และนำไปสู่การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามที่ตนตั้งใจไว้

7. ภายหลังการเรียนรู้ มนุษย์จะเลือกเลียนแบบเฉพาะพฤติกรรมที่เขาเห็นคุณค่ามากกว่าพฤติกรรมที่ถูกลงโทษ หรือมีการรับรางวัล การเห็นผลกรรมที่ได้รับย่อมมีผลจูงใจให้มนุษย์กระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรม และเกิดความคาดหวังต่อแรงเสริมที่จะได้รับ (Anticipation of Reinforcement) ความคาดหวังนี้เองทำให้มนุษย์ตัดสินใจทำหรือไม่ทำพฤติกรรมเพื่อให้เกิดผลตามที่ตนปรารถนานั้นคือมนุษย์จะต้องมีการควบคุมตนเองและประเมินตนเอง นั่นเอง

8. พฤติกรรมส่วนใหญ่ของบุคคลถูกควบคุมโดยผลที่ตามมาจากการประเมินตนเองซึ่งมีทั้งดีและไม่ดี ทำให้เกิดการรับรู้ตนเองในแต่ละด้านแตกต่างกันออกไป การประเมินตนเองจะทำให้บุคคลสามารถควบคุมตนเองให้กระทำพฤติกรรมที่เหมาะสมได้

9. พฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลกระทำต่อตนเองอันเนื่องมาจากการประเมิน และจากปฏิกิริยาต่อตนเองทั้งทางบวกและลบ ล้วนเป็นผลมาจากการเรียนรู้ประสบการณ์ตรงและมีต้นแบบหรือแบบอย่าง การให้แรงเสริมต่อตนเองเป็นเรื่องสำคัญเพราะมีผลต่อการพยายามของบุคคลที่จะกระทำมาตรฐานที่ตนตั้งไว้ และทำให้สามารถพัฒนาทักษะการควบคุมตนเอง สามารถปรับปรุงและคงรักษาพฤติกรรมนั้นต่อไปได้

Bringham (วิมลรัตน์ คำวัจนัง. 2544 : 28 ; อ้างอิงมาจาก Bringham. 1978 : 263-267) อธิบายว่า ตามทฤษฎีการเรียนรู้ที่เชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลมีผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพราะสิ่งแวดล้อมเป็นตัวการควบคุมพฤติกรรมเมื่อสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนพฤติกรรมก็เปลี่ยนตามไปด้วย ถึงแม้ว่าพฤติกรรมของบุคคลก็มีผลทำให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป แต่ขณะเดียวกันการแสดงพฤติกรรมของบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างก็มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ในแง่ของการควบคุมตนเองที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม มีลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่

1. การควบคุมตนเอง เป็นความสามารถของบุคคลที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนเอง โดยเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมใหม่
2. เมื่อบุคคลนั้นเรียนรู้ที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนได้แล้ว ผลที่เกิดขึ้นก็คือทั้งพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

1.2.2 แนวคิดและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychosexual Developmental State) ซึ่งฟรอยด์ (Freud) จิตแพทย์ชาวออสเตรีย (นิตยา วรณรัตน์. 2546 : 27 ; อ้างอิงมาจาก Vernon and Calvin. 1974 : 43) เป็นผู้สร้างขึ้นนั้น มีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการควบคุมตนเองของบุคคล ก็คือ Freud อธิบายว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับแรงกระตุ้นหรือแรงขับตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถทำลายบุคคลและสังคมได้ หากไม่มีการควบคุมที่ดี ซึ่งก็จะนำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนออกนอกกรอบปทัสสถานของสังคม ฟรอยด์ ได้แบ่งบุคลิกภาพของบุคคลออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ จิตไร้สำนึก (Id หรือ Libido) ตัวเราที่อยู่ในจิตสำนึก (Ego) หรือ Self และมโนธรรม (Supper ego)

ทฤษฎีของฟรอยด์ในส่วนของการควบคุมตนเองนั้น บุคคลจะมีแรงขับภายในตนเองซึ่งเป็นจิตไร้สำนึกที่แสดงออกมาตามความต้องการเสมอถ้าขาดการควบคุมตนเอง บุคคลจึงต้องได้รับการอบรมสั่งสอนเพื่อที่จะสามารถควบคุมตนเองให้ได้ระดับหนึ่ง และมากพอที่จะขัดเกลาก้าวบุคคลนั้นให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข การพัฒนาบุคคลให้ควบคุมตนเองได้จำเป็นต้องพัฒนามโนธรรมให้เกิดในจิตใจ เพื่อควบคุมจิตไร้สำนึกจนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทางจิตใจสูง

1.2.3 แนวคิดและทฤษฎีของวอลเตอร์ ซี เร็คเลสซ์

Reckless (พรรณี เกษกมล. 2540 : 25-26 ; อ้างอิงมาจาก Reckless. 1943) มีความเชื่อว่า คนเรามีพลังที่ผลักดันจากภายในให้พฤติกรรมเบี่ยงเบน ซึ่งอาจจะเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ภายนอก เช่น ความยากจน หรือถูกจำกัดสิทธิ เสรีภาพ ความขัดแย้ง การเข้ากันไม่ได้ การถูกควบคุม การอยู่ในสถานภาพของชนกลุ่มน้อย การถูกกีดกันจากโอกาสที่ตนพึงมีความกระวนกระวาย ใจความผิดหวัง ความรู้สึกทำทนาย ความรู้สึกเป็นปรปักษ์ต่อกัน และความรู้สึกมีปมด้วย เป็นต้น

การควบคุมตนเองเกิดจากพลังภายในจิตใจและและปัจจัยภายนอก การควบคุมตนเองเกิดจากพลังจิตใจภายใน ได้แก่ ความสำนึกที่สามารถยับยั้งตนเองได้ ความสำนึกที่ตึงตัง เคารพตนเอง มโนธรรมที่ได้รับการฝึกมาอย่างดี ความอดทนอดกลั้นต่อความคับข้องใจ ความสามารถต่อสู้กับอารมณ์ฝ่ายต่ำ ความสำนึกในความรับผิดชอบสูง ความมุ่งมั่นต่อเป้าหมาย การหาความพึงพอใจอย่างอื่นชดเชย การให้เหตุผลในการถ่วงความเครียด ส่วนการควบคุมภายนอกเป็นปัจจัยทางสังคมที่ควบคุมตัวบุคคลอย่างใกล้ชิด ได้แก่ การยึดมั่นในจารีตประเพณี ความคาดหวังของสังคม ภาระที่จะต้องปฏิบัติตามปทัสสถานของสังคม และความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมายโอกาสที่จะได้รับการยอมรับและความสำนึก เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ตนสังกัดอยู่ การควบคุมตนเองจากภายนอกเป็นการยึดมั่นถือมั่น ที่จะปฏิบัติตามกรอบปทัสสถานของสังคมและความคาดหวังของสังคม

เมื่อคนเราต้องเผชิญกับสถานการณ์และปัญหาต่างๆ อันเป็นปัจจัยผลักดันทั้งภายในและภายนอกดังกล่าว คนเราก็จะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปทัสสถานของสังคม อย่างไรก็ตามเมื่อเผชิญสถานการณ์อย่างเดียวกันบางคนก็มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไป แต่บางคนสามารถควบคุมตนเองได้อย่างดี และจากการวิจัยเชื่อว่า เด็กดีมีความสามารถในการควบคุมจากภายในตนเองสูง เช่น ความเคารพตนเอง ความสำนึกในความรับผิดชอบของตน แต่เด็กเกเรส่วนมากจะมีความสามารถในการควบคุมจากภายในตนเองต่ำ เช่น ไม่มีความเคารพต่อตนเองหรือมีน้อย และมีความรับผิดชอบในตนเองน้อย

สภาพแวดล้อมภายนอกก็มีส่วนในการควบคุมพฤติกรรมของเด็ก ได้แก่ การแนะนำ สอนจากพ่อแม่ กิจกรรมที่มีประโยชน์และเพื่อนฝูงที่ดี เป็นต้น ซึ่งมีส่วนทำให้เด็กดีไม่กระทำพฤติกรรมเบี่ยงเบนซึ่งตรงกันข้ามกับเด็กเกเร ผู้มักจะขาดสภาพแวดล้อมที่ดีดังกล่าว ดังนั้น ในการควบคุมตนเองเรเคเกลส์ จึงได้วางหลักทฤษฎีดังนี้

1. การควบคุมจากภายใน เป็นพลังภายในจิตใจของแต่ละคน ซึ่งอาจจะ มีมากน้อยต่างกัน ได้แก่

- 1.1 ความสำนึกที่สามารถยับยั้งควบคุมตนเองได้
- 1.2 ความสำนึกที่ดีงาม
- 1.3 ความเคารพตนเอง
- 1.4 มโนธรรมที่ได้รับการพัฒนาอย่างดี
- 1.5 ความอดกลั้นต่อความคับข้องใจ
- 1.6 ความสามารถในการต่อสู้กับอารมณ์ฝ่ายต่ำ
- 1.7 ความสำนึกรับผิดชอบสูง
- 1.8 ความมุ่งมั่นต่อเป้าหมาย
- 1.9 การหาความพึงพอใจอย่างอื่นทดแทน
- 1.10 การให้เหตุผลในการถ่วงความเครียด เป็นต้น

2. การควบคุมจากภายนอก เป็นพลังผลักดันให้เกิดการควบคุมตนเอง มาจากภายนอก ซึ่งเป็นปัจจัยทางสังคมที่ควบคุมตัวบุคคลอย่างใกล้ชิด ได้แก่ ความยึดมั่นในจารีต ประเพณี ความคาดหวัง ของสังคม ภาระผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามปทัสฐานของสถาบันและตาม เป้าหมายความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย โอกาสที่จะได้รับการยอมรับ และความสำนึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ตนสังกัดอยู่ สภาพแวดล้อมดังที่กล่าวมา จะเป็นพลัง และสร้างความผูกพันให้เกิดขึ้นกับ สมาชิกในสังคม ซึ่งถ้าพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วเป็นพลังและภารกิจที่เกิดจากกระบวนการอบรมบ่มนิสัย ทั้งสิ้น สรุปได้ว่าการควบคุมจากภายนอกเกิดขึ้น ในลักษณะที่เกิดจากความยึดมั่นผูกพันที่จะปฏิบัติตามกรอบปทัสฐานของสังคมและความคาดหวังของสังคม

1.2.4 แนวคิดและทฤษฎีของเอฟ อีแวน นีย์

Nye (พรรณี เกษกมล. 2540 : 25-26 ; อ้างอิงมาจาก Nye. 1958) เชื่อว่าสังคมเป็นองค์กรสำคัญในการควบคุมและสร้างสำนึกความผูกพัน ให้กับเกิดแก่สมาชิกของสังคม โดยแบ่งการควบคุมออกเป็น 4 ด้าน

1. การควบคุมภายในโดยผ่านสถาบันต่าง ๆ โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว ให้ยึดมั่นในค่านิยมและปทัสฐานของสังคม จิตสำนึกจะเป็นพลังภายในที่ควบคุมบุคคลไม่ให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน
2. การควบคุมโดยตรง พ่อแม่เป็นตัวแทนของสถาบันครอบครัว ดำรงเป็นตัวแทนของฝ่ายปกครอง เพื่อนเป็นตัวแทนกลุ่มปฐมภูมิ ตัวแทนเหล่านี้คอยห้ามปรามควบคุมโดยตรง ไม่ให้บุคคลมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน
3. การควบคุมทางอ้อม การที่บุคคลอยู่ในสถาบันครอบครัวนานจนเกิดความผูกพันจะทำให้บุคคลไม่กล้าทำอะไรนอกกลุ่มนอกทางเพราะ เกิดความผูกพันของบุคคลเป็นการควบคุมทางอ้อมเป็นพลังยับยั้งพฤติกรรมนอกรูปแบบ

4. ความต้องการที่จะได้รับความพึงพอใจที่ชอบธรรมในสังคม เช่น ความรัก การยอมรับนับถือ และความมั่นคงในชีวิต ความต้องการดังกล่าว จะเป็นพลังควบคุมป้องกันไม่ให้คนเรามีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

1.2.5 แนวคิดและทฤษฎีตามหลักพุทธศาสนา

ธรรมเป็นโลกบาล คือ ธรรมคุ้มครองโลก 2 อย่างคือ หิริ โอตตัปปะ หิริ คือ ความละอายแก่ใจ หมายถึงความละอายต่อบาป ทุจริต ความไม่เหมาะสมไม่ควรต่างๆ ที่ตนจะกระทำลงไป แต่ก็ไม่เกิดความละอายไม่กระทำการเหล่านั้น เช่น การลักขโมย เป็นเรื่องที่น่าละอายก็ไม่ทำ การด่าว่ากัน ด้วยคำหยาบ เป็นเรื่องที่น่าละอายก็ไม่ทำ เรื่องของความละอายเป็นตัวละครสำคัญที่แยกคนให้ห่างไกลจากสัตว์เดรัจฉาน เพราะสัตว์เดรัจฉานจะทำอะไรไม่มีความละอาย แต่คนรู้จักว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำความละอายนั้น หมายถึง การละอายต่อบาป ต่อโทษทุจริตต่างๆ ความละอายจะเกิดขึ้นได้โดย หิริ เป็นมโนธรรม คือธรรมะที่เกิดขึ้นภายในจิตใจคนค่อย ๆ เติบโตเจริญขึ้นโดยลำดับ โดยอาศัย

1. ชาติสกุล คือถ้าเกิดในชาติตระกูลที่ดี ได้รับการอบรมฝึกปรือกิริยามารยาตมาในทางที่ดีจากพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ ก็จะทำให้จิตใจมีความละเอียดอ่อน รู้จักละอายสูงขึ้น

2. วัย ได้แก่ความเจริญเติบโตของวัยของชีวิต จะทำให้รู้จักคิดมีเหตุผลมากขึ้น บางเรื่องที่เคยทำสมัยเป็นเด็ก แต่พอโตขึ้นก็ไม่กระทำการเหล่านั้น เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมไม่ควร

3. การศึกษาเล่าเรียน ได้เข้าใจเหตุผลมากขึ้น ก็จะทำให้ละเว้นไม่กระทำเรื่องที่เป็นบาป

4. จิตใจที่มีความเข้มแข็ง คือคนที่ทำทุจริตนั้นเป็นคนอ่อนแอสุดแต่ถ้ากิเลสจะผลักดันให้ทำอะไรทำไป สำนึกตนว่าเรามีจิตใจเข้มแข็งไม่ควรอ่อนแอตามอำนาจของกิเลส จึงงดเว้นไม่กระทำการเหล่านั้น เหล่านี้เป็นปัจจัยที่ช่วยทำให้คนเรามีหิริเพิ่มขึ้น

ตัปปะ ความสะดุ้งกลัวต่อบาป ข้อนี้ต้องแยกให้ออกให้ไต่ระหว่างความละอายกับความกลัว ความละอาย เช่น เราเดินหกล้ม ในท่ามกลางสายตาของคนอื่น เรารู้สึกละอาย ความกลัว เช่นมีเสือวิ่งมาเรากลัว อย่างนี้เรียกว่าความกลัว แต่ความละอายและความกลัวในที่นี้ เป็นเรื่องของความกลัวและความละอายต่อบาปซึ่งเกิดขึ้นจากความคิดที่มีเหตุผลของบุคคลสำนึกว่าบางอย่างที่ทำไปแล้ว

1. แม้ว่าตนเองก็ติเตียนตนเองได้ พอนึกขึ้นได้ก็ไม่ทำสิ่งเหล่านั้น

2. การกระทำของเราแล้วจะโดนตำหนิ ก็ละเว้นไม่ทำ

3. กลัวถูกอาชญากรรมของบ้านเมือง ถูกจับขังไปลงโทษ แล้วไม่กระทำ

เป็นต้น

4. กลัวภัยในนรก คือต้องรับผลบาปกรรมที่ตนเองกระทำไว้ในนรกจึงงดเว้นไม่กระทำบาปเหล่านี้เป็นเครื่องเสริมส่งเสริมให้มโนตัปปะขึ้นภายในจิตใจ

หิริ ความละอายแก่ใจ และ โอตตัปปะ ความสะดุ้งกลัวต่อบาปเป็นโลกบาลคือ ธรรมะที่คุ้มครองโลกโดยจะเห็นว่าไม่ว่าในสมัยก่อนหรือสมัยปัจจุบันก็ตาม คนเราจะพยายามควบคุมไม่ให้คนเบียดเบียนข่มเหง ประทุษร้าย ล้างผลาญ ชำพันกัน แต่ก็ควบคุมไม่ได้ ในทำนองตรงกันข้าม ถ้าหากว่าคนแต่ละคนมีความละอายต่อการกระทำความผิด มีความสะดุ้งกลัวต่อบาปและผลแห่งบาป การเบียดเบียน การประทุษร้ายกันก็ไม่เกิดขึ้นและการประพฤติที่ไม่เหมาะสมไม่ควรต่าง ๆ ซึ่งมีให้เห็นกันอยู่นั้นก็จะไม่มี เพราะคนแต่ละคนในสังคมจะสำนึกถึงสิ่งที่เป็นบาปและงดเว้นไม่กระทำเพราะว่า

ความเดือดร้อนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกสังคมนั้นคือสิ่งที่เป็นบาปนั่นเอง เมื่อคนกลัวบาปกันแล้วก็ไม่กระทำ การอยู่ร่วมกันในโลกจะเต็มไปด้วยความสุข (นิตยา วรรณรัตน์. 2546 : 33 ; อ้างอิงมาจาก พระราชธรรมนิเทศ. 2538)

จากแนวคิดและทฤษฎีการควบคุมตนเองที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปว่าการควบคุมตนเองนั้นเป็นสิ่งที่มียู่ในตัวของผู้มนุษย์ และเป็นกระบวนการที่สามารถสร้างและพัฒนาได้ถ้าหากรู้วิธีการและรูปแบบการฝึกฝน การควบคุมตนเอง เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ และประสบการณ์ ในชีวิตประจำวันหรือการถ่ายทอดทางสังคม จึงสามารถจะเปลี่ยนแปลงได้ตามความเชื่อแต่ละทฤษฎี แต่ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาของความสามารถในการควบคุมตนเองที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง

1.3 เทคนิคการควบคุมตนเอง

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2541 : 333-348) ได้นำเสนอถึงเทคนิคการควบคุมตนเองที่สำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงพฤติกรรมได้ดี ดังต่อไปนี้

1. การควบคุมสิ่งเร้า (Stimulus Control) การควบคุมสิ่งเร้า เป็นกระบวนการจัดเงื่อนไขสภาพแวดล้อม เพื่อที่จะทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ซึ่งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นมักจะเกิดขึ้นในเงื่อนไขของสิ่งเร้า 3 ลักษณะดังต่อไปนี้

1.1 เป็นพฤติกรรมที่ถูกควบคุมด้วยสิ่งเร้าหลายประเภท เช่น พฤติกรรมการสูบบุหรี่ อาจเกิดขึ้นเมื่อตอนตื่นนอนตอนเช้า หลังดื่มกาแฟหรืออยู่คนเดียว เป็นต้น ซึ่งสภาพการณ์เหล่านี้ สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ทุกครั้ง ทางแก้ไข คือ หาทางบำบัดสิ่งเร้าเหล่านี้เสีย

1.2 เป็นพฤติกรรมที่ไม่ถูกควบคุมโดยสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งโดยชัดเจน เช่น ในกรณีของคนนอนไม่หลับ ดังนั้นเมื่อบุคคลเข้านอนแล้วไม่สามารถหลับได้ การบำบัดพฤติกรรมดังกล่าว สามารถทำได้โดยบอกแก่ผู้รับการบำบัดว่า เติยงนอนมีไว้สำหรับนอนเท่านั้นและเขาจะเข้านอนได้ก็ต่อเมื่อวงนอนแล้วเท่านั้นและในขณะที่อยู่บนเตียงนอนห้ามดูทีวีหรืออ่านหนังสือเด็ดขาด

1.3 เป็นพฤติกรรมที่ถูกควบคุมด้วยสิ่งเร้าที่ไม่เหมาะสม เช่น พวกที่พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ พวกที่ชอบโชว์อวัยวะของตนเองหรือชอบสะสมสิ่งของของเพศตรงข้าม ดังนั้นการแก้ไขคือ การเปลี่ยนแปลงสิ่งเร้าที่ควบคุมพฤติกรรมนั้นเสีย

2. การเตือนตนเอง (Self-monitoring) เป็นขั้นตอนของการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของตนเองได้เป็นอย่างดี วิธีนี้เป็นทั้งวิธีการประเมินและเป็นเทคนิคการควบคุมพฤติกรรมได้ เนื่องจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมจะทำให้บุคคลระมัดระวังในการแสดงพฤติกรรมขั้นตอนนี้จึงเป็นหัวใจสำคัญของการควบคุมตัวเอง ทำให้บุคคลระมัดระวังตัวในแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ แต่จะแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์แทน การแสดงพฤติกรรมจึงเป็นไปอย่างรู้ตัวการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเป็นพื้นฐานขั้นแรกใน กระบวนการควบคุมตนเองและเพราะบุคคลจะต้องทราบว่าตนเองมีพฤติกรรมอะไร อย่างไรก่อนจึงจะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แล้วจึงมีการให้แรงเสริมตนเอง การเตือนตนเองประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย ๆ คือ การสังเกตพฤติกรรมของตนเอง และการบันทึกพฤติกรรมของตนเอง

ประสิทธิภาพของการเตือนตนเองขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้

1. ความแม่นยำในการบันทึกพฤติกรรม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผลที่จะเกิดขึ้นจากข้อมูลที่บันทึกได้ ดังนั้นจึงได้มีความพยายามที่จะหาทางให้การบันทึกพฤติกรรมตนเองมีความแม่นยำมาก

ขึ้นโดยการให้การเสริมแรงต่อความแม่นยำของการบันทึกพฤติกรรมโดยการเปรียบเทียบผลที่ได้จากการบันทึกด้วยตนเองกับผลที่ได้จากบันทึกจากผู้อื่นสังเกต ถ้าตรงกันก็จะได้รับเสริม

2. ลักษณะของผู้บันทึกพฤติกรรมการเตือนตนเองจะมีประสิทธิภาพเพียงพอในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลได้ก็ต่อเมื่อ บุคคลนั้นมีความต้องการที่จะพัฒนาพฤติกรรมของตนเองหรือมีแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง

3. ความยากง่ายของพฤติกรรมที่จะกระทำ การเตือนตนเองจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นยิ่งถ้าพฤติกรรมเป้าหมายเป็นพฤติกรรมที่ทำได้ง่าย

4. การเสริมแรงตนเองและการลงโทษตนเอง ซึ่งมีหลักในการดำเนินการ

2 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 บุคคลจะต้องพิจารณาถึงการสนองตอบที่จะได้รับการเสริมแรง หรือ การลงโทษ โดยจะพิจารณาถึงเกณฑ์ในการเสริมแรงหรือลงโทษ ซึ่งเรียกว่า การกำหนดตัวเสริมแรงหรือตัวลงโทษตนเอง

4.2 บุคคลจะต้องให้การเสริมแรงหรือการลงโทษเมื่อการสนองตอบนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ซึ่งเรียกว่า การเสริมแรงหรือการลงโทษด้วยตนเอง ในด้านการเสริมเรงนั้นตัวเสริมแรงที่นำมาใช้บุคคลนั้นอาจนำมาเองหรือผู้อื่นนำมาให้ก็ได้ ส่วนการลงโทษตนเอง เขาจะต้องลงโทษด้วยตัวเอง และตัวลงโทษบุคคลนั้นจะหาเอง

3. การทำสัญญากับตนเอง (Self-Contracting) เป็นวิธีการที่บุคคลทำสัญญากับตนเองว่าจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองเช่นใดบ้าง และเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ตนเอง หลีกเลียงจากสัญญาที่ทำไว้กับตนเองจึงต้องให้ผู้อื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ทั้งนี้จะต้องมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล

4. การฝึกการเปลี่ยนการตอบสนอง (Alternative Response Training) เป็นวิธีหนึ่งที่คนเราแสดงการตอบสนองที่สามารถระงับหรือเข้ามาแทนที่การตอบสนองที่ไม่เหมาะสม เช่น การคิดถึงแต่เรื่องที่สนุกสนาน เพื่อเป็นการผ่อนคลายความเครียด เป็นต้น

5. คู่มือช่วยตนเอง (Self - Help Manual) คู่มือช่วยตนเองหรือการบำบัดโดยหนังสือ (Bibiliotherapy) การบำบัดโดยหนังสือสามารถแก้ปัญหาทางอารมณ์ของตนเองได้ และยังสามารถนำเรื่องราวในหนังสือมาอภิปรายและทางออกที่เป็นไปได้ของปัญหาที่เผชิญอยู่ ซึ่งคู่มือเหล่านี้จะวางจำหน่ายตามร้านขายหนังสือหรือตามคลินิกต่าง ๆ

6. กระบวนการควบคุมตนเอง

ในการควบคุมตนเองนั้น Thoresen และ Mahony (ประเทือง ภูมิภักตราคม. 2540 : 329 ; อ้างอิงมาจาก Thoresen and Mahony. 1974 : 14) ได้สรุปไว้ว่า ในการควบคุมตนเองนั้นมีกระบวนการสำคัญ 2 กระบวนการ ได้แก่

1. การควบคุมสิ่งเร้า (Stimulus control)

2. การควบคุมผลกรรมด้วยตนเอง (self-presented consequence)

การควบคุมสิ่งเร้า หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมได้อย่างสอดคล้องกับสภาพการณ์หรือสิ่งเร้าของตน โดยการประเมินเงื่อนไขและสภาพการณ์ที่ควบคุมพฤติกรรมอยู่ด้วยวิธีการแยกแยะสิ่งเร้า จากนั้นจึงเปลี่ยนแปลงหรือจัดระบบสภาพการณ์สิ่งเร้าใหม่เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการ ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นสิ่งเร้าของบุคคลใหม่นี้ก็เพื่อที่จะ

กระตุ้น หรือลดพฤติกรรม ดังนั้นเพื่อควบคุมพฤติกรรมจึงต้องควบคุมสิ่งเร้า เช่น ให้อาหารดูโทรทัศน์มาก แต่เมื่อถึงเวลาสอบโอเน็ตต้องอ่านตำราเพื่อเตรียมตัวสอบ ถ้าไอนั่งอ่านตำราในห้องโทรทัศน์ก็อาจจะอยากดูโทรทัศน์ ดังนั้นเพื่อเป็นการควบคุมสิ่งเร้าเป็นการควบคุมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ก่อนพฤติกรรมการควบคุมผลกรรม หมายถึง การให้ผลกรรมตนเองหลังจากที่ได้กระทำพฤติกรรมเป้าหมายแล้วซึ่งผลกรรมนี้อาจเป็นได้ทั้งการเสริมแรงหรือการลงโทษ แต่การลงโทษตนเองเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาของบุคคลดังนั้นจึงเป็นการยากที่บุคคลจะนำไปปฏิบัติกับตนเองนอกจากนี้การลงโทษเป็นวิธีการที่เพียงระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เท่านั้นหาได้เป็นวิธีการที่กำจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้หมดไปและยิ่งกว่านั้น การลงโทษยังอาจก่อให้เกิดผลข้างเคียงตามมา เช่น เกิดความเครียด ความกังวล ความกลัว และความก้าวร้าว เป็นต้น ดังนั้นบุคคลจึงนิยมการเสริมแรงตนเองมากกว่าการลงโทษตนเอง

สรุปได้ว่า เทคนิคการควบคุมตนเอง ต้องใช้เทคนิคหลาย ๆ เทคนิคร่วมกันจึงจะทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้ และสามารถทำให้การควบคุมตนเองมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกเทคนิคการควบคุมตนเอง 4 เทคนิค ได้แก่

1. การควบคุมสิ่งเร้า (Stimulus Control)
2. การเปลี่ยนการตอบสนอง (Alternative Response Training)
3. การควบคุมผลกรรมด้วยตนเอง (Self - Presented Consequence)
4. สังเกตตนเอง (Self - monitoring)

1.4 ลักษณะของบุคคลที่ควบคุมตนเองได้

ทองทิพภา วิริยะพันธุ์ (2546 : 105-106) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่ควบคุมตนเองได้จะมีลักษณะดังนี้

1. ไม่หวั่นไหวต่อคำวิจารณ์ เยาะเย้ยถากถางของผู้อื่น
2. สร้างจินตนาการใกล้เคียงความเป็นจริง และมีความกระตือรือร้นที่จะนำจินตนาการไปสู่การปฏิบัติในขอบเขตที่สามารถควบคุมตนเองได้
3. ไม่พยายามสับประมาทหรือถูกเหยียดหยามบุคคลอื่น ไม่ว่ากรณีใด ๆ
4. ไม่เกลียดชัง ไม่โกรธผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับตน แต่พยายามทำความเข้าใจเหตุผลที่เขาไม่เห็นด้วย

5. แสดงความคิดเห็นบนพื้นฐานของ”ข้อเท็จจริง” มากกว่าความปรารถนาที่ “อยากให้เป็นเช่นนั้น”

6. ไม่เป็นทาสของค่านิยม หรือแฟชั่นของสังคม ไม่เป็นคนสุรุษสุรายุ่มเฟือย
7. ไม่ขัดแย้งหรือโต้เถียงผู้อื่น ระมัดระวังคำพูด ยับยั้งชั่งใจในการพูดซึ่งตรงกับคำสอนในเรื่อง”วาจาสุภาสิต” ของพระพุทธเจ้าที่ว่า “กล่าวถูกต้องตามกาล กล่าวตามจริง” ใช้วาจาอ่อนหวาน ใช้วาจาที่เต็มไปด้วยประโยชน์และกล่าววาจาออกจากจิตที่มีเมตตา

8. เป็นผู้ฟังมากกว่าผู้พูด ไม่แย่งพูดเสียคนเดียว รู้จักประหยัดคำพูด มีสติในการพูดและการกระทำซึ่งวิธีการที่จะควบคุมตนเองให้มีลักษณะดังกล่าวนี้จะต้องปฏิบัติดังนี้

8.1 พอใจในสิ่งที่มีอยู่ จะทำให้ควบคุมความอยากได้

8.2 มีเมตตา คือ รู้จักรักผู้อื่น มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น คนที่มีเมตตา เอื้อเฟื้อจะไม่ทำการใด ๆ เพื่อสนองความต้องการของตนแต่ฝ่ายเดียว

8.3 ต้องยอมรับว่า คนอื่นแตกต่างจากเรา การตระหนักในข้อนี้จะทำให้ลดความโกรธลงได้เมื่อผู้อื่นทำอะไรไม่ได้ตั้งใจ

สำหรับความสามารถควบคุมตนเองได้นั้น Zolie, Stone และ Lehr (นิตยารวรรณรัตน์. 2546 : 15 ; อ้างอิงมาจาก Zolie, Stone and Lehr. n.d. : unpagged) ได้อธิบายว่าควรเป็นผู้ที่มีลักษณะดังนี้

1. มองหรือรับรู้ตนเอง และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นจริง
2. คิดถึงความคิดที่อาจจะนำตนเองไปในทิศทางที่ตนเลือก และกระทำในทิศทางที่เขาเลือกที่จะกระทำ
3. กระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพ และปราศจากความขัดแย้งต่อบุคคลหรือสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อตนเอง

1.5 การวัดความสามารถในการควบคุมตนเอง

สุวิมล ติรกานันท์ (2550 : 55) อธิบายไว้ว่า มาตรวัดตัวแปรคุณลักษณะแฝง นิยมให้ผู้ตอบประเมินตนเอง (Self - rating) จากแบบวัด การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรมีการสร้างตามหลายแนวความคิดด้วยกัน แต่ที่นิยมกันมากคือวิธีการที่เรียกว่า มาตรประมาณค่า (Rating Scale) เป็นมาตรที่ให้ผู้ตอบประเมินค่าของคำตอบตนเองว่าควรอยู่ในระดับใด วิธีการสร้างมาตรวัดที่นิยมใช้มีหลายแบบด้วยกัน ได้แก่ วิธีการของ Osgood วิธีการของ Likert วิธีการของ Thurstone เป็นต้น

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2548 : 144) ได้สรุปว่า มาตรส่วนประมาณค่า เป็นรายการเกี่ยวกับคุณลักษณะของบุคคลในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นนามธรรม คุณลักษณะแต่ละแบบจะมีลักษณะคุณภาพกำกับไว้ด้วย เพื่อให้ผู้ศึกษาได้สังเกตเห็นและประมาณค่าคุณลักษณะต่าง ๆ นั้นว่ามีคุณภาพอยู่ในลักษณะใด

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกเครื่องมือวัดความสามารถในการควบคุมตนเองที่เป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท โดยใช้กรอบแนวคิดของบริกแฮม (Bringham) และเทคนิคการควบคุมตนเองของ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2539 : 61) และแยกเป็นตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงภายนอกการควบคุมตนเอง ได้แก่ การควบคุมสิ่งเร้า การเปลี่ยนการตอบสนอง การควบคุมผลกระทบ และการเตือนตนเอง

1.6 ความสามารถในการควบคุมตนเองที่มีผลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง

มีผู้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการควบคุมตนเองที่มีผลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง ดังนี้

สุดถนอม อัครประชะ (2553 : 114) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อความรุนแรง ในจังหวัดร้อยเอ็ด : พหุกรณี งานวิจัยพบว่า ตัวแปรความสามารถในการควบคุมตนเอง (CONTROL) มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรเจตคติต่อความรุนแรง (ATTITUDE) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -1.02 อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปได้ว่า ความสามารถในการควบคุมตนเอง ส่งผลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียน ยิ่งบุคคลใดมีความอดทน อดกลั้น ต่อเหตุการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ได้ดี ก็จะมีเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงน้อย นำมาซึ่งการลดความรุนแรง

2. การเห็นคุณค่าในตนเอง

2.1 ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเอง ตรงกับคำในภาษาอังกฤษ “Self – esteem” ซึ่งบางตำราจะใช้คำว่าความนับถือตนเอง ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ความสำนึกในคุณค่าแห่งตน จากการศึกษาได้มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายและคำจำกัดความของการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

Coopersmith (ศิริวรรณ ทวีวัฒนปรีชา. 2549 : 22 ; อ้างอิงมาจาก Coopersmith. 1981 : unpagd) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึงการพิจารณา ตัดสินคุณค่าของตนแสดงทัศนคติที่บุคคลมีต่อตนในการยอมรับหรือไม่ยอมรับตนเอง และแสดงถึงขอบเขตของความเชื่อที่บุคคลมีต่อความสำคัญ ความสำเร็จ และความมีคุณค่าในตนซึ่งเป็นประสบการณ์ส่วนตัวที่แต่ละคนถ่ายทอดสู่คนอื่นโดยแสดงออกทางคำพูดและพฤติกรรมอื่น ๆ

Rosenberg (วรรณา เนติประวัติ. 2545 : 6 ; อ้างอิงมาจาก Rosenberg. n.d. : unpagd) ได้ให้นิยาม การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นในตนเอง เป็นการยอมรับนับถือ เชื่อมมั่น และประเมินตนเองทั้งในด้านบวกและด้านลบ

ศิริวรรณ หม่อมพอนุช และบุญใจ ศรีสถิตยัณรากุล (2546 : 22) ให้ความหมายไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง คือความเชื่อมั่นในตนเอง ให้การยอมรับนับถือตนเองและรู้สึกกว่าตนเองเป็นบุคคลที่มีคุณค่า การเห็นคุณค่าในตนเองเริ่มพัฒนาตั้งแต่วัยเด็กจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดการพัฒนาการกล้าแสดงออก

วิเชียร อินทรสมพันธ์ (2551 : 47-48) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความรู้สึกของบุคคล ที่ว่ามีความสำคัญ มีคุณค่ามีความต้องการที่จะได้รับความเชื่อถือ ต้องการได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากบุคคลอื่นเพื่อที่จะทำให้เกิดความรู้สึกนับถือตนเอง และเป็นการพิจารณาประเมินตนเองของบุคคลแล้วแสดงออกในแง่ของการยอมรับตนเองหรือไม่ยอมรับตนเองเป็นการแสดงออกเพื่อให้เห็นถึงขอบเขตของความเชื่อมั่นของบุคคลที่มีต่อตนเองในด้านความสำคัญ ความสามารถ ความสำเร็จและความมีคุณค่าของตนเอง ซึ่งบุคคลอื่นสามารถรับรู้ได้จากคำพูดและท่าทีที่บุคคลนั้นแสดงออกมาเป็นความพึงพอใจภายในบุคคลมี ต่ออัตมโนทัศน์ของตนเอง หรือมีต่อความรู้สึกของตนเอง

นวลลักษณ์ เลหาพันธ์ (2550 : 22) ให้ความหมายไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การรู้สึกกว่าตนเองมีความสามารถในด้านต่าง ๆ และได้รับการยอมรับจากสังคม ทำให้รู้สึกมั่นคงและมีความสุข

สรานุช จันทวันเพ็ญ และคณะ (2549 : 9) ให้ความหมายไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การประเมินตนเองตามการรับรู้ภาพรวมของตน และการรับรู้ก็นำมาซึ่งความรู้สึกมั่นคงและเป็นสุขใจ

สรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกของบุคคล ในความเชื่อมั่นในตนเองและต้องการได้รับการยอมรับ การสนับสนุนจากบุคคลอื่นเพื่อที่จะทำให้เกิดความรู้สึกยอมรับนับถือตนเอง โดยเริ่มพัฒนาตั้งแต่วัยเด็กจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดการพัฒนาการกล้าแสดงออก

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

Maslow (วิมลพรรณ ทองชาติ. 2548 : 40-42 ; อ้างอิงมาจาก Maslow. 1970 : 45) ได้อธิบายไว้ว่า ความต้องการของมนุษย์มีติดตัวมาแต่กำเนิดและพฤติกรรมของมนุษย์นั้นอธิบายได้ โดยเป้าหมายของมนุษย์ ซึ่งจะมีแนวโน้มของพฤติกรรมที่มนุษย์ได้รับการตอบสนอง ความต้องการของเขา มาสโลว์ กล่าวว่ามนุษย์ต้องได้รับความพึงพอใจจากความต้องการขั้นต่ำสุดเสียก่อนจึงจะผ่านพ้นไปสู่ความต้องการระดับสูงต่อไปตามลำดับ เขาจึงได้เรียงความต้องการของมนุษย์ไว้เป็นขั้น ๆ ดังนี้

1. ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs)
2. ความต้องการด้านความปลอดภัย (Safety Needs)
3. ความต้องการด้านความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love Needs)
4. ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem Needs) ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ ประกอบด้วย 2 ส่วน กล่าวคือ

4.1 ความรู้สึกนับถือตนเอง (Self-Respect) ซึ่งแสดงออกมาในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การมองเห็นคุณค่าของตนเอง เป็นคนเข้มแข็งมั่นคง มีความสามารถ มีความชื่นชมตัวเองมีความเชื่อมั่น พึ่งตนเองได้ มีความเป็นอิสระ

4.2 ความรู้สึกต่อคุณค่าที่บุคคลอื่นมีต่อตน (Esteem-Form Others) ซึ่งจะได้สร้างความรู้สึกให้บุคคลว่าเขามีคุณค่า ผู้อื่นยอมรับยกย่อง ให้ความสนใจ ทำให้มีชื่อเสียงเป็นที่กล่าวขาน เป็นสิ่งที่บุคคลต้องการมาสโลว์ ย้ำว่าความต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่นอย่างจริงจังนั้นเป็นผลมาจากความตั้งใจพยายามของบุคคล เป็นความต้องการที่สมบูรณ์และมีผลต่อบุคคลมากกว่า

5. ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self Actualization Needs) ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กับความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของความต้องการนี้ประกอบด้วยความนับถือตนเอง เชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถ และได้รับการนับถือเห็นคุณค่าและหากได้พัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าตนเองขึ้นไปทีก็จะเข้าสู่ขั้นบรรลุสัจแห่งตน ซึ่งเป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์ที่มาสโลว์กล่าวไว้

Coopersmith (วรรณเพ็ญ ประสิทธิ์. 2550 : 14 ; อ้างอิงมาจาก Coopersmith. 1981 : 236) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองว่าการเห็นคุณค่าในตนเองมาจากแหล่งสำคัญซึ่งบุคคลใช้เป็นสิ่งที่ตัดสินความสำเร็จของตนเอง 4 แหล่ง คือ

1. การมีอำนาจ (Power) หมายถึง การที่บุคคลสามารถมีอิทธิพลและควบคุมบุคคลอื่นได้
2. การมีความสำคัญ (Significance) หมายถึง การได้รับการยอมรับ ได้รับการใส่ใจ รวมทั้งได้รับความรักใคร่จากบุคคลอื่น
3. การมีคุณความดี (Virtur) หมายถึง การยึดมั่นตามมาตรฐานทางจริยธรรมและศีลธรรมของสังคม
4. การมีความสามารถ (Competence) หมายถึง การประสบผลสำเร็จในการทำสิ่งต่าง ๆ

2.3 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง มี 2 ประเภท คือองค์ประกอบภายในตน และองค์ประกอบภายนอกตน ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (ทิพวรรณ เผ่าสำราญ. 2547 : 26-28 ; อ้างอิงมาจาก Coopersmith. 1984)

1. องค์ประกอบภายในตน หมายถึง องค์ประกอบที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลประกอบด้วย

1.1 ลักษณะทางกายภาพ (Physical Attributes) เช่น รูปร่าง ความแข็งแรง ความคล่องแคล่ว รวดเร็วของร่างกาย ผู้ที่มีลักษณะทางกายภาพที่ดีจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองดีกว่า ผู้ที่มีลักษณะทางกายภาพที่ไม่ดี แต่อย่างไรก็ตามค่านิยมเกี่ยวกับลักษณะทางการกายภาพของแต่ละสังคมแตกต่างกัน ลักษณะทางกายภาพแบบใดที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคมนั้นๆ

1.2 สมรรถภาพ ความสามารถ และการปฏิบัติ (General Capacity, Ability and Performance) ลักษณะทั้ง 3 นี้ จะสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับลักษณะทางกายภาพของแต่ละสังคมจะแตกต่างกัน ลักษณะทางกายภาพแบบใดที่จะส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคมนั้นๆ

1.3 ภาวะทางอารมณ์ (Affective Stages) ภาวะทางอารมณ์ของบุคคลมีความสัมพันธ์กับการประเมินตนเองของบุคคล บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าตนเองต่ำ จะมียุทธศาสตร์ที่ไม่เป็นสุขมากกว่าบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าตนเองปานกลางหรือสูง และบุคคลที่มีทัศนคติต่อตนเองในทางบวกจะมีความเบิกบาน และมีการแสดงของอารมณ์ที่เป็นสุข และปราศจากความวิตกกังวล

1.4 ปัญหาและความเจ็บปวด (Problems and Pathology) บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าตนเองต่ำจะมีพฤติกรรมในทางทำร้าย มีความวิตกกังวล และมีอาการของโรคทางกายที่เกิดจากจิตมากกว่าบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าตนเองปานกลาง และสูง และมีหลายทฤษฎีเชื่อว่าผู้ที่มีปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น พวกที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวหรือต่อต้านสังคมเป็นผลมาจากการเห็นคุณค่าตนเองต่อตนเองต่ำ

2. องค์ประกอบภายนอกตน หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วย จากการศึกษาของ คูเปอร์สมิธ (Coopersmith. 1984 : unpagged) พบว่าสภาพแวดล้อมภายนอกดังกล่าวประกอบด้วย

2.1 ตนโดยทั่วไป เป็นองค์ประกอบที่ใช้เปรียบเทียบกับคนอื่นเพื่อชี้ระดับทางสังคมของบุคคล เช่น ตำแหน่งการงาน บทบาททางสังคม วงศ์ตระกูล สถานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น บุคคลที่อยู่ในสถานภาพทางสังคมระดับสูง จะได้รับการปฏิบัติที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีคุณค่าสูงกว่าบุคคลอื่น แต่จากการศึกษาพบว่าสถานภาพทางสังคมมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกคุณค่าในตนเองไม่เด่นชัด เพราะบุคคลที่มาจากสถานภาพทางสังคมต่ำ มีทั้งบุคคลที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูง และบุคคลที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

2.2 ตนทางบ้าน (ความสัมพันธ์กับบิดามารดา) ปัจจัยที่ส่งผลสำคัญต่อเด็กในการพัฒนาการเห็นคุณค่าตนเอง คือ สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับเด็ก ภายใต้สภาพดังนี้คือ

2.2.1 การที่บิดามารดา ยอมรับเด็กทั้งหมด หรือเกือบทั้งหมดเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก และคุณค่าอย่างที่ได้เป็นอยู่

2.2.2 การที่บิดามารดา กำหนดขอบเขตการกระทำไว้อย่างชัดเจน และดูแลให้เด็กทำตาม ทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย

2.2.3 การที่บิดามารดา ให้ความนับถือ ให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่เด็กในขอบเขตการกระทำที่กำหนดให้ และเน้นการให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ

2.3 ถนนทางโรงเรียน (การศึกษา) โรงเรียนสามารถจัดสภาพแวดล้อมในการพัฒนาการเห็นคุณค่าตนเองของเด็กได้ต่อจากที่บ้าน การที่ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างอิสระโดยไม่ขัดต่อระเบียบตามที่วางไว้ การให้ความช่วยเหลือเด็กในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้ซึ่งเป็นการพัฒนาการเห็นคุณค่าตนเองของเด็กด้วย

2.4 ถนนทางสังคม (เพื่อน) การเป็นสมาชิกในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อนในวัยเดียวกันมีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก บุคคลที่ไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนให้เป็นที่ประทับใจ หรือไม่อยู่ในความสนใจของเพื่อน จะไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับใครไม่แบ่งปันความคิดเห็น ความรู้สึกส่วนตัวกับเพื่อน ในที่สุดเพื่อนจะไม่ไว้วางใจ และเขาจะรู้สึกว่าไม่มีใครชอบและไม่นับถือตนเอง

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2546 : 14-15) ได้แบ่งองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองเป็น 2 ประการ คือ

1. ความตระหนักถึงคุณค่าแห่งตน (Self-respect) หมายถึง การมีความเชื่อมั่นว่าตนเป็นคนที่มีคุณค่าและมีความหมาย มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่น มีสิทธิและมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ ได้รับในสิ่งที่ตนมุ่งหวัง และมีชีวิตที่มีความสุขได้เช่นเดียวกับผู้อื่น

2. ความเชื่อมั่นในความสามารถของตน (Self-efficacy) หมายถึงความตระหนักว่าตนสามารถที่จะคิด เข้าใจ เรียนรู้ ตัดสินใจ แก้ปัญหาและเผชิญหน้ากับความท้าทายหรืออุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิตได้ เป็นความไว้วางใจตนเอง ว่ามีความสามารถ มีพลัง มีประสิทธิภาพและพึ่งตนเองได้จากองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองสรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองประกอบด้วย ความเชื่อมั่นที่บุคคลมีต่อตนเอง เข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง มองตนเองว่ามีความสามารถ ปรับตัวได้ดี และรับรู้ว่าเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น

สรุปองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเอง ประกอบด้วยหลักใหญ่ ๆ คือ องค์ประกอบภายในตนและองค์ประกอบภายนอกตน

2.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

มาสโลว์ (สุบิน สมิน้อย. 2550 : 24 ; อ้างอิงมาจาก Maslow. 1970 : unpagged) ได้สรุปปัจจัย 3 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองคือ

1. การยอมรับและได้รับความเห็นชอบจากบุคคลอื่น
2. ความสามารถที่แท้จริงในการประสบความสำเร็จ
3. การเข้าใจและยอมรับตนเอง

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2546 : 50-54) สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ดังนี้

1. ปัจจัยภายใน หมายถึงปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวบุคคล เช่น เด็กที่มีรูปร่างหน้าตาดี มักจะมีความภูมิใจในตนเอง ส่วนเด็กที่มีรูปร่างพิการหรือเจ็บป่วยบ่อย ๆ ก็จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ เด็กที่มีบุคลิกภาพหรือพื้นอารมณ์ที่หนักแน่น ไม่มีความรู้สึกร่อนไหวง่าย มักจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองที่สูง รวมถึงประสบการณ์แห่งความสำเร็จ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ กล่าวคือเด็กที่เคยประสบความสำเร็จ มักจะมีความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของตน และมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กที่ประสบความล้มเหลว

2. ปัจจัยภายนอก หมายถึงสิ่งที่อยู่แวดล้อมตัวเด็ก เช่น ครอบครัว เพื่อน ครู ผู้ร่วมงาน เป็นต้น ข้อมูลย้อนกลับที่เด็กได้รับจากผู้อื่น จะเป็นสิ่งที่กำหนดการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก ข้อมูลย้อนกลับที่เด็กได้รับจากผู้รอบข้างจะถูกประมวลเข้าไว้ในภาพแห่งตนเป็นความคิดว่าตนเองมีค่าหรือไร้ค่า เมื่อเด็กมองดูตนเอง ภาพที่เขามองเห็นจะเป็นผลรวมของทัศนคติความเชื่อ ความคิด และมุมมองต่าง ๆ ที่สะท้อนมาจากผู้อื่น ดังนั้นการได้รับข้อมูลย้อนกลับจึงเป็นสิ่งสำคัญ

จากปัจจัยที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองข้างต้นสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองมีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กล่าวคือ ปัจจัยภายในได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวกับบุคคล ซึ่งได้แก่ รูปร่างหน้าตา ความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ แรงจูงใจ ประสบการณ์แห่งความสำเร็จ เป็นต้น ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่ล้อมรอบตัวบุคคล เช่นครอบครัว เพื่อน ครู หัวหน้างาน ซึ่งการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลเหล่านี้ บุคคลจะได้รับข้อมูลย้อนกลับจากผู้รอบข้าง และประมวลไว้เป็นภาพแห่งตน

2.5 การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง

Atwater (1979 : 128-129) ได้กล่าวไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา การดูแลเอาใจใส่ และการให้การยอมรับเด็กตั้งแต่เยาว์วัย ซึ่งมีความสำคัญจะส่งผลต่อความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กนั้น มีผลมาจากความรักที่ได้รับจากลักษณะท่าทีของผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูมากกว่าสถานภาพทางสังคม และปริมาณวัตถุสิ่งของที่เขาได้รับ

Brandon (วรรณา เนติประวัติ. 2545 : 8 ; อ้างอิงมาจาก Brandon. n.d. : Web Site) ได้เสนอวิธีการสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. การใช้ชีวิตอย่างมีสติ (Living Consciousness) ในที่นี้คือการค่อย ๆ พุด ค่อย ๆ คิด ค่อย ๆ ทำ และค่อย ๆ แก้ปัญหา เมื่อเจอปัญหาทุกครั้งให้ใช้สติและปัญญาแก้ไขปัญหายอย่างใจเย็น เพราะคนเราจะรู้สึกนับถือตนเองได้นั้น ต้องเกิดจากการสามารถเอาชนะอุปสรรคในชีวิตได้ เมื่อทำได้จะเกิดกำลังใจ เกิดพลัง เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้น ก่อนลงมือทำสิ่งใดต้องมีสติ ต้องพยายามทำอย่างสุดความสามารถ และทำให้ถึงที่สุดอย่าล้มเลิกกลางครัน คนที่ประสบความสำเร็จหลาย ๆ ครั้ง แม้ว่าจะเจออุปสรรคหรือล้มเหลวบ้างก็จะคิดว่าเป็นเรื่องธรรมดาเพราะส่วนใหญ่ก็มักจะสำเร็จทั้งนั้น ผิดกับคนที่ล้มเหลวมาตลอดซึ่งเดิมาก็ขาดกำลังใจในการเผชิญอุปสรรคอยู่แล้วกับการล้มเหลวครั้งแล้วครั้งเล่า จิตใจก็ยิ่งห่อเหี่ยวเพิ่มเป็นทวีคูณ นอกจากนั้น ผู้แต่งได้กล่าวเพิ่มเติมว่าการจะมีสติได้นั้นต้องสังเกตความคิดและความรู้สึกของตนเองอยู่ตลอดเวลา ว่าเราเป็นคนที่มีความคิดมีทัศนคติอย่างไรบ้างในทุก ๆ สถานการณ์ เมื่อรู้จักตนเองดีพอ จึงจะสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองได้ เพราะปัจจัยอีกประการหนึ่งที่สามารถสร้างความนับถือในตนเองได้ก็คือเมื่อทำผิดแล้วสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองได้ด้วย

2. การยอมรับตนเอง (Self Acceptance) ในที่นี้คือ การยอมรับความเป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อบกพร่องของตนเอง สิ่งไหนที่แก้ได้ก็แก้ไขเสีย สิ่งใดแก้ไขไม่ได้ให้รู้จักยอมรับความเป็นจริง เพราะหากมัวแต่ง่วนคิดเป็นกังวลอยู่ตลอดเวลาจะทำให้จิตไม่ได้อยู่กับปัจจุบัน การทำงานก็เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เมื่อถูกตำหนิก็เป็นกังวล เกิดเป็นปมด้อยวทวนเป็นจักรไม่มีที่สิ้นสุดเป็นวงจรอุบาทว์ และหากตนเองยังยอมรับจุดอ่อนของตัวเองไม่ได้เมื่อมีคนอื่นมาแตะจุดอ่อนก็จะรู้สึกไม่พอใจ อึดอัด พาล ใส่อารมณ์กับคนรอบข้าง หาความสุขไม่ได้สิ่งเหล่านี้แก้ไขได้โดยการยอมรับว่าในโลกนี้ไม่มีอะไรสมบูรณ์แบบ เหยียญยอมมีสองด้านมีดีก็ย่อมมีเสีย หากยอมรับได้จิตจะนิ่งจึงมีความสุขและทำสิ่งใดล้วนประสบแต่ความสำเร็จ

3. การมีความรับผิดชอบต่อนตนเอง (Self Responsibility) คือการยอมรับได้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นนี้เป็นสิ่งที่เราเลือกเอง รับผิดชอบเอง และเมื่อเกิดอุปสรรค และความล้มเหลวก็ไม่โทษคนอื่น โมหะโทษชะตา สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้จากการมีสติรู้เนื้อรู้ตัวอยู่ตลอดเวลาว่าตนเองกำลังทำอะไร และสิ่งที่จะตามมานั้นคืออะไร คนที่โทษคนอื่นอยู่ตลอดเวลาว่าเป็นต้นเหตุแห่งความทุกข์หรือความล้มเหลวของตนเองจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้เพราะคิดอยู่เสมอว่าเป็นความผิดของผู้อื่นจึงไม่สามารถแก้ไขได้ ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการฝากชีวิตไว้ในกำมือของผู้อื่น

4. การมีความกระตือรือร้นในการใช้ชีวิต (Self Assertiveness) คือ การสามารถเปลี่ยนความคิดให้เป็นการกระทำได้ (Take Action) ซึ่งต้องใช้ความพยายามอย่างมากเพราะเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับแนวโน้มพื้นฐานของมนุษย์ คือมนุษย์รักความสบาย ไม่ชอบความยากลำบากและชอบอยู่เฉย ๆ ซึ่งก็คือการผัดวันประกันพรุ่งนั่นเอง สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงความสุขชั่วคราวเพราะสิ่งที่ตามมาคือความเป็นจริง จะนำมาซึ่งความทุกข์ที่ยิ่งใหญ่ เพราะยังมีงานอีกมากมายที่ยังไม่ได้ทำวิธีการป้องกันการผัดวันประกันพรุ่งคือ ลองคิดถึงผลที่ตามมาเมื่อนั้นแล้วจิตจะกลับไปสู่ความเป็นจริงและลงมือกระทำเอง และต้องมีการปลุกฉันทะคือการสร้างภาพว่าหากเราประสบความสำเร็จจะมีสิ่งดี ๆ งาม ๆ อะไรบ้างรอเราอยู่ เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้เรากำลังใจในการทำงานต่อไป

5. การใช้ชีวิตอย่างมีจุดมุ่งหมาย (Living Purposefully) ในที่นี้คือการวางแผนเป้าหมายให้ทัดเทียมกับศักยภาพที่มีอยู่ การจะมองเห็นซึ่งศักยภาพได้ต้องมองเห็นจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองอย่างครบถ้วนเสียก่อน เมื่อพิจารณาอย่างถ่วงถึแล้วบวกกับพรสวรรค์ ความเชี่ยวชาญ และความชอบของตนเองจึงจะเรียกว่าศักยภาพที่แท้จริง ต่อมาคือขั้นตอนในการใช้ชีวิตอย่างมีจุดมุ่งหมายคือวิธีการที่จะทำให้ถึงซึ่งจุดมุ่งหมายที่หวังไว้ และที่สำคัญเมื่อลงมือกระทำไปแล้วจะต้องมีการประเมินอยู่ตลอดเวลาว่าสิ่งที่กระทำอยู่นั้นสอดคล้องกับเป้าหมายหรือไม่เพื่อปรับวิธีการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา

6. การมีศักดิ์ศรีในตนเอง (Personal Integrity) ในที่นี้คือความสามารถปฏิบัติตามความเชื่อ คุณธรรม หรือหลักการที่ตนเองเชื่อมั่นได้ ซึ่งก็คือการมีปากกับใจตรงกันนั่นเองการทำในสิ่งที่ตรงข้ามกับสิ่งที่ตัวเองเชื่อมั่นนั้น จะเป็นตัวบ่อนทำลายความนับถึในตนเอง เช่นเราเป็นคนที่ไม่ชอบการโกหก แต่เมื่อเป็นผลประโยชน์ของตนเองกลับยอมโกหกได้นั้น เป็นต้นเหล่านี้เป็นการทำลายการเห็นคุณค่าในตนเองโดยไม่รู้ตัว และในทางกลับกันถ้าสามารถทำตามคุณธรรมดังกล่าว ได้จะทำให้เรามีความเชื่อมั่นในการทำความดีต่อไป และจะรู้สึกภูมิใจในตนเอง รู้จักรักตนเอง เมื่อนั้นแล้วจึงจะรักผู้อื่นเป็นความสุขจึงบังเกิดขึ้น การเป็นคนมีคุณธรรมนั้นสามารถอยู่ได้ทุกสถานการณ์ ถึงแม้เหตุการณ์ภายนอกจะเลวร้ายเพียงใด จะโดนว่ากล่าวเสียดสืออย่างไรก็ไม่เป็นผล จะไม่มีสิ่งใดมากระทบกระเทือนได้

เพราะรู้จักตนเองดีพอ รู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่และทำไปเพื่ออะไร และที่สำคัญคือรู้ว่าตนเองเป็นคนดี
ก่อให้เกิดความมั่นใจจากภายในอยู่ตลอดเวลา

กนกรัตน์ สุชะตุงคะ (2550 : 76-77) เสนอวิธีพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง
ไว้ดังนี้

1. ยอมรับความรู้สึกของตัวเองตามความเป็นจริง ไม่ว่าจะในด้านบวกหรือลบ
2. ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งความสามารถ ในการตอบรับปัญหาหรือ
เผชิญปัญหา
3. อดทนต่อสิ่งที่คุกคามความเป็นตัวตนของตนเองหรือความภาคภูมิใจในตนเอง
4. ไม่ยึดตัวเอง เป็นเครื่องเปรียบเทียบหรือตัดสินผู้อื่น หลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลง
ที่รุนแรงหรือกะทันหัน เพราะจะทำให้ตั้งตัวรับไม่ได้ดี แต่ถ้าเลี่ยงไม่ได้ ต้องมีสติในการหาตัวแบบที่ดี
ที่จะช่วยทำให้สามารถช่วยตัวเองได้เมื่อต้องเผชิญปัญหาต่าง ๆ อย่างมั่นใจและมีกำลัง
5. ทำความรู้จักตนเอง ทั้งข้อดีและจุดอ่อน ฝึกคลายความเครียดด้วยตนเองและ
สร้างความรู้สึกมั่นใจในตนเอง
6. หาโอกาสฝึกแก้ปัญหา หรือความยุ่งยากด้วยการเริ่มจากไม่เลวเกินไป
ความพยายามง่าย ๆ ไม่รู้สึกล้มเหลวเมื่อแก้ไขปัญหาไม่ได้ในบางครั้ง
7. ให้รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีคุณค่า และสามารถสร้างคุณค่า
ของตัวเองได้โดยไม่สร้างความเดือดร้อนหรือเอาเปรียบคนอื่น

สรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองนั้นพัฒนามาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา
และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ การได้รับความรัก ความไว้วางใจจากบิดา มารดา สมาชิกในครอบครัวต่อมา
เป็นกลุ่มเพื่อนทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน และครู จะช่วยสร้างเสริมความรู้สึกที่มั่นคงของการรักตนเอง
มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง และมีความคาดหวังให้ผู้อื่นรักตน ต่อมาก็จะมีการขยายความรัก
ความเอาใจใส่ที่บิดามารดาเมื่อตอน ขยายไปสู่บุคคลในครอบครัว และขยายกว้างออกไปยังกลุ่มเพื่อน
และบุคคลต่าง ๆ ในสังคม

2.6 การวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง

คูเปอร์สมิท ได้สร้างแบบการเห็นคุณค่าในตนเองมีทั้งหมดด้วยกัน 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับ
นักเรียน (The School Form) ฉบับนักเรียนแบบสั้น (The School Short Form) และฉบับผู้ใหญ่
(The Adult Form) ทั้งสามฉบับสามารถใช้ได้ทั้งในผู้ชายและผู้หญิงและทุกเชื้อชาติหรือแม้แต่คนที่มี
ลักษณะพิเศษ เช่น เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เป็นต้น ทุกข้อความจะเป็นข้อความที่สั้น และ
คำตอบคือ เหมือนฉันหรือไม่เหมือนฉัน

The School Form (ฉบับนักเรียน) ใช้กับนักเรียนที่อายุ 8 – 15 ปี ประกอบด้วย
ข้อคำถาม 58 ข้อ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง 50 ข้อ และมีข้อคำถามวัดความจริงใจ
8 ข้อ ข้อคำถามมีทั้งด้านนิมิตและด้านนิเสธ ผู้ตอบจะตอบ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” ตามลักษณะของตัวเอง
สำหรับข้อคำถามเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง แบ่งออกเป็น 4 สเกลย่อยได้แก่ ด้านตนเองโดยทั่วไป
(General Self) ด้านตนเองทางบ้าน (พ่อแม่) (Home Parent) ด้านตนเองทางการศึกษา (โรงเรียน)
(School Academic) และด้านตนเองทางสังคม (เพื่อน) (Social Self–Peer) โดย Coopersmith
(1967) ได้ทำการศึกษาพบว่า แบบวัดนี้มีความเชื่อมั่นโดยการวัดก่อนและหลัง ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้ง
ฉบับ 0.88 โดยนำไปวัดกับนักเรียน 30 คน จาก 5 ชั้นเรียนและหลังจากนั้น 5 สัปดาห์ได้นำไปวัดกับ

นักเรียน จำนวน 56 คน จากนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนช่วงระหว่าง 3 ปี ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.70

The School Short Form (ฉบับนักเรียนแบบสั้น) แบบวัดนี้ถูกพัฒนามาจากข้อความเกี่ยวกับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองในฉบับนักเรียน มีทั้งหมด 25 ข้อคำถาม ไม่มีสเกลวัดการตอบที่ไม่ตรงความเป็นจริง และไม่แบ่งแยกสเกลย่อย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบวัดฉบับนักเรียนแบบสั้นเท่ากับ .86 (Coopersmith. 1967 : unpagged)

The Adult Form (ฉบับผู้ใหญ่) แบบวัดนี้ถูกดัดแปลงจากข้อความในฉบับนักเรียนแบบสั้น ใช้กับบุคคลที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป โดยมีการปรับเปลี่ยนภาษาและสถานการณ์ให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพ่อแม่และโรงเรียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบวัดฉบับนักเรียนกับฉบับผู้ใหญ่เท่ากับ .08 โดยศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา และวิทยาลัย 2 แห่ง จำนวน 647 คน อย่างไรก็ตามผลของการทดลองใช้แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองทั้ง 3 ฉบับ ของ คูเปอร์สมิท สามารถวัดในสิ่งเดียวกันได้ (Coopersmith. 1984 : unpagged)

การวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจึงเห็นว่าแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับนักเรียน (The school form) เป็นแบบวัดที่มีความเหมาะสมมากที่สุด

3. ความฉลาดทางอารมณ์

3.1 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์มาจากคำในภาษาอังกฤษ คือ Emotional Intelligence หรือ Emotional Quotient เรียกย่อว่า EQ ส่วนในภาษาไทยยังไม่มีการบัญญัติศัพท์คำนี้อย่างเป็นทางการ มีแต่ที่แปลมาจาก Emotional Intelligence ใช้คำว่า เซวน์อารมณ์ หรือความฉลาดทางอารมณ์และสมาคมจิตวิทยาแนะแนวแห่งประเทศไทยใช้คำว่า ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ โดยผู้วิจัยได้ใช้คำว่า ความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งมีผู้ให้คำนิยามดังต่อไปนี้

Goleman (1995 : 12) ให้นิยามของความฉลาดทางอารมณ์ว่าประกอบไปด้วยความสามารถในการควบคุมตนเอง มีใจจดจ่อ เพียรพยายาม และสามารถจูงใจตนเอง นอกจากนี้ โกลแมน ได้เสนอว่า ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความฉลาดที่เกิดจากการประสานระหว่างอารมณ์ (Emotional) กับเหตุผล (Rational) หรือการทำงานของจิตใจ (Heart) กับสมอง (Head) ต่อมาในปี 1998 โกลแมน (Goleman. 1998 : 317) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ชัดเจนขึ้นกว่าปี 1995 ว่าหมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น เพื่อการสร้างแรงจูงใจในตนเองบริหารจัดการอารมณ์ต่าง ๆ ของตนเองและอารมณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์อื่น ๆ ได้ โดยเขาเชื่อว่าความฉลาดทางด้านอารมณ์นั้นแตกต่างจากความฉลาดทางด้านสติปัญญา (IO) แต่เสริมเกื้อกูลกัน คนที่เก่งแต่หนังสือ แต่ขาดความฉลาดทางอารมณ์ มักจะทำงานให้คนที่ระดับ IO ต่ำกว่าตน แต่มีความเป็นเลิศทางด้านความฉลาดทางอารมณ์

Cooper และ Sawaf (Cooper and Sawaf. 1997 : 324) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ ไว้ว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการที่จะรับรู้ เข้าใจและประยุกต์ใช้พลังงานของตนเอง การรู้จักอารมณ์เป็นรากฐานของพลังงานข้อมูล การสร้างสายสัมพันธ์เพื่อการโน้มน้าวผู้อื่นได้

Mayer และ Salovey (Mayer and Salovey. 1997 : 10) ให้คำจำกัดความว่า ความฉลาดทางอารมณ์ คือความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเองและรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น มีความตระหนักรู้เท่าทันในอารมณ์เหล่านั้นและสามารถใช้ประโยชน์จากการตระหนักรู้ทางอารมณ์และรู้สึกรู้เป็นแนวทางในการแสดงออกทางด้านความคิดและพฤติกรรมของบุคคลอย่างเหมาะสม เกี่ยวข้องกับความสามารถในการรับรู้อย่างถูกต้อง ชื่นชม และการแสดงออกอย่างเหมาะสม นอกจากนั้นยังสามารถประเมิน และแยกแยะอารมณ์ส่งผลต่อความคิดความสามารถในการเข้าอารมณ์ และความรู้สึก รวมทั้งความสามารถควบคุมอารมณ์เพื่อพัฒนาสติปัญญาและอารมณ์ให้เจริญสมวัย

Stermberge (Citing Gardner. 1983 : 112 ; อ้างอิงมาจาก Stermberge. 1996 : 119) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ คือความสามารถหรือศักยภาพทางอารมณ์ของแต่ละคนและได้จำแนกความฉลาดทางอารมณ์เป็นสองลักษณะ คือความฉลาดต่อบุคคลอื่น (Interpersonal Intelligence) หมายถึงความสามารถในการรับรู้และตอบสนองต่ออารมณ์และความต้องการของผู้อื่นอย่างเหมาะสม และอีกลักษณะ คือ ความฉลาดในตนเอง (Intrapersonal Intelligence) หมายถึงการรับรู้ของอารมณ์ของตนเองและความสามารถแยกแยะตลอดจนจัดการกับอารมณ์ของตนเองนำไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสม

Weisinget (1998 : 13) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่าเป็นการใช้อารมณ์อย่างชาญฉลาด โดยความตั้งใจใช้อารมณ์ทำงานให้เรานั้นคือใช้อารมณ์นำพฤติกรรมและความคิดไปในทิศทางส่งเสริมตัวเอง

กรมสุขภาพจิต (2543 : 55) ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2544 : 83) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถทางจิตใจ (อารมณ์) ที่ทำงานให้คนเรามีความสุขในชีวิตได้ง่ายสามารถอดทนรอคอย มุ่งมั่นในการกระทำจนบรรลุเป้าหมายที่ตนเองตั้งไว้อย่างมีความสุขและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในทุกสถานการณ์ของชีวิตอารมณ์ในการรู้และเข้าใจตนเอง เข้าใจ เห็นใจผู้อื่น มีความมุ่งมั่น อดทนรอคอยเพื่อไปยังเป้าหมายมองโลกในแง่ที่เป็นบวกและรู้จักจัดการกับปัญหาและความขัดแย้งของตนเองได้

พระราชวรมนี (ประยูร ธมมจิตโต. 2542 : 7) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ คือ การใช้ปัญญากำกับการแสดงอารมณ์ที่ออกมาให้มีเหตุผลเป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมาในแต่ละสถานการณ์ โดยถือว่าอารมณ์ความรู้สึกนั้นเป็นพลังให้เกิดพฤติกรรม ซึ่งถ้าพลังขาดปัญญากำกับก็จะเป็นพลังตาบอด ปัญญาจึงเป็นตัวที่จะมากำกับชีวิตของเราในการแสดงออกเป็นไปในทางที่ถูกต้อง

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542 : 19) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ว่าเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความรู้เท่าทันในช่วงที่ และความเปลี่ยนแปลงในอารมณ์ของตนเองและคนอื่นที่สามารถประเมินเป็นช่วงค่าของตัวเลขได้ อารมณ์สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลให้การกระทำของมนุษย์ให้มีเหตุผลมากขึ้น ผิดพลาดน้อยลง ในความเป็นจริงชีวิตจะเป็นสุขได้ สำเร็จได้นั้น ผู้คนต้องมีเขาวนปัญญาอารมณ์ (คือ เขาวนปัญญา + ความฉลาดทางอารมณ์)

รังสรรค์ โฉมยา (2553 : 51) ให้นิยามว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่มีลักษณะเป็นความสามารถในการตระหนักถึงอารมณ์ ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นและใช้เป็นแรงจูงใจในการบริหารจัดการ อารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้เป็นอย่างดี

Bar-On (อรพินทร์ ชูชม. 2543 : 225 ; อ้างอิงมาจาก Bar-On. 1997) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง สมรรถภาพ (Capabilitics) ที่ไม่ใช่การรู้คิดเป็นความสามารถ (Competencies) และทักษะ (Skills) ที่มีอิทธิพลต่อความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับสิ่งแวดล้อมและสภาวะกดดันได้สำเร็จ

สรุปความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถของบุคคลที่จะตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเอง และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นในบริบทแวดล้อมที่ต่างกัน สามารถบริหารจัดการควบคุมอารมณ์ของตนเองและเพื่อการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

3.2 สาเหตุของการเกิดความฉลาดทางอารมณ์

นงพงา ลิ้มสุวรรณ (2544 : 55-61) ได้สรุปถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางจิตใจ ได้ดังนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางจิตใจ เมื่อแรกเกิดมนุษย์มีสภาพที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้เลย จากจากสัตว์โลกอื่นหลายชนิด เช่น เต่าออกจากไข่สามารถคลานลงทะเลไปหากินได้เองโดยไม่ต้องพึ่งพาพ่อแม่ สภาพช่วยเหลือตนเองไม่ได้ของทารกนี้เองที่ทำให้พัฒนาการของมนุษย์เราขึ้นกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมมาก สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมจึงสามารถทำให้ทารกมีการพัฒนาการที่ดีที่เหมาะสม ถึงอย่างไรก็ตามปัจจัยทางชีวภาพก็มีความสำคัญเช่นกันแต่ก็ยังเป็นรองกว่าปัจจัยจากสิ่งแวดล้อม เนื่องจากพัฒนาการทางจิตใจหลายอย่างมากแต่พอจัดเป็นกลุ่มใหญ่ได้ 2 กลุ่ม คือ

1. ปัจจัยทางชีวภาพ (Biological Factors) คือสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่แรกเกิด ปัจจัยทางชีวภาพประกอบด้วย

1.1 พันธุกรรม เด็กจะได้รับพันธุกรรมจากพ่อแม่มาตั้งแต่กำเนิด จะเห็นในด้านร่างกาย เช่น สีส้ม สีผิว ระดับเขี้ยวปัญญา ถ้าเด็กมีลักษณะเป็นที่ถูกใจของพ่อแม่ก็ทำให้เกิดเป็นที่ยอมรับและต้องการมากขึ้น ถ้าเด็กไม่ตรงตามความต้องการก็อาจทำให้เด็กไม่เป็นที่รักและต้องการเท่าที่ควร ก็อาจทำให้ได้รับการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ก็จะพัฒนาต่างกัน ลักษณะพันธุกรรมนี้มีอิทธิพลทำให้เด็กได้รับการตอบสนองจากสิ่งแวดล้อมที่ผิดแผกกันได้

1.2 ฮอโมน พบว่าระดับฮอโมนที่แตกต่างกันก็มีอิทธิพลทำให้เด็กพัฒนาที่แตกต่างกันไปเช่น ในเด็กที่มีระดับฮอโมน Androgen มาก จะจากที่แม่ได้รับ Progestin หรือจาก Androgenic Syndrome ก็ตาม จะมีพลังกำลังมาก ชอบเล่นกลางแจ้งชอบเล่นกับผู้ชายมากกว่าเพศหญิง ไม่ชอบของเล่นเด็กหญิง และมีพฤติกรรมแบบเด็กชาย (Tomboy Behavior) บางการศึกษาพบว่านักโทษที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและกระทำความผิดทางเพศมีระดับ Testosterone สูงกว่าคนทั่วไป

1.3 เพศ บทบาทของเพศหญิงและเพศชายที่แตกต่างกันจนเป็นที่ยอมรับกันมานาน ก็จะถูกถ่ายทอดจากพ่อแม่ไปยังเด็ก และผู้ใหญ่เองก็จะมีพฤติกรรมต่อเด็กและเด็กชายต่างกันเช่น แม่มักจะให้ความสนใจลูกชายมากกว่าลูกสาว และพ่อซึ่งมักจะเป็นคนแข็งกร้าวกว่าแม่นั้นก็จะปฏิบัติต่อลูกสาวอย่างอ่อนโยนกว่าปฏิบัติกับลูกชาย

1.4 ลักษณะรูปร่าง Kretschmer พบว่ารูปร่างบางแบบมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพบางลักษณะและโรคทางจิตบางชนิด เช่น คนอ้วนเตี้ย (Pyknic Type) สัมพันธ์กับลักษณะ

ชอบแสดงออก อารมณ์แปรปรวนขึ้นลง (Cyclothymic) และ Manic – depressive Illness คนผอมสูง (Asthenic Type) สัมพันธ์กับลักษณะไม่ชอบแสดง Schizoid และโรคจิตเภท

1.5 พื้นฐานอารมณ์ เด็กมีพื้นฐานของอารมณ์แตกต่างกันมาตั้งแต่แรกเกิดและมักจะคงลักษณะทั่วไปจนโต เช่น เด็กบางคนปรับตัวง่าย เด็กบางคนปรับตัวยาก บางคนอารมณ์ดีบางคนอารมณ์ไม่ดี บางคนชอบอยู่เฉยๆเป็นส่วนใหญ่แต่บางคนไม่ชอบอยู่เฉย ชอบเล่นมีชีวิตชีวาพื้นฐานของอารมณ์นี้อาจได้รับการตอบสนองจากสิ่งแวดล้อมต่างกัน เช่น แม่บางคนชอบลูกที่อยู่เฉย ๆ หรือเลี้ยงง่าย แต่ลูกกลับมีระดับพลังงานสูง ชอบเล่น ไม่อยู่นิ่ง ก็อาจทำให้แม่ไม่ชอบเหนื่อยและบ่นว่าเด็กทำให้มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก ซึ่งอาจส่งผลกระทบถึงการพัฒนาศักยภาพของเด็ก

1.6 สภาพร่างกาย ความบกพร่องของสภาพร่างกายของเด็กมีผลอย่างมากต่อพัฒนาการ เช่น เด็กที่หูหนวกโดยกำเนิดจะทำให้พัฒนาการทางภาษาเสียไปด้วยหรือเด็กที่มีสมองพิการก็จะหงุดหงิด ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ไม่อยู่นิ่ง ขนมากและก้าวร้าวทำให้เลี้ยงยาก นอกจากนั้นแล้วพ่อแม่เองก็จะมีปฏิกิริยาต่อความพิการของลูก

2. ปัจจัยสิ่งแวดล้อม (Environmental Factors) สิ่งแวดล้อม คือ สภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กที่เด็กมาปรับตัวเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดและพัฒนาตนเอง จนกระทั่งมีลักษณะเฉพาะของตัวเอง

2.1 สภาพแวดล้อมในครรภ์มารดา มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ส่งผลกระทบต่อทารกขณะอยู่ในครรภ์ เช่น ภาวะขาดเลือดเลี้ยงทารก โรคหัดเยอรมันในแม่ นอกนั้นสภาพทางอารมณ์และจิตใจของแม่ขณะท้อง ก็อาจทำให้เด็กมีสติปัญญาต่ำกว่าที่ควรจะเป็นตามพันธุกรรมจากพ่อแม่

2.2 วัฒนธรรม ทนที่ที่เด็กเกิดมาก็ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมของชนชาติที่ได้สะสมมาหลายชั่วคนแล้ว วัฒนธรรมเหล่านี้เปรียบเสมือนเบ้าที่จะหล่อหลอมให้บุคลิกภาพของเด็กของตนอย่างมาก แล้วพออย่างนั้นเด็กก็จะเริ่มขัดใจเด็ก และล้อเลียนเด็กที่ยังติดแม่ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีลักษณะแยกตัว และอิจฉาน้องได้ง่าย

2.3 สภาพครอบครัวและวิธีเลี้ยงดู ลักษณะครอบครัว การเลี้ยงดูและท่าทีของพ่อแม่ที่มีต่อเด็กจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพมากกว่าคุณสมบัติทางชีวภาพของเด็กเพราะเด็กจะพยายามปรับตัวและมองตัวเองตามทีผู้ใหญ่มองตน เด็กจะเรียนรู้จากผู้ใหญ่ที่ตนรักโดยการเอาอย่าง เด็กจะคอยสังเกตและซึมซับสิ่งรอบตัวไว้ เป็นคุณสมบัติของตนเอง สรุปคือเด็กจะดูจากพ่อแม่เลี้ยงดูว่าการจะเป็นคนนั้นเขาเป็นกันอย่างไร สภาพครอบครัวและการเลี้ยงดูมีความสำคัญมากกว่าปัจจัยอื่น ถ้าเด็กเติบโตในครอบครัวที่มีสุขภาพจิตดี อบอุ่น เด็กก็จะพัฒนาอย่างมีจิตใจที่แข็งแกร่งสามารถปรับตัวได้สถานการณ์ต่าง ๆ หรือคล้ายภูมิคุ้มกันต่อปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้

2.4 สภาพสังคม ลักษณะสังคมที่เด็กอยู่ก็มีผลต่อพัฒนาการของเด็ก เด็กจะเติบโตในสังคมที่สงบสุข ยุติธรรมก็จะรู้สึกมั่นคง เชื้อมั่น มองโลกในแง่ดี เด็กที่เติบโตในสังคมที่วุ่นวายยุ่งเหยิง เช่น ภาวะสงครามก็ย่อมได้รับผลเสีย นอกจากนั้นระดับความเป็นอยู่ของครอบครัวที่ต่างกันในสังคมก็มักจะปฏิบัติต่างกันต่อเด็ก เช่น อาชีพของพ่อแม่ ฐานะทางเศรษฐกิจของพ่อแม่ บุคลิกภาพของพ่อแม่ ค่านิยมของพ่อแม่ สภาพครอบครัว สภาพเพื่อนบ้าน สภาพสังคมวัฒนธรรม ศาสนา

กรมสุขภาพจิต (2543 : 27) ได้กล่าวถึงความฉลาดทางอารมณ์ว่า เป็นความฉลาดและความสามารถทางสมองอย่างหนึ่ง การที่คนเราจะมีฉลาดทางอารมณ์มากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัยหลัก คือ

1. พันธกรรมและพื้นฐานอารมณ์

พันธกรรม คือ ตัวกำหนดให้มนุษย์ทุกคนมีลักษณะพื้นฐานที่แตกต่างกันไป และพื้นฐานที่ติดตัวมาแต่กำเนิดก็จะเป็นส่วนสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมอารมณ์บุคลิกภาพ

นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมขณะอยู่ในครรภ์ ก็มีส่วนไม่น้อยต่อการสร้างพื้นฐานอารมณ์ เพราะปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าอารมณ์ของแม่ขณะตั้งครรภ์มีส่วนสำคัญต่อพื้นฐานทางอารมณ์ของลูก เช่น แม่ที่มีความเครียด อาจทำให้ลูกมีอารมณ์ไม่ดี ซึมโหมเหวี่ยงยาก ส่วนแม่ที่อารมณ์ดี มีความสบายกายสบายใจขณะตั้งครรภ์ ก็มักจะได้อลูที่เป็นเด็กเลี้ยงง่าย ร่าเริง

คนที่มีพื้นฐานอารมณ์ดี จึงเหมือนกับคนที่มีทุนสำรองของชีวิตติดตัวมาตั้งแต่เกิด เพราะการมีจิตใจมั่นคง เข้มแข็ง ถือได้ว่าเป็นความโชคดี

2. สภาพแวดล้อมการเลี้ยงดู

พื้นฐานอารมณ์ถูกกำหนดโดยพันธกรรมเป็นปัจจัยที่ติดตัวไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ก็จริงแต่การเลี้ยงดูในสภาพที่เหมาะสมกับอารมณ์ก็จะสามารถจะช่วยพัฒนาหล่อเลาและควบคุมพื้นฐานอารมณ์ด้านลบ ขณะเดียวกันก็สามารถจะส่งเสริมพื้นฐานอารมณ์ด้านบวกให้ดีโดดเด่นยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ซึ่งการศึกษาข้างต้น พบว่า สาเหตุที่ส่งผลและอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ นั้น ได้แก่ ปัจจัยทางกายภาพหรือทางชีววิทยา ปัจจัยทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อมทางสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยา

3.3 ลักษณะของความฉลาดทางอารมณ์

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542 : 18-19) กล่าวถึงลักษณะของความฉลาดทางอารมณ์ว่าน่าจะมีลักษณะดังนี้

1. เป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในแต่ละวัฒนธรรม
2. เกี่ยวข้องอย่างมากกับบุคลิกภาพทางอารมณ์ที่เจริญสมวัย เช่น สามารถอดทนรอได้ไม่ใจร้อน โกรธง่าย รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นต้น ความฉลาดทางอารมณ์ของแต่ละช่วงวัยก็แตกต่างกันไป แต่เมื่อโตขึ้นความฉลาดทางอารมณ์ก็น่าจะสูงขึ้น
3. เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพแบบฉบับที่เป็นปกติวิสัยของบุคคลนั้น ซึ่งต้องใช้เวลาในการปรับเปลี่ยน การเรียนรู้ของความฉลาดทางอารมณ์มักจะเกิดกับชีวิตในช่วงหลังการศึกษาเล่าเรียนเป็นส่วนใหญ่
4. เรียนรู้ได้ ฝึกฝนได้ พัฒนาได้ เป็นการฝึกสมองทั้งสองด้าน แต่ต้องใช้ความอดทน และเกี่ยวข้องโดยตรงกับระดับประสบการณ์ของบุคคล
5. ประเมินได้โดยนัยของความเหมาะสม มากกว่าจะเป็นเรื่องของความถูก-ผิดหรือขาว-ดำ ดี-ชั่ว หรือประเมินความฉลาดทางอารมณ์ควรใช้เครื่องมือวัดหลาย ๆ รูปแบบประกอบกัน
6. มีหลายองค์ประกอบร่วม ความฉลาดทางอารมณ์เป็นผลมาจาก การเลี้ยงดู ภาวะแวดล้อม วัฒนธรรม การเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ปรากฏให้เห็นจากบุคลิกภาพที่มีต่อพัฒนาการทางสังคม อารมณ์ สติปัญญา ของบุคคลแต่ละคนและจากการเรียนรู้ภายในตนและภายนอกตน
7. ความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์และสติปัญญาไม่แน่นอน

สรุปได้ว่าลักษณะของความฉลาดทางอารมณ์เกิดจากการที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กันโดยมีปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง รวมถึงยังเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพทางอารมณ์ในแต่ละช่วงวัยที่แตกต่างกัน กล่าวคือถ้ามีอายุที่เพิ่มขึ้น ความฉลาดทางอารมณ์ก็มักจะสูงขึ้นด้วย นอกจากนั้น จะเห็นว่าความฉลาดทางอารมณ์เป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดู ภาวะแวดล้อมวัฒนธรรมดังนั้นจะเห็นว่าภูมิหลังทางครอบครัวก็เป็นสิ่งสำคัญ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลด้วย

3.4 องค์ประกอบที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์

Bar - on (อนันต์ นวลใหม่. 2549 : 18 ; อ้างอิงมาจาก Bar - on. 1998 : 34-37) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบความฉลาดทางด้านอารมณ์ในทางบวกโดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน 16 คุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. ทักษะภายในบุคคล ซึ่งเป็นความสามารถที่มีองค์ประกอบย่อย 5 คุณลักษณะ ดังนี้

- 1.1 การนับถือตนเอง
- 1.2 การตระหนักรู้ตนเองทางอารมณ์
- 1.3 การกล้าแสดงออก
- 1.4 ความเป็นอิสระ
- 1.5 การบรรลุสัจจการแห่งตน

2. ทักษะระหว่างบุคคลประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ได้แก่

- 2.1 ความเข้าใจผู้อื่น
- 2.2 ความรับผิดชอบทางสังคม
- 2.3 สัมพันธภาพระหว่างบุคคล

3. ความสามารถในการปรับตัวประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ได้แก่

- 3.1 การเข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ และตีความได้ถูกต้องตามความเป็นจริง
- 3.2 ยืดหยุ่น
- 3.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา

4. การจัดการกับความเครียดประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ได้แก่

4.1 การอดทน อดกลั้น ยืนหยัดต่อความเครียด ที่เกิดขึ้นและหาแนวทางที่จะจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้น

- 4.2 การจัดการกับความรู้สึกที่ยังเกิดขึ้นภายในจิตตนเอง
- 4.3 การควบคุมอารมณ์ของตนเอง

5. สภาวะอารมณ์ทั่วไป ประกอบด้วย 2 คุณลักษณะ ได้แก่

- 5.1 การมองโลกในแง่ดี
- 5.2 ความสุข

Cooper และ Sawaf (ทศพร ประเสริฐสุข. 2543 : 105-106 ; อ้างอิงมาจาก Cooper and Sawaf. 1997 : 26) ได้เสนอโมเดลความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบด้วย 4 ประการ ซึ่งนำไปสู่การวัดการประเมินที่เรียกว่า EQ Map (Mapping Your Emotional Intelligence) ดังนี้

1. ความรอบรู้ทางอารมณ์ (Emotional Literacy) เป็นตัวที่ทำให้เกิดการรับรู้ การควบคุมอารมณ์ของตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วย
 - 1.1 ความซื่อสัตย์ในอารมณ์
 - 1.2 การสร้างพลังอารมณ์ รวบรวมอารมณ์ให้เกิดพลังสร้างสรรค์
 - 1.3 การรับทราบผลย้อนกลับของอารมณ์
 - 1.4 ความสามารถหยั่งรู้ตามความจริง
2. ความเหมาะสมทางอารมณ์ (Emotional Fitness) เป็นการปรับวางอารมณ์ ของตนได้อย่างยืดหยุ่น รู้กาลเทศะ แม้เผชิญความลำบากใจ ประกอบด้วย
 - 2.1 สร้างความเชื่อถือได้ให้เกิดแก่ตนเอง
 - 2.2 มีความเชื่อ ศรัทธา และมีความยืดหยุ่น
 - 2.3 สร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา ไม่พอใจที่จะอยู่กับที่
 - 2.4 ความสามารถที่กลับสู่สภาพปกติและเดินหน้า
3. ความซาบซึ้งทางอารมณ์ (Emotional Depth) เป็นการสำรวจแนวทางที่จะ ปรับชีวิตและหน้าที่การงานให้เข้ากับศักยภาพและเป้าหมายของตัวเอง ประกอบด้วย
 - 3.1 ความผูกพันในงาน รู้รับผิดชอบและมีสติ
 - 3.2 มีเป้าหมายและศักยภาพที่โดดเด่น
 - 3.3 มีความซื่อตรง ทำงานอย่างซื่อสัตย์และยึดหลักจริยธรรมรักษามาตรฐาน ส่วนบุคคลทำตามทีพูด รักษาคำพูด ยอมรับข้อผิดพลาดที่ตนกระทำอย่างเปิดเผย
 - 3.4 สามารถโน้มน้าวใจผู้อื่นโดยปราศจากอำนาจ
4. ความกลมกลืนและความไปกันได้ทางอารมณ์ (Emotional Alchemy) เป็นความสามารถในด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสมรรถภาพที่จะเผชิญปัญหาและความกดดัน ประกอบด้วย
 - 4.1 การแสดงออกด้านการหยั่งรู้
 - 4.2 สามารถคิดใคร่ครวญ
 - 4.3 การเล็งเห็นโอกาส
 - 4.4 การสร้างอนาคต

Goldman (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. 2542 : 67-69 ; อ้างอิงมาจาก Goldman. 1995 : 43-44) เสนอว่าในทัศนะของ ซาโลเวลล์ (Salovey) ความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ที่สำคัญเป็นลำดับ คือ

1. ขั้นตระหนักรู้จักอารมณ์ตนเอง (Know One's Emotions) หมายถึง การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) การตระหนักรู้ และมีความเข้าใจถึงความรู้สึกของตนเอง และยอมรับถึงขีดความสามารถของตนเอง ในแต่ละสถานการณ์
2. ขั้นบริหารจัดการอารมณ์ตน (Managing Emotion) หมายถึง การจัดการกับ อารมณ์ของตนเอง (Self-regulation) ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ และความรู้สึกที่เกิดขึ้น ภายในตนเองได้อย่างเหมาะสม สามารถยืดหยุ่น และปรับตัว ตามสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป มีความรับผิดชอบในผลการปฏิบัติของตนเอง เปิดรับ ความคิด วิธีการ และข้อมูลใหม่เสมอ

3. **ขั้นสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเองได้ (Motivating Oneself)** หมายถึง การจูงใจตนเอง (Motivation) การกระตุ้นเตือนตนเองให้มีความคิดริเริ่ม อย่างมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แนวโน้มของอารมณ์ ความรู้สึก และความต้องการภายในตนเอง ที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ปรารถนา โดยไม่ทอดถอย และมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมายอย่างมั่นคง แม้ว่าจะประสบกับอุปสรรคต่างๆ

4. **ขั้นสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นได้ (Recognizing Emotions in Others)** หมายถึง ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) การตระหนักรู้เข้าใจ ยอมรับถึงความรู้สึก ความต้องการของบุคคลอื่น และสามารถตอบสนองได้เป็นอย่างดี และรับรู้ถึงสิ่งที่ผู้อื่นควรปรับปรุงทั้งยังสามารถช่วยส่งเสริมความสามารถของบุคคลอื่นได้ และเข้าใจถึงสาเหตุของความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถสร้างโอกาสที่เกิดจากความแตกต่างกันระหว่างบุคคลได้

5. **ขั้นสามารถในการจัดการความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Handling Relationships)** หมายถึง ทักษะทางสังคม (Social Skills) ความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในแง่ของการรับฟังผู้อื่นและสื่อข้อความแก่ผู้อื่น ทั้งยังมีความสามารถในการจัดการกับปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ให้คลี่คลายลงได้อย่างราบรื่น สามารถในการสร้างความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติ ทำให้บุคคลอื่นเต็มใจให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และสามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างดี

Gardner (อังคณา นุ่มท้วม. 2545 ; อ้างอิงมาจาก Gardner. 1993 : 13-25) ได้จำแนกความฉลาดทางอารมณ์เป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นความสามารถในการรับอารมณ์ และตอบสนองอารมณ์และความต้องการของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม
2. ด้านการรู้จักตนเอง เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเอง สามารถแยกแยะอารมณ์และความรู้สึก ตลอดจนจัดการรับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม

Wagner และ Steanberg (อังคณา นุ่มท้วม. 2545 : 44 ; อ้างอิงมาจาก Wagner and Steanberg. 1985 : 737-743) ให้นิยามว่าพฤติกรรมของผู้ที่ชาญฉลาดด้าน “Practical Intelligence” ที่เอื้อต่อความสำเร็จในวิชาชีพในการบริหารและในชีวิต สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. การครองตน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการตนเองในแต่ละวัน ให้ผลผลิตสูงสุด อาทิ การจัดลำดับกิจกรรมที่ต้องทำ การกระตุ้นชี้นำตนให้มุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์
2. การครองคน หมายถึง ทักษะความรู้ในการบริหารผู้ใต้บังคับบัญชาและความสัมพันธ์ทางสังคมความสามารถเข้ากับคนอื่นได้ มอบหมายงานให้ทำตรงกับทักษะความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติแต่ละคน ให้รางวัลตามผลงานที่ปฏิบัติ
3. ครองงาน หมายถึง การสร้างผลกระทบที่ดีต่อสังคม องค์การประเทศชาติได้ อย่างไร จะสร้างชื่อเสียงเกียรติภูมิของตนได้เช่นไร จัดความสำคัญจำเป็นของตนให้สอดคล้องกับสิ่งที่องค์การให้ความสำคัญ โน้มน้าวเกี่ยวข้องให้เห็นความสำคัญเห็นดีเห็นงาม

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2543 : 2-3) ได้สร้างแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ขึ้น ตามกรอบแนวคิดของบาร์ออน โกลแมน เมเยอร์และชาโลเวย์ จากนั้นยังพัฒนาเป็น “แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์” เพื่อให้เหมาะสมกับคนไทย ซึ่งกรมสุขภาพจิตแบ่งปัจจัยของความฉลาดทางอารมณ์ที่สำคัญออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ความดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง ได้แก่ รู้อารมณ์ และความต้องการของตนเอง สามารถควบคุมอารมณ์และความต้องการได้ และแสดงออกได้อย่างเหมาะสม

1.2 ความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น ได้แก่ ใส่ใจผู้อื่น มีความเข้าใจและยอมรับผู้อื่นรวมถึงแสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม

1.3 ความสามารถในการรับผิดชอบได้แก่ รู้จักการให้ รู้จักการรับ รู้จักรับผิดชอบ รู้จักให้อภัย และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2. ความเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง ได้แก่ การรู้ถึงศักยภาพของตนเอง สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้ และมีความมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงเป้าหมาย

2.2 ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา ได้แก่ การรับรู้และเข้าใจปัญหามีลำดับขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม และมีความยืดหยุ่น

2.3 ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ได้แก่ การรู้จักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีความกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ตลอดจนแสดงความเห็นที่ขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์

3. ความสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเองพอใจในชีวิต และมีความสุขสงบทางใจ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ความภูมิใจในตนเอง ได้แก่ เห็นคุณค่าในตนเอง และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

3.2 ความพึงพอใจในชีวิตได้แก่ รู้จักมองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน และพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

3.3 ความสงบทางใจ ได้แก่ การมีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข การรู้จักผ่อนคลายและมีความสงบทางจิตใจ

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ที่ได้นำเสนอมานี้ พอสรุปได้ถึงองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งประกอบไปด้วย การรู้จักอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ควบคุมอารมณ์และการแสดงออกให้เป็นไปอย่างเหมาะสม รวมถึงมีความสามารถในการจัดการความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความรู้เท่าทันอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นด้วย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งองค์ประกอบตาม กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2543 : 2-3) ได้กำหนดออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านเก่ง ด้านดี และด้านมีความสุข

3.5 การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

การพัฒนาเขาวนปัญญาทางอารมณ์นั้น ได้มีผู้เสนอแนวความคิดและแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ Shapiro (วีระวัฒน์ ปันตานิมย์. 2542 : 156-164 ; อ้างอิงมาจาก Shapiro. 1977) ได้เสนอข้อคิดในการพัฒนาเขาวนปัญญาทางอารมณ์ของเด็กไว้ดังนี้

1. ให้เด็กซึมซับมาตรฐานทางศีลธรรมศาสนา เช่น ในศาสนาคริสต์ อาจให้เด็กท่องจำและทำความเข้าใจกับบัญญัติ 10 ประการ ศาสนาพุทธ ศีล 5 และศาสนาอิสลามหลักบัญญัติ 5 ประการ เป็นต้น
2. ฝึกให้เด็กแสดงออกซึ่งความเมตตากรุณา ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่เลือกโอกาส และการมีเขวามิเถวทางอารมณ์ที่ดียอมสามารถทำให้ผู้อื่นเป็นสุขได้โดยไม่เลือก กาลและเวลา
3. ให้ปฏิบัติงานที่เป็นการบริการชุมชน (Community Service) ทั้งนี้ให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียน อาจในระดับมัธยมศึกษาหรือปริญญาตรี ทำกิจกรรมสาธารณกุศล แก่องค์กรที่มีได้มุ่งหวังผลกำไรเป็นการเรียนรู้ชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ และกฎกติกาของสังคมไม่แปลกแยกจากผู้คนและธรรมชาติของชีวิต
4. ฝึกการพูดตามความสัตย์จริง (Honesty) และการประพฤติปฏิบัติที่สอดคล้องกับคนพูด (Integrity) ด้วยการสร้างความไว้วางใจด้วยคุณความดี ความตรงไปตรงมาไม่พูดโกหก การเคารพความเป็นส่วนตัวของเด็ก การพูดคุยเกี่ยวกับคุณค่าของจริยธรรมของสมาชิก ในครอบครัว
5. นำเอาอารมณ์ทางลบมาเป็นอุทาหรณ์ เช่น ความละอาย หรือความรู้สึกผิด ต่อพฤติกรรมบางอย่างในอดีตของตนบางอย่างเพื่อการยับยั้งชั่งใจ ไม่ประพฤติปฏิบัติซ้ำ
6. ฝึกเด็กให้คิดหรือตีความต่าง ๆ ตามความเป็นจริง เกี่ยวกับปัญหาข้อห้วงใยต่าง ๆ เกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์เป็นตัวอย่งของการเป็นผู้เผชิญความจริงได้ดีอาจจะนำตัวอย่างนิยาย นิทานจากภาพยนตร์หรือละครจากชีวิตจริงมาประกอบด้วยก็ได้
7. ฝึกเด็กให้มองโลกในแง่ดี เปิดตัวเองต่อประสบการณ์ใหม่ ๆ ในชีวิตจากความ เป็นต้นแบบของพ่อแม่ในการเกี่ยวข้องกับเด็ก การมองโลกในแง่ดี เป็นการรักษาและพัฒนาสุขภาพจิต ลดการสร้างปัญหา
8. เพิ่มความฉลาดทางอารมณ์ด้วยการเตือนตนเอง แก่การแสดงออกด้วยการแก้ที่ความคิด ใช้ความคิดแก้ความรู้สึก เช่นการพูดคุยกับตนเอง พูดคุยให้เตือนสติตนอยู่ภายในเป็นการสร้างสติที่จะควบคุมอารมณ์ของตนเอง
9. การให้ฟังดนตรีเบา ๆ หรือเพลงคลาสสิก ทั้งของไทยและของต่างประเทศ ที่มีจังหวะน้อยกว่า 60 ครั้งต่อนาที ให้ดูภาพเขียนนามธรรม (Abstract Art) และสอบถามว่าภาพพวกนี้ ทำให้เรารู้สึกเช่นไร หรือในเวลา 1 ภาพ 1 นาที ให้จ้องภาพที่มีรายละเอียดต่าง ๆ แล้วให้ปิดตานึกภาพไว้ในสมองแล้วให้รายงานว่าภาพนั้นมีรายละเอียดใดบ้างหรือให้เด็กเอามือปิดตามกลิ้งต่าง ๆ ในห้องว่าได้กลิ้งอะไรบ้าง
10. ฝึกเด็กให้รู้จักวิธีการแก้ปัญหา มองเก็บสภาพทั้ง 2 ด้านของปัญหาไม่มองอะไรด้านเดียวฝึกเด็กให้รู้จักคำศัพท์ต่าง ๆ มากมายที่เรียกใช้เหมาะกับกาลเทศะ สอนเด็กให้รู้จักสอนเด็กให้รู้จักภาษาที่ใช้ในการแก้ปัญหา สร้างสายสัมพันธ์ เช่น ขอโทษ ขอรบกวน ขออภัย ขอบคุณ เป็นต้น เมื่อเติบโตขึ้นควรฝึกในการคิดแก้ปัญหาด้วยทางเลือกหลาย ๆ ทาง ต่อปัญหาใด ปัญหาหนึ่งสามารถเลือกตัดสินใจในแนวทางที่เหมาะสมและดีที่สุด
11. ปฏิสัมพันธ์ที่พ่อแม่มีต่อลูก จะส่งผลถึงทักษะทางสังคมที่เด็กมีต่อผู้อื่น ดัชนีวัดระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่ดีได้จากทักษะทางสังคม (Social Skill) ที่เด็กได้แสดงออกได้รับรู้ตอบสนอง วางตนในสถานการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม เด็กประนีประนอมได้มากน้อยเพียงใดในสถานการณ์

ที่มีความขัดแย้งกัน ด้วยตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ ทักษะในการพูดคุยของเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรฝึกให้เด็กมีทักษะในการพูดคุย (Conversational Skill) ในโอกาสต่าง ๆ ดังนี้

- 11.1 แสดงความรู้สึก ความปรารถนาของตนเองได้อย่างชัดเจนว่าตนรู้สึกอย่างไร ทำไมถึงรู้สึกเช่นนั้นและตนต้องการอะไร
- 11.2 พูดถึงสิ่งที่ตนเองสนใจ สิ่งที่มีความสำคัญต่อตนเอง และเปลี่ยนข้อมูลกับผู้อื่นได้
- 11.3 สามารถอ่านภาษาท่าทางของผู้อื่นได้ถูกต้อง มีความเข้าใจกับสีหน้า สัญญาณหรือภาษาท่าทางของผู้อื่น
- 11.4 ให้ความสนใจ สอบถามผู้อื่นเกี่ยวกับความสามารถของเขา แต่ไม่ล่วงล้ำเรื่องส่วนตัว
- 11.5 รู้ว่าคู่สนทนาพูดเพื่อต้องการความช่วยเหลือใด ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำตามความเหมาะสม
- 11.6 ให้เข้ากิจกรรมที่เขาให้ความสนใจ
- 11.7 ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้อื่นได้ ชมคนด้วยความจริงใจ
- 11.8 ใส่ใจกับเรื่องที่กำลังสนทนาอยู่ ไม่เปลี่ยนเรื่องคุยหรือทำกิจกรรมอื่นไปด้วย
- 11.9 แสดงความเป็นผู้ฟังที่ดี ไม่พูดขัดจังหวะ สืบค้นสอบถาม ติดตามได้ดี
- 11.10 แสดงให้คู่สนทนาเห็นว่าตนเข้าใจความรู้สึกของเขา
- 11.11 แสดงความสนใจผู้อื่น ด้วยการสบตา ทักทาย สอบถาม
- 11.12 แสดงการยอมรับ รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของคู่สนทนา
- 11.13 ให้ความเป็นกันเองและการยอมรับ ด้วยการกอด ตะไหล่จับมือบอกในสิ่งที่ประทับใจในตัวเขา
- 11.14 แสดงความเห็นอกเห็นใจ บอกให้รู้ว่าตนเองคิดว่าคนอื่นรู้สึกอย่างไร และแสดงให้เห็นว่าเรารู้สึกเป็นห่วงเป็นใยเขา
- 11.15 สร้างทักษะความเป็นผู้มีอารมณ์ขัน (Sense of Humor) หรือมีทักษะในอารมณ์ขัน (Skilled at Humor) ในสถานการณ์ทางสังคม ในการเรียน ในการทำงานได้ดี เด็กที่ตลก ร่าเริงมักเป็นที่ชื่นชมของเพื่อนอารมณ์ขันสามารถพัฒนาได้แต่เล็ก ในระยะแรกพ่อแม่ควรเป็นต้นแบบที่ดีของความเป็นผู้มีอารมณ์ขัน และควรใช้อารมณ์ขันเป็นเครื่องมือในการสอน คุณค่า หรือค่านิยมในชีวิต ในการสร้างมิตร ละลายความตึงเครียด
- 11.16 ฝึกให้เด็กสามารถสร้างและรักษาสายสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนได้มีเพื่อนสนิทในแต่ละวัยด้วย
- 11.17 ฝึกให้เด็กได้มีโอกาสเข้าสังคม กลุ่มเพื่อนเพศเดียวกันกลุ่มของเพื่อนเพศตรงข้าม ในงานทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการของสังคม แม้กระทั่งกลุ่มคนแปลกหน้าที่ไม่คุ้นเคย กลุ่มกิจกรรมนอกหลักสูตรต่าง ๆ ตามทักษะที่ตนสนใจ ตามกิจกรรมที่สนใจหรือกิจกรรมที่ชุมชนจัดให้มีขึ้น
- 11.18 ฝึกเด็กให้รู้จักมรรยาทส่วนตน มรรยาทสังคม เพื่อความสำเร็จในการเรียนการทำงานวิชาชีพ

11.19 ฝึกให้เด็กมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจที่ดี ที่มุ่งสู่ความสนใจต่าง ๆ กล้าเผชิญปัญหาและอุปสรรค ให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่เขาารู้สึกท้าทายและตรงกับความสนใจของเขามีส่วนสนับสนุนส่งเสริม ไม่คาดหวังหรือกดดันเด็กมากเกินไป

11.20 ฝึกให้เด็กมีความเพียรพยายาม รู้จักบริหารเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด แสวงหางานอดิเรกทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนได้เรียนรู้และสนุกสนานไปด้วย

11.21 ยอมรับข้อผิดพลาด ความล้มเหลวของตน ไม่มีใครสมบูรณ์แบบ รู้จักอดทนรอได้ ไม่ท้อแท้

Rebecca (จันดา ทัพพะ. 2550 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Rebecca. 1998 : 200-204) ได้อธิบายถึงวิธีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในห้องเรียนของเด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยการจัดมุมห้องเรียน (The Comfort Corner) ไว้เพื่อ

1. ให้เด็กได้แสดงออกซึ่งความรู้สึกของตนเองโดยการบอกเล่าความรู้สึกให้เพื่อน ฟังการแสดงท่าทางที่บอกถึงความรู้สึกของตนเอง การร้องเพลง และการวาดรูประบายสีเพื่อแสดงอารมณ์

2. ใช้ดนตรีและการเต้นรำ โดยให้เด็กได้แสดงออกร่วมกับเพื่อน ๆ เพื่อฝึกการเป็นผู้นำและการเป็นผู้ตาม

3. การให้เด็กได้อ่านหนังสือที่ส่งเสริมให้เกิดจินตนาการที่จะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต และการมีชีวิตครอบครัวที่เป็นสุข

4. การให้เด็กสร้างจินตนาการ ถึงสิ่งที่หวังไว้ หรือการตั้งคำถามพวกเขารู้สึกอย่างไร ถ้าหากว่าเขาได้เป็นในสิ่งที่หวังไว้

5. ให้เด็กเขียนเล่าถึงการเกิดวิกฤตกังวลของตนเอง ว่าตนเองรู้สึกอย่างไรและจัดการกับความรู้สึกนั้นได้อย่างไร

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์นั้น ทศพร ประเสริฐสุข (2542 : 31-33) ได้อธิบายว่าสถาบันการศึกษา สังคม ครอบครัวสามารถมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของคนในสังคมได้ วัตถุประสงค์ของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วย

1. เพื่อพัฒนาให้เด็กและเยาวชน เป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี ภูมิภาวะทางอารมณ์
2. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก

3. พัฒนาการมองโลกในแง่ดี อันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาความคิดความรู้สึก และทัศนคติในการทำงานร่วมกับคนอื่น

4. พัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การสื่อความหมาย (Communication) เพื่อเป็นทักษะทางสังคมที่สำคัญในการดำรงชีวิต

5. พัฒนาความสามารถในการรับรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก ความคิดและอารมณ์ของตนเองได้ เป็นคนที่มีสติ สามารถตระหนักรู้ตนและอารมณ์ของตน

6. พัฒนาความซื่อตรง (Integrity) ซื่อสัตย์ รักษาความสัตย์ตรงไปตรงมา ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สังคมปรารถนา

7. พัฒนาความสามารถในการควบคุมอารมณ์ สามารถจัดการทางอารมณ์ของตนในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

8. พัฒนาแรงจูงใจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
9. พัฒนาความสามารถในการเข้าใจใจ รู้เท่าทันอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา
10. พัฒนาการควบคุมตนเอง (Self - Control) ซึ่งเป็นการปรับพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม
11. พัฒนาจิตใจใฝ่บริการ (Service Minded) อันเป็นรากฐานสันติสุขในสังคม
12. พัฒนาความสามารถในการบริหารความขัดแย้ง (Conflict Management)
13. พัฒนาความรู้สึกเข้าถึงมนุษย์ และความเป็นมนุษย์รู้จักชื่นชมงานดนตรี ศิลปะ มีความละเอียดอ่อน เพื่อสร้างสภาวะทางอารมณ์ ให้เป็นคนมีอารมณ์ดี
14. พัฒนาความมีคุณธรรม

แนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ทำได้โดย

1. ฝึกให้เด็กรู้จักคุณค่าของตนตามความเป็นจริงให้มองตนเองอย่างตระหนักรู้มองตนเองในแง่ดีกับชีวิต สามารถชื่นชมตนเองได้ เป็นการฝึกให้รู้จักอารมณ์ตนเอง
 - 1.1 ฝึกการตระหนักรู้ (Self - Awareness) สำรวจตนเองโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น อาจใช้การนั่งสมาธิ
 - 1.2 ให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าใจตนการเข้าใจคนอื่น อาจใช้กิจกรรมกลุ่มและเทคนิคอื่น ๆ
2. รู้จักแยกแยะอารมณ์ของตนว่าชนิดใดดี ชนิดใดไม่ดี และเลือกแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม
 - 2.1 ฝึกการแสดงออกที่เหมาะสม (Assertive Training)
 - 2.2 ฝึกการสื่อสารที่เหมาะสม อาจใช้เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร
3. รู้จักปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของสังคมด้วยความเต็มใจ ซึ่งครู พ่อแม่ คงต้องเป็นผู้นำในการฝึกและทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเลียนแบบ (Modeling) และให้กำลังใจเมื่อเด็กทำตามระเบียบ เป็นต้น
4. รู้จักและเข้าใจธรรมชาติอารมณ์ของตนเอง จำแนกแยกแยะได้ว่า อารมณ์ใดที่เป็นคุณแก่ตนเองและอารมณ์ใดจะเป็นโทษแก่ตนเอง โรงเรียนและสถานศึกษาควรมีอาจารย์ผู้ทำหน้าที่แนะแนวที่จะให้คำปรึกษา (Counseling) แก่เด็ก
5. การรู้จักบริหารจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ เพื่อให้รู้ว่า อารมณ์เกิดได้ทุกอย่างแต่เราไม่สามารถแสดงอารมณ์ทุกอย่างได้ฝึกความสามารถในการควบคุมอารมณ์และแสดงออกได้อย่างเหมาะสมกับบุคคล สถานที่เวลาและเหตุการณ์ทั้งอารมณ์ดี และอารมณ์ไม่ดี เพื่อให้เกิดความสมดุลในการจัดการกับอารมณ์ของตน รู้จักแสดงออกทางอารมณ์และระบายอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ฝึกความสามารถในการผ่อนคลายความเครียด
6. การแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงสีหน้า ท่าทางและคำพูด เด็กจึงต้องได้รับการฝึกอาจเป็นในชั่วโมงโฮมรูม หรือกิจกรรมการแนะแนว
7. รู้จักหยุดแสดงอารมณ์ที่ไม่ดี ความสามารถในการไตร่ตรองก่อนการแสดงออก และสามารถที่จะอดทน รอคอยที่จะแสดงพฤติกรรมได้

8. ฝึกการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับตน แรงจูงใจที่สำคัญ คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) และแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliation Motive)

9. ฝึกความสามารถในการหยั่งรู้อารมณ์ผู้อื่น สามารถรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) จะต้องฝึกให้นักถึงผู้อื่น ฝึกการสังเกต การตรวจสอบอารมณ์

10. ฝึกทางด้านมนุษยสัมพันธ์ การแสดงน้ำใจ เอื้ออาทรต่อบุคคลอื่น เห็นคุณค่าของตนเองและของผู้อื่น ฝึกการให้เกียรติผู้อื่นด้วยความจริงใจ สามารถแสดงความชื่นชม ชื่นชม และให้กำลังใจซึ่งกันและกันได้ในวาระที่เหมาะสม

3.6 การวัดความฉลาดทางอารมณ์

โดยหลักการแล้วสามารถประเมินได้ 2 นัยใหญ่ๆ คือ จากการใช้เครื่องมือที่เป็นปรนัย (Objective Measure) อาทิ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบประเมิน และการให้รายงานหรือแสดงความรู้สึก อาทิ โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต การรายงานตนเอง โดยการบันทึกการเขียนรายงาน โดยการบันทึก การรายงานความรู้สึกจากสิ่งเร้าต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเขียนภาพคำคุณศัพท์เสียงเพลง แต่แนวทางประเมินที่มีความเชื่อถือได้และความเที่ยงตรงแตกต่างกันไปยังไม่มียืนยันว่าวิธีไหนเหมาะสมที่สุด เนื่องจากงานศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์มีอยู่อย่างจำกัด และอยู่ในขั้นของการพัฒนา และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ก่อนที่จะมีทฤษฎีความฉลาดทางอารมณ์ของ Salovey และ Mayer (อังคณา นุ่มท้วม. 2545 : 57-58 ; อ้างอิงมาจาก Salovey and Mayer. 1990 : 185-211) ที่ได้เชื่อมโยงอารมณ์ ความคิด และสติปัญญา ให้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในการวัดความฉลาดทางอารมณ์ก่อนหน้านี้เป็นการวัดการรับรู้อารมณ์ที่ได้แสดงออกทางภาษา เช่น แบบทดสอบความไวทางอารมณ์ความรู้สึก ให้ผู้ตอบควิทัศน์ ของคนคู่หนึ่งที่มีปฏิกริยาต่อกันและกันให้ผู้ตอบระบุอารมณ์และความคิดของคนที่แสดงอยู่นั้น Salovey และ Mayer ระบุว่าวิธีวิธีการ 3 วิธีที่ใช้ประเมินคำตอบของผู้ตอบแบบทดสอบเหล่านี้ได้แก่ เกณฑ์แรกคือวิธีที่สอดคล้องเป็นการเปรียบเทียบคำตอบของบุคคลหนึ่งกับคำตอบของกลุ่มหรือตัวอย่างที่ใช้เป็นเกณฑ์ก่อนหน้านี้ บุคคลนั้นจะได้คะแนน ถ้าคำตอบสอดคล้องกับข้อ ตกลงของกลุ่ม เกณฑ์ที่สอง คือวิธีของผู้เชี่ยวชาญ เป็นการเปรียบเทียบคำตอบของผู้ทำแบบทดสอบกับเกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญ และเกณฑ์ที่สาม คือ วิธีของเป้าหมายตัวอย่างของแบบวัดที่สร้างขึ้นเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์

1. Trait Meta-Mood Scale : TMMS ในการวัดความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวการวัดความสามารถของกลุ่มสโรวีย์ และเมเยอร์ ซึ่งเขาได้สร้างข้อคำถามด้านการจัดระบบตนเองทางความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 48 ข้อ 3 องค์ประกอบ ต่อมาได้มีการปรับปรุงให้เหลือ 30 ข้อ โดยให้ผู้ตอบรายงานตนเองว่าตนเห็นด้วยกับแต่ละข้อความในระดับใด เป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ จาก 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1.1 ด้านความเข้าใจในอารมณ์ความรู้สึก จำนวน 13 ข้อ
- 1.2 ความชัดเจนในการแยกแยะอารมณ์ความรู้สึก จำนวน 11 ข้อ
- 1.3 การปรับอารมณ์ จำนวน 6 ข้อ

2. Toronto Alexithymia Scale แบบรายงานตนเองที่ให้ผู้ตอบเลือกตอบว่าแต่ละข้อความ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” กับคำถาม 20 ข้อ สร้างโดย Bagby, Taylor & Parker ในปี ค.ศ. 1994 เป็นลักษณะความผิดปกติทางจิตของบุคคล ที่รู้สึกยากลำบากในการรายงานเกี่ยวกับตนเอง โดยเฉพาะการพูดคุยเกี่ยวกับความรู้สึกอารมณ์ต่างๆ ของคน 3 ด้าน ได้แก่

- 2.1 การไม่สามารถระบุความรู้สึก จำนวน 7 ข้อ
- 2.2 การไม่สามารถอธิบายถึงความรู้สึก จำนวน 5 ข้อ
- 2.3 การคิดคำนึงถึงเฉพาะเรื่องของตน จำนวน 8 ข้อ

กรมสุขภาพจิต (2543 : 6) การวัดความฉลาดทางอารมณ์เป็นการประเมินเพื่อให้ผู้วัดมองเห็นความบกพร่องของความสามารถทางด้านอารมณ์ที่ต้องการพัฒนาแก้ไขกรมสุขภาพจิตได้พัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ โดยประเมินจากความสามารถด้านหลัก 3 ด้าน คือ เก่ง ดี สุข ซึ่งแยกเป็นด้านย่อยได้ 9 ด้าน ได้แก่ การควบคุมตนเอง การเห็นใจผู้อื่นความรับผิดชอบ การมีแรงจูงใจ การตัดสินใจแก้ปัญหา สัมพันธภาพกับผู้อื่น ความภาคภูมิใจในตนเอง ความพอใจในชีวิต และความสงบทางใจ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต (กรมสุขภาพจิต. 2543 : 6) และเลือกเครื่องมือวัดเป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท ประเมินจำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านดี คือ การตระหนักรู้ในตนเอง ด้านเก่ง คือ การจัดระเบียบอารมณ์ของตนเอง และด้านมีสุข คือการจูงใจ โดยให้ผู้เข้าตอบรายงานว่าตนเห็นด้วยกับแต่ละข้อความในระดับใด ไม่จริง จริงบางครั้ง ค่อนข้างจริง จริงมาก จริงที่สุด

3.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์

พูนทรัพย์ พรหมชินวงษ์ (2554 : 111) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดหนองบัวลำภูเมื่อพิจารณาตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เป็นตัวแปรตาม พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรตาม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .353 บุคลิกภาพ (PER) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .117 และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (DER) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .695 ตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่การรับรู้ความสามารถของตนเอง (SEL) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .778 มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .249 และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RBS) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ -.329 มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .365 โดยตัวแปรทั้งสี่สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ได้ร้อยละ 74.20

4. ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค

4.1 ความหมายของความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค

จากการศึกษาเอกสารจากแหล่งต่าง ๆ พบว่า มีผู้ให้นิยามไว้ดังนี้

Stoltz (1997 : 6) ได้ให้ความหมายของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคไว้ว่า หมายถึง ความอดทน ความพากเพียรและความสามารถในการผ่านพ้นความยากลำบากโดยไม่ล้มเลิก

มัทธา ธรรมบุศย์ (2544 : 17) กล่าวว่า AQ เป็นความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญปัญหาหรืออุปสรรค

กรมวิชาการ (2546 : 2) เชาวนปัญญาในการแก้ไขปัญห (Adversity Quotient) หมายถึง ความสามารถในการใช้พลังความคิดของตนด้วยความมุ่งมั่นเอาชนะอุปสรรคความยากลำบาก อย่างคนมีกำลังใจและความหวังอยู่เสมอ ช่วยให้ประสบความสำเร็จทั้งชีวิตส่วนตัวการทำงานและการดำรงชีวิตในสังคม

กรมวิชาการ (2546 : 2) เอควิ (AQ : Adversity Quotient) หมายถึง ตัวชี้ถึงความสามารถ แต่ละบุคคลในการดำรงชีวิตเมื่อเผชิญกับความทุกข์ หรืออุปสรรคแล้วสามารถจัดการต่อสถานการณ์หรือการต่อสู้เพื่อฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2545 : 9) AQ มาจากคำว่า Adversity Quotient ซึ่งหมายถึงความสามารถในการอดทนต่อความยากลำบาก ความทุกข์ยาก คนเราต้องรู้จักสอนให้เด็กรู้จักการอดทน อดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อความทุกข์ยาก อดทนต่อการรอคอย คนที่ไม่รู้จักอดทนจะมีลักษณะใจร้อน ท้อแท้ และหมดกำลังใจ ไม่รู้จักการรอคอย ทนอะไรไม่ค่อยได้ บางครั้งถึงกับทำร้ายร่างกายตัวเอง หรือทำร้ายร่างกายผู้อื่นได้

สรุปได้ว่า ความความฉลาดในการเผชิญและ ฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) หมายถึง การที่บุคคลเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต โดยเชื่อว่าตนเองสามารถควบคุมสถานการณ์ รับรู้ต้นเหตุและรับรู้ต้นเหตุและรับผิดชอบต่อปัญหา เข้าถึงปัญหาต่างๆ และอดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่นำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต

4.2 หลักการสำคัญของความฉลาดในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรค

คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2545 : 110-117) หลักการสำคัญของความฉลาดในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) มีอยู่ 4 ประการที่ใช้คำว่า CORE ได้แก่

1. ความสามารถในการควบคุมอุปสรรค (Control) ผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคสูงสามารถคุมสถานการณ์ได้ ยกตัวอย่างเช่น ท่านตั้งใจทำงานอย่างเต็มที่ ถูกตำหนิจากผู้บังคับบัญชา ปฏิกริยาก็คืออาจจะต้องคิดถึงทางเลือกอื่นอย่างรวดเร็วอันนี้ก็คือ การที่พยายามควบคุมสถานการณ์ได้ การควบคุมสถานการณ์นี้มี 2 รูปแบบ

รูปแบบที่ 1 ซึ่งเป็นการควบคุมสถานการณ์ที่พบกันบ่อยมากก็คือ การควบคุมสถานการณ์หลังจากที่ได้สติแล้ว ยกตัวอย่าง ถ้าเกิดปัญหาขึ้นการโต้ตอบก็อาจจะเป็นการพูดจาที่ทำให้เสียใจภายหลัง หรือการกระทำที่ทำให้เสียใจภายหลังเช่น ในกรณีนี้อาจจะได้เถียงवादเสียงดังใช้อารมณ์กับ ผู้บังคับบัญชา หรือกระแทกประตู แต่หลังจากที่คิดแล้วตั้งสติก็จะกลับไปโต้ตอบอีกต่อสถานการณ์นั้น เช่น อาจจะกลับไปขอโทษ ซึ่งจะพบได้ทั่วไป

รูปแบบที่ 2 คือการคุมสถานการณ์ทันทีโดยที่เมื่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์หรือปัญหาเกิดขึ้นบางครั้งความรู้สึกภายในใจรู้สึกโกรธ รู้สึกผิดหวัง รู้สึกหมดหวังแต่ความรู้สึกเหล่านั้นจะถูกปลดด้วยความคิดในทางบวกและปฏิกริยาโต้ตอบที่ออกมาในทางบวกทันที เช่น ขอบคุณที่เจ้านายช่วยวิจารณ์ ได้ใช้เวลาทำงานจะนำไปปรับปรุงเพื่อที่จะให้ดีขึ้นมีความคิดทางบวก

2. ความสามารถในการนำตนเองเข้าไปแก้ไขอุปสรรค (Ownership) หมายความว่า เราถือว่าปัญหาขององค์กรเป็นปัญหาของเราแล้วก็พยายามช่วยไขปัญหาเป็นทีมไม่ใช่พยายามโทษคนอื่นถ้าหากว่ามีการทำความผิดมันไม่ใช่ความผิดของฉันเพราะฉะนั้น ฉันไม่แก้ปัญห ทุกๆ คนใน

ทีมงานจะต้องคิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาของเขาเอง พยายามที่ช่วยคิดแก้ไขปัญหามือเหมือนกับเป็นปัญหาของตนเองซึ่งสิ่งนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนๆ นั้น เป็นคนที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูง

3. ความสามารถในการรับรู้ถึงระดับอุปสรรค (Reach) หมายความว่าเราคิดว่าปัญหานั้นถึงจุดแล้วอย่างคิดปัญหาเล็กให้กลายเป็นปัญหาใหญ่ อย่าคิดว่าอันนี้คือจุดจบของชีวิตไม่มีทางออกแล้ว ยกอย่าง เช่น ถ้าเป็นนักเรียนสอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้คณะที่ต้องการแล้วอย่าคิดว่าตรงนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถทำอะไรได้อีกแล้วในชีวิตนี้ แต่จะต้องถือว่าตรงนั้นเป็นจุด ๆ หนึ่งในชีวิตปัญหาก็จะแก้ได้อย่างที่กล่าวในข้างต้น

4. ความสามารถในการอดทนและทนทานต่ออุปสรรค (Endurance) หมายความว่า เป็นคนที่มองโลกในแง่ดี เป็นคนที่มองในทางบวกพยายามเห็นปัญหาใหญ่เป็นปัญหาเล็กก็จะทำให้เขาฟันฝ่าอุปสรรคไปได้ในที่สุด ซึ่งในชีวิตประจำวันของคนเราหรือในการทำงานทุกอย่างก็มีปัญหาใหญ่บ้างเล็กบ้างการอดทนต่อปัญหาจะเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้ในที่สุดปัญหานั้นก็จะหายไป

นอกจากนี้ Stoltz ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของ AQ 3 ประการ (Stoltz. 1997 : 53-58)

ประการแรก AQ เป็นแนวคิดใหม่ที่ทำให้บุคคลเข้าใจและขยายขอบเขตเรื่องของการประสบความสำเร็จ โดยคิดขึ้นจากพื้นฐานงานวิจัยของ Landmark การได้รับการฝึกหัดเป็นการเชื่อมโยงความรู้ใหม่ทำให้ทราบว่าสิ่งใดที่ทำให้คนพบกับความสำเร็จ

ประการที่สอง AQ เป็นสิ่งวัดว่า บุคคลแต่ละคนตอบสนองต่ออุปสรรคความยากลำบากได้และสามารถวัดออกมาได้ ทำให้เกิดความเข้าใจความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคจะสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้

ประการที่สาม AQ มาจากพื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้ และเป็นเครื่องพัฒนาว่าเราจะตอบสนองต่ออุปสรรคอย่างไร และผลของมันจะเพิ่มประสิทธิภาพให้กับบุคคลทั้งในด้านส่วนตัวและด้านหน้าที่การงาน

จากความสำคัญของ AQ ทั้ง 3 ประการ สามารถแสดงการเชื่อมโยงได้ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 การเชื่อมโยงของ AQ กับคุณสมบัติทั้ง 3 ประการ ตามแนวความคิดของสโตลท์

4.3 ประเภทของอุปสรรคและความทุกข์ในชีวิต

Stoltz (1997 : 38-43) ได้นำเสนอแนวคิดว่าอุปสรรคและความทุกข์ในชีวิตแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ อุปสรรคระดับสังคม (Societal Adversity) อุปสรรคและความไม่มั่นคงในการทำงาน (Workplace Adversity) และอุปสรรคหรือความทุกข์ในระดับบุคคล (Individual Adversity) ดังนี้

1. อุปสรรคระดับสังคม (Societal Adversity) คือ ความทุกข์ที่เกิดขึ้นภายในระดับสังคมที่เราอาศัย เช่น กลัวความไม่ปลอดภัยจากอาชญากรรม ความตึงเครียดด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลาย ระบบการศึกษา ความอบอุ่นในครอบครัว ความเสื่อมถอยของศีลธรรมของคนในสังคม และการขาดศรัทธาในขนบธรรมเนียมประเพณี
2. อุปสรรคและความไม่มั่นคงในการทำงาน (Workplace Adversity) คือ ความไม่มั่นคงด้านอาชีพการงาน คนส่วนใหญ่ไปทำงานแต่ละวันด้วยความคิดว่า ”วันนี้จะเป็นอย่างไรจะมีอะไรเกิดขึ้นกับเขาหรือไม่” อาจเป็นเพราะในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงที่กระทบต่อผู้ปฏิบัติงานเกิดขึ้นมากมายไม่ว่าจะเป็น Reengineering, Restructuring Rightsizing Revitalizing และ Decentralizing ซึ่งในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีสมมติฐานว่า เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร เช่น ใช้พนักงานจำนวนน้อยลงแต่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กำหนดค่าใช้จ่ายต้นทุนด้านต่าง ๆ ลดลงแต่ผลกำไรเพิ่มขึ้น แต่จะกระทบกับการจ้างงาน การเลิกจ้างงาน และการกำหนดอัตราค่าจ้างคนในสถานประกอบการด้วย
3. อุปสรรคหรือความทุกข์ในระดับบุคคล (Individual Adversity) เป็นส่วนที่ต้องได้รับความทุกข์ยากและอุปสรรคเป็นขั้น ๆ มาจากสังคมและจากที่ทำงานแต่ตัวบุคคลสามารถที่จะปรับเปลี่ยนการสร้างวิกฤตให้เกิดเป็นโอกาสขึ้นได้ โดยต้องพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคให้อยู่ในระดับที่สูงเพียงพอ จากสถิติพบว่า เด็กอายุ 6 ขวบจะหัวเราะวันละประมาณ 300 ครั้ง แต่ผู้ใหญ่โดยเฉลี่ยแล้วจะหัวเราะวันละ 17 ครั้งเท่านั้น (Stoltz. 1997 : 43) จึงเป็นสิ่งบ่งชี้ว่าในชีวิตคนจะต้องพบกับอุปสรรคและต้องฝ่าฟันกับความยากลำบากเพิ่มขึ้นตามวัยและความรับผิดชอบ

4.4 องค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

Stoltz (1997 : 106-125) ได้แบ่งองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคออกเป็น 4 มิติ ที่เรียกรวมกันว่า CO₂RE ซึ่งใช้ในการประเมินระดับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค โดยมีรายละเอียดดังนี้

มิติที่ 1 การควบคุม (C = Control) หมายถึง ระดับการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล ให้สามารถผ่านพ้นเหตุการณ์ที่ยากลำบาก หรืออุปสรรค

ลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านการควบคุมสูง ได้แก่ การมีระดับการรับรู้ถึงความสามารถของตนที่จะควบคุมตนให้ผ่านพ้นเหตุการณ์และความยากลำบากสูง เป็นผู้ที่มีความคิดเชิงรุกต่อปัญหา ไม่ย่อท้อ พยายามหาทางออกของปัญหาที่เกิดขึ้น

มิติที่ 2 ต้นเหตุและความรับผิดชอบ (O = Origin and Ownership) หมายถึงการวิเคราะห์ค้นหาถึงสาเหตุของปัญหา โดยพิจารณาจากตัวเองก่อนเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่เคยผิดพลาดในอดีตและนำมาปรับปรุงแก้ไข การตำหนิโทษตนเองจะนำไปสู่การเสียใจหรือการสำนึก ซึ่ง สโตลท์ ถือว่าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพลัง (Powerful Motivator) และหากนำมาใช้อย่างเหมาะสม

จะบังเกิดประโยชน์ แล้วจึงตระหนักว่าเป็นความรับผิดชอบของพวกเราเป็นเจ้าของปัญหาต้องแก้ปัญหาให้ได้ ไม่ผลึกความรับผิดชอบถือว่าปัญหาขององค์กรคือปัญหาของตนเอง

ลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านสาเหตุและความรับผิดชอบสูง ได้แก่ ผู้ที่มีแนวคิดว่าสาเหตุของอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากสาเหตุใด โดยหาจากทั้งตัวเอง คือ พิจารณาจากตัวเองก่อนและจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งในการพิจารณาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกนี้จะเป็นการมองโลกในแง่ดีแต่การพิจารณาตนเองจะเป็นการกล่าวตำหนิตนเอง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเองจากความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แต่ไม่โทษตนเองพรั้งเพ้อ เพราะจะทำให้หมดกำลังใจ

มิติที่ 3 ผลกระทบที่จะมาถึง (R = Reach) หมายถึงการวัดผลกระทบของปัญหาความยุ่งยากที่มีต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละคนว่ามีมากน้อยเพียงใด

ลักษณะของบุคคลที่มีมิติด้านผลกระทบที่จะมาถึงสูง ได้แก่ คนที่สามารถควบคุมอารมณ์ด้านลบ และควบคุมผลกระทบและความเสียหายต่อการดำเนินชีวิตเมื่อมีปัญหาความยุ่งยากเกิดขึ้น เป็นผู้ที่มีพร้อมรับกับความยากลำบากทุกสถานการณ์ไม่หวั่นไหว ไม่เก็บมาคิดมากจนจมอยู่กับความทุกข์ แต่คิดว่าอุปสรรคเป็นเพียงเหตุการณ์หนึ่งที่ผ่านเข้ามาในชีวิตและจะผ่านไป

มิติที่ 4 ความอดทน (E = Endurance) หมายถึง การรับรู้ถึงความคงทนของอุปสรรคและการรับมือกับความยืดหยุ่นของปัญหา และพยายามจัดให้หมดไปอย่างถูกวิธี

ลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านความอดทนสูง ได้แก่ ผู้ที่รับรู้ว่าคุณอุปสรรคจะคงทนอยู่ในระยะเวลาชั่วคราวเท่านั้น เราสามารถแก้ไขได้ด้วยการฝึกฝนทักษะและความรู้ความสามารถมีความหวังในชีวิต พยายามที่จะหาหนทางแก้ไขให้อุปสรรคในชีวิตถูกขจัดออกไปโดยเร็ว ซึ่งจะต่างจากผู้ที่มีมิติด้านความอดทนต่ำ ซึ่งจะเป็นคนสิ้นหวังในชีวิต คิดแต่ว่าไม่มีใครหรืออะไรช่วยแก้ไขได้ไม่พยายามหาทางแก้ปัญหา รับปัญหาให้ยังคงเป็นปัญหาของตนตลอดไป

4.5 เทคนิคในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

Stoltz (1997 : 154) ได้เสนอแนวทางในการช่วยพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ที่เรียกว่า The LEAD Sequence ดังนี้

L = Listen to your adversity response คือ การฟังเหตุผลหรือบอกให้ตัวเองได้รู้ว่าขณะนี้เกิดปัญหาหรืออุปสรรคใดกับตนเอง แล้วนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางแก้ไข

E = Expore all Origins and Your Ownership of Result เป็นการค้นหาว่าสิ่งใดคือต้นตอ สาเหตุของอุปสรรคที่เกิดขึ้น ระบุให้ชัดเจนว่าตนเองต้องทำสิ่งใดที่เฉพาะเจาะจงลงไป เพื่อให้สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้น ตัดสินลงไปว่าสิ่งใดที่อยู่ในความรับผิดชอบของเรา และสิ่งใดที่อยู่นอกเหนือความรับผิดชอบหรือการตัดสินใจของเรา

A = Analyze the Evidence คือ การวิเคราะห์ให้เกิดความชัดเจนโดยการค้นหาหลักฐานหรือภาวะแวดล้อมมาสนับสนุนว่าสิ่งที่ยู่นอกเหนือจากการควบคุมจริง ๆ แล้วมีอะไรบ้าง อุปสรรคจะอยู่อีกนานเท่าใด ทำอย่างไรจึงจะไม่ทำให้ปัญหาอยู่ในชีวิตนานเกินไป พร้อมทั้งวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาและศักยภาพของตนเอง

D = Do Something เป็นการเลือกวิธีการและลงมือดำเนินการเพื่อให้อุปสรรคอยู่กับเราให้น้อยที่สุด ด้วยการหาข้อมูลที่เป็นเพิ่มเติม และวิธีที่จะสามารถควบคุมไม่ให้อุปสรรคเข้ามามีบทบาทต่อชีวิต

วิทยา นาควัชระ (2544 : 97-102) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ไว้ 4 ประการ คือ

1. ต้องคิดว่า ความอดทนเป็นความกล้าหาญ เพราะเวลามีอุปสรรคเข้ามาท้อทอนได้ไม่ยากเย็น
2. สร้างความภาคภูมิใจในตนเองตามความเป็นจริงให้ได้ ค้นหาความดีที่ได้เคยทำมาเป็นพื้นฐานให้เกิดความมั่นใจและภาคภูมิใจในตนเอง
3. สร้างความเชื่อที่ดีให้แก่ตนเองเสมอ เช่น เชื่อว่า ตนเองสามารถแก้ปัญหาได้ พຽງนี้ต้องดีกว่าวันนี้
4. พัฒนาความเชื่อให้เกิดความเป็นไปได้ โดยคิดว่าการที่เราจะมีชีวิตที่ดีนั้นเราต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองบางอย่างให้ดีขึ้น การที่จะแก้ปัญหาหรือกระทำการสิ่งใดนั้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ตนเอง ไม่ใช่บุคคลอื่น

4.6 แนวทางในการวัดความสามารถในการแก้ไขปัญหและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ)

หลักการวัดความสามารถในการแก้ไขปัญหและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ ใช้คำย่อว่า CO2 RE ได้แก่ (คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. 2545 : 111-114)

1. การควบคุมอุปสรรคหรือปัญหาที่เกิดขึ้น (Control –C) หมายถึง ความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ซึ่งความสามารถนี้เป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าท่านสามารถรับมือต่อสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อตัวท่านได้ดีเพียงใด จากการควบคุมสถานการณ์นี้จะส่งผลต่อ CO2 RE ทุกมิติผู้ที่ได้คะแนน C สูง คือคนที่สามารถเข้าใจปัญหา และสามารถหาวิธีแก้ไขปัญหาย่างกระตือรือร้น และรู้จักพลิกแพลงสามารถควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี

2. สาเหตุและความรับผิดชอบ (Origin – O_r และ Owner –ship –O_w =20) หมายถึงความสามารถในการนำตนเองเข้าไปแก้ไขสถานการณ์โดยถือว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาขององค์กรหรือของตนเอง

- 2.1 สาเหตุที่ผู้ได้คะแนน O_r สูง คือ คนที่สามารถวิเคราะห์หาสาเหตุและปัจจัยอื่นที่เป็นองค์ประกอบของปัญหาว่าเกิดจากอะไร ใครควรจะรับผิดชอบรู้ถึงหน้าที่และบทบาทของตนเอง

- 2.2 ความรับผิดชอบผู้ที่มีคะแนน O_w สูง คือคนที่ยินดีรับผิดชอบต่อผลของการกระทำของตนเอง ไม่ผลักความรับผิดชอบให้ผู้อื่น คนที่ประสบความสำเร็จล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่กล้ารับผิดชอบบุคคลที่มีความสามารถในการนำตนเองเข้าไปแก้ไขสถานการณ์สูง

ทฤษฎีการมองโลกในแง่ดีของ Seligman ซึ่งนำโดย Lorraine Johnson และ Stuart Biddle จากมหาวิทยาลัย Exeter ในประเทศอังกฤษได้อธิบายว่า มีความแตกต่างกันมากระหว่างกลุ่มคนที่มองว่าอุปสรรคที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเพียงสิ่งชั่วคราวกับกลุ่มคนที่มองว่าอุปสรรคที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งถาวรแก้ไขได้ยาก

คะแนน E สูง แสดงว่า เป็นผู้มองโลกในแง่ดีคิดว่าอุปสรรคที่เกิดขึ้นจะหายไปได้สามารถพบกับแสงอันสว่างไสวในปลายทางอุโมงค์ไม่ว่าอุโมงค์นั้นจะยาวไกลแค่ไหน บางครั้งคนเราต้องมีชีวิตที่อับเฉาแต่เมื่อผ่านพ้นมาได้ก็จะพบว่าเราได้ประสบการณ์ที่ทำทนายมากมาย

การให้คะแนน

ตัวอักษร C, O_r, O_w, R หรือ E แสดงถึงปฏิกริยาที่มีต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ ตามข้อคำถามซึ่งเป็นสถานการณ์ของปัญหาที่สมมติขึ้น โดยอาศัยอักษรดังอธิบายจะมีเครื่องหมาย + และเครื่องหมาย - แต่คะแนนที่นำมาวัดความสามารถในการแก้ไขปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ได้นั้น จะเป็นคำตอบที่มีเครื่องหมาย - เท่านั้นเนื่องจากเป็นคะแนนที่ได้จากเหตุการณ์ปัญหาโดยนำคะแนนที่ได้ใส่ลงในกระดาษคำตอบที่เตรียมไว้และคำนวณตามหลัก CORE ซึ่งหลักการทั้ง 4 ข้อนี้มีปฏิสัมพันธ์กัน อย่างชัดเจน

การแปลผลคะแนน

การแปลผลคะแนนความสามารถในการแก้ไขปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) นี้เป็นระดับคะแนนของกลุ่มคนทั่วไป ซึ่งได้เผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ดังนั้น คะแนนเหล่านี้จึงเป็นแต่เพียง สิ่งที่จะช่วยให้ท่านเข้าใจความเป็นตัวตนของท่านให้มากยิ่งขึ้น คะแนน AQ จะมีความต่อเนื่องเพราะ ฉะนั้นระหว่างคนสองคนที่ได้คะแนนระหว่าง 134 – 135 ก็จะไม่มีความแตกต่างแต่อย่างใด กิจกรรมที่ใช้ในแบบฝึกการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่า ฟันอุปสรรค

5. กระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization)

5.1 ความหมายของการขัดเกลาทางสังคม

ความหมายในลักษณะของนักวิชาการในปัจจุบันได้นิยามกระบวนการขัดเกลาทางสังคมสามารถสรุปได้ ดังนี้

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2553 : 85) ได้ให้ความหมายของการขัดเกลาทางสังคมไว้ว่า เป็นการเรียนรู้ของสมาชิกในสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง และเพื่อเป็นการ พัฒนาบุคลิกภาพของคนให้เป็นไปตามที่ต้องการของสังคม ตลอดจนเป็นการสร้างความเป็นตัวตนให้กับ ตนเอง เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

คลังปัญญาไทย (2550 : ไม่มีเลขหน้า) ซึ่งได้ให้ความหมายของการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) คือกระบวนการที่สังคมหรือกลุ่มสังคมสอนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้ ผู้ที่จะเป็น สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้และรับเอาระเบียบวิธีกฎเกณฑ์ ความประพฤติ และค่านิยมต่าง ๆ ที่กลุ่มได้กำหนดไว้เป็นระเบียบของความประพฤติและความสัมพันธ์ของสมาชิกของสังคมนั้น ซึ่งสมาชิกของสังคม จะต้องผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมตลอดชีวิต

Elkin และ Handel (1972 : 4) ได้กล่าวถึงกระบวนการขัดเกลาทางสังคมว่า หมายถึง เป็นกระบวนการที่ได้เรียนรู้จากสังคมและการอยู่ร่วมกันของคนในกลุ่มเดียวกัน เพื่อรับทราบ ถึงระเบียบหลักปฏิบัติและหน้าที่ของตนเองที่เหมาะสม

จากแนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การขัดเกลาทางสังคม หมายถึง กระบวนการในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด เจตคติ อุดมการณ์ บุคลิกภาพของ สมาชิกสังคมจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งเป็นไปทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านตัวแทนของสังคม เช่น ครอบครัว สถานศึกษา สื่อสารมวลชน กลุ่มเพื่อน สถานที่ทำงาน และองค์กรทางสังคมต่าง ๆ เพื่อที่บุคคลจะสามารถทำหน้าที่ทั้งในส่วนตัวและต่อสังคมได้

5.2 ประเภทของการขัดเกลาทาสังคมและวิธีการขัดเกลาทาสังคม

ปฐม ทรัพย์เจริญ (2533 : 59) การขัดเกลาทาสังคมสามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ที่สำคัญ คือ

1. การขัดเกลาทาสังคม ดังกล่าวนี จะปรากฏตั้งแต่ทารกได้เป็นสมาชิกของสังคม เริ่มตั้งแต่ครอบครัวที่ทา หน้าที่ให้การอบรมสั่งสอนเด็ก ครอบครัวจะเตรียมตัวให้เด็กพร้อมที่จะเข้าร่วมกับคนอื่นในสังคม โดยเป็นผู้อบรมสั่งสอน ให้ความอบอุ่นและความรัก เรื่องของหน้าที่และสิทธิต่าง ๆ ซึ่งจะสอนให้อยู่ร่วมกันกับคนอื่น ๆ ในสังคมได้
2. การขัดเกลาทาสังคมขั้นทุติยภูมิ จะเกิดขึ้นได้นั้นเมื่อบุคคลได้ผ่านกระบวนการขัดเกลาทาสังคมขั้นปฐมภูมิมาแล้ว และต้องการเข้ากลุ่มทางสังคมหรือเปลี่ยนสภาพทางสังคม เช่น การเลื่อนชั้นทางสังคม จากชนชั้นต่ำ เป็นชนชั้นกลาง เขาผู้นี้จะได้รับการขัดเกลาทาสังคมผ่านกลุ่มที่เขาได้เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ด้วยเช่นกัน

5.3 สภาพปัจจัยที่เอื้อต่อการขัดเกลาทาสังคม

ในการขัดเกลาทาสังคมมีลักษณะในการถ่ายทอดที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมรอบด้านของผู้ถ่ายทอดและผู้เรียนรู้ รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับสภาพของปัจจัยที่เอื้อให้การขัดเกลาทาสังคมประสบผลสำเร็จ ซึ่งจากการรวบรวมเอกสารในการขัดเกลาทาสังคม ได้ข้อสรุปได้ว่า สิ่งที่จะเป็นในการขัดเกลาทาสังคม สำหรับผู้ที่อยู่ในวัยเด็ก ได้แก่ 3 ประการ คือประการแรก ผู้ที่ได้รับการขัดเกลตาต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมอย่างที่มีการยอมรับและอย่างเหมาะสม ประการที่สอง เด็กจะต้องมีการเจริญเติบโตทางร่างกายและพัฒนาการด้านจิตใจ ความคิดทักษะไปพร้อม ๆ กัน ถ้าหากว่า มีการถูกทำร้ายร่างกายหรือจิตใจก็จะส่งผลให้เด็กมีการเจริญเติบโตที่ไม่มีคุณภาพได้ ประการที่สาม คือ ธรรมชาติของเด็กที่มีการเติบโตอย่างมีพัฒนาการ ที่เริ่มต้นจากการมีการประสานสัมพันธ์ทางอารมณ์กับผู้อื่น ได้แก่ความรัก ความเห็นอกเห็นใจ ความรู้สึกอับอายอิจฉา และความภาคภูมิใจเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเมื่อได้อยู่ร่วมกันกับผู้อื่น สิ่งเหล่านี้เด็กได้รับการเรียนรู้อารมณ์ต่าง ๆ ได้จากสังคมจากบุคคลที่ได้พบเห็น ไม่เพียงแต่การสั่งสอนทางตรงเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรเท่านั้น แต่ก็ยังมีการเรียนรู้ทางอ้อมที่มาจากบุคคลอื่น ๆ นอกครอบครัวกลายเป็นสัญลักษณ์ของการกระทำ พฤติกรรมในหลาย ๆ ด้านของเด็ก (Elkin and Gerald. 1972 : 11-12)

5.4 กระบวนการขัดเกลตาของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม

การขัดเกลาทาสังคมเป็นกระบวนการที่มนุษย์มีความเกี่ยวข้องด้วยตลอดเวลาตั้งแต่วัยเด็กต้องเรียนรู้ระเบียบและวิธีปฏิบัติตัวขั้นพื้นฐานกับบุคคลในวงแคบ ๆ ก่อนคือ การอยู่ร่วมกับญาติพี่น้อง เมื่อโตขึ้นถึงวัยเรียนก็ได้เรียนรู้หนังสือและระเบียบสังคมที่ซับซ้อนไปถึงเรื่องของกฎหมาย และระดับประเทศชาติ และเมื่อโตขึ้นก็จะได้ก้าวเข้าสู่กลุ่ม ๆ ต่าง ๆ ในหน้าที่การงานอีกมากมายจึงต้องมีการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น เนื่องจากวัฒนธรรมมีลักษณะที่มีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเรียนรู้และการปรับตัวของมนุษย์ให้เข้ากับสังคมจึงเป็นสิ่งที่ต้องทำอย่างไม่มีที่สิ้นสุด จากการศึกษาสถาบันทางสังคมที่มีหน้าที่ขัดเกลาทาสังคมมี 6 สถาบันใหญ่ ๆ ได้แก่

1. ครอบครัว สถาบันครอบครัวจัดเป็นสถาบันสังคมที่สำคัญมากที่สุดในการขัดเกลาทาสังคม มนุษย์เป็นสถาบันแห่งแรกของมนุษย์ สถาบันที่ให้ความรักความอบอุ่น ความใกล้ชิดผูกพันกับมนุษย์ยาวนานที่สุด เรียกได้ว่าเป็นสถาบันแรกที่ทา หน้าที่ในการขัดเกลาทาสังคม (จำนง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. 2540 : 47) และครอบครัวยังนับว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อการขัดเกลาทาสังคม

สมาชิกในเบื้องต้นแต่ละครอบครัวก็มีวิถีในการขัดเกลาทางสังคมที่แตกต่างกันออกไป ในบางครอบครัว อาจจะมีการขัดเกลาทางสังคมแบบประชาธิปไตย บางครอบครัวก็มีรูปแบบในการขัดเกลาทางสังคมแบบเผด็จการ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบในการขัดเกลาทางสังคมแบบใดก็ตาม สมาชิกก็จะได้รับการหล่อหลอมให้มีรูปแบบพฤติกรรมหรือมีบุคลิกภาพตามรูปแบบวิธีการเลี้ยงดูนั้น ๆ หากพบว่ามนุษย์คนใดมีลักษณะที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมหรือไม่พึงปรารถนาของสังคม อาจจะแก้ไขปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงได้ยากเมื่อเขาเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นสถาบันทางครอบครัวจึงต้องระมัดระวังและตระหนักในบทบาทหน้าที่ด้านการอบรมขัดเกลาสมาชิกให้มากเป็นพิเศษ เพื่อที่จะได้สมาชิกที่มีบุคลิกลักษณะตามที่สังคมคาดหวังไว้ ยังกล่าวได้ว่าสถาบันครอบครัวถือว่าเป็นตัวแทนที่สำคัญที่สุด กล่าวคือ สถาบันครอบครัวถือว่าเป็นตัวแทนแรกสุดในการขัดเกลาทางสังคมมนุษย์หากมนุษย์คนใดได้รับการขัดเกลาทางสังคมในวัยเด็กอย่างเข้มแข็งไม่ว่าจะเป็นในลักษณะวิธีการเช่นใดก็ตาม เด็กคนนั้นย่อมมีบุคลิกภาพหรือมีคุณลักษณะเช่นนั้นค่อนข้างมั่นคง และเมื่อได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ขึ้นอาจจะกลายเป็นคนที่เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพหรือเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะค่อนข้างยาก เช่น พ่อแม่สั่งสอนลูกให้เป็นคนที่มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เมื่อเขาโตขึ้นมา เขาก็มีแนวโน้มที่จะมีคุณลักษณะเช่นนั้นค่อนข้างมาก เพราะพ่อแม่พ่ราสอนมาอย่างจริงจังและอย่างเข้มแข็ง (ศิริรัตน์ แอดสกุล. 2546 : 66)

2. กลุ่มเพื่อน กลุ่มเพื่อนนั้นอาจจะเริ่มตั้งแต่การคบเพื่อนในวัยเด็กเป็นต้นมา จนกระทั่งถึงเพื่อนในวัยเรียน เพื่อนที่ทำงานร่วมกัน กลุ่มเพื่อนมีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาทางสังคมเช่นเดียว กันเพื่อนในวัยเดียวกัน เพื่อนที่ทำงานด้วยกัน มักจะมีบุคลิกภาพ นิสัยใจคอที่ใกล้เคียงหรือเหมือนกัน ทำให้เข้าใจกัน รักใคร่กลมเกลียวกัน เพื่อนมักจะชี้แนะ แนะนำให้มีรูปแบบพฤติกรรมไปในทิศทางเดียวกัน

3. โรงเรียน โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา ถือว่าเป็นตัวแทนในการขัดเกลาทางสังคมที่เป็นทางการมากที่สุด ครูอาจารย์จะทำ หน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคมอย่างเป็นทางการ สมาชิกทุกคนในสถาบันการศึกษานั้นๆ จะได้รับการขัดเกลาออกมาในลักษณะที่สังคมต้องการหรือคาดหวังอนึ่ง โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษากับครอบครัว หากมีทิศทางในการขัดเกลาไปในทางเดียวกันก็ไม่มีปัญหา แต่ในทางตรงกันข้าม หากโรงเรียนกับครอบครัวมีทิศทางการขัดเกลาที่ไม่เหมือนกันย่อมทำให้เด็กหรือเยาวชนเกิดความสับสน ไม่รู้ว่าเชื่อฟังใครดี ระหว่างครูกับพ่อแม่ เพราะบางครั้งพบว่าทางโรงเรียนสอนอย่างหนึ่งแต่ทางครอบครัวสอนอีกอย่างหนึ่ง เช่น การสอนให้เห็นประโยชน์ส่วนรวม การเสียสละต่อสังคมกับการสอนให้เห็นแก่ตัว เป็นต้น

4. กลุ่มอาชีพ อาชีพแต่ละอาชีพนั้นจะมีการขัดเกลาทางสังคมที่แตกต่างกัน เช่น แพทย์ก็ต้องมีจรรยาบรรณแพทย์ ที่ต้องไม่มีการเปิดเผยความลับของคนไข้ รักษาคนไข้ทุกระดับชั้น ไม่เลือกปฏิบัติว่าคนไข้ไหนจะยากตีมียาอย่างไร ก็ต้องรักษาเหมือนกันทุกคน ผู้พิพากษาต้องมีความยุติธรรมเที่ยงธรรม ครูอาจารย์ต้องมีความเมตตาต่อศิษย์ พ่อค้าแม่ค้าต้องไม่คดโกงตาชั่ง ทหารต้องมีความรักและเทิดทูนในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

5. ศาสนา ศาสนาทุกศาสนามีวิธีการและมีผู้นำ ทางศาสนาในการขัดเกลาสมาชิกในสังคมศาสนาพุทธตัวแทนคือพระสงฆ์ ศาสนาคริสต์ตัวแทนคือบาทหลวง ศาสนาอิสลามตัวแทนคือโต๊ะอิหม่าม เป็นต้น ถึงแม้ว่าแต่ละศาสนาจะมีวิธีการในการปฏิบัติที่แตกต่างกันก็ตาม แต่ตัวแทนใน

แต่ละศาสนานั้นต่างก็มีจุดมุ่งหมายปลายทางที่ตรงกันคือ การมุ่งหวังให้สมาชิกของสังคมเป็นคนดี มีศีลธรรม เป็นผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ไม่ทำผิดคิดชั่ว เป็นต้น

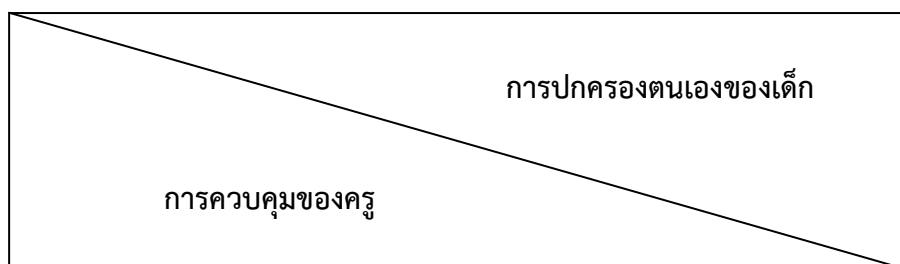
6. สื่อมวลชน สื่อมวลชนไม่จะเป็นแขนงใดก็ตาม ล้วนมีบทบาทที่สำคัญในการขัดเกลาทางสังคมแก่สมาชิกของสังคมได้เช่นกัน เช่น โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต วิทยุทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น โดยเฉพาะวัยเด็กหรือวัยรุ่นที่อาจจะได้รับอิทธิพลจากสื่อต่าง ๆ โดยขาดวิจารณญาณใคร่ครวญว่าสิ่งใดถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม บางครั้งก็มีการเลียนแบบโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หากสิ่งที่เลียนแบบมานั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ดีงาม หรือไม่เหมาะสมไม่ควร ก็จะก่อให้เกิดเป็นปัญหาตามมาได้

จากแนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่กล่าวมา สรุปได้ว่า กระบวนการขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการเพื่อให้ได้รับการอบรมเรียนรู้ ทักษะ ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อเอาตัวรอดและสามารถมีชีวิตปกติที่เป็นสุขได้ ให้บุคคลสามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาความสามารถในการพูด การอ่าน และการเขียนทำให้บุคคลเกิดความเชื่อพื้นฐาน ค่านิยม ของสังคม และกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้อย่างกลมกลืน เป็นพื้นฐานแห่งการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาตัวแทนการขัดเกลาทางสังคม 3 กลุ่ม คือ กลุ่มโรงเรียน (ครู) กลุ่มครอบครัว และกลุ่มเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อเจตคติของนักเรียนดังนี้

5.4 เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู

5.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของครู

Edwards (1997 : 23) ได้นำเสนอแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมของครู (Teachers' control) และการปกครองตนเองของเด็ก (Students' autonomy) ดังภาพประกอบ 4

ที่มา : Edwards (1997 : 23)

ภาพประกอบ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมของครูและการปกครองตนเองของเด็ก

จากภาพประกอบ 4 แสดงให้เห็นว่าเมื่อครูใช้การควบคุมมากเด็กจะมีโอกาสปกครองตนเองน้อย และการปกครองตนเองของเด็กจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นเมื่อครูลดการควบคุมของครูให้น้อยลงความสัมพันธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับที่ Burden (1995 : 36-56) ได้กล่าวถึงระดับการควบคุมของครูกับการควบคุมตนเองของเด็กไว้ โดย Burden แบ่งการควบคุมของครูเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ควบคุมสูง (High teacher control) ครูที่ใช้การควบคุมแบบนี้เชื่อว่า พัฒนาการของเด็กเป็นผลมาจากเงื่อนไขภายนอก เด็กๆ จะถูกหล่อหลอมโดยสิ่งแวดล้อมรอบตัว ไม่ได้เกิดจากศักยภาพภายในตัวเด็กเอง ดังนั้น ครูและผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องจึงเป็นผู้เลือก และระบุว่าจะพฤติกรรม

ใดเป็นพฤติกรรมที่เด็กควรประพฤติปฏิบัติ รวมถึงการเสริมแรงเพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในขณะที่ต้องคอยควบคุมไม่ให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เด็กๆ แทบไม่มีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก หรือความสนใจ เนื่องจากความเชื่อที่ว่าผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากกว่าเด็กผู้ใหญ่จึงเป็นผู้รับผิดชอบที่จะเลือกว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับเด็ก

นอกจากนี้ครูกลุ่มนี้ยังเชื่อว่าครูต้องควบคุมพฤติกรรมของเด็กเพราะเด็กไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ ครูจะเป็นผู้กำหนดกฎและกระบวนการต่างๆ ในการพัฒนาเด็กด้วยตัวครูเอง จากนั้นจึงเสริมแรงให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม และหากมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมครูจะต้องหยุดการกระทำของเด็กอย่างรวดเร็ว และจัดการให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ครูคิดว่าเหมาะสมกว่าแทน

2. ควบคุมปานกลาง (Medium Teacher Control) ครูที่ใช้การควบคุมแบบนี้เชื่อว่าพัฒนาการของเด็กเกิดจากทั้งปัจจัยภายในตัวเด็กและปัจจัยภายนอก ดังนั้น การควบคุมพฤติกรรมของเด็กจึงเป็นความรับผิดชอบของทั้งครูและเด็ก ครูในกลุ่มนี้จะให้ความสนใจต่อความคิด ความรู้สึก และความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคล ในขณะเดียวกันก็จะสนใจผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มด้วย เด็กจะมีโอกาสในการตัดสินใจและควบคุมพฤติกรรมของตนเองเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยที่ครูยังคงเชื่อว่าครูต้องจัดการเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมบางอย่างด้วยการให้เด็กได้รับรู้และตระหนักถึงผลที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของเด็กเอง เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และปรับพฤติกรรมของตนไปในทางที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

กฎและกระบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้นจะกำหนดร่วมกันระหว่างครูและเด็ก โดยที่ครูต้องคอยดูแลให้เด็กแสดงพฤติกรรมตามข้อตกลงที่กำหนดขึ้นร่วมกัน และครูต้องช่วยให้เด็กตระหนักถึงผลที่ตามมาของการตัดสินใจและการกระทำของเด็กเอง

3. ควบคุมต่ำ (Low teacher control) ครูที่ใช้การควบคุมแบบนี้เชื่อว่าเด็กมีความรับผิดชอบต่อควบคุมพฤติกรรมของตนเอง และมีความสามารถในการตัดสินใจ ครูจะมีมุมมองต่อเด็กกว่าเป็นผู้มีศักยภาพ และให้การยอมรับความคิด ความรู้สึก และความสนใจของเด็กอย่างแท้จริง ครูในกลุ่มนี้จะจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อ ให้เด็กควบคุมพฤติกรรมของตนเอง

ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่เด็กในการกำหนดข้อตกลง โดยจัดให้มีการอภิปรายร่วมกันและช่วยให้เด็กตระหนักถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม จนกระทั่งสามารถกำหนดเป็นข้อตกลงเมื่อมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเกิดขึ้น ครูจะช่วยให้เด็กรับรู้ปัญหา และตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม เด็กจึงมีอิสระในการปกครองตนเองค่อนข้างสูง ในขณะที่ครูควบคุมในระดับต่ำ

วิเชียร วิทยอดม (2547 : 364) ให้ความหมายไว้ว่า ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของครู คือ อำนาจ (Power) ซึ่งหมายถึงความสามารถที่จะชักจูงโน้มน้าวคนอื่น เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ส่งกับผู้รับ เหมือนกับการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ การวิเคราะห์พื้นฐานของอำนาจที่ใช้กันอย่างกว้างขวาง คือ การวิเคราะห์ของ French และ Raven (French and Raven. 1960 : 20-25) ที่ชี้ให้เห็นว่าพื้นฐานเบื้องต้นของอำนาจของบุคคลมี 5 ประเภทตามแหล่งที่มาของอำนาจ ดังนี้

1. อำนาจจากการบีบบังคับ (Coercive Power) พื้นฐานอยู่ที่ความสามารถของบุคคลที่จะลงโทษ บุคคลอื่นยอมทำตามเพราะความกลัวที่จะถูกลงโทษ ครูใช้อำนาจแบบนี้จะบังคับให้เด็กแสดงพฤติกรรมตามที่ตนเห็นว่าเหมาะสมด้วยวิธีการต่างๆ เด็กจะยอมทำตามเพราะกลัว

ครูลงโทษ การใช้อำนาจเช่นนี้ส่งผลกระทบในทางลบต่อเด็ก เช่น เก็บกด รู้สึกว่าตนไม่มีคุณค่าสับสน กลัว เป็นต้น

2. อำนาจจากการให้รางวัล (Reward Power) พื้นฐานอยู่ที่การมีโอกาสดำเนินรางวัล บุคคลอื่นยอมทำตามเพราะความปรารถนาอยากได้รับรางวัล ครูจำนวนมากมักใช้รางวัลในการจูงใจให้เด็กประพฤติปฏิบัติตามที่ตนเห็นว่าเหมาะสม แต่เป็นที่น่าคิดว่าการทำเช่นนี้เปรียบเสมือนการสอนให้เด็กทำสิ่งต่างๆ เพียงเพื่อหวังผลตอบแทนเท่านั้น

3. อำนาจตามสิทธิ (Legitimate Power) พื้นฐานอยู่ที่การถือครองตำแหน่งอย่างเป็นทางการของบุคคล บุคคลอื่นยอมทำตามเพราะเชื่อในความชอบด้วยกฎหมายของผู้ถือครองอำนาจ การทำหน้าที่ “ครู” ทำให้ครูมีสิทธิในการจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ ในห้องเรียน ผู้ที่เป็นครูจึงต้องใช้ความระมัดระวังในการใช้อำนาจแบบนี้อย่างเหมาะสม

4. อำนาจจากความเชี่ยวชาญ (Expert Power) พื้นฐานอยู่ที่ความเชี่ยวชาญของบุคคลและการมีความรู้ในขอบเขตที่แน่นอน บุคคลอื่นยอมทำตามเพราะเชื่อในความรู้หรือความชำนาญ ครูที่มีอำนาจในลักษณะนี้เป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ครูจะรู้ว่าควรจะทำอะไร และปฏิบัติอย่างไร และรู้ว่าทำไมจึงควรปฏิบัติเช่นนั้น

5. อำนาจจากการยอมรับ (Referent Power) พื้นฐานอยู่ที่ความดึงดูดใจของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่นๆ บุคคลอื่นยอมทำตามเพราะยอมรับนับถือและชอบในตัวของผู้ถือครองอำนาจ เป็นอำนาจที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อพฤติกรรมของเด็ก ครูที่ใส่ใจต่อเด็ก ยุติธรรม เสียสละ และปฏิบัติต่อเด็กอย่างยอมรับนับถือในความแตกต่างของเด็ก จะได้รับการยอมรับนับถือจากเด็ก การมีอำนาจในลักษณะนี้ไม่ได้เกิดจากพรสวรรค์ แต่เป็นคุณลักษณะภายในที่ครูสามารถฝึกฝนได้

French และ Raven สรุปว่าอำนาจ 5 ประเภทนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. อำนาจที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งหน้าที่ (Positional power) ประกอบด้วย อำนาจจากการบีบบังคับ อำนาจจากการให้รางวัล และอำนาจตามสิทธิ

2. อำนาจส่วนบุคคล (Personal power) ประกอบด้วยอำนาจจากความเชี่ยวชาญและอำนาจจากการยอมรับ

ครูที่ใช้อำนาจจากการบีบบังคับ และอำนาจจากการให้รางวัล จะใช้การควบคุม (Control) ให้เด็กยอมทำตาม ครูที่ใช้อำนาจตามสิทธิจะใช้การจัดการ (Manage) เพื่อให้เด็กยอมทำตาม การใช้อำนาจทั้ง 3 แบบนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กอย่างรวดเร็วแต่ไม่คงทน และแม้ว่าเด็กจะยอมทำตาม แต่ก็อาจจะเกิดการต่อต้านด้วย ส่วนครูที่ใช้อำนาจจากความเชี่ยวชาญ และอำนาจจากการยอมรับจะใช้การชักจูงโน้มน้าว (Influence) ให้เด็กเกิดการยอมรับและปฏิบัติตาม ทำให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมีลักษณะถาวรมากกว่า ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ

Woolfolk (ประสาธ อิศรปริดา. 2552 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Woolfolk. 1990 : 5-8) ได้กำหนดภารกิจ และบทบาทหน้าที่ของครูไว้ 7 ประการด้วยกัน ในจำนวนนี้มีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาและครูเป็นแม่แบบ (Model) รวมอยู่ด้วย ครูในฐานะผู้ให้คำปรึกษานั้นหมายถึงในห้องเรียนหนึ่ง ๆ จะมีเด็กที่มีปัญหาที่ครูต้องเกี่ยวข้องไม่มากนักน้อย ครูจึงอยู่ในฐานะผู้ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือเด็กเหล่านั้น ครูต้องมีความรู้สึกไวต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก ต้องสามารถวินิจฉัย

เบื้องต้นได้ว่าเด็กคนใดต้องการความช่วยเหลือจากครู นอกจากนี้ครูยังอยู่ในฐานะแม่แบบสำหรับเด็ก เด็กจะเลียนแบบ ครูหลาย ๆ ประการ เด็ก ๆ จะเลียนแบบหรือเรียนรู้ลักษณะของครูโดยครูไม่ต้องสอน

ลักขณา สริวัฒน์ (2545 : 33) สรุปไว้ว่า นอกจากวัยรุ่นต้องปรับตัวกับ พัฒนาการด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา และด้านสังคม แล้ววัยรุ่นยังต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับครูตลอดจนกฎเกณฑ์ของสถาบันการศึกษา ครูจึงเป็นบุคลากร ที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อชีวิตของวัยรุ่น โดยครูเป็นตัวแบบ และเป็นผู้ที่หล่อหลอม ให้นักเรียนเป็นคนดีหรือเลวได้ วัยรุ่นเป็นวัยของการศึกษาเล่าเรียน หากว่าวัยรุ่นมีปฏิสัมพันธ์กับครู ไปในทิศทางบวกสามารถช่วยส่งเสริมให้วัยรุ่นสนใจในสิ่งที่สมควรจะต้องเรียนรู้และส่งผลให้ปรับตัวได้ดี แต่ถ้าวัยรุ่นมีปฏิสัมพันธ์กับครูในทิศทางลบจะทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกคับข้องใจความวิตกกังวล ความเครียด เป็นต้น ส่งผลให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และทวีความรุนแรงจนกลายเป็นปัญหาสังคมได้

สุชา จันทน์เอม (2541 : 35-38) อธิบายไว้ว่า โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งที่มีส่วน รับผิดชอบในตัววัยรุ่นมากที่สุด เพราะวันหนึ่ง ๆ วัยรุ่นใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนมากเท่า ๆ กับอยู่ที่บ้าน วัยรุ่นจึงอยู่ในสายตาพอ ๆ กับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง สาเหตุที่วัยรุ่นพาลเกรหรือมีพฤติกรรม ก้าวร้าว เนื่องจากครูใช้วิธีปฏิบัติต่อวัยรุ่นไม่ถูกต้องหรือใช้วิธีที่รุนแรงเกินไปตลอดจนลงโทษไม่ถูกต้อง ซึ่งปัจจุบันพบว่ายังมีครูอาจารย์อีกมากที่ประพฤติตนไม่เหมาะสม ไม่มีความสนใจในการหาความรู้มา ถ่ายทอดให้แก่วัยรุ่น ไม่มีเทคนิคในการให้การศึกษาหรือฝึกอบรม ไม่อุทิศเวลาเพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพ แก่วัยรุ่น อีกทั้งครูอาจารย์มีบุคลิกภาพไม่เหมาะสมในการเป็นครูอาจารย์เช่น พูดจาไม่น่าฟัง แต่งกาย ไม่เหมาะสม เป็นต้น หากครูอาจารย์กระทำตนไม่เหมาะสมดังที่กล่าวมา ย่อมส่งผลทำให้วัยรุ่นขาดความ เคารพนับถือ ไม่ศรัทธา และอาจมองโลกในแง่ร้าย ซึ่งเป็นผลเสียแก่การดำเนินชีวิตของวัยรุ่น

ผกา สัตยธรรม (2545 : 41-42) ครูต้องใช้ความสามารถและไหวพริบในการ ดูแลเอาใจใส่ การให้ความช่วยเหลือ และคำแนะนำ เนื่องจากครูซึ่งมีความใกล้ชิด วัยรุ่นจึงจำเป็นต้อง รู้ว่าวัยรุ่นต้องการอะไร การแสดงความไม่พอใจ วัยรุ่นมักส่งผลเสีย กล่าวคือ ถ้าครูไม่เอาใจใส่ไม่ให้ คำปรึกษา ตลอดจนการลงโทษที่รุนแรงทำให้สุขภาพจิต และระดับสติปัญญาของวัยรุ่นได้รับความ กระทบ กระเทือนอย่างมาก

จากแนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่าพฤติกรรมของครู ส่งผลต่อการกระทำ ความรุนแรงของเด็ก กล่าวคือหากพฤติกรรมของครูมีการควบคุมมาก ทั้งจากการ ใช้รางวัล หรือการลงโทษ เด็กจะแสดงพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับเพราะความปรารถนาอยากได้รับรางวัล จากครู หรือเพราะความกลัวที่จะถูกครูลงโทษ การใช้การควบคุมในระดับมาก ไม่ยอมให้เด็กแสดง ความคิดเห็นใด ๆ ส่งผลทางลบต่ออารมณ์ของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความโกรธ ความวิตก กังวล ส่งผลต่อเจตคติ ในด้านลบ

5.4.2 การวัดพฤติกรรมของครู

การวัดพฤติกรรมของครูมีวิธีการวัดและเครื่องมือวัด ดังนี้

1. วิธีการสังเกต และบันทึกพฤติกรรมของครู
2. วิธีการสัมภาษณ์และจดบันทึกการสัมภาษณ์
3. วิธีการสอบถามความคิดเห็น โดยใช้แบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมของครู

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกเครื่องมือวัดพฤติกรรมของครูที่เป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท โดยแยกตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงภายนอกพฤติกรรมของครู ดังนี้คือ ความรุนแรงที่ครูกระทำต่อตัวนักเรียน ความรุนแรงที่ครูกระทำต่อคนอื่น

5.4.3 งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของครู

Kaplan และ Roth (นฤมล เนียมหอม. 2549 : 22 ; อ้างอิงมาจาก Kaplan, Kanat-Maymon and Roth. 2005 : 408) ซึ่งได้ศึกษาเชิงสำรวจ เรื่อง ผลจากพฤติกรรมการควบคุมของครูที่มีต่อการควบคุมอารมณ์และการเรียนรู้ของเด็ก ผลการวิจัยพบว่า การที่ครูพยายามเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กตามที่ครูต้องการที่ใช้การสั่งโดยตรง หรือใช้การควบคุมในระดับมาก ไม่ยอมให้เด็กแสดงความคิดเห็นใด ๆ ส่งผลทางลบต่ออารมณ์ของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความโกรธ ความวิตกกังวล และไม่เกิดการเรียนรู้ในพฤติกรรมที่ครูต้องการอย่างแท้จริง Cavell และคณะ (Cavell. 2000 : 199-235) ศึกษาเรื่องการประเมินผลกระทบการเปลี่ยนแปลงขั้นต้นในเรื่องการป้องกันความก้าวร้าวของเด็กที่เกิดอย่างต่อเนื่อง พบว่าจากการปรับพฤติกรรมของครูในด้านการให้คำปรึกษาตลอดจนการลงโทษอย่างเป็นธรรมมีความสัมพันธ์กับการลดพฤติกรรมก้าวร้าว Rutherford (Rutherford. 2000 : 3) ที่ศึกษาวิธีการรับมือกับพฤติกรรมก้าวร้าวและความรุนแรงในโรงเรียน พบว่า การดูแลเอาใจใส่พฤติกรรมของนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลให้เด็กลดพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงลงได้ เสาวณี เสียงดี (2547 : 95) ศึกษาการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนอาชีวศึกษาในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานกรมอาชีวศึกษา พบว่า พฤติกรรมของครูมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมก้าวร้าว และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านลักษณะส่วนบุคคล รณิดา ตูลวิภาค (2548 : 114-115) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคมกับความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า นักเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าครอบครัวที่มีสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวต่ำ นักเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่านักเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนต่ำ และสิ่งแวดล้อมทางสังคมของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์

ผลการวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า พฤติกรรมของครูเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมรุนแรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า พฤติกรรมของครูเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการกระทำ ความรุนแรง โดยมีเจตคติต่อความรุนแรงเป็นตัวแปรคั่นกลาง ส่งผ่านความเห็นคุณค่าในตนเอง และความสามารถในการควบคุมตนเอง

5.5 พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว

5.5.1 ความหมายของความรุนแรงในครอบครัว

มูลนิธิเพื่อนหญิง (2543 : 3) ให้ความหมาย ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง พฤติกรรม การล่วงละเมิด บังคับ ชูเชิญ ทำร้าย บุคคลในครอบครัว

สำหรับ จิตตินันท์ (2542 : 138) ให้ความหมาย ความรุนแรงในครอบครัว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การกระทำที่รุนแรงต่อคู่ครอง โดยเฉพาะการตบตี ตะคอก ทำร้ายร่างกายรุนแรงพบได้มาก และมีแนวโน้มจะมาก เมื่อการครองชีพลำบากขึ้น

2. การทำร้ายร่างกาย จิตใจ รวมถึงการล่วงเกินทางเพศต่อเด็ก และการทอดทิ้งเด็กมีจำนวนมากแต่ตัวเลขนั้น ไม่ทราบเพราะมักไม่เปิดเผย หรือประวัติบิดเบือน และคิดว่าเป็นเรื่องในครอบครัว จึงไม่สนใจเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ

3. การทอดทิ้งคนชรา มีแนวโน้มจะมากขึ้น เพราะคนมีอายุยืนขึ้น ในขณะที่ลูก ๆ ต้องออกทำงานนอกบ้าน เพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจ จึงปล่อยให้คนชราอยู่ตามลำพัง

May และ Dutton (วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, อุทัยวรรณ แจ่มสุธี และอำนาจ เนตยสุภา. 2546 : 23 ; อ้างอิงมาจาก May and Dutton. 1997) ให้ความหมาย ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมใช้อำนาจควบคุมด้วยวิธีการใช้กำลังประทุษร้ายต่อร่างกาย เพศและจิตใจของผู้ถูกระทำนอกจากนี้ยังหมายถึงการใช้อำนาจควบคุมกระทำต่อเด็ก ทรัพย์สิน สัตว์เลี้ยงหรือบุคคลอื่น ผู้ใช้ความรุนแรงหรืออยู่เชื่อว่าจะใช้ความรุนแรงต่อเด็กย่อมมีแนวโน้มว่าจะกระทำต่อผู้หญิงในครอบครัวด้วยเช่นกัน

Buzawa (วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, อุทัยวรรณ แจ่มสุธี และอำนาจ เนตยสุภา. 2546 : 23 ; อ้างอิงมาจาก Buzawa. n.d. : unpagged) ให้ความหมาย ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง ความรุนแรงระหว่างชายหญิง ซึ่งอยู่ด้วยกันหรือเคยอยู่ด้วยกัน ฉันทามีภรรยาเป็นการนิยามให้ความหมายอย่างกว้าง ซึ่งการสมรสจะชอบด้วยกฎหมายก่อนตามผู้ก่อเหตุความรุนแรงอาจเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญา

สรุปได้ว่า ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาสากล พบได้ทุกสังคม สามารถเกิดได้ทุกระดับการศึกษา ดังนั้นจึงหมายถึง การกระทำใด ๆ ก็ตามที่สมาชิกในครอบครัวกระทำต่อกัน ไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย ทางเพศ หรือจิตใจ แล้วส่งผลให้ผู้ถูกระทำได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยทางกาย ใจ หรือทางเพศ

5.5.2 ประเภทของความรุนแรงในครอบครัว

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (2546 : 15-16) ได้กล่าวถึง การใช้ความรุนแรงในครอบครัวว่ามีหลายรูปแบบ ดังนี้

1. การทำร้ายร่างกายคู่สมรส มักเกิดกับสามีที่ทำร้ายภรรยา
2. การทำร้ายเด็ก ความขัดแย้งอาจมาลงกับเด็กโดยเด็กถูกทำร้ายจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาจจะเป็นบิดาหรือมารดาก็ได้ มีบ่อย ๆ ที่ฝ่ายมารดาลงมือกระทำเพราะเก็บกดและคับข้องใจที่มีกับสามีของตน
3. การทำร้ายผู้สูงอายุ บางครั้งความกดดันในครอบครัวก็ไปลงต่อผู้สูงอายุ โดยเฉพาะครอบครัวขยายที่มีปู่ ย่า ตา ยาย โดยใช้ความรุนแรงทางกาย หรือการทอดทิ้ง
4. การข่มขืนคู่สมรสบางคนคิดว่าเป็นไปไม่ได้ ในเมื่อทั้ง 2 ฝ่ายแต่งงานกันแล้ว แต่ในความเป็นจริงมี เพราะปัญหาทางครอบครัวทำให้ภรรยาไม่ยอมมีความสัมพันธ์กับสามี สามีใช้วิธีการบังคับข่มขู่ทางเพศสัมพันธ์ จึงเรียกว่า การข่มขืนคู่สมรส บางครั้งมีการทำร้าย ข่มขู่ อาจรุนแรงจนถึงขั้นทำให้ฝ่ายภรรยาบาดเจ็บหรือเสียชีวิต บางครั้งภรรยาแค้นอาจตอบโต้จนฝ่ายสามีบาดเจ็บหรือเสียชีวิตได้เช่นกัน
5. การมีเพศสัมพันธ์ในครอบครัว มักเกิดกับพ่อหรือพ่อเลี้ยงกับลูกสาว หรือกับลูกชาย บางทีอาจเป็นบุคคลอื่นใดในครอบครัว เช่น ปู่ ลุง อา น้า พี่ชาย จัดเป็นปัญหาเลวร้ายที่สุดอย่างหนึ่งในครอบครัว โดยเด็กจะได้รับบาดเจ็บทางจิตใจ อย่างมาก

ความรุนแรงในครอบครัวแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังรายละเอียด

1. ความรุนแรงต่อคู่สมรส (Spouse Violence) เป็นความรุนแรงระหว่างเพศชายหญิงที่เป็นสามีภรรยา (ปัญชลี โชติคุต. 2541 : 6 ; อ้างอิงมาจาก Levinson. 1995) จากการรายงานขององค์การอนามัยโลกพบว่า ผู้หญิงมักตกเป็นเหยื่อของการกระทำความรุนแรง โดยเฉพาะสมาชิกในครอบครัว ซึ่งหมายถึง สามี/คู่รักมากกว่าคนอื่น การทำร้ายร่างกายของสามีกระทำต่อภรรยานั้นจะออกมาในรูปของการทำร้ายร่างกาย การข่มเหงทางเพศ การทำร้ายข้าวของและการทำร้ายจิตใจ (สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา. 2543 : 1 ; อ้างอิงมาจาก WHO. 1997)

2. ความรุนแรงต่อลูก (Child Violence) เป็นการใช้ความรุนแรงระหว่างผู้ปกครองซึ่งมีอายุมากกว่าเด็กในปกครอง เช่น การทำร้ายร่างกายบุตร (ปัญชลี โชติคุต. 2543 : 1 ; อ้างอิงมาจาก Gelles. 1993)

3. ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เกิดจากลูกกระทำต่อพ่อแม่ ผู้ชราในสหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้สูงอายุ (65 ปีขึ้นไป) จำนวน 2 ใน 100 คน จะถูกทำร้ายร่างกายแบบใดแบบหนึ่ง เช่น ถูกผลัก ตบตี และเตะต่อย (วีรพล ไห่อยู่ธรรณ. 2542 : 44 ; อ้างอิงมาจาก Pillemer and Finkelhor. 1993)

สรุปได้ว่า ประเภทของความรุนแรงในครอบครัว แบ่งได้เป็น 3 ประเภทหลักใหญ่ ดังนี้

1. การกระทำต่อคู่สมรส
2. การกระทำต่อเด็กหรือบุตร
3. การกระทำต่อญาติพี่น้อง หรือผู้สูงอายุที่อาศัยในครอบครัวเดียวกัน

ในการกระทำทั้ง 3 ประเภทนี้เป็นการบังคับ ทุก ดี ทางร่างกาย หรือการล่อลวงล่เมิดทางเพศ และบางอย่างที่ส่งผลต่อความกังวลใจ จนทำให้ผู้ที่ถูกกระทำได้รับบาดเจ็บทั้งทางกาย ทางเพศ และทางจิตใจ

5.5.3 สาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว

คณะกรรมการการเยาวชนและผู้สูงอายุ วุฒิสภา (บุญเสริม หุตะแพทย์. 2545 : 45 ; อ้างอิงมาจาก คณะกรรมการการเยาวชนและผู้สูงอายุ วุฒิสภา. 2540) ข้อมูลการสัมภาษณ์สังเกต ประเมิน ผลในการทดสอบความรุนแรงในครอบครัว สามารถสรุปสาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. สาเหตุความผิดปกติของจิตและบุคลิกภาพ ได้แก่ ปัญหาทางจิต ที่ทำให้เกิดอารมณ์ ก้าวร้าวและควบคุมตนเองไม่ได้ บุคลิกภาพก้าวร้าว การใช้สารเสพติด และมีปัญหาเบี่ยงเบนทางเพศ
2. สาเหตุภาวะทางสังคมวิทยา ระบุว่า บุคคลเรียนรู้จากสภาพแวดล้อม และสิ่งที่ได้พบว่า ปัจจัยแวดล้อมภายนอกมีผลต่อครอบครัว เช่น โครงสร้างครอบครัว ปฏิสัมพันธ์ และพฤติกรรมบุคคลในครอบครัว ภาวะวิกฤตที่ครอบครัว ต้องเผชิญอยู่
3. สาเหตุจากสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม มีผลต่อความรุนแรงในครอบครัวโดยเฉพาะค่านิยมบทบาทความแตกต่างระหว่างชายหญิง เจตคติต่อสตรี และการยอมรับที่ว่าความรุนแรงเป็นเรื่องปกติ

Sprey (ปิยะวดี สิงห์พันธ์. 2544 : 21 ; อ้างอิงมาจาก Sprey. 1979) ได้เสนอแนวคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัวไว้ 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ความขัดแย้งในเรื่องความสัมพันธ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเป็นอิสระ การใช้ อำนาจระหว่างกัน จะมีผลกระทบต่อคุณภาพและความมั่นคงของครอบครัวมากกว่าความขัดแย้งที่ เกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องงาน
2. การคาดหวังอย่างมากกว่าจะต้องเห็นพ้องกันในเรื่องสำคัญต่าง ๆ ทำให้ ความขัดแย้งในครอบครัวมีมากขึ้น
3. แรงจูงใจที่จะอยู่ร่วมกันมีมากเท่าใด ทักษะหรือความสามารถในการจัดการ กับความขัดแย้งจะมีมากขึ้นเท่านั้น
4. ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร จะทำให้ความสามารถในการจัดการ ความขัดแย้งมีมากขึ้น
5. ยิ่งระดับความยืดหยุ่นของเจตคติและพฤติกรรมมีมากเท่าใด ความไว้วางใจ ในระหว่างกันจะมีมากขึ้นเท่านั้น และส่งผลกระทบต่อระดับความขัดแย้งระหว่างกันด้วย

สรุปได้ว่า สาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว เกิดจากหลายสาเหตุ แต่สาเหตุใหญ่ ที่เกิดในสังคมไทย คือ เกิดจากภาวะสังคมวิทยาโดยเฉพาะวิกฤติทางเศรษฐกิจของครอบครัว และ วัฒนธรรม ค่านิยมเก่า ๆ ถึงบทบาทที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ปัญหาใหญ่ในสมัยปัจจุบันกลุ่มที่ผิดปกติทางจิต อาจเกิดจากการใช้สารเสพติด ทำให้ความสามารถในการควบคุมตนเองต่ำ

5.5.4 การวัดพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว

พฤติกรรมความรุนแรงสามารถวัดจากตัวแปรที่สังเกตได้ เช่น ผู้ปกครองกระทำต่อ เด็กสามีกระทำต่อภรรยา ภรรยากระทำต่อสามี ผู้ปกครองกระทำต่อคนชรา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ ข้อมูลมีหลากหลายประเภท ได้แก่ การสังเกตและบันทึก การใช้แบบวัด แบบสอบถาม และ การสัมภาษณ์

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2548 : 144) ได้สรุปว่า มาตรฐานประมาณค่าเป็นรายการ เกี่ยวกับคุณลักษณะของบุคคลในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นนามธรรม คุณลักษณะแต่ละแบบจะมีลักษณะ คุณภาพกำกับไว้ด้วย เพื่อให้ผู้ศึกษาได้สังเกตเห็นและประมาณค่าคุณลักษณะต่างๆ นั้นว่ามีคุณภาพ อยู่ในลักษณะใด

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกเครื่องมือวัดพฤติกรรมของครูที่เป็นแบบวัดแบบ มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท ตามกรอบแนวคิดของแบนดูรา (Bandura) โดยแยกตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงภายนอกพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว ดังนี้คือ ผู้ปกครอง กระทำต่อเด็ก สามีกระทำต่อภรรยา ภรรยากระทำต่อสามี ผู้ปกครองกระทำต่อคนชรา

5.6 เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน

5.6.1 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนและการร่วมกลุ่มของวัยรุ่น

Fuhrmann (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2540 : 339 ; อ้างอิงมาจาก Fuhrman. 1997) ได้ศึกษารายงานการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของเพื่อนต่อวัยรุ่น ไว้ดังนี้

1. ช่วงวัยรุ่นตอนต้น เด็กวัยรุ่นทั้งชายและหญิงจะให้คำจำกัดความของกลุ่ม เพื่อนว่าเป็นคนที่จะ ทำ อะไร ๆ ร่วมกันได้ ความสัมพันธ์อยู่ในรูปของการมีกิจกรรมร่วมกัน พวกเขา ต้องการเพื่อนที่เข้ากันได้

2. วัยรุ่นตอนกลาง จะมีปฏิสัมพันธ์มากกว่าการมีกิจกรรมร่วมกันโดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิง ความสัมพันธ์แนบแน่นทางจิตวิทยาจะเกิดมากกว่าครอบครัว ความสัมพันธ์กับเพื่อนจะแตกต่างระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย วัยรุ่นชายยังมีแนวโน้มในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน แต่เพศหญิงจะมีความเข้มข้นสูงในการใส่ใจ และความแนบแน่นทางอารมณ์ โดยเด็กหญิงจะมีความรู้สึกมีส่วนร่วมมากกว่าชาย

3. วัยรุ่นตอนปลาย สัมพันธภาพเริ่มมั่นคงและราบลื่นขึ้น เพราะวุฒิภาวะมากขึ้น เด็กวัยรุ่นจะเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลและลักษณะบุคลิกภาพเฉพาะของแต่ละคน

มธุรส สว่างบำรุง (2543 : 156) ได้กล่าวไว้ว่า กลุ่มเพื่อนมักจะเกิดจากการรวมตัวคล้าย ๆ กลุ่มเพื่อนสนิท ช่วงแรกประกอบไปด้วยสมาชิกเป็นเพศเดียวกัน ต่อมาจะมีเพศตรงกันข้ามรวมกลุ่มด้วย สมาชิกทุกคนส่วนใหญ่มีความคิดเห็น รสนิยม การกระทำที่สอดคล้องและร่วมกันเพื่อทำกิจกรรมบางอย่าง บางครั้งอาจจะมีสมาชิกใหม่เข้ามาและสมาชิกภายในกลุ่มแยกตัวออกไปหมุนเวียนเปลี่ยนไปในลักษณะเช่นนี้เสมอ

เด็กวัยรุ่นจะใช้เวลาส่วนใหญ่ออกไปพบปะกันกับกลุ่มเพื่อน อย่างสนุกสนาน ทำให้กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อเจตคติ ค่านิยม ความสนใจ และการแสดงออกของพฤติกรรมต่าง ๆ มากกว่าบทบาทของครอบครัว ทำให้มีพฤติกรรมเลียนแบบอย่างเดียวกัน (มธุรส สว่างบำรุง. 2543 : 154)

5.6.2 การวัดพฤติกรรมความรุนแรงของกลุ่มเพื่อน

การวัดพฤติกรรมของกลุ่มเพื่อนมีวิธีการวัดและเครื่องมือวัด ดังนี้

1. วิธีการสังเกต และบันทึกพฤติกรรมของเพื่อน
2. วิธีการสัมภาษณ์และจัดบันทึกการสัมภาษณ์
3. วิธีการสอบถามความคิดเห็น โดยใช้แบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรม

ความรุนแรงของกลุ่มเพื่อน

ลักขณา สิริวัฒน์ (2548 : 144) ได้สรุปว่า มาตรฐานประมาณค่า เป็นรายการเกี่ยวกับคุณลักษณะของบุคคลในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นนามธรรม คุณลักษณะแต่ละแบบจะมีลักษณะคุณภาพกำกับไว้ด้วย เพื่อให้ผู้ศึกษาได้สังเกตเห็นและประมาณค่าคุณลักษณะต่างๆ นั้นว่ามีคุณภาพอยู่ในลักษณะใด

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกเครื่องมือวัดความสามารถในการควบคุมตนเองที่เป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท โดยใช้กรอบแนวคิดของบริกแฮม (Bringham) แยกเป็นตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงภายนอกการควบคุมตนเอง ได้แก่ พฤติกรรมด้านลบของเพื่อน การแนะนำหรือชักชวน การนัดหมายทำความรุนแรง

6. อิทธิพลของสื่อ

6.1 ความหมายของการสื่อสาร

Webster Dictionary (ปรมะ สตะเวทิน. 2541 : 5-7 ; อ้างอิงมาจาก Webster Dictionary. 1978 : 98) ได้นิยามและสรุปไว้ว่า การสื่อสารที่แท้จริงนั้น มีความหมายกว้างครอบคลุมเกี่ยวข้องกับชีวิตและสังคมมนุษย์ในทุก ๆ เรื่อง นักวิชาการด้านการสื่อสารได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน ตามแง่มุมที่แต่ละคนพิจารณาให้ความสำคัญ ตัวอย่างเช่น วิลเบอร์ ชแรมม์ (Wilber Schramm) ให้ความหมายว่า การสื่อสาร คือการมีความเข้าใจร่วมกัน ต่อเครื่องหมายที่แสดง

ชาวสาร ชาร์ล อี ออสกู๊ด (Charl E. Osgood) ให้ความหมายโดยทั่วไปว่า การสื่อสารเกิดขึ้นเมื่อฝ่ายหนึ่ง คือผู้ส่งสาร มีอิทธิพลต่ออีกฝ่ายหนึ่งคือผู้รับสาร โดยใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ซึ่งถูกส่งผ่านสื่อที่เชื่อมต่อสองฝ่าย วอร์เรน ดับเบิลยู วีเวอร์ (Warren W. Weaver) ได้นิยามและ

สรุปไว้ว่า การสื่อสารมีความหมายกว้าง ครอบคลุมถึงกระบวนการทุกอย่าง ที่จิตใจของคน ๆ หนึ่งอาจมีผลต่อจิตใจของคนหนึ่งไม่ใช่เพียงการพูดและการเขียนเท่านั้น แต่รวมถึง ดนตรี ภาพการแสดง และพฤติกรรมอื่น ๆ ของมนุษย์ ยอร์จ เอ มิลเลอร์ (George A. Miller) ให้ความหมายว่า การสื่อสารเป็นการถ่ายทอดข่าวสารจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เจอร์เกน รอย และเกรกอรี เบทสัน (Jurgen Ruesch and Gregory Bateson) ให้ความหมายโดยสรุปว่า การสื่อสารไม่ใช่การถ่ายทอดข่าวสารด้วยภาษาพูดและเขียนโดยมีเจตนาชัดเจนเท่านั้น แต่หมายถึงพฤติกรรมทุกอย่างที่บุคคลหนึ่งกระทำ แล้วส่งผลให้บุคคลอื่นเกิดความเข้าใจ Williams (เท็ดคักดี สุมาลยศักดิ์. 2542 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Williams. 1992 : 390) ให้นิยามว่า การสื่อสารคือ กระบวนการในการสร้างสรรค์รับสาร และตีความสาร ระหว่างผู้ส่งกับผู้รับ

Wilson (เท็ดคักดี สุมาลยศักดิ์. 2542 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Wilson. 1995 : 388) ให้นิยามว่า การสื่อสารคือ กระบวนการที่เกี่ยวกับการแยกแยะ การเลือกใช้ และการมีส่วนร่วมในสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นการที่จะช่วยให้ผู้รับเข้าใจถึงความคิดในใจของผู้ส่ง

การสื่อสารแห่งประเทศไทย (2533 : 22) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารว่าคือ กระบวนการของการถ่ายทอดสารจากบุคคลหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสาร ไปยังอีกบุคคลหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้รับสารโดยการผ่านสื่อ

สรุปได้ว่า การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการรับสารจากผู้ส่งสารถ่ายทอดไปยังผู้รับสาร ซึ่งเป็นการถ่ายทอดหรือการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ ความคิด ของคนเราโดยการผ่านสื่อ

6.2 ประเภทของการสื่อสาร

นักวิชาการด้านการสื่อสารมวลชน ได้จำแนกประเภทของการสื่อสารไว้แตกต่างกันหลายลักษณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการจำแนก (ปรมะ สตะเวทิน. 2527 : 18-48) ในที่นี้จะแสดงการจำแนกประเภทของการสื่อสาร โดยอาศัยเกณฑ์ในการจำแนกที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. จำแนกตามกระบวนการหรือการไหลของข่าวสาร
2. จำแนกตามภาษาสัญลักษณ์ที่แสดงออก
3. จำแนกตามจำนวนผู้สื่อสาร

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอการสื่อสารประเภทจำแนกตามกระบวนการหรือการไหลของข่าวสาร ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. การสื่อสารทางเดียว (One - Way Communication) คือการสื่อสารที่ข่าวสารจะถูกส่งจากผู้ส่งไปยังผู้รับในทิศทางเดียว โดยไม่มีการตอบโต้กลับจากฝ่ายผู้รับ เช่น การสื่อสารผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ การออกคำสั่งหรือมอบหมายงานโดยฝ่ายผู้รับไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ซึ่งผู้รับอาจไม่เข้าใจข่าวสาร หรือเข้าใจไม่ถูกต้องตามเจตนาของผู้ส่งและทางฝ่ายผู้ส่ง เมื่อไม่ทราบปฏิกิริยาของผู้รับจึงไม่อาจปรับการสื่อสารให้เหมาะสมได้ การสื่อสารแบบนี้สามารถทำได้รวดเร็วจึงเหมาะสำหรับการสื่อสารในเรื่องที่เข้าใจง่ายในสถานการณ์ของการสื่อสารบางอย่างมีความจำเป็นต้องใช้การสื่อสารทางเดียว แม้ว่าเรื่องราวที่สื่อสารจะมีความซับซ้อนก็ตาม เช่น กรณีผู้รับและผู้ส่งไม่อาจ

พบปะ หรือติดต่อสื่อสารกันได้โดยตรง การสื่อสารแบบกลุ่มใหญ่ และการสื่อสารมวลชนซึ่งไม่อาจทราบผู้รับที่แน่นอน

2. การสื่อสารสองทาง (Two - way Communication) คือการสื่อสารที่มีการส่งข่าวสารตอบกลับไปมาระหว่างผู้สื่อสาร ดังนั้นผู้สื่อสารแต่ละฝ่ายจึงเป็นทั้งผู้ส่งและผู้รับในขณะเดียวกัน ผู้สื่อสารมีโอกาสทราบปฏิกิริยาตอบสนองระหว่างกัน ทำให้ทราบผลของการสื่อสารว่าบรรลุจุดประสงค์หรือไม่ และช่วยให้สามารถปรับพฤติกรรมในการสื่อสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ตัวอย่างการสื่อสารแบบสองทาง เช่น การพบปะพูดคุยกัน การพูดโทรศัพท์ การออกคำสั่งหรือมอบหมายงานโดยฝ่ายรับมีโอกาสแสดงความคิดเห็น การสื่อสารแบบนี้จึงมีโอกาสประสบความสำเร็จได้มากกว่า แต่ถ้าเรื่องราวที่จะสื่อสารเป็นเรื่องง่าย อาจทำให้เสียเวลาโดยไม่จำเป็นในสถานการณ์ของการสื่อสารบางอย่าง เช่น ในการสื่อสารมวลชน ซึ่งโดยปกติมีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียว นักสื่อสารมวลชนก็มีความพยายามที่จะทำให้มีการสื่อสาร 2 ทางเกิดขึ้น โดยการให้ประชาชนส่งจดหมาย โทรศัพท์ ตอบแบบสอบถาม กลับไปยังองค์กรสื่อมวลชน เพื่อนำผลไปปรับปรุง การสื่อสารให้บรรลุผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้นสำหรับการสื่อสารในปัจจุบัน มีมากมายหลายชนิด และมีการพัฒนารูปแบบอยู่เสมอ ผู้สื่อสารจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในการใช้เครื่องมือเหล่านั้นเป็นอย่างดี เช่น การใช้วิทยุโทรทัศน์ โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ เครื่องฉาย เครื่องเสียง และนอกเหนือจากนี้จะต้องเข้าใจถึงข้อดีข้อจำกัดของเครื่องมือสื่อสารแต่ละอย่างด้วย

สรุปได้ว่า ประเภทของการสื่อสารมีหลายลักษณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการจำแนก นอกจากนี้สื่อสำหรับการสื่อสารในปัจจุบันก็มีมากมายหลายชนิด เช่น วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ เครื่องฉาย เครื่องเสียง หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกแหล่งของสื่อ 3 ชนิด ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สื่ออินเทอร์เน็ต และสื่อเกมคอมพิวเตอร์

6.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจทางสังคม Bandura (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2550 : 238-245 ; อ้างอิงมาจาก Bandura. 1977) ได้เสนอว่า การเรียนรู้โดยส่วนใหญ่ของมนุษย์เป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตการณ์กระทำของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการสังเกตในรูปของการเห็นตัวแบบกระทำจริง ๆ การดูโทรทัศน์ ภาพยนตร์ การ์ตูน การอ่านหนังสือ ข่าวสาร หรือการได้รับฟังจากผู้อื่น อย่างไรก็ตามคนเราจะเลือกสังเกตพฤติกรรมของผู้ที่ตนเองมีความสนใจเท่านั้น สิ่งที่ได้สังเกตนี้จะถูกเก็บบันทึกไว้ในความทรงจำในรูปของสัญลักษณ์ต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการทางปัญญาต่อจากนั้นก็อาจจะมีการทบทวนฝึกซ้อมสิ่งที่ได้สังเกตอยู่ในใจ เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่บุคคลนั้นคิดว่าการกระทำนั้นจะส่งผลบวกต่อตนเอง เขาก็จะแสดงพฤติกรรมที่ได้เรียนรู้ออกมาโดยเฉพาะพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรุนแรง

Freud (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2550 : 32-36 ; อ้างอิงมาจาก Freud. 1856-1939) ได้สรุปพัฒนาการขั้นพอลลิของ فروยด์ไว้ว่า การเลียนแบบนอกจากจะเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมือนกับคนที่ตนเลียนแบบ แม้จะยังยึดถือค่านิยมและมีความรู้สึกร่วมกับผู้ที่เราเลียนแบบในความสำเร็จ หรือล้มเหลวของบุคคลนั้นก็ตาม และการเลียนแบบไม่จำเป็นต้องเลียนแบบจากบุคคลจริง แต่อาจเลียนแบบจากตัวเองของโทรทัศน์ ภาพยนตร์ โดยมีความสุขหรือทุกข์ตามตัวละครไปด้วย ทฤษฎีของ فروยด์จึงมีผลมากทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อปัญหาทางบุคลิกภาพ

ชวรัตน์ เชิดชัย (2527 : 156-158) ให้นิยามว่า จากการที่มีผู้รับสารหรือผู้เปิดรับสื่อคนหนึ่ง และมีปฏิกิริยาตอบสนองโดยที่ตนเองมีฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งในกลุ่มเพื่อนโดยลักษณะนี้ผลการตอบสนองจะไม่มีผลแก่ผู้รับสารผู้นั้นเพียงคนเดียว แต่ยังมีผลกระทบเกี่ยวพันประจวบทุกส่วนของระบบสังคมนั้นอีกด้วย เนื่องจากผู้รับสารคนหนึ่งทำการบอกสารส่งไปถึงผู้รับสารอีกคน และส่งไปยังผู้รับสารอื่น ๆ ที่เป็นสมาชิกในกลุ่มเดียวกันด้วย

Harold Lasswell (สมควร กวียะ. 2545 : 32-33 ; อ้างอิงมาจาก Harold Lasswell. 1948 : 63) ได้สรุปถึงหน้าที่ของสื่อมวลชนว่ามี 3 ประการ คือ

1. สังเกตการณ์สภาพแวดล้อม (surveillance of environment) คือ สื่อมวลชนมีหน้าที่ในการสอดส่องและติดตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมและเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อสมาชิกในสังคมมารายงานให้สมาชิกในสังคมได้รับทราบทำให้เกิดประโยชน์ต่อบังคับบุคคลเพื่อ เป็นเครื่องมือในการประกอบการตัดสินใจกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันที่ทันต่อเหตุการณ์ หรือควบคุมศีลธรรมจรรยาของบุคคล และศีลธรรมอันดีของสังคมทำให้บุคคลในสังคมไม่ปฏิบัติตามแบบอย่างที่ไม่ดีเหล่านั้น โดยการนำเสนอและดำเนินการกระทำไม่สมควรนำมาเป็นแบบอย่างเพราะขัดต่อบรรทัดฐานของสังคม นอกจากนี้การเฝ้าสังเกตการณ์และรายงานสภาพแวดล้อมทำให้เกิดโทษต่อบังคับบุคคลชีวิตและทรัพย์สิน แต่บางครั้งกลับทำให้คนเกิดความเห็นแก่ตัว เกิดความซาบซึ้งต่อการกระทำชั่วตามที่ได้รับชมจากสื่อมวลชน ส่งผลให้สมาชิกในสังคมขาดศีลธรรมกระทำชั่วตามแบบอย่างที่พบเห็นในสื่อมากยิ่งขึ้น

2. ประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้รวมตัวกันอยู่ได้ (Correlation of the Parts) คือ สื่อมวลชนมีหน้าที่ในการให้การศึกษา ตรวจสอบเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมแล้วนำมาชี้แจงให้สมาชิกในสังคมเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดและเกิดประโยชน์ต่อบังคับบุคคลเพื่อทำให้บุคคลรับทราบข่าวสารมากขึ้นและเกิดความเข้าใจในข่าวสารมากขึ้น ช่วยลดความกังวลเกินกว่าเหตุ ลดความซาบซึ้ง เดี๋ยวใจ และป้องกันการแยกตัวจากกลุ่มหรือสนใจแต่ตัวเองนอกจากนี้ในการประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ในสังคมเข้าด้วยกันทำให้เกิดโทษต่อบังคับบุคคล ได้แก่ การนำเสนอความคิดเห็นจากสื่อมวลชนมากเกินไปทำให้บุคคลขาดวิจารณญาณในการคิดหาเหตุผลเชิงวิพากษ์ หรือเชิงวิเคราะห์ ทำให้บุคคลเกิดความเดี๋ยวใจในการคิดและกระทำกิจกรรมต่าง ๆ และกระแสการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับความคิดเห็นทางสื่อมวลชนที่เหมือนเป็นกระแสความคิดเห็นหลักของสังคม ทำให้บุคคลบางกลุ่มที่เป็นสมาชิกจำนวนเล็กน้อยในสังคมเกิดความท้อแท้ไม่ต้องการวิพากษ์วิจารณ์ ทำให้บุคคลเกิดความเดี๋ยวใจมากยิ่งขึ้น

3. ถ่ายทอดมรดกทางสังคม (Transmission of Social Inheritance) คือ สื่อมวลชนมีหน้าที่ในการเผยแพร่ถ่ายทอดความรู้ ค่านิยม ทศนคติ และบรรทัดฐานของสังคมจากคนอีกรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เพื่อสืบทอดวิทยาการ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของสังคมนั้น ๆ ให้คงอยู่ต่อไป

4. ความบันเทิง (Entertainment) คือ ทำให้เกิดประโยชน์ต่อบังคับบุคคลเพื่อให้บุคคลได้หลีกเลี่ยงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง ได้พักผ่อนหย่อนใจ การเผยแพร่ถ่ายทอดศิลปะการแสดงเพื่อสร้างความจรรโลงแก่มวลชน และสามารถผ่อนคลาย ลดความเครียด ซึ่งทำให้ผู้คนสามารถแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ง่ายขึ้น จึงช่วยป้องกันไม่ให้เกิดสังคมล่มสลายนอกจากนี้ในการให้ความบันเทิง นันทนาการ ทำให้เกิดโทษต่อบังคับบุคคล ได้แก่ ทำให้บุคคลเลียนแบบการกระทำหรือเอาอย่าง

ความประพฤติและค่านิยมที่ไม่เหมาะสมไม่ถูกต้องทำให้บุคคลเกิดความคิดฟุ้งซ่านเพื่อฝืนเกินความเป็นจริง แยกแยะความเป็นจริงกับเรื่องที่รับชมจากสื่อมวลชนไม่ออก หรือทำให้รสนิยมต่ำลง

6.5 อิทธิพลของสื่อ

อิทธิพลของสื่อมวลชนมีผลต่อกระบวนการเรียนรู้ ความคิดเห็น ค่านิยม เจตคติ ตลอดจนพฤติกรรมต่างๆ ของเด็ก และนับวันสื่อมวลชนก็ยิ่งทวีความสำคัญในการเป็นสถาบันสังคมที่มีบทบาทถ่ายทอดค่านิยม เจตคติต่างๆ ให้แก่เด็กและคนในสังคมมากขึ้น เพราะวิถีชีวิตของคนยุคใหม่ต้องการความรวดเร็วในการรับข้อมูลข่าวสาร เพื่อเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจในการกระทำต่าง ๆ

คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและดูแลวัยรุ่น (กฤติกา ลีลาพตะ. 2544 : 46 ; อ้างอิงมาจาก คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและดูแลวัยรุ่น. 2525 : 43) พบว่า ผลกระทบของสื่อมวลชนมีต่อเด็กและเยาวชน ในด้านวัฒนธรรม ทศนคติ และค่านิยมดังนี้

1. การใช้ภาษา การใช้ภาษาไทยที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมของสื่อมวลชนอาจทำให้เด็กเลียนแบบหรือจำไปใช้โดยไม่ทราบว่ามีผิด
2. การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ไม่ดี เพราะรายการทางโทรทัศน์ วิทยูกระจายเสียง และสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีสาระส่งเสริมความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมไทยมีน้อยและเด็กไม่ค่อยสนใจ
3. ทศนคติและค่านิยม เนื่องจากรายการทางวิทยุโทรทัศน์วิทยูกระจายเสียงและสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีระดับความนิยมในเชิงตลาดสูงมักมีเนื้อหาที่ตอกย้ำให้เด็กมีทศนคติและค่านิยมบางประการที่ไม่เหมาะสม เช่น มีลักษณะอำนาจนิยม ฟุ้งเฟ้อนิยมบริโภคสิ่งเสพติดประเภทเหล้า บุหรี่ ให้คุณค่าของเงินมากกว่าคุณธรรมความดี ไม่ยอมรับความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ มองภาพพจน์ของสตรีไปในทางลบ เช่น เห็นเป็นวัตถุทางเพศ เป็นต้น

สรุป อิทธิพลของสื่อมีผลต่อกระบวนการเรียนรู้ ความคิดเห็น ค่านิยมเจตคติ ตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ และนับวันสื่อสามารถเข้าถึงประชาชนทุกเพศ ทุกวัยทุกฐานะทุกโอกาสและทุกหนทุกแห่ง โดยที่บุคคลสามารถเข้าถึงได้หลายช่องทาง จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันก็ยิ่งทวีความสำคัญเพราะวิถีชีวิตของคนยุคใหม่ต้องการความรวดเร็วในการรับข้อมูลข่าวสาร ความสะดวกสบาย เพื่อเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจในการกระทำต่าง ๆ และปลดปล่อยอารมณ์

6.6 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของสื่อ

Bandura (จำลอง เงินดี. 2548 : 46-47 ; อ้างอิงมาจาก Bandura. 1986) กล่าวว่า พฤติกรรมแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในบุคคลซึ่งไม่เคยปฏิบัติเช่นนั้นมาก่อนเลย บางครั้งไม่สามารถอธิบายได้ โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ แต่สามารถอธิบายได้ว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นกระบวนการเรียนรู้เกิดจากการได้เห็นแบบอย่างและอิทธิพลของรางวัลที่มีต่อการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การเป็นตัวแบบและการเสริมแรงเป็นเทคนิคในกระบวนการสังคมประกิจ (Socialization) ในการสร้างพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวเด็กพฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์ (รวมทั้งพฤติกรรมต่อตนเอง) ที่นอกเหนือจากปฏิกิริยาสะท้อนล้วนเป็นผลมาจากการเรียนรู้ และสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์เรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลของพฤติกรรม ความรู้ที่มนุษย์เรียนรู้จะกลายเป็นความเชื่อที่มีผลในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ เมื่อมนุษย์เรียนรู้ว่าเหตุการณ์ใดเกิดตามเหตุการณ์ใด อย่างไร เมื่อประสบเหตุหนึ่งมนุษย์ก็จะเกิดการคาดหวังเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นตามมาได้ ทำให้เกิดความดี

ใจ ความวิตกกังวลความกลัวขึ้นล่วงหน้า ความคาดหวังนี้ทำให้นักเรียนรู้จักตัดสินใจทำหรือไม่ทำพฤติกรรมใด พฤติกรรมหนึ่งเพื่อให้เกิดผลตามที่ตนปรารถนา

1. การเรียนรู้ความสัมพันธ์ดังกล่าว เกิดจากการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรง และการเรียนรู้จากการสังเกต (Observation Learning) การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น การประสบการณ์ตรงมีข้อจำกัดอยู่มาก เพราะสิ่งที่เรียนรู้มีมากเกินไปกว่าเวลาและโอกาสของผู้เรียน แต่ละคนจำอานวย และผลการกระทำบางอย่างเป็นอันตรายถ้าจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. การมีตัวแบบ (Modeling) หมายถึง กระบวนการทำให้เหมือนทางจิต คือ ได้รวมเอากระบวนการทางจิตวิทยาในการรับข่าวสาร เก็บจำข่าวสาร กระทำและการสนใจเข้าใจซึ่ง อิทธิพลของการมีตัวแบบมีผลกระทบทางจิตกว้างขวางกว่าการเลียนแบบ ส่วนการเลียนแบบ (Imitation) หมายความว่า การทำพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ

2.1 การมีตัวแบบสามารถผ่านสื่อได้ 4 ประเภท ได้แก่

2.1.1 การมีตัวแบบทางพฤติกรรม (Behavioral Modeling) หมายถึง การมีตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมให้บุคคลเห็น เช่น พ่อสุบบุหรืให้ลูกเห็น ครูทิ้งขยะลงถังขยะให้นักเรียนเห็น เป็นต้น แบบดูราเห็นว่าการมีตัวแบบทางพฤติกรรมมีความสำคัญต่อการสอนพฤติกรรมใหม่มากร ส่วนมากจะเกิดขึ้นโดยตัวแบบไม่ได้ตั้งใจจะแสดงให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้สังเกตโดยตรง

2.1.2 การมีตัวแบบทางวาจา (Verbal Modeling) หมายถึง การมีตัวแบบที่ พูดบอกหรือเขียนบอกว่าจะทำอะไรได้อย่างไร มนุษย์สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้มากมายจากการฟัง การพูด บอกของผู้อื่น หรือจากการอ่านสิ่งที่ผู้อื่นเขียนขึ้น เช่น การประกอบอุปกรณ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน การศึกษา วิชาต่าง ๆ จากหนังสือ การมีตัวแบบทางวาจานี้อาจใช้ประกอบกับการมีตัวแบบทางพฤติกรรม หรือ ตัวแบบสัญลักษณ์หรือตัวแบบสัมผัสร่วมด้วยได้

2.1.3 การมีตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Modeling) หมายถึง การมี ตัวแบบภาพผ่านสื่อต่าง ๆ คือ วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ (Videotape) จานภาพ (Video Disk) ภาพยนตร์ คอมพิวเตอร์และหนังสือ นั้นนับวันจะมีอิทธิพลต่อมนุษย์มากขึ้น มนุษย์ทุกวัยเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากมาย ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมผ่านสื่อเหล่านี้ สิ่งที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ ทรงผมหรือกิริยาอาการที่ แปลกใหม่และที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความเชื่อ เจตคติ และค่านิยมต่างๆ

2.1.4 การมีตัวแบบสัมผัส (Kinesthetic Modeling) ใช้ประโยชน์ได้มาก กับการสอนให้คนหุนวกและตาบอดฝึกพูด ผู้เรียนจะพยายามเลียนแบบเสียงครูโดยการสัมผัสริมฝีปาก และคอของครูซึ่งเป็นตัวแบบให้นักเรียน ส่วนคนตาบอดหรือตาพิการแต่ฟังเสียงได้ยินก็สามารถเรียน การพูดได้จากการสัมผัสประกอบคำอธิบายด้วยวาจาจากครู

2.2 อิทธิพลของตัวแบบส่งผลกระทบในด้านต่างๆ ดังนี้

2.2.1 ผลในการเรียนรู้โดยการสังเกต ผู้สังเกตได้รับความสามารถทาง ปัญญาและรูปแบบพฤติกรรมใหม่ ๆ จากการสังเกตผู้อื่น และการเรียนรู้ทำให้เกิดรูปแบบของพฤติกรรม ใหม่มาตรฐานการตัดสินใจ ความสามารถทางปัญญาและกฎทั่ว ๆ ไปที่ใช้สร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยการสังเกต ไม่เคยมีมาก่อน แต่หลังจากการสังเกตก็แสดงพฤติกรรมคล้ายกับตัวแบบได้อิทธิพลของ ตัวแบบสอนให้นำความสามารถย่อย ๆ มาจัดเป็นกฎต่าง ๆ ในการสร้างพฤติกรรมใหม่

2.2.2 ผลในการยับยั้งและไม่ยับยั้งในการแสดงพฤติกรรมอิทธิพลของตัว แบบมีผลในการเพิ่มหรือลดการยับยั้งพฤติกรรมที่ได้เรียนรู้มาก่อน ผลของตัวแบบในการยับยั้งพฤติกรรม

ขึ้นกับข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำและผลกรรมจากการกระทำนั้นผลกระทบต่อบุคคลในการยับยั้งพฤติกรรมขึ้นกับปัจจัย 3 ประการ คือ

- 1) การตัดสินใจของผู้สังเกตในความสามารถแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ
- 2) การรับรู้ถึงผลการรวมของพฤติกรรมตามตัวแบบว่ามีผลทางบวกหรือทางลบ
- 3) การลงความเห็นว่าจะแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบแล้วจะได้รับผลที่คล้ายหรือต่างจากผลกรรมที่ตัวแบบได้รับ

2.2.3 ผลของการยับยั้งพฤติกรรมนี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้สังเกตลดการกระทำตามตัวแบบหรือยับยั้งพฤติกรรมนั้น เป็นผลมาจากการเห็นตัวแบบได้รับผลกรรมทางลบส่วนการไม่ยับยั้งพฤติกรรมจะเกิดขึ้นเมื่อผู้สังเกตเห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง แต่ไม่ได้รับผลกรรมทางลบผู้สังเกตก็จะแสดงพฤติกรรมที่เคยถูกยับยั้งนั้นมากขึ้น

2.2.4 ผลในการส่งเสริมการกระทำ การกระทำของตัวแบบถือได้ว่าเป็นเครื่องชี้แนะพฤติกรรมที่บุคคลได้เรียนรู้มาแล้วแต่ไม่แสดงออกมา เพราะขาดตัวจูงใจให้กระทำตัวอย่างเช่น พฤติกรรมการช่วยเหลือ การอาสาสมัคร ความคิดสร้างสรรค์ การแสดงความรู้สึกทางอารมณ์หรือแม้แต่การเลือกอาหารและเครื่องแต่งกาย ด้วยเหตุนี้ตัวแบบจึงมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้บุคคลกระทำตามโดยการชี้แนวทาง และสนับสนุนให้แสดงพฤติกรรมนั้น

2.2.5 ผลในการส่งเสริมการกระทำในสิ่งแวดล้อมอื่นๆ พฤติกรรมของตัวแบบ ไม่เพียงแต่ชี้แนะการกระทำที่คล้ายกับการกระทำที่ได้เรียนรู้มาเท่านั้น แต่ยังทำให้ผู้สังเกตมีความใส่ใจต่อสภาพแวดล้อมอื่นๆ ที่พอใจอีกด้วย ด้วยเหตุผลนี้ผู้สังเกตจึงอาจใช้วัตถุเดียวกัน หรือสภาพแวดล้อมที่ได้เรียนรู้ไปในทางอื่นๆ ที่ไม่ใช่วิธีการเดิมหรือวัตถุประสงค์เดิมก็ได้ถึงแม้ว่าการกระทำที่คล้ายกันบางครั้งเป็นผลมาจากการชี้แนะ ความใส่ใจมากกว่าการชี้แนะพฤติกรรม

2.2.6 ผลในการกระตุ้นอารมณ์ การมีปฏิสัมพันธ์ตามปกติจะนำไปสู่การแสดงออกทางอารมณ์การเพิ่มตัวแบบแสดงอารมณ์มีแนวโน้มการกระตุ้นอารมณ์ของผู้สังเกตด้วยการกระตุ้นอารมณ์อย่างสูงขึ้นอยู่กับมารยาทอย่างไรสามารถเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงเป็นพฤติกรรมได้หรือไม่ เมื่ออารมณ์เป็นตัวเชื่อมกับสถานที่ บุคคลหรือสิ่งของ ผู้สังเกตจะพัฒนาปฏิบัติทางอารมณ์ให้สัมพันธ์กับเหตุการณ์นั้นๆ อาจกล่าวได้ว่าอิทธิพลของตัวแบบนี้มีหน้าที่เป็นผู้แนะนำ ผู้ยับยั้งและไม่ยับยั้งพฤติกรรม ผู้ส่งเสริมสิ่งเร้า และผู้กระตุ้นอารมณ์ ถึงแม้ว่าจะทำหน้าที่แตกต่างกันแต่โดยปกติแล้วตัวแบบจะทำหน้าที่เหล่านี้ไปพร้อมๆ กัน ตัวอย่างเช่น เมื่อตัวแบบแสดงความก้าวร้าวแบบใหม่ ตัวแบบจะเป็นทั้งผู้สอนและผู้ยับยั้งพฤติกรรมก้าวร้าว คือ เมื่อผู้สังเกตเห็นตัวแบบถูกลงโทษตัวแบบก็จะทำให้ผู้สังเกตยับยั้งพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นต้น

สรุป ผลจากการอ่านหนังสือ บทความ หนังสือพิมพ์ นวนิยาย การรับฟังวิทยุ ผลจากการรับชมรายการโทรทัศน์ และรับชมภาพยนตร์ หรือการใช้อินเทอร์เน็ต เกมต่าง ๆ ที่มีความรุนแรงมีผลต่อการรับเอาความรู้ เจตคติ ค่านิยมและพฤติกรรมที่ได้จากสื่อมาเป็นของตนเองและนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำอิทธิพลของสื่อเป็นแนวทางในการศึกษาถึงตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงและแนวทางในการสร้างเครื่องมือวัดความรักชาติของวัยรุ่น

6.7 ผลกระทบจากสื่อประเภทเกมคอมพิวเตอร์และเกมออนไลน์

James Potter (ธนพจน์ วิเศษสินธุ์. 2550 : 44-48 ; อ้างอิงมาจาก James Potter. 1999 : 25-42) ได้สรุปไว้ว่า สื่อมวลชนที่นำเสนอความรุนแรงมีอิทธิพลในการเรียนรู้พฤติกรรมรุนแรง อาจเกิดขึ้นทันทีภายหลังการรับสื่อไปแล้วในเวลาสั้น ๆ หรืออาจจะเป็นสัปดาห์ ผลกระทบสามารถสรุปได้หลายประเด็นและหนึ่งในจำนวนนั้น เป็นผลกระทบในการขาดความยับยั้งชั่งใจเกี่ยวกับความรุนแรง

James Potter (ศุภฤกษ์ โพธิ์ไพรรัตน์. 2547 : 71 ; อ้างอิงมาจาก James Potter. 1999 : 25-42) ได้อธิบายว่า สำหรับความรุนแรงที่ปรากฏในเนื้อหาของสื่อ คุณสมบัติของภาพ และปัจจัยของภาพที่นำเสนอ คือ องค์ประกอบที่มีต่อการแสดงพฤติกรรมรุนแรง ในเกมออนไลน์มักมีการนำเสนอเนื้อหาที่ให้รางวัล หรือการลงโทษจากการกระทำที่รุนแรง การนำเสนอความเจ็บปวดจากการต่อสู้ โดยภาพการกระทำมักถูกเสนอในเชิงบวก ผู้เล่นเกมออนไลน์ไม่มีความรู้สึกจากผลกระทบแห่งการกระทำที่รุนแรงของตนเองและไม่อาจยับยั้งพฤติกรรมรุนแรงที่จะแสดงออกมาได้

สรุปได้ว่า เจตคติต่อความรุนแรง เป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตการณ์กระทำของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการสังเกตในรูปของการเห็นตัวแบบกระทำจริง ๆ การดูโทรทัศน์ ภาพยนตร์ เกมคอมพิวเตอร์และเกมออนไลน์ การ์ตูน การอ่านหนังสือ ข่าวสาร หรือการได้รับฟังจากผู้อื่น การนำเสนอความรุนแรงทางสื่อมวลชนทำให้เยาวชนจดจำการแสดงพฤติกรรมรุนแรง และมีทัศนคติในการยอมรับความรุนแรงมากขึ้น และพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมที่ได้เรียนรู้ออกมาโดยเฉพาะพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรุนแรง

6.8 การวัดอิทธิพลของสื่อ

อิทธิพลของสื่อมีผลต่อบุคลิกภาพหรือการแสดงออกอย่างหนึ่งของมนุษย์ นักวิชาการเชื่อว่าพฤติกรรมมนุษย์ที่แสดงออกมานั้นมีตัวกำหนดทิศทางของพฤติกรรมอยู่ภายในหากมีการแสดงออกอย่างคงเส้นคงวาจึงจะเรียกว่าเป็นรูปแบบของพฤติกรรม ดังนั้นการวัดจึงจำเป็นต้องมีการนิยามคุณลักษณะหรือหาตัวบ่งชี้ (Indicators) เพื่อวัดทางอ้อม โดยใช้เครื่องมือที่เชื่อถือได้ ในปัจจุบันเครื่องมือที่ใช้วัดคุณลักษณะทางด้านนี้มีหลายชนิด และมีผู้กล่าวไว้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2548 : 144) ได้สรุปว่า มาตรฐานประมาณค่าเป็นรายการเกี่ยวกับคุณลักษณะของบุคคลในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นนามธรรม คุณลักษณะแต่ละแบบจะมีลักษณะคุณภาพกำกับไว้ด้วย เพื่อให้ผู้ศึกษาได้สังเกตเห็นและประมาณค่าคุณลักษณะต่าง ๆ นั้นว่ามีคุณภาพอยู่ในลักษณะใดในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกเครื่องมือวัดแหล่งของสื่อที่เป็นแบบวัดแบบมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท โดยใช้กรอบแนวคิดของแบนดูรา (Bandura) แยกเป็นตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงภายนอกแหล่งของสื่อ ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สื่ออินเทอร์เน็ต

รังสรรค์ โฉมยา (2554 : 379-386) ได้สรุปว่า การวัดบุคลิกภาพสามารถทำได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับความต้องการและวัตถุประสงค์ของผู้ศึกษา โดยทั่วไปเราใช้วิธีการวัดบุคลิกภาพ 5 วิธีการ คือ แบบวัดบุคลิกภาพ (แบบวัดทางจิตวิทยา) การสัมภาษณ์ การสังเกตสังคมมิติ และการสร้างสถานการณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบวัดทางจิตวิทยา (Psychology Testing) แบบวัดที่นำมาใช้ในการวัดหรือประเมินบุคลิกภาพมีหลายชนิด ทั้งรูปแบบการประเมินทางตรงและการประเมินทางอ้อมดังต่อไปนี้

1.1 แบบสำรวจบุคลิกภาพ (Personality Inventory) คือเครื่องมือวัดบุคลิกภาพที่สำคัญที่สุด เป็นวิธีให้บุคคลประเมินตนเอง โดยปกติประกอบด้วยข้อคำถามหลายข้อตั้งแต่ 100-500 ข้อ แต่ละคำถามจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล การดำเนินการวัดทำโดยให้ผู้เข้ารับการทดสอบอธิบายถึงความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งของ สถานการณ์ และบุคคลตามข้อคำถามที่กำหนดให้

1.2 แบบทดสอบบุคลิกภาพที่พัฒนามาจากแบบทดสอบสติปัญญาโดยพยายามปรับปรุงให้มีความแม่นยำ และน่าเชื่อถือที่สุด แบบทดสอบบุคลิกภาพอาจจะวัดลักษณะรวมๆ ของบุคลิกภาพ หรือวัดลักษณะหนึ่งลักษณะใดของบุคลิกภาพก็ได้ แบบทดสอบบุคลิกภาพที่สำคัญได้แก่

1.2.1 แบบสำรวจบุคลิกภาพรวมมินเนโซตา (Minnesota Multiphasic Personality Inventory : MMPI) สร้างขึ้นโดย Hathaway และ McKinley เป็นแบบทดสอบบุคลิกภาพที่มีชื่อเสียงมาก ใช้เพื่อวินิจฉัยพฤติกรรมแปรปรวนว่าปกติหรือไม่ปกติ ประกอบด้วยคำถามแบบประโยคบอกเล่า 550 ข้อ พิมพ์อยู่ในบัตร ผู้ถูกถามต้องแยกบัตรเองโดยแบ่งออกเป็น 3 พวก คือ จริง ไม่จริง และบอกไม่ได้ ทำเสร็จแล้วจะให้คะแนน โดยคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบนี้ จะต้องนำไปเปรียบเทียบกับค่าคะแนนมาตรฐาน แบบวัดนี้แบ่งคะแนนออกเป็น 10 ตอน ตามประเภทของคนไข้ คือ Hypochondriasis, Depression, Hysteria, Psychopath, Interest, Introvert, Extrovert, Paranoid, Psychasthenia, Schizophrenia, Hopomania ซึ่งต่อมาแบบทดสอบนี้ได้พัฒนาขึ้นมาใหม่ เนื่องจากแบบทดสอบเก่าเสียเวลานานเพราะต้องทำทีละคน จึงเปลี่ยนใหม่โดยจัดพิมพ์ข้อความทั้งหมดไว้ในสมุดเล็กๆ มีการสร้างคำถามเพิ่มขึ้นเป็น 566 ข้อ

1.2.2 แบบวัดบุคลิกภาพของเอ็ดเวิร์ด (Edwards Personal Preference Schedule : EPPS) เป็นแบบวัดความสนใจหรือเจตคติของบุคคล แบ่งเป็นชุดความต้องการทางจิตใจของตน 15 ข้อ จากแบบวัดความต้องการทางจิตใจเมอร์เรย์ (Motivational Disposition of Murray) อีก 28 ข้อ เป็นคำถามแบบเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง (Forced Choice Method) จากข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 225 ข้อ

1.2.3 แบบสำรวจทางจิตวิทยาของแคลิฟอร์เนีย (California Psychological Inventory : CPI) แบบสำรวจนี้ใช้ทดสอบลักษณะต่าง ๆ ของบุคคล เช่น การเข้าสังคม วุฒิภาวะ ความรับผิดชอบ ความมั่นใจในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพของสติปัญญา ประกอบด้วยข้อคำถาม 480 ข้อ

1.3 การประเมินชนิดฉายภาพตนเอง (Projective Test) บุคลิกภาพอาจแสดงออกมาทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งโดยส่วนใหญ่บุคลิกภาพของบุคคลจะแสดงออกมาถ้าหากบุคคลรู้สึกเป็นอิสระ นักจิตวิทยาจึงหันมาให้ความสำคัญกับมิติของอารมณ์ความรู้สึกโดยพัฒนาการวัดโดยอาศัยจินตนาการเป็นเครื่องมือวัดบุคลิกภาพ เรียกว่า วิธีการสะท้อนให้เห็นถึงภาพ (Projective Technique) ลักษณะของแบบทดสอบนี้คือ ใช้รูปภาพเป็นตัวกระตุ้นโดยเป็นรูปภาพที่ตีความได้หลายแง่มุม (Non Structure) หรือภาพคลุมเครือไม่รู้ว่า เป็นภาพอะไรแล้วผู้ถูกทดสอบจะตอบอย่างไรก็ได้ มีอิสระในการตอบ โดยถือว่าสิ่งที่บุคคลพูดออกมาหรือจินตนาการออกมามตรงกับสิ่งที่อยู่ในภายใน เหมือนกับกล้องภาพยนตร์ฉายรูปภาพต่างๆ ออกมาให้เห็นการทดสอบด้วยการสะท้อนให้เห็นถึงภาพ (Projective Test) ที่มีชื่อเสียงมี 2 ชนิด คือ

1.3.1 แบบทดสอบการบรรยายภาพแบบ ที เอ ที (Thematic Apperception Test : TAT) สร้างโดยเมอร์เรย์และมอร์แกน (Murray and Morgan) ประกอบด้วยรูปภาพประมาณ 20 รูป ทุกรูปมีลักษณะคลุมเครือไม่แจ่มแจ้ง ผู้เข้ารับการทดสอบบุคคลิกภาพจะได้รับคำขอร้องจากผู้ทดสอบให้สร้างเรื่องขึ้นมา หรือเล่าเรื่องจากการดูรูปภาพ จินตนาการและสร้างเรื่องราว (Themes) ขึ้นมา การทดสอบนี้อาศัยหลักความเชื่อพื้นฐานที่ว่า สิ่ง que ผู้เข้ารับการทดสอบเล่าย่อมมีรากฐานมาจากชีวิตของเขารเอง ขึ้นอยู่กับขณะที่เข้ารับการทดสอบบุคคลมีความพร้อมที่จะรับรูปแบบไปในทิศทางใด ผู้เข้ารับการทดสอบจะตีความหมายของสิ่งเร้าตามความพร้อมในการดูในช่วงเวลานั้น

1.3.2 แบบทดสอบภาพหยดหมึกของรอร์ชาร์ท (Rorschach Test, Rorschach Ink Blot Test) แบบทดสอบนี้เป็นแบบทดสอบทางอ้อมเช่นเดียวกับแบบทดสอบ ที เอ ที (TAT) เป็นแบบทดสอบที่มีการใช้แพร่หลายมากที่สุดชนิดหนึ่ง ประกอบด้วยภาพหยดหมึกรวม 10 ภาพ (Series of Card) สร้างขึ้นโดยนักจิตวิทยาชาวสวิสชื่อรอร์ชาร์ท (Rorschach) ทุกภาพมีหยดหมึกพบบั้บไว้เป็นรูปต่างๆ เป็นภาพสีขาว - ดำ จำนวน 5 ภาพ และภาพสีต่างๆ อีก 5 ภาพ ผู้เข้ารับการทดสอบดูภาพทีละภาพแล้วบอกว่าเห็นอะไร อาจจะเห็นเป็นหลายอย่างบอกได้หลายอย่าง ผู้ถูกทดสอบไม่รู้ว้า คำตอบของเขารสามารถนำไปตีความหมายได้ คำตอบของผู้เข้ารับการทดสอบต่อภาพหยดหมึกจะเปิดเผยลักษณะบุคลิกภาพที่แท้จริงของเขารออกมา เพราะผู้ถูกทดสอบจะไม่ค่อยระวังตัวเหมือนเมื่อตอบคำถาม การตีความหมายของคะแนนในแบบทดสอบนี้ผู้ตีความหมายจะต้องมีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ ต้องผ่านการฝึกอบรมมาโดยเฉพาะ แบบทดสอบชนิดนี้ถึงแม้การตีความหมายจะยุ่งยากและซับซ้อน แต่ก็ยังได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางนอกจากนี้ยังมีแนวทางหรือวิธีการวัดบุคลิกภาพทางอ้อม (Projective Technique) สำหรับเด็ก ๆ โดยเฉพาะ ซึ่งใช้ตัวกระตุ้นหรือสิ่งเร้าที่เป็นของเล่น ตุ๊กตา การวาดภาพระบายสี การเล่านเรื่องจากภาพ การปั้นดินน้ำมัน ตลอดจนการให้เด็ก ๆ ได้แสดงออก การเล่นละครบทบาทสมมุติ การวัดด้วยวิธีนี้จะให้รายละเอียดของบุคลิกภาพส่วนตัวได้ลึกซึ้ง จริงใจ และเปิดเผยสิ่งที่ซ่อนเร้นไว้ในใจออกมาโดยไม่รู้สึกตัวมากกว่าแบบทดสอบชนิดอื่น แต่เนื่องจากผู้ที่จะใช้วิธีการนี้ต้องมีความเชี่ยวชาญ ต้องผ่านการอบรม ฝึกฝนมาเป็นพิเศษ ดังนั้น เครื่องมือนี้จึงยังมีประโยชน์จำกัดค่อนข้างมาก

1.4 มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scales) คือ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดลักษณะต่างๆ ที่ใช้เป็นคุณลักษณะภายในจิตใจของบุคคล เช่น เจตคติ ความรับผิดชอบความคิดริเริ่ม ความมั่นใจในตนเอง การเห็นคุณค่าของตนเอง ความขยันหมั่นเพียร ความพึงพอใจเป็นต้น โดยการนำเอาสิ่งเหล่านี้มาจัดว่าใครควรอยู่ที่ยอดใดใด ดีเลวแค่ไหน โดยให้ผู้อื่นเป็นคนตัดสินหรือลงความเห็น ชนิดของมาตรฐานประมาณค่าส่วนใหญ่จะเป็น Graphic Rating Scales ดังภาพประกอบ 5

	ใจแคบ	ค่อนข้างก้าวร้าว	ปกติ	ค่อนข้างสงบเงียบ	สงบเงียบ
เขาเป็นคน	ก้าวร้าว	ค่อนข้างใจ	ปานกลาง	ค่อนข้างเผื่อแผ่	เผื่อแผ่

ภาพประกอบ 5 มาตรฐานประมาณค่าชนิด Graphic Rating Scales

ผู้ตัดสิน (Rater) จะต้องมีความเข้าใจมาตรฐานว่ามีความสำคัญอย่างไรต้องมีประสบการณ์มาบ้าง สิ่งสำคัญผู้ตัดสินจะต้องพยายามไม่ให้มีฮาโลเอฟเฟค (Halo Effect) หรือมีสิ่งประทับใจที่ดี (Good Impression) ต่อผู้เข้ารับการทดสอบ เพราะเมื่อให้คะแนนจะให้คะแนนผู้เข้ารับการทดสอบนั้นดีไปเสียหมด หรือถ้าไม่ชอบผู้นั้นก็ให้คะแนนที่ไม่ดีไปหมด

หมายเหตุ Halo Effect หมายถึง ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากความประทับใจหรือความพึงใจ ทำให้เกิดความผิดพลาดในการประเมินค่า หรือหมายถึงความผิดพลาดในการประเมินลักษณะของบุคคลที่เกิดจากความประทับใจ เช่น รูปลักษณะภายนอกโดยไม่ได้ประเมินความสามารถที่แท้จริง เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ (Interviews) เป็นการพูดหรือสังเกตพฤติกรรมของบุคคลที่เราต้องการประเมินผลบุคลิกภาพ มีการใช้บ่อยทั้งนักจิตวิทยาและการคัดเลือกคนเขาเป็นคนก้าวร้าว ค่อนข้างก้าวร้าว ปกติ ค่อนข้างสงบเงียบ สงบเงียบใจแคบ ค่อนข้างใจแคบ ปานกลาง ค่อนข้างเผื่อแผ่ เผื่อแผ่เข้าทำงาน การสัมภาษณ์จะเริ่มแบบไม่เป็นทางการ ใช้การสนทนา และการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์อาจจะใช้การสังเกตพฤติกรรมของบุคคลร่วมด้วย

3. การสังเกต (Observation) วิธีการประเมินพฤติกรรมทางตรงวิธีหนึ่งเป็นการใช้ประสาทสัมผัสด้านต่างๆ ในการเฝ้าดูสภาพการณ์ หรือพฤติกรรมของบุคคลอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสภาพการณ์และพฤติกรรมนั้นๆ อย่างแท้จริง การสังเกตเป็นวิธีการวัดบุคลิกภาพอย่างหนึ่งที่ใช้ง่าย เหมาะกับสภาพการณ์ที่มีความเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาอย่างไรก็ตาม การสังเกตจะไม่มีประสิทธิภาพหากผู้สังเกตมีความบกพร่องเกี่ยวกับอวัยวะรับสัมผัส (Sensation) ขาดความตั้งใจในการสังเกต (Attention) และการรับรู้ (Perception) ที่ไม่สมบูรณ์ซึ่งอาจจะมีผลดีความหรือแปลความหมายผิด

4. สังคมมิติ (Sociometry) โดยนักจิตแพทย์ชื่อ Moreno เป็นผู้คิดทำสังคมมิติขึ้นเพื่อใช้เป็นวิธีการวัดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม เป็นวิธีการเก็บข้อมูลชนิดหนึ่งที่น่าสนใจในการวัดบุคลิกภาพ ข้อมูลจากการเก็บด้วยเทคนิควิธีการสังคมมิติจะทำให้ทราบถึงสภาพการณ์ทางสังคมของบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับคนอื่นๆ ทำให้มองเห็นทิศทางความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน แบบแผนความสัมพันธ์ การยอมรับสถานะบทบาท ความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในกลุ่ม บรรยากาศของกลุ่ม ทำให้สามารถทราบได้ว่าบุคคลใดเป็นที่ชื่นชอบนิยมของกลุ่ม (Popular) บุคคลใดถูกกล่เลี่ยทอดทิ้ง (Rejection) วิธีทำสังคมมิติก็ไม่ลำบากนัก เช่น ออกคำถามให้เลือกว่าจะชวนใครไปดูภาพยนตร์ แล้วนำเอาตัวเลือกมาทำแผนผังสังคมมิติ (Sociogram)

5. การสร้างสถานการณ์ (Assessment Situation) เทคนิคนี้จะใช้วิธีการสร้างสถานการณ์ขึ้นเพื่อดูการแสดงพฤติกรรมของแต่ละบุคคล และคอยสังเกตดูว่าใครจะมีบทบาทอย่างไร ใครที่เป็นหัวหน้าบ้าง ใครที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ ใครที่มีความสามารถในการติดต่อใครมีความละเอียดรอบคอบ ความริเริ่ม การมีเหตุผล ใครที่ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีสภาพการณ์ที่กำหนดขึ้นจะทำให้ผู้สังเกตได้ทราบถึงบุคลิกลักษณะต่างๆ ของผู้ที่เข้ารับการทดสอบอย่างไรก็ตาม การทดสอบแบบนี้ขึ้นอยู่กับความเป็นกลาง และปราศจากอคติของผู้สังเกตค่อนข้างมาก อาจใช้ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคอื่นๆ มาประกอบการตัดสินใจซึ่งจะทำให้การทดสอบบุคลิกภาพด้วยวิธีการนี้มีความน่าเชื่อถือ

สรุป งานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวทางการวัดอิทธิพลของสื่อเป็นตัวเลือกไว้ให้ตอบโดยเอาอิทธิพลของสื่อทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเปิดรับสื่อ ด้านผลของการเรียนรู้จากสื่อ และด้านการเรียนรู้จากสื่อมาเป็นแนวทางในการเขียนสถานการณ์หรือข้อคำถามเพื่อวัดอิทธิพลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรง เป็นแบบวัดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด การให้คะแนนด้านนิมิต คือ 5, 4, 3, 2 และ 1 การให้คะแนนด้านนิเสธตรงข้ามกัน

6.8 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อ

ศศิพร งามสกุลรุ่งโรจน์ (2550 : 119) ศึกษาเกมคอมพิวเตอร์กับความรุนแรงในเยาวชน กรณีศึกษา : นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบางปะกอกวิทยา กรุงเทพมหานคร พบว่า เกมคอมพิวเตอร์ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายกับกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนมาก โดยกลุ่มที่เสียค่าใช้จ่ายในการเล่นจะมีพฤติกรรมรุนแรงมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเล่น การเกิดค่าใช้จ่ายในการเล่นทำให้เกิดสภาวะกดดันที่ต้องหาทรัพย์สินมาเพื่อใช้จ่ายในการเล่น เมื่อหาไม่ได้หรือถูกขัดขวางจากพ่อแม่ ก็จะแสดงพฤติกรรมออกมาในรูปแบบทำลายสิ่งของขว้างปาหรือทุบ

ปวีรศา วรศิริประภา (2551 : 95) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการกำหนดการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ไทย พบว่า กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ฉากและเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสมมีค่อนข้างมากเกินไปจนจำเป็นอย่างยิ่งบางครั้งภาพความรุนแรงอาจไม่รุนแรงมากแต่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้ชม

ผู้วิจัยต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วเกี่ยวกับแหล่งของสื่อ สรุปได้ว่า แหล่งของสื่อมีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติต่อพฤติกรรมรุนแรง และผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานว่าแหล่งของสื่อมีอิทธิพลโดยตรงและทางอ้อมต่อเจตคติต่อความรุนแรงผ่านความสามารถในการควบคุมตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

นิตานาถ เปรมมณี (2551 : 128) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนหญิงกรณีทำร้ายร่างกาย : ศึกษาในเขตจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ปัจจัยภูมิหลังด้านการใช้พฤติกรรมรุนแรงในครอบครัวของบุคคลในครอบครัวและการควบคุมตนเอง ปัจจัยจิตวิทยา ด้านทัศนคติต่อการใช้ความรุนแรง และพฤติกรรมต่อต้านสังคม และปัจจัยทางสังคมด้านการคบหาเพื่อนในที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนหญิงกรณีทำร้ายร่างกาย โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนหญิงมากที่สุด คือปัจจัยการคบหาเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ทัศนคติต่อความรุนแรง พฤติกรรมรุนแรงในครอบครัวอิทธิพลของสื่อ พฤติกรรมต่อต้านสังคม และปัจจัยในการควบคุมตนเองตามลำดับ

วรพีพร เพชรรัตน์ (2550 : 142-144) ศึกษาพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นของวัยรุ่น ในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยวิเคราะห์ระดับประวัติการอบรมเลี้ยงดูโดยการใช้ความรุนแรงจากครอบครัว ความสนใจในการรับชมสื่อที่นำเสนอการใช้ความรุนแรง บริบททางสังคมที่มีสถานการณ์การใช้ความรุนแรง และพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นของวัยรุ่น ในอำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา พบว่าประวัติการอบรมเลี้ยงดูโดยใช้ความรุนแรง ความสนใจในการรับชมสื่อที่นำเสนอการใช้ความรุนแรง และบริบททางสังคมที่มีสถานการณ์การใช้ความรุนแรง สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นของวัยรุ่น ได้ร้อยละ 39.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุดถนอม อัครประชะ (2553 : 151-152) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อความรุนแรงในจังหวัดร้อยเอ็ด : พหุกรณีเพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อความรุนแรงในจังหวัดร้อยเอ็ด และเพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อความรุนแรง ระหว่างนักเรียนที่เรียนในสถานศึกษาต่างสังกัดกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 732 คน และนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 จำนวน 575 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ผลปรากฏว่าตัวแปรพฤติกรรมของครูมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์(EMOT)โดยมีค่าประสิทธิอิทธิพลเท่ากับ.05 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ (CONTROL) มีค่าประสิทธิอิทธิพลเท่ากับ .11 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเจตคติต่อความรุนแรง (ATTITUDE) อิทธิพลเท่ากับ .10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และตัวแปรพฤติกรรมของครูมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถในการควบคุมอารมณ์ (CONTROL) มีค่าประสิทธิอิทธิพลเท่ากับ .01 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อเจตคติต่อความรุนแรง (ATTITUDE) อิทธิพลเท่ากับ -.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ตัวแปรแหล่งของสื่อมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EMOT) โดยมีค่าประสิทธิอิทธิพลเท่ากับ .04 และความสามารถในการควบคุมอารมณ์ (CONTROL) มีค่าประสิทธิอิทธิพลเท่ากับ .03 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และต่อเจตคติต่อความรุนแรง(ATTITUDE) มีค่าประสิทธิอิทธิพลเท่ากับ .10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรแหล่งของสื่อมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถในการควบคุมอารมณ์ (CONTROL) มีค่าประสิทธิอิทธิพลเท่ากับ .01 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และต่อเจตคติต่อความรุนแรง (ATTITUDE) มีค่าประสิทธิอิทธิพลเท่ากับ -.09 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขณะที่ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (INTERAETION) มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EMOT) โดยมีค่าประสิทธิอิทธิพลเท่ากับ .04 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและความสามารถในการควบคุมอารมณ์ (CONTROL) มีค่าประสิทธิอิทธิพลเท่ากับ .08 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และต่อเจตคติต่อความรุนแรง (ATTITUDE) มีค่าประสิทธิอิทธิพลเท่ากับ .14 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวมีอิทธิพลทางอ้อมต่อเจตคติต่อความรุนแรง (ATTITUDE) มีค่าประสิทธิอิทธิพลเท่ากับ -.14 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EMOT) มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการควบคุมอารมณ์ (CONTROL) มีค่าประสิทธิอิทธิพลเท่ากับ .22 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และตัวแปรเจตคติต่อความรุนแรง (ATTITUDE) โดยมีค่าสัมประสิทธิอิทธิพลเท่ากับ -1.21อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EMOT) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อเจตคติต่อความรุนแรง (ATTITUDE) มีค่าประสิทธิอิทธิพลเท่ากับ -.23 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่สำคัญตัวแปรความสามารถในการควบคุมตนเอง (CONTROL) มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรเจตคติต่อความรุนแรง (ATTITUDE) โดยมีค่าสัมประสิทธิอิทธิพลเท่ากับ -1.08 อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชไมพร ทวีศรี และคณะ (2542 : 51-52) ได้ศึกษาลักษณะทางสังคมที่นำไปสู่ ความรุนแรงและการกระทำความผิดในวัยรุ่นและเยาวชน กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นและเยาวชน จำนวน 367 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นและเยาวชนที่ ศึกษา มีอายุเฉลี่ย 16 ปี เป็นชาย 89.1 % พบว่า ลักษณะที่เพิ่มความเสี่ยงต่อการกระทำความรุนแรง และกระทำความผิดในวัยรุ่นคือ ลักษณะทางครอบครัว ได้แก่ บิดาและมารดาแยกกันอยู่ สมาชิกใน ครอบครัว ใช้สารเสพติด บิดาคุด่าเย้ยหยันตี ลักษณะทางพฤติกรรมและสังคม ได้แก่ ใช้สารประเภท Amphetamine สูบบุหรี่ เคยพบเห็นเหตุการณ์ที่รุนแรงหรือผิดกฎหมาย ไม่เข้าสังคม และระดับผล การเรียนต่ำโดยสรุป การกระทำความรุนแรงและการกระทำความผิดในวัยรุ่นและเยาวชนสัมพันธ์ กับลักษณะทางครอบครัวและลักษณะทางพฤติกรรมและสังคม

วัชรพันธ์ ประดิษฐ์พงษ์ (2540 : 106-112) ได้ศึกษาการก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้าย ร่างกายของนักเรียนในเขตในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 7 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่ ก่อเหตุทะเลาะวิวาทจำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่า และแบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านทัศนคติต่อครอบครัว เพื่อน และโรงเรียน พบว่า ทัศนคติต่อครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติว่าบิดา-มารดารักลูกไม่เท่ากัน รองลงมา คือ บิดา-มารดาเป็นบุคคลที่เขาไว้วางใจและร่วมทำกิจกรรมกับบิดา-มารดาทัศนคติต่อเพื่อน ในเรื่อง เพื่อนสนิทของพวกเขามีฐานะใกล้เคียงกัน เวลาที่พวกเขามีปัญหาจะเลือกปรึกษาเพื่อนมากกว่า และ เพื่อนสนิทเป็นกลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำ ทัศนคติต่อโรงเรียน ครูอาจารย์เข้มงวดในระเบียบของโรงเรียน ครูอาจารย์ป้องกันการทะเลาะวิวาทในโรงเรียนและโรงเรียนสนับสนุนด้านกีฬา 2) สาเหตุการก่อเหตุ ทะเลาะวิวาทของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เนื่องมาจากความขัดแย้งของโรงเรียนคู่กรณี การใช้เวลาว่าง ไม่ถูกวิธี และคบหาเพื่อนที่เคยก่อเหตุทะเลาะวิวาท3) ปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อการก่อเหตุทะเลาะ วิวาท ได้แก่ ระดับการศึกษา ที่พักอาศัย สภาพภาพของบิดา-มารดา และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Otey (2000 : 2815-A) ได้ศึกษาการประเมินผลของการสื่อสารกับเพื่อนที่มีต่อปัญหา วินัยในวิทยาเขตของนักเรียนตามการรับรู้ของผู้บริหาร ครู และผู้ให้คำปรึกษาจำนวน 440 คน ซึ่งโรงเรียนพวกเขาใช้กระบวนการนี้อยู่ การศึกษาการกระทำในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 4 โรง ภายในเขตการศึกษา 20 ศูนย์บริการการศึกษา และในเขตพื้นที่เกรเตอร์ซานอันโตนิโอ ในช่วงปี การศึกษา 1997-1998 ผลการศึกษาพบว่า การสื่อสารกับเพื่อนเป็นวิธีการที่ช่วยระงับปัญหาที่จะเกิดขึ้น ระหว่างนักเรียนทั้งในและนอกวิทยาเขต การรับรู้เกี่ยวกับผลกระทบและการสื่อสารไม่ใช่สิ่งที่ผู้วิจัยรู้สึก ว่าจะต้องนำมาแสดงให้เห็น ผลการศึกษาที่สำคัญพบว่า (1) ผู้บริหารครูและผู้ให้คำปรึกษาที่ได้รับการ ฝึกอบรมด้านการแก้ปัญหาความขัดแย้งมีความเอาใจใส่ต่อการสื่อสารกับเพื่อนมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการ ฝึกอบรม (2) ไม่ว่าผู้บริหาร ครูและผู้ให้คำปรึกษาจะได้รับการฝึกอบรมด้านการแก้ปัญหาความขัดแย้ง หรือไม่ มีจำนวนร้อยละสูงกว่าผู้ที่ไม่ออกความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารกับเพื่อนที่ใช้อยู่ในวิทยา เขตของตน (3) การฝึกอบรมทางการศึกษาจำนวนปีที่อยู่ในกลุ่มโรงเรียนหรืออาคารโรงเรียนท้องถิ่น ไม่ใช่อุปปัจจัยสำคัญอะไร

Kalykaki (2002 : 278) ได้ศึกษาการสำรวจทัศนคติของครูที่เป็นชาวกรีกและ ชาวอเมริกา จากศูนย์ดูแลเด็กก่อนวัยเรียนในเรื่องเกี่ยวกับความประพฤติไม่ดีของนักเรียนและยุทธวิธี ทางด้านระเบียบวินัย ซึ่งพวกเขาใช้ในการแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมในประเทศกรีกและสหรัฐอเมริกา

กลุ่มตัวอย่างในทั้ง 2 ประเทศโดยรวมทั้งสิ้น 91 คน ผลการวิจัยพบว่ามีทั้งความแตกต่าง และความคล้ายคลึงกันระหว่างทั้ง 2 กลุ่ม คือ ครูชาวกรีกมีทัศนคติว่าพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน พฤติกรรมแบบแปลกแยกและการไม่เชื่อฟังของนักเรียนเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน พฤติกรรมแบบแปลกแยกและไม่เชื่อฟังของนักเรียนเป็นพฤติกรรมที่น่าวิตกกังวลมากในทัศนคติของครูชาวอเมริกัน และแม้ว่าครูชาวอเมริกันจะคิดว่าพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนเป็นพฤติกรรมที่น่าวิตกกังวลน้อยกว่าในทัศนะของครูชาวกรีกและครูชาวอเมริกันคิดว่าพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนเป็นพฤติกรรมที่น่าวิตกกังวลมากกว่าพฤติกรรมแบบแปลกแยกและการไม่เชื่อฟัง การปรับทิศทางใหม่และการคิดถึงผลลัพธ์ที่ตามมาคือ ยุทธวิธีทางด้านระเบียบวินัย 2 วิธีที่ครูเป็นชาวกรีกและชาวอเมริกันจากศูนย์ดูแลเด็กก่อนวัยเรียนนำมาใช้บ่อยที่สุด ในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมแบบแปลกแยกและการไม่เชื่อฟังของนักเรียนในส่วนการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนพบว่าครูชาวอเมริกันมักจะใช้วิธีการปรับทิศทางใหม่ และการว่ากล่าวตักเตือนมากกว่าครูชาวอเมริกา

Li (2000 : 73-A) ได้ศึกษาการใช้ภาษาทางวาจาเพื่อแก้ไขพฤติกรรมไม่ดีของนักเรียนชายและหญิง ซึ่งเกิดขึ้นในชั้นเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 ห้อง ผลการวิจัยพบว่า 1) เมื่อเกิดพฤติกรรมที่ไม่ดีขึ้นในชั้นเรียน ครูมักจะใช้วิธีการว่ากล่าวเป็นระยะเวลาปานกลาง และระยะเวลานานมากกว่าระยะสั้น 2) เมื่อเกิดพฤติกรรมที่ไม่ดีขึ้นในชั้นเรียน ครูมักจะใช้วิธีการว่ากล่าวต่อหน้าผู้อื่น มากกว่าจะใช้วิธีการว่ากล่าวแบบส่วนตัว 3) เมื่อเกิดพฤติกรรมที่ไม่ดีขึ้นในชั้นเรียน ครูมักจะใช้วิธีการกล่าวโดยอยู่ห่างจากนักเรียนมากกว่าที่จะใช้วิธีการกล่าวโดยอยู่ใกล้กับนักเรียน 4) ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างวิธีที่ครูใช้ปฏิบัติกับนักเรียนชายและหญิง เมื่อเกิดพฤติกรรมที่ไม่ดีขึ้นในชั้นเรียน

Walker (2003 : 435-B) ได้ศึกษาพฤติกรรมความรุนแรง ความก้าวร้าว และความวุ่นวายของนักเรียนวัยรุ่น โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ การวินิจฉัย(Diagnostic) และสถิติ (Statistical) ในปี 1992-1993 เกิดความรุนแรงมากที่สุดในโรงเรียน และโดยศูนย์สถิติทางการศึกษาแห่งชาติรายงานว่า ปี 1999 ได้เกิดความรุนแรงเพิ่มขึ้น การศึกษาครั้งเป็นการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนในชนบท ได้แก่ นักเรียนชั้นปีที่ 6 จำนวน 100 คน นักเรียนชั้นปีที่ 7 จำนวน 185 คน และนักเรียนชั้นปีที่ 8 จำนวน 118 คน ผลการวิจัยพบว่า ความก้าวร้าวมีการตอบสนองที่เหมาะสม และสอดคล้องกับรายงานการวิจัยว่า มีนัยสำคัญของทักษะทางสังคมต่อนักเรียนที่ได้รับการบันทึกวินัยเป็นเพศชาย มีการบันทึกวิชาการที่ได้คะแนนน้อย เด็กผู้ที่ได้รับวินัยของโรงเรียนอาจจะไม่เที่ยงตรงในการให้คะแนนประมาณค่าทักษะทางสังคมหรือเด็กเหล่านี้อาจจะแสดงออกมาโดยเครื่อง (Instrument) ค่อนข้างมากกว่าในเรื่องของการปฏิสัมพันธ์ ความก้าวร้าวและพฤติกรรมความวุ่นวาย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาแล้วนั้นผู้วิจัยได้พัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรซึ่งแนวคิดในการวิจัยที่มีความสำคัญ และการคัดเลือกตัวแปรจากการสังเคราะห์ตัวแปรจากงานวิจัยข้างต้นทำให้โมเดลสมมติฐานการวิจัยเป็นโมเดลที่ใช้ข้อมูลจากการวัดตัวแปรแฝงแต่ละตัววัดจากตัวแปรสังเกตได้ ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ตัวแปรดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 วิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง

ตัวแปรตาม	ตัวแปรต้น	แนวคิดทฤษฎีของแบงดูรา (1977)	แนวคิดทฤษฎีของฟรอย (1937)	แนวคิดทฤษฎีของ วอเตอร์ ซู เร็คเลส (1943)	แนวคิดทฤษฎีของ เอฟ อีแวน ไนย์ (1968)	แนวคิดทฤษฎีของมาสโลว์ (1970)	แนวคิดทฤษฎีของคูเปอร์สมิต (1981)	แนวคิดทฤษฎีของ ซาโลเวย์และเมเยอร์ (1997)	แนวคิดทฤษฎีของคูเปอร์ และชาวาส (1997)	แนวคิดทฤษฎีของ Stoltz (1997)	Kenneth A. Dodge และคณะ (2551)
เจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง	ความสามารถในการควบคุมตนเอง	✓	✓	✓	✓						
	การเห็นคุณค่าในตนเอง					✓	✓				
	ความฉลาดทางอารมณ์							✓	✓		
	ความสามารถในการเผชิญปัญหาและ ฟันฝ่าอุปสรรค									✓	
	เหตุการณ์พฤติกรรมจากกลุ่มเพื่อน										✓
	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของ ครู										
	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงใน ครอบครัว										✓
	อิทธิพลของสื่อ										

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปรตาม	ตัวแปรต้น	สฤทธนอม อัครประพะ (2553)	แนวคิดทฤษฎีของแบนดูรา (1977)	แนวคิดและทฤษฎีตามหลักพุทธ ศาสนา (2520)	ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจทาง สังคม แบนดูรา (1997)	แนวคิดทฤษฎีของ Stoltz (1997)	แนวคิดทฤษฎีของ Bringham (1978)	แนวคิดทฤษฎีของ เร็คเลสซ์ (1943)
ความสามารถในการ ควบคุมตนเอง	การเห็นคุณค่าในตนเอง	✓						
	ความฉลาดทางอารมณ์		✓				✓	
	ความสามารถในการเผชิญปัญหาและ ฟันฝ่าอุปสรรค					✓		
	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจาก กลุ่มเพื่อน			✓				✓
	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของ ครู	✓	✓	✓				✓
	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงใน ครอบครัว	✓		✓				✓
	อิทธิพลของสื่อ	✓			✓			✓

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปรตาม	ตัวแปรต้น	สฤทธนอม อัครประพะ (2553)	แนวคิดทฤษฎีของแบนดูรา (1977)	แนวคิดและทฤษฎีตามหลักพุทธ ศาสนา (2520)	ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจทาง สังคม แบนดูรา (1997)	แนวคิดทฤษฎีของ Stoltz (1997)	แนวคิดทฤษฎีของ Bringham (1978)	แนวคิดทฤษฎีของ เร็คเลสซ์ (1943)
ความสามารถในการ ควบคุมตนเอง	การเห็นคุณค่าในตนเอง	✓						
	ความฉลาดทางอารมณ์		✓				✓	
	ความสามารถในการเผชิญปัญหาและ ฟันฝ่าอุปสรรค					✓		
	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจาก กลุ่มเพื่อน			✓				✓
	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของ ครู	✓	✓	✓				✓
	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงใน ครอบครัว	✓		✓				✓
	อิทธิพลของสื่อ	✓			✓			✓

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปรตาม	ตัวแปรต้น	อุมพร ตรังคมบัติ (2546)	แนวคิดและทฤษฎีของ Coopersmith (1984)	กนกรัตน์ สุยะตุงคะ (2550)-	แนวคิดและทฤษฎีของ Maslow (1970)	แนวคิดและทฤษฎีของ Atwater (1979)	กนกรัตน์ สุยะตุงคะ (2550)
การเห็นคุณค่าในตนเอง	ความฉลาดทางอารมณ์		✓		✓		
	ความสามารถในการเผชิญปัญหา และฟันฝ่าอุปสรรค			✓			✓
	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรง จากกลุ่มเพื่อน	✓	✓		✓		
	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรง ของครู	✓	✓				
	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงใน ครอบครัว	✓	✓			✓	
	อิทธิพลของสื่อ	✓					

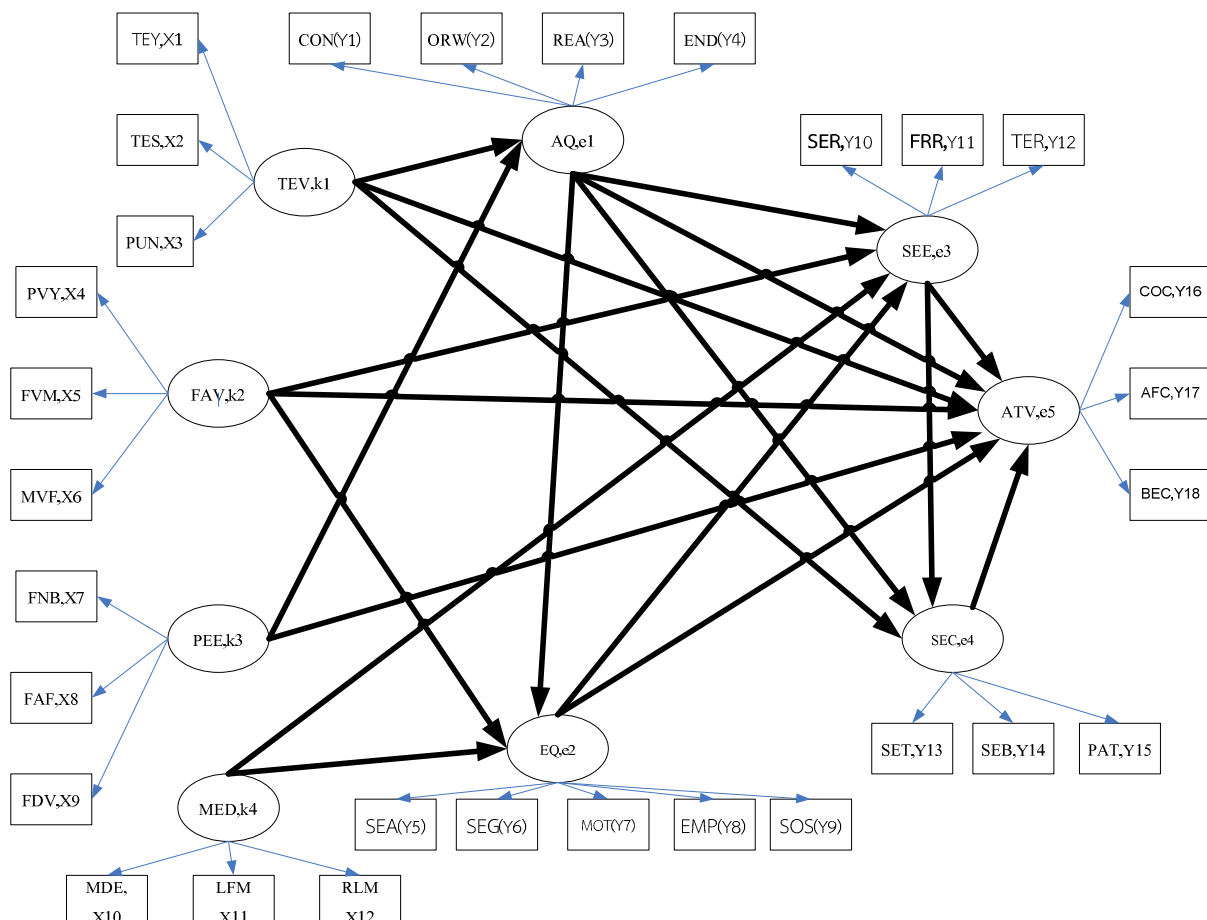
ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปรตาม	ตัวแปรต้น	สุดถนอม อัครประชะ (2553)	พูนทรัพย์ พรหมชินวงษ์ (2554) ม.3	กรมสุขภาพจิต(2543)	แนวคิดทฤษฎีของ Gardner (1993)	แนวคิดทฤษฎีของWagner and Steanberg (1985)	รณิดา ตุลวิภาค(2548)	เสาวณี เสียดี (2547)	Kaplan, Kanat-Maymon and Roth (2005)
ความฉลาดทางอารมณ์	ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค		✓		✓				
	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน		✓		✓	✓			
	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู	✓		✓			✓	✓	✓
	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว			✓	✓	✓			
	อิทธิพลของสื่อ	✓		✓					

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปรตาม	ตัวแปรต้น	แนวคิดและทฤษฎีของ Edwards (1997)	แนวคิดและทฤษฎีของ French and Raven (1960)	แนวคิดและทฤษฎีของ Sprey (1979)	คณะกรรมการการเยาวชนและ ผู้สูงอายุ วุฒิสภา(2540)	แนวคิดและทฤษฎีของ Fuhrman (1997)	วัฒนา โอทาตะวงษ์ (2547)	แนวคิดและทฤษฎีของ Bandura. (1986)
ความสามารถในการเผชิญ ปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรง จากกลุ่มเพื่อน					✓	✓	
	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรง ของครู	✓	✓					
	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรง ในครอบครัว			✓	✓			
	อิทธิพลของสื่อ							✓

จากการวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงสร้างโมเดลตามสมมติฐาน โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 โมเดลเชิงสมมุติฐานปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21

หมายเหตุ

TEV (K1)	แทน	ตัวแปรแฝงเหตุการณ์ พฤติกรรมความรุนแรง ของครู	CON (Y1)	แทน	ตัวแปรสังเกตได้การควบคุม สถานการณ์
TEY (X1)	แทน	ตัวแปรสังเกตได้ด้านครู กระทำต่อตัวนักเรียน	ORW (Y2)	แทน	ตัวแปรสังเกตได้การวิเคราะห์ ต้นตอของอุปสรรคและ ยอมรับผลการกระทำของ ตนเอง
TVS (X2)	แทน	ตัวแปรสังเกตได้ด้านครู กระทำต่อ เพื่อนในห้อง	REA (Y3)	แทน	ตัวแปรสังเกตได้การรับรู้ ถึงผลกระทบของอุปสรรค
PUN (X3)	แทน	ตัวแปรสังเกตได้การ ลงโทษที่รุนแรง	END (Y4)	แทน	ตัวแปรสังเกตได้ความ อดทนต่ออุปสรรค
FAV (K2)	แทน	ตัวแปรแฝงเหตุการณ์ พฤติกรรมความรุนแรง ในครอบครัว	EQ (E2)	แทน	ตัวแปรแฝงความฉลาด ทางอารมณ์
TEY (X4)	แทน	ตัวแปรสังเกตได้ด้าน ผู้ปกครอง กระทำต่อนักเรียน	SEA (Y5)	แทน	การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง
FVM (X5)	แทน	ตัวแปรสังเกตได้ ด้านสามีกระทำต่อภรรยา	SEG (Y6)	แทน	การจัดการกับอารมณ์ตนเอง
PUN (X6)	แทน	ตัวแปรสังเกตได้ด้าน ภรรยากระทำต่อสามี	MOT (Y7)	แทน	การจูงใจตนเอง
PEE (K3)	แทน	ตัวแปรแฝงเหตุการณ์ พฤติกรรมความรุนแรง ของกลุ่มเพื่อน	EMP (Y8)	แทน	การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น
FNB (X7)	แทน	ตัวแปรสังเกตได้ด้าน พฤติกรรมทางลบของเพื่อน	SOS (Y9)	แทน	การมีทักษะทางสังคม
FAF (X8)	แทน	ตัวแปรสังเกตได้ด้านการ ชักชวนหรือแนะนำจากเพื่อน	SEE (E3)	แทน	ตัวแปรแฝงการเห็นคุณค่า ในตนเอง
FDV (X9)	แทน	ด้านการนัดหมาย เพื่อกระทำความรุนแรง	SER (Y10)	แทน	การยอมรับนับถือตนเอง
MED (K4)	แทน	ตัวแปรแฝงอิทธิพลของสื่อ	FRR (Y11)	แทน	การได้รับการยอมรับ จากเพื่อน
MDE (X10)	แทน	ตัวแปรสังเกตได้การ เปิดรับสื่อ	TER (Y12)	แทน	การได้รับการยอมรับจากครู
LFM (X11)	แทน	ตัวแปรสังเกตได้การเรียนรู้ จากสื่อ	SEC (E4)	แทน	ตัวแปรแฝงความสามารถ ในการควบคุมตนเอง
RLM (X12)	แทน	ตัวแปรสังเกตได้ผลการ เรียนรู้จากสื่อ	SET (Y13)	แทน	การควบคุมตนเอง ด้านอารมณ์
AQ (E1)	แทน	ตัวแปรแฝงความสามารถ ในการเผชิญปัญหาและ ฝ่าฟันอุปสรรค	SEB (Y14)	แทน	ควบคุมตนเองด้านพฤติกรรม
			PAT (Y15)	แทน	ความอดทน
			ATV (E5)	แทน	ตัวแปรแฝงเจตคติต่อ พฤติกรรมความรุนแรง
			COC (Y16)	แทน	ตัวแปรสังเกตได้ด้านการรับรู้
			AFC (Y17)	แทน	ตัวแปรสังเกตได้ด้าน ความรู้สึกและอารมณ์
			BEC (Y18)	แทน	ตัวแปรสังเกตได้ด้าน แนวโน้มพฤติกรรม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของผู้เรียนโดยดำเนินการเก็บข้อมูล เพื่อพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 56 โรงเรียน 5,173 คน จาก 10 สหวิทยาเขต รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 จาก 10 สหวิทยาเขต

สหวิทยาเขต	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน		รวมทั้งหมด
		ชาย	หญิง	
1. สหวิทยาเขตเทวา ปทุมภิบาล (4 โรงเรียน)	1. ปทุมเทวาวิทยาลัย	520	177	343
	2. หินโงมพิทยาคม	41	16	25
	3. ค่ายบกหวานวิทยา	0	5	5
	4. น้ำสวยวิทยา	14	54	68
2. สหวิทยาเขต หนองคาย (5) โรงเรียน	5. หนองคายวิทยาลัย	56	95	151
	6. ผางพิทยาคม	8	14	22
	7. เวียงคำวิทยาลัย	10	18	28
	8. พระธาตุบังพวนวิทยา	24	18	42
	9. กวนวันวิทยา	4	5	9

ตาราง 2 (ต่อ)

สหวิทยาเขต	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน		รวมทั้งหมด
		ชาย	หญิง	
3. สหวิทยาเขตเทสรังสี	10. สังคมวิทยา	39	65	104
	11. พานพร้าว	25	29	34
	12. วังม่วงพิทยาคม	21	26	47
	13. โพธิ์ตากพิทยาคม	19	21	40
	14. พระพุทธบาทพิทยาคม	10	25	35
		16	24	40
4. สหวิทยาเขตท่าบ่อ (6 โรงเรียน)	16. ท่าบ่อ	107	174	181
	17. ท่าบ่อพิทยาคม	14	24	38
	18. ถ่อนวิทยา	20	23	43
	19. หนองนางพิทยาคม	6	12	18
	20. เตือวิทยาการ	20	35	55
	21. โคกคอนพิทยาคม	39	50	89
5. สหวิทยาเขตพิสัย สรเดช (5 โรงเรียน)	22. ชุมพลโพธิพิสัย	167	249	416
	23. ปากสวายพิทยาคม	38	51	89
	24. กุดบงพิทยาคาร	35	48	83
	25. นาหน่งพัฒนศึกษา	22	20	42
	26. ร่มธรรมานุสรณ์	22	30	52
6. สหวิทยาเขต เบญจพิทย์ (5 โรงเรียน)	27. วังหลวงพิทยาสรรพ์	31	48	79
	28. พระบาทนาสิงห์พิทยาคม	16	26	42
	29. ประชาบดีพิทยาคม	23	43	66
	30. นาดีพิทยาคม	12	26	38
	31. เข็มพิทยาคม	40	55	95
7. สหวิทยาเขต โซ่พิสัย-ปากคาด (7 โรงเรียน)	32. โซ่พิสัยพิทยาคม	50	91	141
	33. ศรีชมพูวิทยา	39	49	88
	34. โนนคำพิทยาคม	5	4	9
	35. โพนทองประชาสรรค์	15	27	42
	36. ปากคาดพิทยาคม	57	121	172
	37. สมสนุกพิทยาคม	10	11	21
	38. หนองยองพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก	25	36	61
8. สหวิทยาเขตบึงกาฬ (5 โรงเรียน)	39. บึงกาฬ	147	251	398
	40. นาสุวรรณศรีพิทยาคม	36	52	88
	41. โพธิ์ทองวิทยานุสรณ์	13	17	30
	42. หนองเซ่งพิทยาคม	22	28	50
	43. บุ่งคล้านคร	40	61	101

ตาราง 2 (ต่อ)

สหวิทยาเขต	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน		รวม ทั้งหมด
		ชาย	หญิง	
9. สหวิทยาเขต ศรีพรเจริญ (6 โรงเรียน)	44. พรเจริญวิทยา	89	177	266
	45. ศรีวิไลวิทยา	74	122	196
	46. ภูทอกวิทยา	14	11	25
	47. ประชานิยมพิทยานุกูล	9	12	21
	48. ศรีสำราญวิทยาคม	6	22	28
	49. หนองหัวช้างวิทยา	17	15	32
10. สหวิทยาเขตเซกา (7 โรงเรียน)	50. เซกา	88	158	240
	51. หนองหึ่งพิทยา	19	38	57
	52. เจ็ดสีวิทยาการ	35	28	63
	53. โสกก้ามวิทยา	11	25	36
	54. ท่าดอกคำวิทยา	12	13	25
	55. บึงโขงหลงวิทยาคม	64	91	155
	56. เหล้าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก	40	39	79
รวมทั้งหมด		1,996	3,177	5,173

ที่มา : สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 : เว็บไซต์)

2. กลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 จำนวน 1000 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยมีรายละเอียดการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎแห่งความชัดเจนของ Schumacker และ Lomax (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2537 : 311 ; อ้างอิงมาจาก Schumacker and Lomax. 1996) ใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 10 - 20 คนต่อตัวแปรในการวิจัยหนึ่งตัวแปร ซึ่งการวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ มีตัวแปรในโมเดล จำนวน 30 ตัวแปรโดยผู้วิจัยใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 20 คน ต่อ 1 ค่า (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 54 ; อ้างอิงมาจาก Linderman, Merenda. and Gold. 1980 : 163 ; Weiss. 1972) โดยได้กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำระดับบุคคลจำนวน 600 คน เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีข้อมูลเพียงพอและมีความแกร่ง ในการทดสอบสมมติฐาน และมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นให้มากกว่าขั้นต่ำไปอีก 50% ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,000 คน

2.2 การได้มาของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบสามขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยได้จำแนกโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ตามสหวิทยาเขต เนื่องจากนักเรียนภายในสหวิทยาเขตมีความหลากหลายทางด้านสภาพแวดล้อม และขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งประกอบด้วย 10 สหวิทยาเขต

ขั้นที่ 2 นำประชากรที่แบ่งเป็นสหวิทยาเขตในขั้นที่ 1 มาทำการสุ่มแบบแยกกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยสุ่มสหวิทยาเขตมาร้อยละ 50 ได้ 5 สหวิทยาเขตเป็นหน่วยตัวอย่าง ได้แก่ สหวิทยาเขตเซกา สหวิทยาเขตบึงกาฬ สหวิทยาเขตศรีพรเจริญ สหวิทยาเขตพิสัยสรเดช สหวิทยาเขตโซ่พิสัย-ปากคาด

ขั้นที่ 3 นำจำนวนโรงเรียนที่ได้จากขั้นที่ 2 มาจัดระบบโดยแบ่งตามขนาดโรงเรียน ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียน 1 คน ถึง 499 คน	16 โรงเรียน
โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 500 คน ถึง 1,499 คน	9 โรงเรียน
โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน 1,500 คน ถึง 2,499 คน	3 โรงเรียน
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป	2 โรงเรียน

ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอขนาดของโรงเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดดังรายละเอียดใน

ตาราง 3

ตาราง 3 รายชื่อโรงเรียนที่แบ่งขนาดตามจำนวนนักเรียนใน 5 สหวิทยาเขต

ขนาดของโรงเรียน	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน (คน)
ขนาดใหญ่พิเศษ	1. โรงเรียนบึงกาฬ	2,764
	2. ชุมพลโพธิ์พิสัย	2,910
ขนาดใหญ่	1. เซกา	1,577
	2. พรเจริญวิทยา	1,619
	3. ศรีวิไลวิทยา	1,505
ขนาดกลาง	1. ปากสวายพิทยาคม	856
	2. กุดบงพิทยาคาร	736
	3. นาหน่งพัฒนศึกษา	519
	4. โซ่พิสัยพิทยาคม	1,279
	5. ศรีชมพูวิทยา	524
	6. ปากคาดพิทยาคม	1,465
	7. นาสุวรรณพิทยาคม	560
	8. บุ่งคล้านคร	732
	9. บึงโขงหลงพิทยาคม	911

ตาราง 3 (ต่อ)

ขนาดของโรงเรียน	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน (คน)
ขนาดเล็ก	1. ร่มธรรมานุสรณ์	375
	2. โพนทองประชาสรรค์	423
	3. โนนคำพิทยาคม	200
	4. สมสนุกพิทยาคม	186
	5. หนองยองพิทยาคม รัชมคัลภิเชก	470
	6. โพธิ์ทองวิทยานุสรณ์	428
	7. หนองเซิงวิทยาคม	381
	8. ภูทอกวิทยา	203
	9. ประชานิยมพิทยานุกูล	269
	10. ศรีสำราญพิทยาคม	213
	11. หนองหัวช้างวิทยา	282
	12. หนองหิ้งพิทยา	431
	13. เจ็ดสีวิทยาคาร	471
	14. โสภกามวิทยา	382
	15. ท่าดอกคำวิทยา	286
	16. เหล่าคามพิทยาคม รัชมคัลภิเชก	462

ขั้นที่ 4 ทำการสุ่มโรงเรียนแต่ละขนาดด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขนาดโรงเรียนเป็นชั้นและโรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม โดยสุ่มมาใหญ่ : กลาง : เล็ก ในอัตราส่วน 1 : 3 : 5 ของแต่ละขนาดโรงเรียน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษทำการเลือกมาทั้งหมด ผลปรากฏว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 2 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 2 โรงเรียน ขนาดกลางจำนวน 6 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 10 โรงเรียน ตามลำดับ

ขั้นที่ 5 แบ่งประชากรที่ได้จากขั้นที่ 4 ออกเป็นประชากรย่อย (Subpopulation) โดยใช้ห้องเรียนเป็นตัวแปรจำแนก (Classified variable) ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้จำนวนห้องเรียนแต่ละโรงเรียนที่สุ่มได้เป็นชั้นของการสุ่ม และนักเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม โดยทำการสุ่มขนาดตัวอย่างอย่างเป็นสัดส่วนกับจำนวนประชากร (Proportional Stratified Random Sampling) ดังเกณฑ์ตามขนาดของห้องเรียนต่อไปนี้ และได้ผลที่ปรากฏดังรายละเอียดในตาราง 4

ห้องเรียนจำนวน 10 ห้องขึ้นไป	สุ่มมา 6 ห้อง
ห้องเรียนตั้งแต่ 5 - 9 ห้อง	สุ่มมา 4 ห้อง
ห้องเรียนตั้งแต่ 3 - 4 ห้อง	สุ่มมา 2 ห้อง
ห้องเรียนตั้งแต่ 1 - 2 ห้อง	สุ่มมา 1 ห้อง

ตาราง 4 จำนวนนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ขนาดโรงเรียน	โรงเรียน	ห้องเรียน		จำนวนนักเรียน (คน)	รวม (คน)
		ทั้งหมด (ห้อง)	สุ่ม (ห้อง)		
ขนาดใหญ่พิเศษ	บึงกาฬ	10	6	150	300
	ชุมพลโพธิ์ชัย	12	6	150	
ขนาดใหญ่	พรเจริญวิทยา	6	4	125	250
	ศรีวิไลวิทยา	6	4	125	
ขนาดกลาง	ปากสวายพิทยาคม	2	1	25	250
	นาสวรรค์พิทยาคม	3	2	50	
	โซ่พิสัยพิทยาคม	4	2	50	
	ศรีชมพูวิทยา	2	1	25	
	ปากคาดพิทยาคม	5	4	50	
	บุงคล้านคร	3	2	50	
ขนาดเล็ก	เหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก	2	1	20	200
	เจ็ดสีวิทยาการ	2	1	20	
	หนองหัวช้างวิทยา	1	1	20	
	หนองหิ้งพิทยา	2	1	20	
	โพธิ์ทองวิทยานุสรณ์	1	1	20	
	โพธิ์ทองประชาสรรค์	1	1	20	
	หนองยองพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก	2	1	20	
	โสกก่ามวิทยา	2	1	20	
	ร่มธรรมานุสรณ์	2	1	20	
	ท่าดอกคำพิทยาคม	1	1	20	
รวมทั้งหมด					1,000

ที่มา : สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 : เว็บไซต์)

เมื่อผู้วิจัยดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างครบทั้ง 3 ขั้นตอน พบว่า ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 1,000 คน ซึ่งมีจำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้คำนวณไว้ จึงสรุปได้ว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ซึ่งจำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่พอสมควรและจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรควรจะเป็น 20 : 1 (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 311 ; อ้างอิงมาจาก Schumacker and Lomax. 1996 ; Hair and others. 1998) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ศึกษาตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 30 ตัวแปร ขนาดของกลุ่มตัวอย่างต่ำสุดควรเท่ากับ 600 คน ดังนั้น จึงถือได้ว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีขนาดที่เพียงพอ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ท จำนวน 9 ฉบับ ดังนี้ แบ่งเป็นแบบวัด 5 ฉบับ และแบบสอบถาม 4 ฉบับ จำนวน 130 ข้อ

- ฉบับที่ 1 แบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง จำนวน 22 ข้อ
- ฉบับที่ 2 แบบวัดความสามารถในการควบคุมตนเอง จำนวน 12 ข้อ
- ฉบับที่ 3 แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 12 ข้อ
- ฉบับที่ 4 แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 20 ข้อ
- ฉบับที่ 5 แบบวัดความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค จำนวน 16 ข้อ
- ฉบับที่ 6 แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ จำนวน 12 ข้อ
- ฉบับที่ 7 แบบสอบถามวัดเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู จำนวน 12 ข้อ
- ฉบับที่ 8 แบบสอบถามเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 12 ข้อ
- ฉบับที่ 9 แบบสอบถามเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน จำนวน 12 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง เพื่อกำหนดนิยามและโครงสร้างของตัวแปรที่ต้องการวัด จากนั้นนำมาสร้างข้อคำถามเพื่อใช้ในวัดพฤติกรรมต่าง ๆ โดยศึกษาลักษณะการสร้างข้อคำถามจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและแบบวัดของคนอื่น ๆ ที่ได้วิจัยในเรื่องคล้ายกัน โดยปรับปรุงภาษาให้เหมาะสมกับวัยของกลุ่มตัวอย่างและสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง เพื่อศึกษาการกระบวนการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ข้อคำถามครอบคลุมทุกตัวแปร
3. สร้างแบบวัด 5 ฉบับ และแบบสอบถาม 4 ฉบับ ตามคุณลักษณะต่าง ๆ โดยสร้างเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท โดยกำหนดเกณฑ์การตรวจให้คะแนน และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านต่อเครื่องมือ 3 ฉบับ ดังรายละเอียดในตาราง 5

ตาราง 5 เกณฑ์การการตรวจให้คะแนนและจำนวนผู้เชี่ยวชาญของเครื่องมือแต่ละฉบับ

เครื่องมือ	เกณฑ์การให้คะแนน	ผู้เชี่ยวชาญ
ฉบับที่ 1 แบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง	กำหนดเกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบวัด (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2546 : 255-256 ; อ้างอิงมาจาก Likert. 1932) ดังต่อไปนี้	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือจำนวน 5 ท่าน 1.อาจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา (วท.ด.) การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา 2. อาจารย์.ดร. สุนันท์ สีพาย อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ชัยภูมิ (ปร.ด. วิจัยและประเมินผลการศึกษา) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผลการศึกษา 3. อาจารย์ ดร.นุชนา เหลืองอังกู อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยและวัดผลการศึกษา 4. อาจารย์ ดร. สมประสงค์ เสนารัตน์ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผลการศึกษา 5. อาจารย์ ดร.เทิดศักดิ์ สุพันธุ์ อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ชัยภูมิ (ปร.ด. วิจัยและประเมินผลการศึกษา) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผลการศึกษา
ฉบับที่ 2 แบบวัดความสามารถในการควบคุมตนเอง	1. คำถามเชิงนิมิตหรือเชิงบวก (Positives Scale) มากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน มาก เท่ากับ 4 คะแนน ปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน น้อย เท่ากับ 2 คะแนน น้อยที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน	
ฉบับที่ 3 แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง	2. คำถามเชิงนิเสธหรือเชิงลบ (Negative Scale) มากที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน มาก เท่ากับ 2 คะแนน ปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน น้อย เท่ากับ 4 คะแนน น้อยที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน	

ตาราง 5 (ต่อ)

เครื่องมือ	เกณฑ์การให้คะแนน	ผู้เชี่ยวชาญ
ฉบับที่ 4 แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์	กำหนดเกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบวัด (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2546 : 255-256 ; อ้างอิงมาจาก Likert. 1932) ดังต่อไปนี้	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือจำนวน 5 ท่าน
ฉบับที่ 5 แบบวัดความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฟูอุปสรรค	1. คำถามเชิงนิมิตหรือเชิงบวก (Positives Scale)	1. อาจารย์ จิตตรา พิกุลทอง นิสิตหลักสูตรดุสิตบัณฑิต สาขา สาขานวัตกรรมหลักสูตรและการ สอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและ วัดผลการศึกษา
ฉบับที่ 6 แบบวัดอิทธิพลของสื่อ	มากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน มาก เท่ากับ 4 คะแนน ปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน น้อย เท่ากับ 2 คะแนน น้อยที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน	2. อาจารย์ สุชาติ หอมจันทร์ นิสิตหลักสูตรดุสิตบัณฑิต สาขา วิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและ วัดผลการศึกษา
	2. คำถามเชิงนิเสธหรือเชิงลบ (Negative Scale)	3. อาจารย์.ดร. อมร มะลาศรี อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาฬสินธุ์(ค.ด. วิจัยการศึกษา) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและ วัดผลการศึกษา
	มากที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน มาก เท่ากับ 2 คะแนน ปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน น้อย เท่ากับ 4 คะแนน น้อยที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน	4. อาจารย์ เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย และ วัดผลการศึกษา
		5. อาจารย์ลัดดาวัลย์ ภูสีอ่อน (กศ.ม. จิตวิทยาการแนะแนว) ครูโรงเรียนสารคามพิทยาคม ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา

ตาราง 5 (ต่อ)

เครื่องมือ	เกณฑ์การให้คะแนน	ผู้เชี่ยวชาญ
ฉบับที่ 7 แบบสอบถามวัด เหตุการณ์พฤติกรรม ความรุนแรงของครู	กำหนดเกณฑ์การตรวจให้ คะแนนของแบบวัด (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2546 : 255-256 ; อ้างอิงมาจาก Likert. 1932) ดังต่อไปนี้	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความ อนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 5 ท่าน 1. ผศ.ดร.ประสาธ เนืองเฉลิม ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้าน หลักสูตรและการสอน
ฉบับที่ 8 แบบสอบถาม เหตุการณ์พฤติกรรม ความรุนแรง ในครอบครัว	1. คำถามเชิงนิมานหรือเชิงบวก (Positives Scale) มากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน มาก เท่ากับ 4 คะแนน ปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน น้อย เท่ากับ 2 คะแนน น้อยที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน	2. อาจารย์.ดร. ศักดิ์สิทธิ์ ลิทธิลัน อาจารย์มหาวิทยาลัย ราชภัฏ กาฬสินธุ์(ค.ด. วิจัย การศึกษา) ผู้เชี่ยวชาญด้านการ วิจัยและวัดผลการศึกษา
ฉบับที่ 9 แบบสอบถาม เหตุการณ์พฤติกรรม ความรุนแรง จากกลุ่มเพื่อน	2. คำถามเชิงนิเสธหรือเชิงลบ (Negative Scale) มากที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน มาก เท่ากับ 2 คะแนน ปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน น้อย เท่ากับ 4 คะแนน น้อยที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน	3. อาจารย์ วนิตา หอมจันทร์ นิสิตหลักสูตรดุขฎิบัณฑิต สาขา วิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 4. อาจารย์ ดร. กฤตวรรณ คำสม อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา 5. อาจารย์ วิชชุดา สุวรรณผ ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะ แนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา

4. นำแบบวัดที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. ปรับปรุงแบบวัดตามข้อเสนอของประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์จากนั้น นำแบบวัดที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ตลอดจนความ ชัดเจนของข้อความ และความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้ตามที่นิยามไว้ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความ อนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ ดังรายละเอียดในตาราง 4

6. นำผลการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของผู้เชี่ยวชาญมา คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ตั้งแต่ .60 ถึง 1.00 ถือว่าเป็นข้อคำถามที่ใช้ได้ แต่ถ้ามีค่าน้อยกว่า .60 ก็นำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำหรือตัดทิ้ง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1 แบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง มีทั้งหมด 30 ข้อ คัดเลือกไว้ จำนวน 22 ข้อ

6.2 แบบวัดความสามารถในการควบคุมตนเอง มีทั้งหมด 30 ข้อ คัดเลือกไว้ จำนวน 12 ข้อ

6.3 แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง มีทั้งหมด 30 ข้อ คัดเลือกไว้ จำนวน 12 ข้อ

6.4 แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ มีทั้งหมด 50 ข้อ คัดเลือกไว้ จำนวน 20 ข้อ

6.5 แบบวัดความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค มีทั้งหมด 40 ข้อ คัดเลือกไว้จำนวน 16 ข้อ

6.6 แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ มีทั้งหมด 30 ข้อ คัดเลือกไว้ จำนวน 12 ข้อ

6.7 แบบสอบถามเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู มีทั้งหมด 30 ข้อ คัดเลือกไว้จำนวน 12 ข้อ

6.8 แบบสอบถามเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว มีทั้งหมด 30 ข้อ คัดเลือกไว้จำนวน 12 ข้อ

6.9 แบบสอบถามเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน มีทั้งหมด 30 ข้อ คัดเลือกไว้จำนวน 12 ข้อ

7. ปรับปรุงแบบวัดตามข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ การปรับสำนวนภาษา ให้ชัดเจน เหมาะสมกับระดับวัยของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำแบบวัดที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน

8. นำแบบวัดมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จากนั้นวิเคราะห์หาค่าอำนาจ จำแนกรายข้อ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแต่ละข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) ที่ค่าองศาอิสระ เท่ากับ 98 ($df = n-2$) ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 (One-tailed Test) มีค่าวิกฤต (Critical Value : CV) เท่ากับ .236 และวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบวัด ทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ข้อคำถามที่เข้าเกณฑ์ โดยมีรายละเอียดในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและความเที่ยง ของแบบวัดและแบบสอบ

เครื่องมือ	ตัวแปรสังเกตได้	จำนวน ข้อที่ เลือก	ค่าอำนาจ จำแนกรายข้อ	ความ เที่ยง
แบบวัดเจตคติต่อ พฤติกรรมความรุนแรง	ความรู้เชิงประเมินค่า	7	.565 - .807	.824
	ความรู้สึก	7	.346 - .698	.851
	แนวโน้มพฤติกรรม	8	.338 - .604	.815
แบบวัดความสามารถใน การควบคุมตนเอง	การควบคุมตนเองด้านอารมณ์	4	.630 - .722	.825
	การควบคุมตนเองด้านพฤติกรรม	4	.570 - .742	.832
	ความอดทน	4	.677 - .772	.857
แบบวัดการเห็นคุณค่าใน ตนเอง	การยอมรับนับถือตนเอง	4	.652 - .716	.845
	การได้รับการยอมรับจากเพื่อน	4	.545 - .706	.866
	การได้รับการยอมรับจากครู	4	.752 - .890	.848
แบบวัดความฉลาดทาง อารมณ์	การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง	4	.531 - .752	.785
	การจัดการกับอารมณ์ตนเอง	4	.441 - .649	.813
	การจูงใจตนเอง	4	.669 - .818	.788
	การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น	4	.609 - .727	.801
	การมีทักษะทางสังคม	4	.504 - .736	.828
แบบวัดความสามารถใน การเผชิญปัญหาและฟัน ฝ่าอุปสรรค	การควบคุมสถานการณ์	4	.571 - .733	.848
	การวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรค และยอมรับผลการกระทำของ ตนเอง	4	.588 - .670	.810
	การรับรู้ถึงผลกระทบของอุปสรรค	4	.681 - .722	.834
	ความอดทนต่ออุปสรรค	4	.657 - .781	.852
แบบสอบถามอิทธิพลสื่อ	การเปิดรับสื่อ	4	.544 - .669	.847
	การเรียนรู้จากสื่อ	4	.622 - .722	.864
	ผลของการเรียนรู้จากสื่อ	4	.890 - .919	.854
แบบสอบถามเหตุการณ์ พฤติกรรมความรุนแรง ของครู	พฤติกรรมความรุนแรงที่ครูกระทำ ต่อตัวนักเรียน	4	.765 - .850	.932
	พฤติกรรมความรุนแรงที่ครูกระทำ ต่อเพื่อนในห้อง	4	.825 - .884	.955
	พฤติกรรมความรุนแรงที่ครูลงโทษ รุนแรง	4	.828 - .876	.918

ตาราง 6 (ต่อ)

เครื่องมือ	ตัวแปรสังเกตได้	จำนวน ข้อที่ เลือก	ค่าอำนาจ จำแนกราย ข้อ	ความ เที่ยง
แบบสอบถาม เหตุการณ์พฤติกรรม ความรุนแรงใน ครอบครัว	พฤติกรรมความรุนแรงที่ผู้ปกครองกระทำ ต่อนักเรียน	4	.764 - .838	.915
	พฤติกรรมความรุนแรงที่พ่อกระทำต่อแม่	4	.866 - .900	.962
	พฤติกรรมความรุนแรงที่แม่กระทำต่อพ่อ	4	.823 - .903	.928
แบบสอบถาม เหตุการณ์พฤติกรรม ความรุนแรงจาก กลุ่มเพื่อน	พฤติกรรมทางลบของเพื่อน	4	.794 - .835	.921
	พฤติกรรมความรุนแรงที่เพื่อนชักชวน หรือแนะนำ	4	.818 - .880	.986
	พฤติกรรมความรุนแรงที่เพื่อนนัดหมาย เพื่อกระทำความรุนแรง	4	.840 - .920	.895

9. ปรับปรุงแบบวัดและจัดพิมพ์เป็นแบบวัดฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล
กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
จากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ติดต่อขอทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยเดินทางไปยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
ด้วยตนเอง โดยเสนอต่อ ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย
เพื่อขอความร่วมมือจากทางมหาวิทยาลัยและนัดวันเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูลกับโรงเรียนที่เป็น
กลุ่มตัวอย่าง
3. จัดเตรียมแบบวัดและแบบสอบถามให้มีจำนวนมากกว่านักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง
เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำรองในกรณีเกิดการสูญหายหรือการตอบไม่สมบูรณ์ของกลุ่มตัวอย่าง
4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ระหว่างเดือน
มกราคม ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2555
5. นำแบบวัดที่เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแล้วคัด
เลือกแบบวัดที่สมบูรณ์ นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์
ทางสถิติ

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจากแบบวัดและแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมทั้งวิเคราะห์และแปลความหมายของแบบวัดและแบบสอบถามตามรายละเอียดในตาราง 7

ตาราง 7 การแปลความหมายของแบบวัดและแบบสอบถามรายฉบับ

เครื่องมือ	การแปลความหมาย	
1. แบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	4.51 – 5.00	นักเรียนมีเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงในระดับมากที่สุด
	3.51 – 4.50	นักเรียนมีเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงในระดับมาก
	2.51 – 3.50	นักเรียนมีเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงในระดับปานกลาง
	1.51 – 2.50	นักเรียนมีเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงในระดับน้อย
2. แบบวัดความสามารถในการควบคุมตนเอง	4.51 – 5.00	นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเองในระดับมากที่สุด
	3.51 – 4.50	นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเองในระดับมาก
	2.51 – 3.50	นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเองในระดับปานกลาง
	1.51 – 2.50	นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเองในระดับน้อย
	1.00 – 1.50	นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเองในระดับน้อยที่สุด
3. แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง	4.51 – 5.00	นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเองในระดับมากที่สุด
	3.51 – 4.50	นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเองในระดับมาก
	2.51 – 3.50	นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเองในระดับปานกลาง
	1.51 – 2.50	นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเองในระดับน้อย
	1.00 – 1.50	นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเองในระดับน้อยที่สุด

ตาราง 7 (ต่อ)

เครื่องมือ	การแปลความหมาย	
4. แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์	4.51 – 5.00	นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับมากที่สุด
	3.51 – 4.50	นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับมาก
	2.51 – 3.50	นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับปานกลาง
	1.51 – 2.50	นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับน้อย
	1.00 – 1.50	นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับน้อยที่สุด
5. แบบวัดความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค	4.51 – 5.00	นักเรียนมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคในระดับมากที่สุด
	3.51 – 4.50	นักเรียนมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคในระดับมาก
	2.51 – 3.50	นักเรียนมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคในระดับปานกลาง
	1.51 – 2.50	นักเรียนมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคในระดับน้อย
	1.00 – 1.50	นักเรียนมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคในระดับน้อยที่สุด
6. แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ	4.51 – 5.00	นักเรียนได้รับอิทธิพลจากสื่อในระดับมากที่สุด
	3.51 – 4.50	นักเรียนได้รับอิทธิพลจากสื่อในระดับมาก
	2.51 – 3.50	นักเรียนได้รับอิทธิพลจากสื่อในระดับปานกลาง
	1.51 – 2.50	นักเรียนได้รับอิทธิพลจากสื่อในระดับน้อย
	1.00 – 1.50	นักเรียนได้รับอิทธิพลจากสื่อในระดับน้อยที่สุด
7. แบบสอบถามเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู	4.51 – 5.00	นักเรียนเคยเจอเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครูทุกครั้งที่เข้าเรียน
	3.51 – 4.50	นักเรียนเคยเจอเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครูบ่อยครั้งที่เข้าเรียน
	2.51 – 3.50	นักเรียนเคยเจอเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครูบางครั้งที่เข้าเรียน
	1.51 – 2.50	นักเรียนเคยเจอเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครูนาน ๆ ครั้ง ที่เข้าเรียน
	1.00 – 1.50	นักเรียนไม่เคยเจอเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู

ตาราง 7 (ต่อ)

เครื่องมือ	การแปลความหมาย	
8. แบบสอบถาม เหตุการณ์ พฤติกรรมความ รุนแรงใน ครอบครัว	4.51 – 5.00	นักเรียนเคยเจอเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของคนในครอบครัวตนเองทุกครั้งเวลาอยู่กับผู้ปกครอง
	3.51 – 4.50	นักเรียนเคยเจอเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของคนในครอบครัวตนเองบ่อยครั้งเวลาอยู่กับผู้ปกครอง
	2.51 – 3.50	นักเรียนเคยเจอเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของคนในครอบครัวตนเองบางครั้งเวลาอยู่กับผู้ปกครอง
	1.51 – 2.50	นักเรียนเคยเจอเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของคนในครอบครัวตนเองนาน ๆ ครั้งเวลาอยู่กับผู้ปกครอง
	1.00 – 1.50	นักเรียนไม่เคยเจอเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของคนในครอบครัวตนเองเวลาอยู่กับผู้ปกครอง
9. แบบสอบถาม เหตุการณ์ พฤติกรรมความ รุนแรงจากกลุ่ม เพื่อน	4.51 – 5.00	นักเรียนเคยเจอเหตุการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรุนแรงร่วมกับเพื่อนทุกครั้ง
	3.51 – 4.50	นักเรียนเคยเจอเหตุการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรุนแรงร่วมกับเพื่อนบ่อยครั้ง
	2.51 – 3.50	นักเรียนเคยเจอเหตุการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรุนแรงร่วมกับเพื่อนบางครั้ง
	1.51 – 2.50	นักเรียนเคยเจอเหตุการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรุนแรงร่วมกับเพื่อนนาน ๆ ครั้ง
	1.00 – 1.50	นักเรียนไม่เคยเจอเหตุการณ์และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรุนแรง

2. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดตัวแปรแฝงซึ่งสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงที่ใช้ในการวิจัย 9 ตัวแปร ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV) ปรากฏผลดังตาราง 8 และภาพประกอบ 7

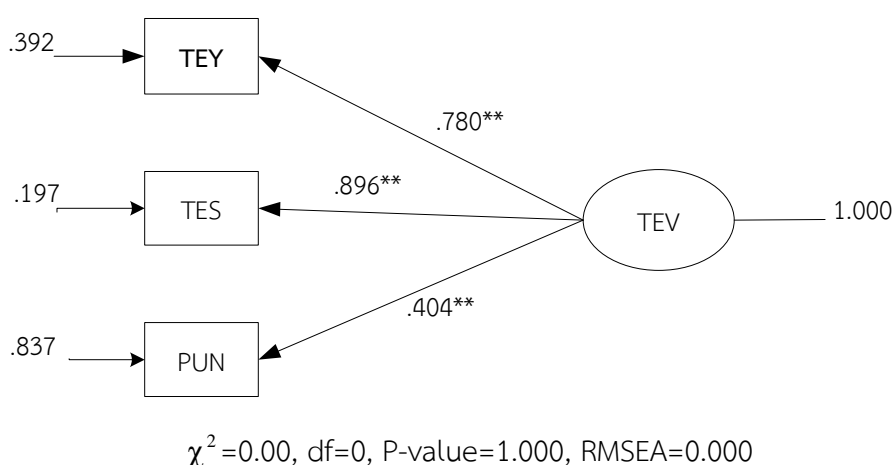
ตาราง 8 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV)

เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ				R ²	เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนองค์ประกอบ
ตัวแปร	TEV				
	Coefficient	SE	t -Values		
TEY	.780	.033	20.735	.608	.329
TES	.896	.032	22.784	.803	.810
PUN	.404	.033	12.112	.163	.071

ค่าสถิติ $\chi^2 = .000$, df = 0, P-value = 1.000, RMSEA = 0.000

จากตาราง 8 พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV) พบว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ .000 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 0 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 1.000 ซึ่งมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตามเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสม ค่า p มีค่ามากกว่า .05) แสดงว่ายอมรับสมมติฐานที่ว่าโครงสร้างองค์ประกอบมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (SS) แสดงความตรงของตัวแปรสังเกตได้ มีค่าตั้งแต่ .404 ถึง .896 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ (R^2) ตั้งแต่ .163 ถึง .803 ดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงเหตุการณ์ พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV)

2.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรแฝงเหตุการณ์
พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (FAV) ปรากฏผลดังตาราง 9 และภาพประกอบ 8

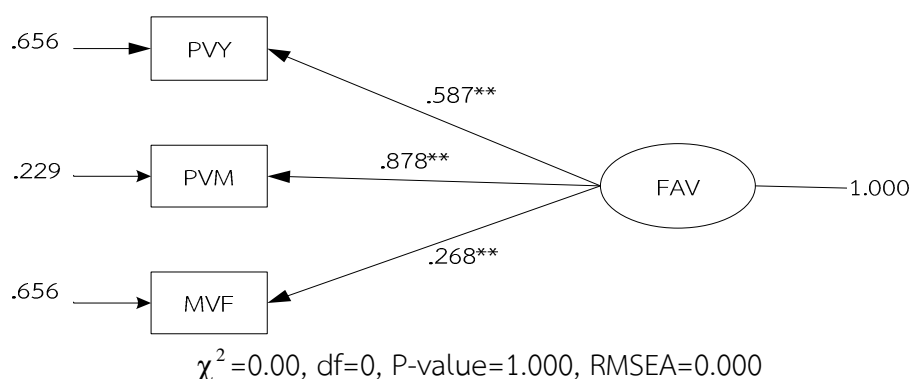
ตาราง 9 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรง
ในครอบครัว (FAV)

เมตริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ				R ²	เมตริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ คะแนนองค์ประกอบ
ตัวแปร	FAV				
	Coefficient	SE	t -Values		
PVY	.587	.088	6.708	.344	-.036
PVM	.878	.024	34.451	.771	.950
MVF	.268	.024	7.587	.072	.096

ค่าสถิติ χ^2 =0.00, df = 0, P-value = 1.000, RMSEA = 0.000

จากตาราง 9 พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรแฝง
เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (FAV) พบว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิง
ประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ .000 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 0
ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 1.000 ซึ่งมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตามเกณฑ์
การพิจารณาความเหมาะสม ค่า p มีค่ามากกว่า .05) แสดงว่ายอมรับสมมติฐานที่ว่าโครงสร้าง
องค์ประกอบมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว
(FAV) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (SS) แสดงความตรงของตัวแปรสังเกตได้ มีค่าตั้งแต่ .268 ถึง .878
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ (R²) ตั้งแต่ .072 ถึง .771
ดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรง
ในครอบครัว (FAV)

2.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (PEE) ปรากฏผลดังตาราง 10 และภาพประกอบ 9

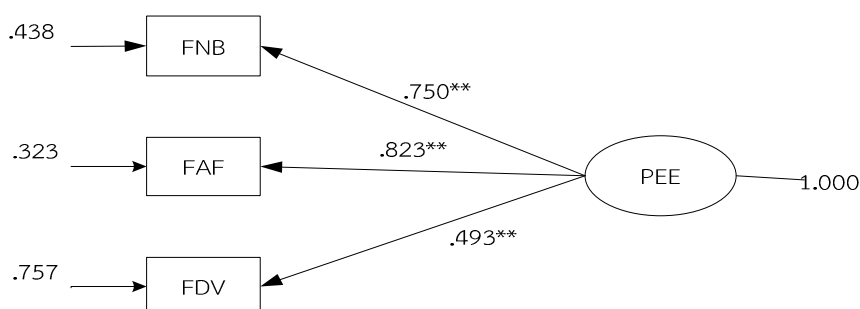
ตาราง 10 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (PEE)

เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ				R ²	เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ คะแนนองค์ประกอบ
ตัวแปร	PEE				
	Coefficient	SE	t -Values		
FNB	.750	.025	20.633	.562	.537
FAF	.823	.025	22.101	.677	.818
FDV	.493	.022	14.617	.243	.210

ค่าสถิติ $\chi^2 = .000$, df=0, P-value=1.000, RMSEA=0.000

จากตาราง 10 พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (PEE) พบว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ .000 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 0 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 1.000 ซึ่งมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตามเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสม ค่า p มีค่ามากกว่า .05) แสดงว่ายอมรับสมมติฐานที่ว่าโครงสร้างองค์ประกอบมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (PEE) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (SS) แสดงความตรงของตัวแปรสังเกตได้ มีค่าตั้งแต่ .493 ถึง .823 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ (R²) ตั้งแต่ .243 ถึง .677 ดังภาพประกอบ 9

$$\chi^2=0.00, df=0, P\text{-value}=1.000, RMSEA=0.000$$

ภาพประกอบ 9 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (PEE)

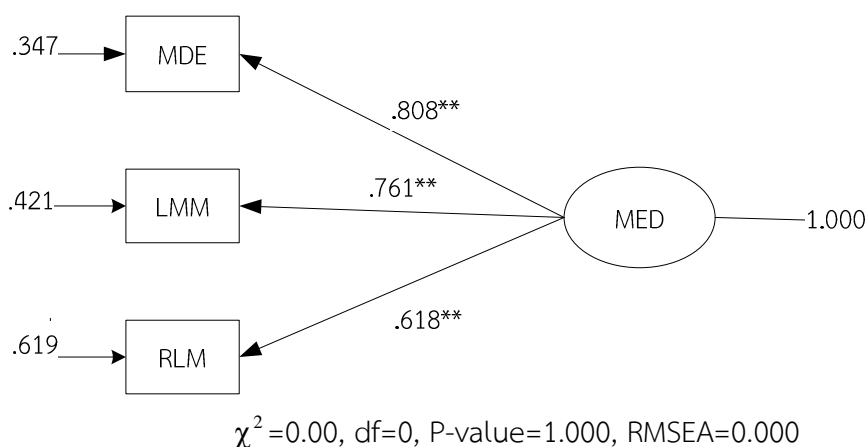
2.4 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรแฝงอิทธิพลของสื่อ (MED) ปรากฏผลดังตาราง 11 และภาพประกอบ 10

ตาราง 11 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงอิทธิพลของสื่อ (MED)

เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ				R ²	เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนองค์ประกอบ
ตัวแปร	MED				
	Coefficient	SE	t -Values		
MDE	.808	.020	24.695	.653	.769
LFM	.761	.019	23.345	.579	.632
RLM	.618	.021	19.133	.381	.311
ค่าสถิติ χ^2 =0.00, df=0, P-value=1.000, RMSEA=0.000					

จากตาราง 11 พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรแฝงอิทธิพลของสื่อ (MED) โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ .000 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 0 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 1.000 ซึ่งมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตามเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสมคือ ค่า p มีค่ามากกว่า .05) แสดงว่ายอมรับสมมติฐานที่ว่าโครงสร้างองค์ประกอบมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบตัวแปรแฝงอิทธิพลของสื่อ (MED) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (SS) แสดงความตรงของตัวแปรสังเกตได้ มีค่าตั้งแต่ .618 ถึง .808 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ (R^2) ตั้งแต่ .381 ถึง .653 ดังภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงอิทธิพลของสื่อ (MED)

2.5 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรแฝงความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ปรากฏผลดังตาราง 12 และภาพประกอบ 11

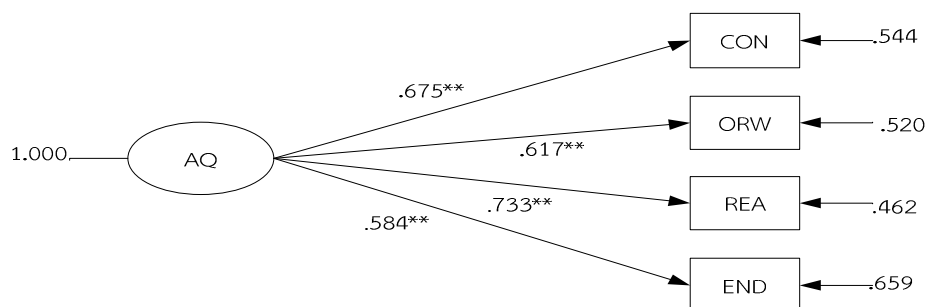
ตาราง 12 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ)

เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ				R ²	เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ คะแนนองค์ประกอบ
ตัวแปร	AQ				
	Coefficient	SE	t -Values		
CON	.675	.036	18.417	.456	.296
ORW	.617	.039	13.229	.380	.198
REA	.733	.037	19.563	.538	.411
END	.584	.027	16.463	.341	.306

ค่าสถิติ $\chi^2 = 0.00$, df=0, P-value=1.000, RMSEA=0.000

จากตาราง 12 พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรแฝงความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ .000 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 0 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 1.000 ซึ่งมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตามเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสม ค่า p มีค่ามากกว่า .05) แสดงว่ายอมรับสมมติฐานที่ว่าโครงสร้างองค์ประกอบมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบตัวแปรแฝงความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (SS) แสดงความตรงของตัวแปรสังเกตได้ มีค่าตั้งแต่ .584 ถึง .733 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ (R²) ตั้งแต่ .341 ถึง .538 ดังภาพประกอบ 11

$$\chi^2 = .000, df=0, P\text{-value}=1.000, RMSEA=0.000$$

ภาพประกอบ 11 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ)

2.6 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรแฝงความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ปรากฏผลดังตาราง 13 และภาพประกอบ 12

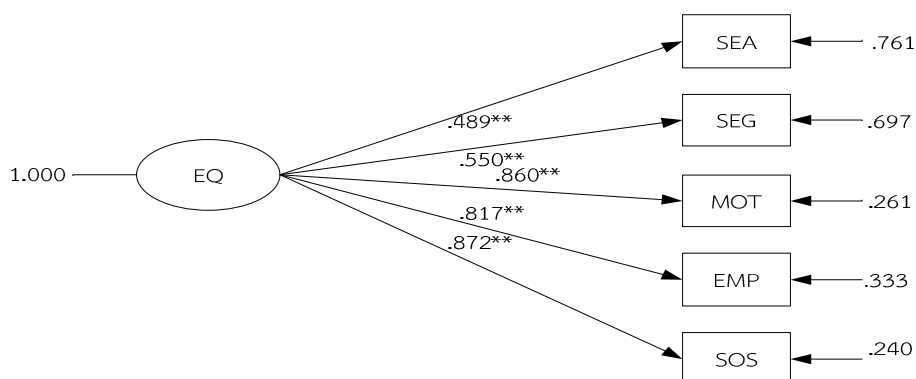
ตาราง 13 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)

เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ				R ²	เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ คะแนนองค์ประกอบ
ตัวแปร	EQ				
	Coefficient	SE	t –Values		
SEA	.489	.027	15.616	.239	.026
SEG	.550	.027	17.726	.303	.096
MOT	.860	.021	32.536	.739	.428
EMP	.817	.025	30.120	.667	.291
SOS	.872	.021	33.230	.760	.464

ค่าสถิติ χ^2 =4.18, df=3, P-value=0.243, RMSEA=0.020

จากตาราง 13 พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรแฝงความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 4.18 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 3 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .243 ซึ่งมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตามเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสมพอดี ค่า p มีค่ามากกว่า .05) แสดงว่ายอมรับสมมติฐานที่ว่าโครงสร้างองค์ประกอบมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบตัวแปรแฝงความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (SS) แสดงความตรงของตัวแปรสังเกตได้ มีค่าตั้งแต่ .489 ถึง .872 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ (R²) ตั้งแต่ .239 ถึง .760 ดังภาพประกอบ 12

$$\chi^2 = 4.18, df=3, P\text{-value}=0.243, RMSEA=0.020$$

ภาพประกอบ 12 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)

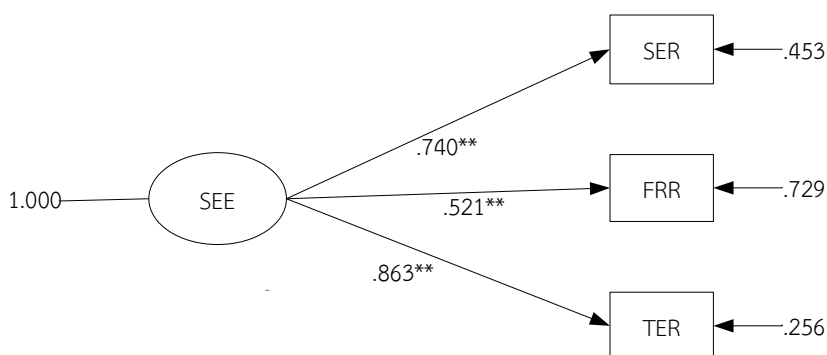
2.7 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรแฝงการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) ปรากฏผลดังตาราง 14 และภาพประกอบ 13

ตาราง 14 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE)

เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ				R ²	เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนองค์ประกอบ
ตัวแปร	SEE				
	Coefficient	SE	t –Values		
SER	.740	.032	21.370	.547	.323
FRR	.521	.026	15.705	.271	.165
TER	.863	.031	24.216	.744	.706
ค่าสถิติ χ^2 =0.000, df=0, P-value=1.000, RMSEA=0.000					

จากตาราง 14 พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรแฝงการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ .000 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 0 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 1.000 ซึ่งมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตามเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสม ค่า p มีค่ามากกว่า .05) แสดงว่ายอมรับสมมติฐานที่ว่าโครงสร้างองค์ประกอบมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบตัวแปรแฝงการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (SS) แสดงความตรงของตัวแปรสังเกตได้ มีค่าตั้งแต่ .521 ถึง .863 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ (R^2) ตั้งแต่ .271 ถึง .744 ดังภาพประกอบ 13

$$\chi^2 = 0.00, df=0, P\text{-value}=1.000, RMSEA=0.000$$

ภาพประกอบ 13 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE)

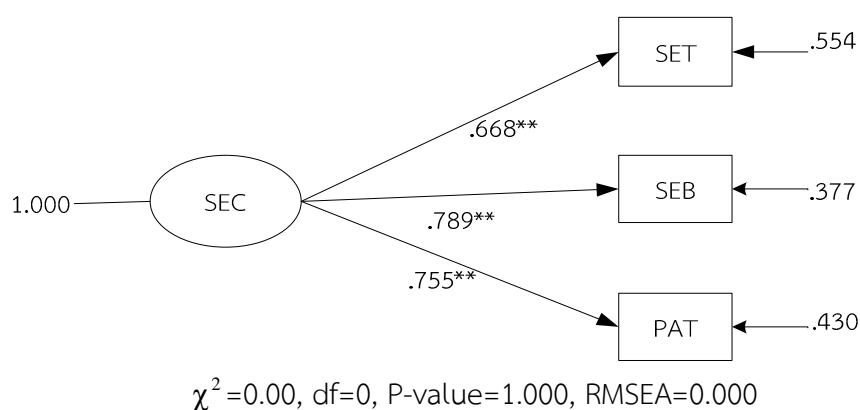
2.8 ผลการวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรแฝงความสามารถในการควบคุมตนเอง (SEC) ปรากฏผลดังตาราง 15 และภาพประกอบ 14

ตาราง 15 การวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงความสามารถในการควบคุมตนเอง (SEC)

เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ				R ²	เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนองค์ประกอบ
ตัวแปร	SEC				
	Coefficient	SE	t –Values		
SET	.668	.026	20.930	.446	.310
SEB	.789	.028	24.671	.623	.496
PAT	.755	.030	23.617	.570	.396
ค่าสถิติ χ^2 =0.000, df=0, P-value=1.000, RMSEA=0.000					

จากตาราง 15 พบว่า ผลการวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรแฝงอิทธิพลความสามารถในการควบคุมตนเอง (SEC) โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ .000 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 0 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 1.000 ซึ่งมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตามเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสม ค่า p มีค่ามากกว่า .05) แสดงว่ายอมรับสมมติฐานที่ว่าโครงสร้างองค์ประกอบมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบตัวแปรแฝงความสามารถในการควบคุมตนเอง (SEC) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (SS) แสดงความตรงของตัวแปรสังเกตได้ มีค่าตั้งแต่ .668 ถึง .755 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ (R^2) ตั้งแต่ .446 ถึง .623 ดังภาพประกอบ 14

ภาพประกอบ 14 การวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงความสามารถในการควบคุมตนเอง (SEC)

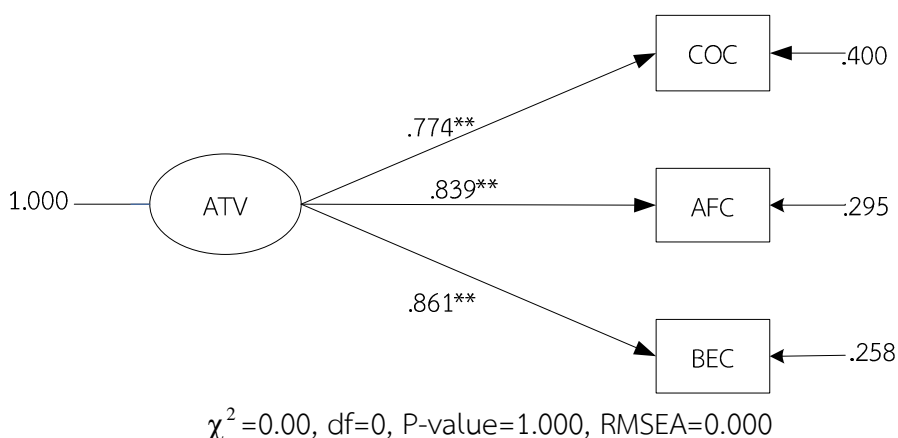
2.9 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรแฝงเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV) ปรากฏผลดังตาราง 16 และภาพประกอบ 15

ตาราง 16 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV)

เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ				R ²	เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนองค์ประกอบ
ตัวแปร	ATV				
	Coefficient	SE	t –Values		
COC	.774	.029	27.385	.600	.241
AFC	.839	.027	30.360	.705	.373
BEC	.861	.026	31.413	.742	.457
ค่าสถิติ χ^2 =0.00, df=0, P-value=1.000, RMSEA=0.000					

จากตาราง 16 พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรแฝงเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV) โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ .000 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 0 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 1.000 ซึ่งมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตามเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสม ค่า p มีค่ามากกว่า .05) แสดงว่ายอมรับสมมติฐานที่ว่าโครงสร้างองค์ประกอบมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบตัวแปรแฝงเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (SS) แสดงความตรงของตัวแปรสังเกตได้ มีค่าตั้งแต่ .774 ถึง .861 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ (R^2) ตั้งแต่ .600 ถึง .742 ดังภาพประกอบ 15

ภาพประกอบ 15 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV)

3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) ด้วยสถิติวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) แบบมีตัวแปรแฝง (Latent Variable) ตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 คำนวณหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนระหว่างข้อคำถามทั้งหมด โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

3.2 ตรวจสอบเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของข้อมูลแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ โดยพิจารณาจากค่า

3.2.1 Kaiser -Meyer - Olkin measure of sampling adequacy โดยค่า KMO เป็นการทดสอบว่าข้อมูลมีความเหมาะสมในการใช้วิเคราะห์องค์ประกอบหรือไม่ โดยค่าที่ได้ควรจะมากกว่า 0.5 จึงถือว่าข้อมูลนั้นเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ

3.2.2 Bartlett's test of sphericity เป็นการตรวจสอบเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของประชากรว่าเป็นเมตริกซ์เอกลักษณะหรือไม่ ดังนั้นค่า Bartlett's test ควรจะมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) หมายความว่า เมตริกซ์สหสัมพันธ์ไม่เป็นเมตริกซ์เอกลักษณะ

3.3 นำเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของข้อมูลที่มีคุณสมบัติตามการตรวจสอบข้างต้นมาวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการพิจารณาความกลมกลืนระหว่างโมเดลตามสมมุติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน ดังนี้

3.3.1 ค่าไค-สแควร์ (Chi - Square : χ^2) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเป็นศูนย์ การคำนวณค่าไค-สแควร์ คำนวณจากผลคูณขององศาอิสระกับค่าของฟังก์ชันความกลมกลืน ถ้าค่าสถิติไค-สแควร์มีค่าสูงมาก แสดงว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ โมเดลตามสมมุติฐานไม่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ถ้าค่าสถิติไค-สแควร์มีค่าต่ำมาก ยิ่งมีค่าใกล้ศูนย์มากเท่าไร แสดงว่า โมเดลตามสมมุติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2537 : 45) นอกจากนี้สมบัติ ท้ายเรือคำ (2553 : 231) ได้เสนอว่า โมเดลที่มีความกลมกลืน คือ โมเดลที่มีค่าไค-สแควร์ใกล้เคียงกับค่าองศาอิสระ (df) ซึ่งตัวบ่งชี้ คือ ค่าความน่าจะเป็น (prob หรือ sig) จะต้องไม่มีนัยสำคัญ ($p > .05$)

3.3.2 ดัชนีอัตราส่วนไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square Ratio) เป็นอัตราส่วนระหว่างค่าสถิติไค-สแควร์กับจำนวนองศาอิสระ (ไค-สแควร์หารองศาอิสระ : χ^2/df) ในกรณีที่ค่าดัชนีอัตราส่วนไค-สแควร์สัมพัทธ์น้อยกว่า 2 แสดงว่า โมเดลสมมุติฐานมีความกลมกลืนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (เสรี ชัดแจ้ง. 2548 : 108 ; อ้างอิงมาจาก Mueller. 1996)

3.3.3 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index : GFI) ดัชนี GFI จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 – 1 และดัชนี GFI ที่เข้าใกล้ 1 หรือประมาณ .90 ขึ้นไป แสดงว่าโมเดลตามสมมุติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2553 : 231)

3.3.4 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index : AGFI) ได้จากการนำดัชนี GFI มาปรับแก้ เนื่องจากค่า GFI เป็นค่าที่ประมาณจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้น เพื่อปรับแก้ให้ใกล้เคียงกับค่าจากประชากรจึงทำการปรับแก้ ซึ่งการปรับแก้ต้อง

คำนึงถึงจำนวนตัวแปร ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และค่าองศาอิสระ ซึ่งค่าดัชนี AGFI นี้มีคุณสมบัติเหมือนกับดัชนี GFI เพียงแต่ค่า AGFI ที่ได้จะมีค่าต่ำกว่า GFI เสมอ หากพบว่าค่า AGFI มีค่าเข้าใกล้ 1 หรือประมาณ .90 ขึ้นไป แสดงว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2553 : 231)

3.3.5 ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (Root Mean Squared Residual : RMR) วิธีการนี้ค่าดัชนี RMR ยิ่งเข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืน หรือข้อมูลเชิงประจักษ์มีความกลมกลืนกับโมเดลตามสมมติฐาน ซึ่งถ้าดัชนี RMR มีค่าน้อยกว่า .20 ก็ถือว่าโมเดลมีความกลมกลืนแล้ว (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2553 : 232)

3.3.6 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (Root Mean Squared Error of Approximation : RMSEA) เป็นค่าที่บ่งบอกความไม่กลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร ซึ่งถ้าดัชนี RMSEA มีค่าน้อยกว่า .08 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนแล้ว (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2553 : 267)

3.3.7 ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index : CFI) เป็นดัชนีที่มาปรับแก้ของ RFI เพื่อให้ดัชนีมีค่าอยู่ระหว่าง 0-1 ดัชนีนี้จึงเป็นดัชนีที่มาจากฐานของค่าไค-สแควร์ แบบ Noncentrality ด้วยเช่นกัน และเป็นดัชนีหนึ่งที่ได้รับคามนิยมสูง เนื่องจากเป็นอีกดัชนีที่ไม่ได้รับผลกระทบจากขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยเกณฑ์การตัดสินใจที่นิยมใช้ก็คือต้องมีค่ามากกว่า .90 (ฉัตรศิริ ปิยะพินิลสิทธิ์. 2543 : 30-31 ; อ้างอิงมาจาก Bentler. 1990)

จากค่าสถิติหรือดัชนีที่ใช้ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ข้างต้น สามารถสรุปได้ดังตาราง 17

ตาราง 17 สรุปค่าสถิติหรือดัชนีที่ใช้ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืนของโมเดล	ระดับการยอมรับ
ค่าไค-สแควร์ (Chi – Square : χ^2)	ค่าไค-สแควร์ ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือค่าความน่าจะเป็น (p) สูงกว่า .05
ดัชนีอัตราส่วนไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square Ratio : χ^2/df)	มีค่าน้อยกว่า 2
ค่าดัชนี GFI (Goodness of Fit Index)	มีค่ามากกว่า .90
ค่าดัชนี AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index)	มีค่ามากกว่า .90
ค่าดัชนี RMR (Root Mean Squared Residual)	ค่าน้อยกว่า .02
ค่าดัชนี RMSEA (Root Mean Squared Error of Approximation)	มีค่าน้อยกว่า .08
ค่าดัชนี CFI (Comparative Fit Index :)	มีค่ามากกว่า .90

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 หาความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตรดังนี้ (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2553 : 111)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

1.2 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม และแบบวัดโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแบบสอบถามแต่ละข้อกับคะแนนรวม (Item - total Correlation) โดยใช้สูตรดังนี้ (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2553 : 112)

$$r_{xy} = \frac{n \sum xy - (\sum x)(\sum y)}{\sqrt{[n \sum x^2 - (\sum x)^2][n \sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

เมื่อ $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนชุด x
 $\sum y$ แทน ผลรวมของคะแนนชุด y
 $\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนน x แต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum y^2$ แทน ผลรวมของคะแนน y แต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum xy$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่าง x กับ y
 n แทน จำนวนตัวคู่ของแปรหรือจำนวนสมาชิกในกลุ่ม

1.3 หาค่าความเที่ยงของแบบวัดทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ใช้สูตรดังนี้ (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2553 : 118)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ k แทน จำนวนข้อคำถามของแบบวัด
 $\sum S_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนแต่ละข้อ
 S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

2.1 ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) กรณีคำนวณค่าเฉลี่ยเลขคณิตสำหรับข้อมูลที่ไม่แจกแจงความถี่ (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2553 : 128)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ $\sum x$ แทน ผลรวมของข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง
 n แทน จำนวนข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง

2.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) กรณีรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างใช้สูตร (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2553 : 144)

$$S = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n - 1}}$$

เมื่อ x แทน ค่าของข้อมูลแต่ละตัวหรือจุดกึ่งกลางชั้นแต่ละชั้น
 n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

2.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) โดยใช้สูตร (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2555 : 29)

$$r_{xy} = \frac{n \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[n \sum X^2 - (\sum X)^2][n \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนชุด X
 $\sum Y$ แทน ผลรวมของคะแนนชุด Y
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum Y^2$ แทน ผลรวมของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum XY$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่าง X กับ Y
 n แทน จำนวนตัวคู่ของแปรหรือจำนวนสมาชิกในกลุ่ม

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

3.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Simple Correlation) โดยใช้สูตรดังนี้ (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2553 : 149)

$$r_{xy} = \frac{n \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[n \sum X^2 - (\sum X)^2][n \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	$\sum X$	แทน	ผลรวมของตัวแปรชุด X (คะแนนรวม)
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมของตัวแปรชุด Y (คะแนนรายข้อ)
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่างตัวแปร X กับ Y
	X^2	แทน	ผลรวมกำลังสองของค่าตัวแปร X (คะแนนรวม)
	Y^2	แทน	ผลรวมกำลังสองของค่าตัวแปร Y (คะแนนรายข้อ)
	n	แทน	จำนวนคู่ของตัวแปร หรือจำนวนสมาชิกในกลุ่ม

3.2 สถิติที่ใช้การประมาณค่าพารามิเตอร์โดยใช้วิธีการความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood : ML) มีฟังก์ชันดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 49)

$$F = \log|\Sigma| + \text{tr}(s\Sigma^{-1}) - \log|s| + k$$

เมื่อ	s	แทน	เมตริกซ์ความแปรปรวน - ความแปรปรวนรวมจากกลุ่มตัวอย่าง
	Σ	แทน	เมตริกซ์ความแปรปรวน - ความแปรปรวนรวมที่ได้จากค่าประมาณพารามิเตอร์
	k	แทน	จำนวนตัวแปรที่สังเกตได้ทั้งหมดในสมการโครงสร้าง = (NX + NY)
	tr	แทน	ผลรวมสมาชิกในแนวทแยงของเมตริก

3.3 สถิติทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์ตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยสถิติไค - สแควร์ (Chi-Square Statistics) โดยใช้สูตรดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 56)

$$\chi^2 = (n-1)F|s, \sum \theta|; d = |k(k+1)/2| - a$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	$F s, \sum \theta $	แทน	ค่าต่ำสุดของฟังก์ชันความกลมกลืนของโมเดลจากพารามิเตอร์ θ
	k	แทน	จำนวนตัวแปรที่สังเกตได้
	d	แทน	องศาอิสระ (Degrees of Freedom)
	a	แทน	จำนวนพารามิเตอร์อิสระ

3.4 สถิติทดสอบความสอดคล้องหรือความตรงของรูปแบบตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Index : GFI) มีสูตรดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 56)

$$GFI = 1 - \frac{F[S, \sum(\theta)]}{F[S, \sum(0)]}$$

เมื่อ $F[S, \sum(\theta)]$ แทน ค่าต่ำสุดของฟังก์ชันความกลมกลืนของโมเดล
จากพารามิเตอร์ θ
 $F[S, \sum(0)]$ แทน ค่า F ของโมเดลที่ไม่มีพารามิเตอร์ในโมเดล

3.5 สถิติทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์ตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index : AGFI) โดยใช้สูตรดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 56)

$$AGFI = 1 - \{(1/2d)k(k+1)\}(1-GFI)$$

เมื่อ k แทน จำนวนตัวแปรที่สังเกตได้
 d แทน องศาอิสระ (Degrees of Freedom)

3.6 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (Root Mean Squared Error of Approximation : RMSEA) โดยมีสูตรดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2538 : 48)

$$RMSEA = \sqrt{FO/D}$$

เมื่อ $\sqrt{FO/D}$ แทน $\text{Max. } (nF - d, 0)$
 F แทน ค่าต่ำสุดของฟังก์ชันความเหมาะสมของโมเดลพารามิเตอร์
 N แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 D แทน ค่าองศาอิสระ

3.7 ดัชนีเปรียบเทียบโมเดล (Comparative Fit Index)

เป็นดัชนีที่ใช้เปรียบเทียบโมเดลพื้นฐาน (baseline) กับโมเดลตามทฤษฎีหรือโมเดลตามสมมติฐาน ซึ่งโมเดลพื้นฐานจะถูกเรียกว่า “Null” หรือ “Independence” เป็นโมเดลที่ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด คือ ไม่มีเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างตัวแปร หรือโมเดลที่เมตริกซ์ความแปรปรวนร่วมมีค่าเป็น 0

3.7.1 ดัชนี NFI (Normmed Fit Index) (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. 2541 : 8-9 ; อ้างอิงมาจาก Bentler and Bonett. 1980) โดยมีสูตรดังนี้

$$NFI = \frac{\chi^2_{\text{null}} - \chi^2_{\text{model}}}{\chi^2_{\text{null}}}$$

3.7.2 ดัชนี NNFI (The Nonnormed Fit Index) ใช้เหมือนกับ NFI แต่มีการปรับแก้จำนวนของ Degree of Freedom ในโมเดล โดยมีสูตรดังนี้

$$NNFI = \frac{\chi^2_{\text{null}} - df_{\text{null}} / \chi^2_{\text{model}} df_{\text{model}}}{(\chi^2_{\text{null}} - df_{\text{model}})}$$

แม้ว่าการปรับแก้จำนวน Degree of Freedom จะแก้ปัญหาค่าที่ต่ำกว่าความเป็นจริง แต่ค่าของ NNFI ที่โดยปกติจะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 นั้นอาจจะเป็นไปได้ว่า จะมีค่าต่ำกว่า 0 และมีค่าเกิน 1 ค่าของ NNFI ถ้าหากมีค่าเกินกว่า 0.9 แปลได้ว่าโมเดลตามสมมติฐานสอดคล้องกับข้อมูล

3.7.3 IFI (Incremental Fit Index) บอลเลน (Bollen. 1989) เสนอ IFI มีพิสัยระหว่าง 0 ถึง 1 ค่าที่สูงยิ่งบ่งบอกถึงความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูล มีสูตรดังนี้ (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. 2541 : 8-9)

$$IFI = \frac{\chi^2_{\text{null}} - \chi^2_{\text{model}}}{\chi^2_{\text{null}} - df_{\text{model}}}$$

3.7.4 CFI (Comparative Fit Index) เบนซ์เลอร์ (Bentler. 1990) ได้เสนอ CFI ซึ่งอยู่ บนพื้นฐานของ Noncentral χ^2 Distribution ดัชนี CFI มีพิสัยอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 หากมีค่าสูง ถึง 0.9 แปลได้ว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูล มีสูตรดังนี้ (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. 2541 : 8-10)

$$CFI = 1 - \frac{\chi^2_{\text{null}} - \chi^2_{\text{model}}}{\chi^2_{\text{null}} - df_{\text{model}}}$$

3.7.5 RFI (Relative Fit Index) Marsh และคณะ (Marsh and others. 1998) ได้เสนอ RFI (Relative Fit Index) มีสูตรดังนี้

$$RFI = \frac{\chi^2_{\text{null}} - df_{\text{model}} - [df_{\text{null}} - (df_{\text{model}}/n)]}{\chi^2_{\text{null}} - (df_{\text{null}}/n)}$$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)
S	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
SE	แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
n	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน ค่าสถิติที (t -value)
R_{xy}	แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย
χ^2	แทน ดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนประเภทค่าสถิติไคสแควร์
χ^2/df	แทน ไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi - square)
df	แทน องศาอิสระ (Degree of Freedom)
TE	แทน อิทธิพลรวม
IE	แทน อิทธิพลทางอ้อม
DE	แทน อิทธิพลทางตรง
R^2	แทน สัมประสิทธิ์พยากรณ์ (Coefficient of Determination)
p	แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
GFI	แทน ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index)
AGFI	แทน ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index)
PGFI	แทน ดัชนีความประหยัดของโมเดล (The Parsimonious Goodness-of-Fit Index)
RMSEA	แทน ดัชนีค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ
CFI	แทน ดัชนีเปรียบเทียบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูล (Comparative Fit Index)

SRMR	แทน	ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐานสัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปร
RMR	แทน	ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรแฝง

ATV	แทน	เจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (Attitude to violence)
SEC	แทน	ความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self – Control)
SEE	แทน	การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self – Esteem)
EQ	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence)
AQ	แทน	ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient)
TEV	แทน	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (Teacher’s Violence)
FAV	แทน	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (Family Violence)
PEE	แทน	เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (Peers)
MED	แทน	อิทธิพลของสื่อ (Media)

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรสังเกตได้

COC	แทน	ความรู้เชิงประเมินค่า (Cognitive Component)
AFC	แทน	ความรู้สึก (Affective Component)
BEC	แทน	แนวโน้มพฤติกรรม (Behavioral Component)
SET	แทน	การควบคุมตนเองด้านอารมณ์ (Self-Temper)
SEB	แทน	ควบคุมตนเองด้านพฤติกรรม (Self- Behaviors)
PAT	แทน	ความอดทน (Patience)
SER	แทน	การยอมรับนับถือตนเอง(Self-Respect)
FRR	แทน	การได้รับการยอมรับจากเพื่อน (Friend-Respect)
TER	แทน	การได้รับการยอมรับจากครู (Teacher-Respect)
SEA	แทน	การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง(Self-Awareness)
SEG	แทน	การจัดการกับอารมณ์ตนเอง(Self-Regulation)
MOT	แทน	การจูงใจตนเอง (Motivation Themselves)
EMP	แทน	การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy)
SOS	แทน	การมีทักษะทางสังคม (Social Skill)
CON	แทน	การควบคุมสถานการณ์ (Control)
ORW	แทน	การวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรคและยอมรับผลการกระทำของตนเอง (Original and Ownership)
REA	แทน	การรับรู้ถึงผลกระทบของอุปสรรค (Reach)
END	แทน	ความอดทนต่ออุปสรรค (Endurance)

TEY	แทน	พฤติกรรมความรุนแรงที่ครูกระทำต่อนักเรียน (Teacher Violence Toward you)
TVS	แทน	พฤติกรรมความรุนแรงครูกระทำต่อเพื่อนในห้อง (Teacher Violence Toward students)
PUN	แทน	พฤติกรรมความรุนแรงที่ครูลงโทษที่รุนแรง (Punishment)
PVY	แทน	พฤติกรรมความรุนแรงที่ผู้ปกครองกระทำต่อนักเรียน (Parents Violence Toward You)
FVM	แทน	พฤติกรรมความรุนแรงที่สามีกระทำต่อภรรยา (Father Violence Toward Mother)
MVF	แทน	พฤติกรรมความรุนแรงที่ภรรยากระทำต่อสามี (Mother Violence Toward Father)
FNB	แทน	พฤติกรรมทางลบของเพื่อน (Friends' Negative Behavior)
FAF	แทน	พฤติกรรมความรุนแรงที่เพื่อนชักชวนหรือแนะนำ (Friends Advice to Fight)
FDV	แทน	พฤติกรรมความรุนแรงที่เพื่อนนัดหมายเพื่อกระทำความรุนแรง (Friends' Dating Violence)
MDE	แทน	การเปิดรับสื่อ (Media Exposure)
LFM	แทน	การเรียนรู้จากสื่อ (Learn from Media)
RLM	แทน	ผลของการเรียนรู้จากสื่อ (Result of Learning from Media)

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรสังเกตได้

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21

3.1 ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ตามสมมติฐาน

3.2 ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ที่ปรับแก้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความสามัคคีของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏผลดังตาราง 18

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง

ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อเจตคติพฤติกรรมความรุนแรง	$\bar{X}$	S	แปลผล
เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV)	2.157	0.899	น้อย
- พฤติกรรมความรุนแรงที่ครูกระทำต่อนักเรียน (TEY)	2.032	0.885	น้อย
- พฤติกรรมความรุนแรงครูกระทำต่อเพื่อนในห้อง (TES)	2.004	0.823	น้อย
- พฤติกรรมความรุนแรงที่ครูลงโทษที่รุนแรง (PUN)	2.437	0.990	น้อย
เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (FAV)	2.268	0.872	น้อย
- พฤติกรรมความรุนแรงที่ผู้ปกครองกระทำต่อนักเรียน (PVY)	2.453	1.008	น้อย
- พฤติกรรมความรุนแรงที่สามีกระทำต่อภรรยา (PVM)	2.399	0.934	น้อย
- พฤติกรรมความรุนแรงที่ภรรยากระทำต่อสามี (MVF)	1.953	0.673	น้อย
เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (PEE)	1.880	0.677	น้อย
- พฤติกรรมทางลบของเพื่อน (FNB)	1.877	0.678	น้อย
- พฤติกรรมความรุนแรงที่เพื่อนชักชวนหรือแนะนำ (FAF)	1.863	0.662	น้อย
- พฤติกรรมความรุนแรงที่เพื่อนนัดหมายเพื่อกระทำ ความรุนแรง (FDV)	1.900	0.661	น้อย
อิทธิพลของสื่อ (MED)	4.204	0.622	มาก
- การเปิดรับสื่อ (MDE)	4.233	0.621	มาก
- การเรียนรู้จากสื่อ (LFM)	4.301	0.587	มาก
- ผลของการเรียนรู้จากสื่อ (RLM)	4.078	0.659	มาก
ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ)	3.798	0.893	มาก
- การควบคุมสถานการณ์ (CON)	3.627	0.980	มาก
- การวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรคและยอมรับผลการกระทำ ของตนเอง (ORW)	3.934	0.832	มาก
- การรับรู้ถึงผลกระทบของอุปสรรค (REA)	3.621	0.983	มาก
- ความอดทนต่ออุปสรรค (END)	4.010	0.775	มาก

ตาราง 18 (ต่อ)

ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อเจตคติพฤติกรรมความรุนแรง	$\bar{X}$	S	แปลผล
ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)	3.915	0.853	มาก
- การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (SEA)	3.900	0.877	มาก
- การจัดการกับอารมณ์ตนเอง (SEG)	3.875	0.866	มาก
- การจงใจตนเอง (MOT)	3.990	0.799	มาก
- การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (EMP)	3.850	0.908	มาก
- การมีทักษะทางสังคม (SOS)	3.959	0.814	มาก
ความเชื่อมั่นในตนเอง (SEE)	3.893	0.859	มาก
- การยอมรับนับถือตนเอง (SER)	3.791	0.921	มาก
- การได้รับการยอมรับจากเพื่อน (FRR)	4.093	0.787	มาก
- การได้รับการยอมรับจากครู (TER)	3.796	0.870	มาก
ความสามารถในการควบคุมตนเอง (SEC)	3.809	0.873	มาก
- การควบคุมตนเองด้านอารมณ์ (SET)	3.914	0.811	มาก
- ควบคุมตนเองด้านพฤติกรรม (SEB)	3.811	0.883	มาก
- ความอดทน (PAT)	3.703	0.927	มาก
เจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV)	2.390	0.985	น้อย
- ความรู้เชิงประเมินค่า (COC)	2.404	1.033	น้อย
- ความรู้สึก (AFC)	2.391	0.981	น้อย
- แนวโน้มพฤติกรรม (BEC)	2.376	0.942	น้อย

จากตาราง 18 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.863– 4.301 โดยที่ตัวแปรสังเกตได้ด้านการเรียนรู้จากสื่อ (LFM) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4. 301 รองลงมา คือ ตัวแปรสังเกตได้ผลของการเรียนรู้จากสื่อ(RLM) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4. 078 และตัวแปรสังเกตได้ด้านพฤติกรรมความรุนแรงที่เพื่อนชักชวนหรือนำ (FAF) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 1.863

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรสังเกตได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 30 ตัวแปร แสดงดังตาราง 19

ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้

ตัวแปร	CON	ORW	REA	END	SEA	SEG	MOT	EMP	SOS	SER	FRR	TER	SET	SEB	PAT	COC
CON	1.000															
ORW	.554**	1.000														
REA	.495**	.509**	1.000													
END	.394**	.360**	.428**	1.000												
SEA	.429**	.322**	.365**	.638**	1.000											
SEG	.446**	.376**	.412**	.630**	.669**	1.000										
MOT	.374**	.324**	.440**	.435**	.430**	.487**	1.000									
EMP	.389**	.355**	.440**	.371**	.410**	.417**	.695**	1.000								
SOS	.376**	.341**	.421**	.404**	.410**	.464**	.751**	.717**	1.000							
SER	.396**	.305**	.527**	.372**	.409**	.420**	.579**	.586**	.542**	1.000						
FRR	.254**	.259**	.284**	.289**	.310**	.304**	.446**	.444**	.445**	.385**	1.000					
TER	.405**	.357**	.556**	.390**	.381**	.436**	.541**	.542**	.513**	.638**	.449**	1.000				
SET	.358**	.279**	.337**	.344**	.365**	.365**	.391**	.382**	.397**	.367**	.363**	.473**	1.000			
SEB	.297**	.269**	.252**	.270**	.319**	.328**	.284**	.338**	.319**	.279**	.276**	.360**	.527**	1.000		
PAT	.325**	.282**	.316**	.287**	.317**	.330**	.322**	.341**	.322**	.334**	.289**	.389**	.504**	.596**	1.000	
COC	-.349**	-.290**	-.427**	-.369**	-.433**	-.408**	-.484**	-.484**	-.460**	-.524**	-.385**	-.536**	-.439**	-.388**	-.419**	1.000

ตาราง 19 (ต่อ)

ตัวแปร	CON	ORW	REA	END	SEA	SEG	MOT	EMP	SOS	SER	FRR	TER	SET	SEB	PAT	COC
AFC	-.356**	-.342**	-.505**	-.379**	-.344**	-.396**	-.469**	-.474**	-.446**	-.553**	-.323**	-.588**	-.414**	-.373**	-.410**	.650**
BEC	-.340**	-.319**	-.536**	-.399**	-.345**	-.390**	-.439**	-.469**	-.446**	-.557**	-.286**	-.555**	-.382**	-.348**	-.360**	.667**
TEY	-.193**	-.268**	-.268**	-.253**	-.160**	-.228**	-.212**	-.170**	-.177**	-.239**	-.112**	-.277**	-.159**	-.192**	-.195**	.242**
TES	-.246**	-.264**	-.252**	-.221**	-.170**	-.252**	-.245**	-.203**	-.202**	-.226**	-.140**	-.297**	-.147**	-.229**	-.239**	.229**
PUN	-.365**	-.261**	-.353**	-.340**	-.342**	-.373**	-.381**	-.455**	-.398**	-.453**	-.245**	-.413**	-.351**	-.363**	-.369**	.510**
PVY	-.337**	-.264**	-.379**	-.329**	-.345**	-.363**	-.357**	-.468**	-.376**	-.482**	-.329**	-.457**	-.351**	-.321**	-.342**	.500**
PVM	-.396**	-.323**	-.346**	-.355**	-.320**	-.397**	-.396**	-.476**	-.384**	-.449**	-.296**	-.418**	-.342**	-.349**	-.359**	.440**
MVF	-.149**	-.188**	-.148**	-.158**	-.071*	-.134**	-.152**	-.185**	-.133**	-.171**	-.166**	-.179**	-.095**	-.113**	-.090**	.140**
FNB	-.101**	-.167**	-.133**	-.133**	-.100**	-.132**	-.133**	-.158**	-.123**	-.163**	-.219**	-.212**	-.085**	-.174**	-.104**	.121**
FAF	-.116**	-.162**	-.097**	-.177**	-.072*	-.131**	-.161**	-.147**	-.140**	-.157**	-.214**	-.200**	-.106**	-.152**	-.120**	.093**
FDV	-.203**	-.236**	-.126**	-.246**	-.199**	-.216**	-.250**	-.232**	-.240**	-.214**	-.279**	-.243**	-.154**	-.197**	-.210**	.212**
MDE	.082**	.164**	.050**	.143**	.109**	.118**	.150**	.153**	.162**	.126**	.222**	.142**	.106**	.144**	.124**	.080*
LFM	.080**	.143**	.009**	.134**	.092**	.115**	.179**	.145**	.158**	.133**	.217**	.128**	.122**	.112**	.107**	-.083**
RLM	.212**	.223**	.126**	.228**	.171**	.208**	.216**	.202**	.202**	.195**	.262**	.220**	.131**	.156**	.187**	-.170**

ตาราง 19 (ต่อ)

ตัวแปร	AFC	BEC	TEY	TES	PUN	PVY	PVM	MVF	FNB	FAF	FDV	MED	LFM	RLM
AFC	1.000													
BEC	.723**	1.000												
TEY	.316**	.324**	1.000											
TES	.322**	.269**	.699**	1.000										
PUN	.500**	.477**	.315**	.362**	1.000									
PVY	.533**	.477**	.282**	.335**	.741**	1.000								
PVM	.475**	.431**	.354**	.419**	.653**	.690**	1.000							
MVF	.201**	.130**	.182**	.237**	.172**	.157**	.235**	1.000						
FNB	.185**	.157**	.180**	.245**	.140**	.150**	.198**	.570**	1.000					
FAF	.144**	.116**	.100**	.133**	.090**	.105**	.156**	.482**	.617**	1.000				
FDV	.198**	.202**	.197**	.198**	.153**	.193**	.242**	.284**	.370**	.406**	1.000			
MDE	-.068*	-.061	-.101**	-.165**	-.047	-.114**	-.181**	-.283**	-.374**	-.387**	-.578**	1.000		
LFM	-.078*	-.065*	-.128**	-.183**	-.080**	-.082**	-.206**	-.288**	-.367**	-.388**	-.529**	.615**	1.000	
RLM	-.148**	-.138**	-.188**	-.222**	-.166**	-.184**	-.247**	-.251**	-.301**	-.361**	-.637**	.499**	.470**	1.000
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy = .925 Bartlett's Test of Sphericity = 16342.97 df = 435 p < .000														

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

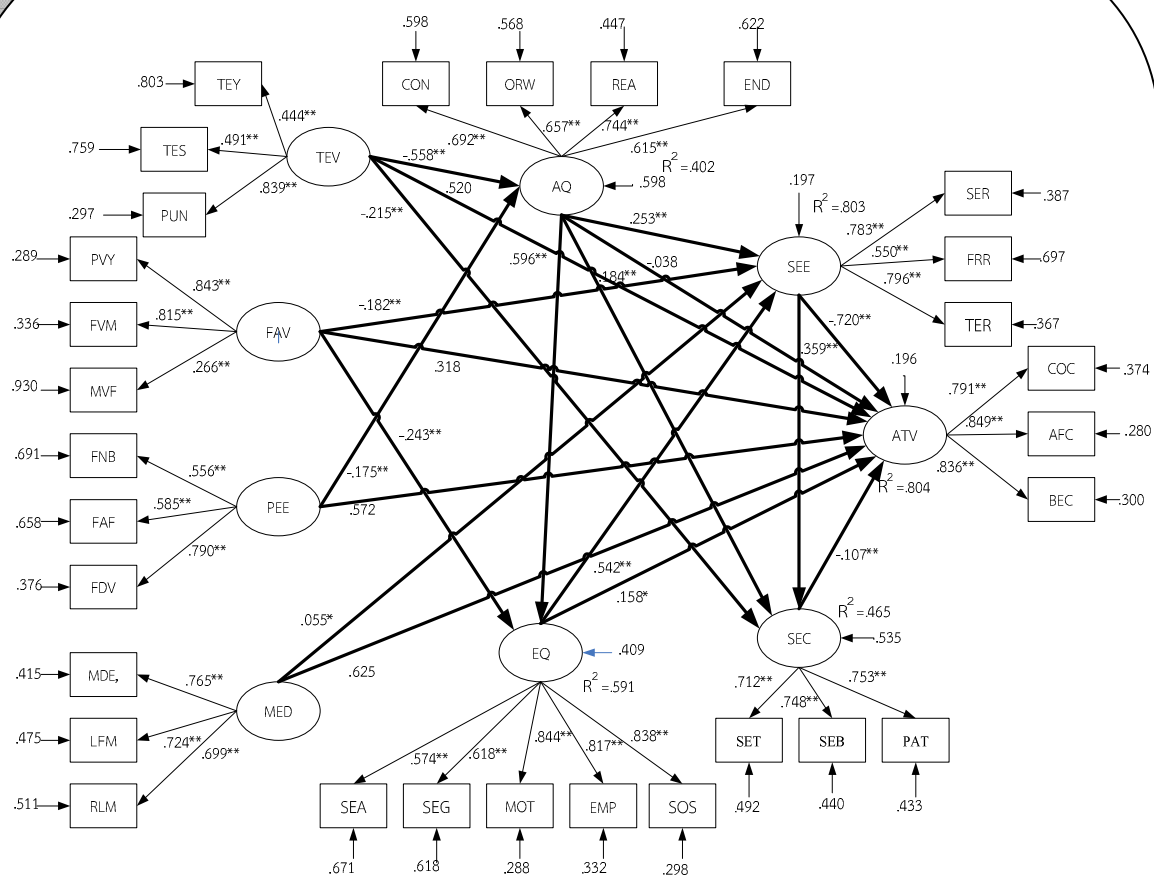
จากตาราง 19 ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จะเห็นว่า มีตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 30 ตัวแปร ดังนี้ ตัวแปรสังเกตได้ TEY, TES และ PUN เป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV) ตัวแปรสังเกตได้ PVY, PVM และ MVF เป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (FAV) ตัวแปรสังเกตได้ FNB, FAF และ FDV เป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (PEE) ตัวแปรสังเกตได้ MDE, LFM และ RLM เป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงอิทธิพลของสื่อ (MED) ตัวแปรสังเกตได้ CON, ORW, REA และ END เป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ตัวแปรสังเกตได้ SEA, SEG, MOT, EMP และ SOS เป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ตัวแปรสังเกตได้ SER, FRR, และ TER เป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) ตัวแปรสังเกตได้ SET, SEB, และ PAT เป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงความสามารถในการควบคุมตนเอง (SEC) และพบว่าตัวแปรสังเกตได้ COC, AFC และ PAT เป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV) มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด 465 คู่ มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง -.637 ถึง .751 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันทางทั้งทางบวกและทางลบ มีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ 2 คู่ คือ ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ด้านการเปิดรับสื่อ (MDE) – พฤติกรรมความรุนแรงที่ครูกระทำต่อนักเรียน (TEY) และระหว่างตัวแปรสังเกตได้ด้านการเปิดรับสื่อ (MDE) – การลงโทษที่รุนแรง (PUN) ส่วนคู่อื่น ๆ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 457 คู่ และที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 6 คู่ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีค่าสูงสุด ($r_{xy} = .751$) คือ การจงใจตนเอง (MOT) – การมีทักษะทางสังคม (SOS) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีค่าต่ำสุด ($r_{xy} = .009$) คือ ด้านการเรียนรู้จากสื่อ (LFM) – การรับรู้ถึงผลกระทบของอุปสรรค (REA) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีค่าสูงสุดทางด้านลบ ($r_{xy} = -.578$) คือ ด้านการเปิดรับสื่อ (MDE) – พฤติกรรมความรุนแรงที่เพื่อนนัดหมายเพื่อกระทำความรุนแรง (FDV) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีค่าต่ำสุดทางด้านลบ ($r_{xy} = -.065$) คือ ด้านการเรียนรู้จากสื่อ (LFM) – ด้านแนวโน้มพฤติกรรม (BEC)

เมื่อพิจารณาผลการทดสอบค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity ซึ่งเป็นค่าสถิติทดสอบสมมติฐานว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์นั้นเป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity Matrix) หรือไม่ พบว่ามีค่าเท่ากับ 16342.97 ($p < .01$) แสดงให้เห็นว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์มีความแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 (.925) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันและเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงที่ใช้ในการวิจัย (โมเดลการวัด) และตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

3.1 ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามสมมติฐาน แสดงได้ดังภาพประกอบ 16

(ค่าที่ปรากฏในโมเดลเป็นค่า Completely Standardized Solution)

$\chi^2 = 3301.243$, $df = 381$, $\chi^2/df = 8.664$ $p = .000$, CFI = .944, GFI = .819,
AGFI = .780, RMSEA = .088, RMR = .046

ภาพประกอบ 16 ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรม
ความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามสมมุติฐาน

ผลการวิเคราะห์แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าสัมประสิทธิ์
อิทธิพลของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามสมมุติฐานแสดงได้
ดังตาราง 20

ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรม
ความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามสมมุติฐาน

ตัวแปรตาม	AQ(E1)			EQ(E2)			SEE(E3)			SEC (E4)			ATV(E5)		
ตัวแปรอิสระ	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
TEV(K1)	-.558**	-	-.558**	-.333**	-.333**	-	-.322**	-.322**	-	-.433**	-.218**	-.215**	.767	.247**	.520
FAV(K2)	-	-	-	-.243**	-	-.243**	-.314**	-.132**	-.183**	-.113**	-.113**	-	-.118	.200**	-.318**
PEE(K3)	-.175**	-	-.175**	-.104**	-.104**	-	-.101**	-.101**	-	-.068**	-.068**	-	.642	.070**	.572
MED(K4)	-	-	-	-	-	-	.055*	-	.055*	.020*	.020*	-	.583	-.042*	.625
AQ(E1)	-	-	-	.596**	-	.596**	.576**	.323**	.253**	.391**	.207**	.184**	-.401**	-.363**	-.038
EQ(E2)	-	-	-	-	-	-	.542**	-	.542**	.195**	.195**	-	-.253**	-.411**	.158*
SEE(3)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.357**	-	.359**	-.758**	-.038**	-.720**
SEC(E4)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-.107**	-	-.107**

$$\chi^2 = 3301.66, df = 380, \chi^2 / df = 8.689 \quad p = .000, CFI = .944, GFI = .819, AGFI = .779, RMSEA = .088, RMR = .046$$

ตัวแปร	CON	ORW	REA	END	SEA	SEG	MOT	EMP	SOS	SER	FRR	TER	SET	SEB	PAT
ความเที่ยง	.478	.432	.553	.378	.329	.382	.712	.668	.702	.613	.303	.633	.508	.560	.567
ตัวแปร	COC	AFC	BEC	TEY	TES	PUN	PVY	PVM	MVF	FNB	FAF	FDV	MDE	LFM	RLM
ความเที่ยง	.626	.720	.700	.196	.241	.703	.711	.664	.070	.309	.342	.624	.585	.525	.489
สมการโครงสร้าง	AQ	EQ	SEE	SEC	ATV										
R ²	.402	.591	.803	.465	.804										

ตาราง 20 (ต่อ)

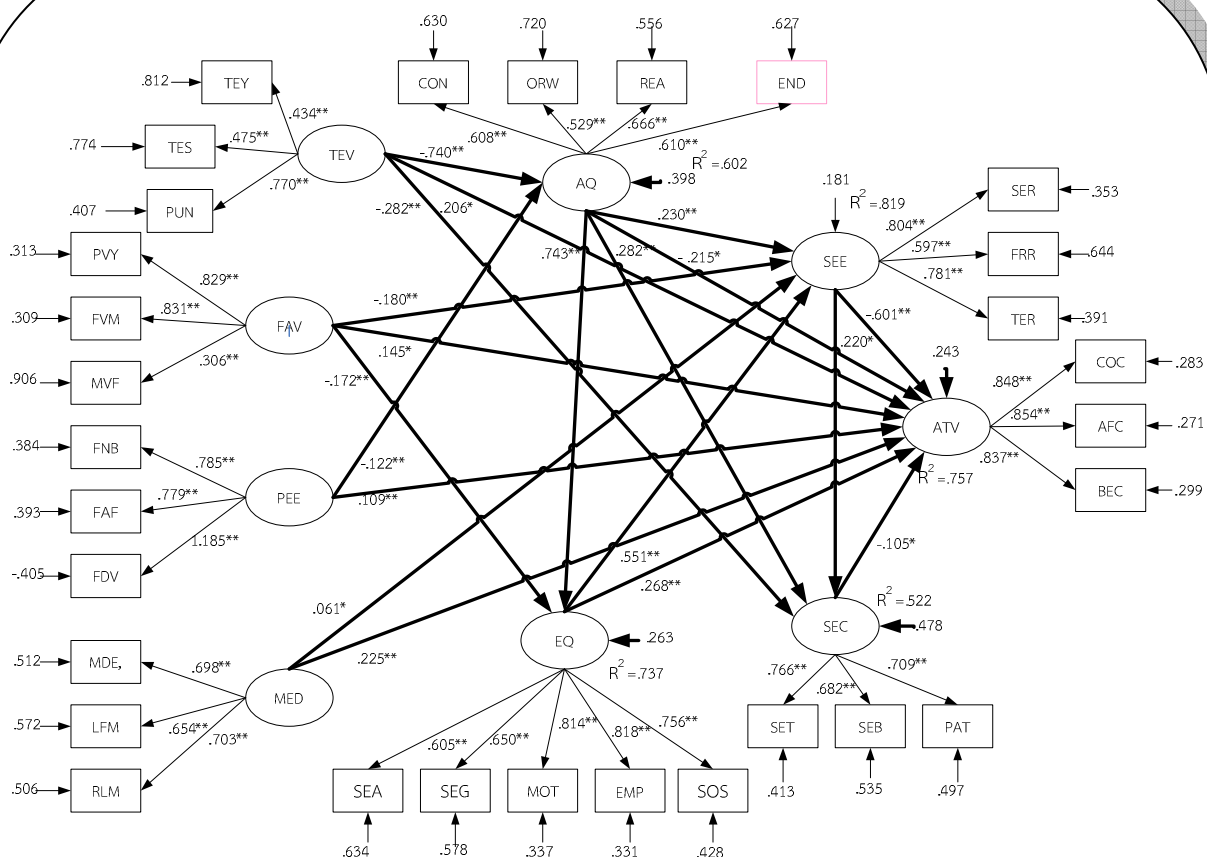
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง

	AQ	EQ	SEE	SEC	ATV	TEV	FAV	PEE	MED
AQ	1.000								
EQ	.744	1.000							
SEE	.783	.854	1.000						
SEC	.597	.573	.648	1.000					
ATV	-.693	-.686	-.832	-.640	1.000				
TEV	-.612	-.603	-.672	-.569	0.725	1.000			
FAV	-.610	-.607	-.682	-.568	0.695	.979	1.000		
PEE	-.345	-.293	-.365	-.260	0.277	.305	.360	1.000	
MED	.283	.240	.310	.208	-0.154	-.209	-.290	-.953	1.000

จากตาราง 20 ผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลไม่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยสามารถพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ χ^2 มีค่าเท่ากับ 3301.66 ที่ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 380 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .000$) แสดงให้เห็นว่าโมเดลยังไม่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่เนื่องจากค่าสถิติไค-สแควร์ มีความแปรผันตามขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่หรือมีมากยิ่งทำให้ค่าสถิติไค-สแควร์มีแนวโน้มที่จะมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น จึงควรพิจารณาอัตราส่วนระหว่างค่าสถิติไค-สแควร์กับจำนวนองศาอิสระรวมด้วย และจากผลการวิเคราะห์ พบว่า อัตราส่วนระหว่างค่าสถิติไค-สแควร์กับจำนวนองศาอิสระ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 8.689 ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (< 2) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาดัชนีวัดความกลมกลืน พบว่า GFI มีค่าเท่ากับ .819 และ AGFI มีค่าเท่ากับ .779 ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($> .90$) CFI มีค่าเท่ากับ .944 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($> .90$) RMR มีค่าเท่ากับ .046 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($< .20$) และ RMSEA มีค่าเท่ากับ .088 ไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($< .08$) ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า โมเดลไม่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นจึงต้องปรับโมเดลให้มี ความกลมกลืนกันมากขึ้น โดยผู้วิจัยได้ปรับให้ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสังเกตมีความสัมพันธ์กัน เพื่อให้ได้ข้อมูล ที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันได้ โดยในการปรับโมเดลจะพิจารณาค่าเสนอแนะจากโปรแกรมหรือดัชนีปรับโมเดล (Model Modification Indices) จนได้โมเดลที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป

3.2 ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่ปรับแก้ แสดงได้ดังภาพประกอบ 17

(ค่าที่ปรากฏในโมเดลเป็นค่า Completely Standardized Solution)

$\chi^2 = 303.86$, $df = 268$, $\chi^2/df = 1.133$ $p = .065$, CFI = .999, GFI = .980,
AGFI = .965, RMSEA = .012, RMR = .018

ภาพประกอบ 17 ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรม
ความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่ปรับแก้

ผลการวิเคราะห์แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าสัมประสิทธิ์
อิทธิพลของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่ปรับแก้ แสดงได้ดังตาราง 21

ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรม
ความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่ปรับแก้

ตัวแปรตาม	AQ(E1)			EQ(E2)			SEE(E3)			SEC (E4)			ATV(E5)		
ตัวแปรอิสระ	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
TEV(K1)	-.740**	-	-.740**	-.550**	-.550**	-	-.473**	-.473**	-	-.595**	-.313**	-.282**	.565**	.359**	.206*
FAV(K2)	-	-	-	-.172**	-	-.172**	-.275**	-.095**	-.180**	-.061*	-.061*	-	.271**	.126**	.145*
PEE(K3)	-.122**	-	-.122**	-.090**	-.090**	-	-.078**	-.078**	-	-.052**	-.052**	-	.163**	.054**	.109**
MED(K4)	-	-	-	-	-	-	.061*	-	.061*	.013	.013	-	.187**	-.038*	.225**
AQ(E1)	-	-	-	.743**	-	.743**	.640**	.409**	.230**	.423**	.141*	.282**	-.445**	-.230**	-.215*
EQ(E2)	-	-	-	-	-	-	.551**	-	.551**	.121*	.121*	-	-.076	-.344**	.268**
SEE(3)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.220*	-	.220*	-.624**	-.023	-.601**
SEC(E4)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-.105*	-	-.105*

$\chi^2 = 271.23$, $df = 259$, $\chi^2/df = 1.133$, $p = .288$, CFI = .1.00, GFI = .982, AGFI = .968, RMSEA = .007, RMR = .017

ตัวแปร	C0N	ORW	REA	END	SEA	SEG	MOT	EMP	SOS	SER	FRR	TER	SET	SEB	PAT
ความเที่ยง	.370	.280	.444	.373	.366	.422	.663	.669	.572	.647	.356	.609	.587	.465	.503
ตัวแปร	COC	AFC	BEC	TEY	TES	PUN	PVY	PVM	MVF	FNB	FAF	FDV	MDE	LFM	RLM
ความเที่ยง	.717	.729	.701	.188	.226	.593	.687	.691	.094	.616	.607	1.405	.488	.428	.494
สมการโครงสร้าง	AQ	EQ	SEE	SEC	ATV										
R ²	.502	.737	.819	.522	.757										

ตาราง 21 (ต่อ)

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง									
	AQ	EQ	SEE	SEC	ATV	TEV	FAV	PEE	MED
AQ	1.000								
EQ	.847	1.000							
SEE	.827	.877	1.000						
SEC	.680	.631	.658	1.000					
ATV	-.754	-.699	-.808	-.651	1.000				
TEV	-.767	-.704	-.726	-.658	.744	1.000			
FAV	-.604	-.621	-.681	-.539	.686	.777	1.000		
PEE	-.284	-.252	-.288	-.206	.222	.220	.234	1.000	
MED	.350	.317	.375	.283	-.217	-.360	-.331	-.686	1.000

จากตาราง 21 ผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 21 ตามสมมุติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หลังปรับแก้ พบว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยสามารถพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 271.23 ที่ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 259 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .288$) อัตราส่วนระหว่างค่าสถิติไค-สแควร์กับจำนวนองศาอิสระ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.047 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (< 2) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาดัชนีวัดความกลมกลืนพบว่า GFI มีค่าเท่ากับ .982 AGFI มีค่าเท่ากับ .968 และ CFI มีค่าเท่ากับ 1.000 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($> .90$) RMR มีค่าเท่ากับ .017 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($< .20$) และ RMSEA มีค่าเท่ากับ .007 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($< .08$) แสดงว่าโมเดลตามสมมุติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาตัวแปรความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) เป็นตัวแปรตาม พบว่า มีเฉพาะตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรตาม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -.740 และตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (PEE) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -.122 ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ได้ร้อยละ 50.20

เมื่อพิจารณาตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เป็นตัวแปรตาม พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรตาม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (FAV) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -.172 และตัวแปรความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .743 ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรตาม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวแปรตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ -.550 และตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (PEE) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -.090 โดยตัวแปรทั้งสี่ตัวแปรสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ได้ร้อยละ 73.70

เมื่อพิจารณาตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) เป็นตัวแปรตาม พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรตาม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .551 ส่วนตัวแปรอิทธิพลของสื่อ (MED) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .061 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรตาม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -.473 และตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (PEE) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -.078 ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .230 มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .409 และแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (FAV) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ -.180 มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ -.095 โดยตัวแปรทั้งหกสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) ได้ร้อยละ 81.90

เมื่อพิจารณาตัวแปรความสามารถในการควบคุมตนเอง (SEC) เป็นตัวแปรตาม พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรตาม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .220 และ ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรตาม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (PEE) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -.052 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .121 ตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (FAV) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -.061 ส่วนตัวแปรอิทธิพลของสื่อ (MED) มีอิทธิพลทางอ้อมโดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ -.282 มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ -.313 และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .282 มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .141 (มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) และ โดยตัวแปรทั้งเจ็ดตัวแปรสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความสามารถในการควบคุมตนเอง (SEC) ได้ร้อยละ 52.20

เมื่อพิจารณาตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV) เป็นตัวแปรตาม พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรตาม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ตัวแปรการควบคุมตนเอง (SEC) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -.105 ตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .206 (มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .359 ตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (FAV) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .145 (มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .126 ตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (PEE) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .109 มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .054 ตัวแปรอิทธิพลของสื่อ (MED) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .225 มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ -.038 (มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) ตัวแปรความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ -.215 (มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ -.230 ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .268 มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ -.344 และตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ -.601 ส่วนอิทธิพลทางอ้อมไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV) ได้ร้อยละ 75.70

เมื่อพิจารณาเมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงเป็นทั้งทางบวกและทางลบ ตัวแปรแฝงที่มีความสัมพันธ์ทางบวก โดยตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มีความสัมพันธ์กันสูงสุด มีค่าเท่ากับ .877 รองลงมาคือ ตัวแปรความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) กับตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มีค่าเท่ากับ .847 ตัวแปรความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) กับตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) มีค่าเท่ากับ .827 ตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV) กับตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (FAV) มีค่าเท่ากับ .777 ตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV) กับตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV) มีค่าเท่ากับ .744 ตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV) กับตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรม

ความรุนแรง (ATV) มีค่าเท่ากับ $-.217$ และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันทางลบต่ำสุด คือ ตัวแปร
ความสามารถในการควบคุมตนเอง (SEC) กับตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน
(PEE) มีค่าเท่ากับ $-.209$

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อเจตคติพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

สรุปผล

การนำเสนอผลการวิจัย ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ผู้วิจัยนำเสนอ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อเจตคติพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 พบว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยสามารถพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 271.23 ที่ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 259 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .288$) อัตราส่วนระหว่างค่าสถิติไค-สแควร์กับจำนวนองศาอิสระ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.047 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (< 2) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาดัชนีวัดความกลมกลืนพบว่า GFI มีค่าเท่ากับ .982 AGFI มีค่าเท่ากับ .968 และ CFI มีค่าเท่ากับ 1.000 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($> .90$) RMR มีค่าเท่ากับ .017 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($< .20$) และ RMSEA มีค่าเท่ากับ .007 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($< .08$) แสดงว่าโมเดลตามสมมุติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน อิทธิพลของสื่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ความฉลาดทางอารมณ์ การเห็นคุณค่าในตนเองความสามารถในการควบคุมตัวเอง ที่มีอิทธิพลต่อเจตคติพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ได้ผลดังต่อไปนี้

2.1 เมื่อพิจารณาตัวแปรความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) เป็นตัวแปรตาม พบว่า มีเฉพาะตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรตาม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ $-.740$ และตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (PEE) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ $-.122$ ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ได้ร้อยละ 50.2

2.2 เมื่อพิจารณาตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เป็นตัวแปรตาม พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรตาม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (FAV) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ $-.172$ และตัวแปรความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ $.743$ ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรตาม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวแปรตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ $-.550$ และตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (PEE) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ $-.090$ โดยตัวแปรทั้งสี่ตัวแปรสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ได้ร้อยละ 73.7

2.3 เมื่อพิจารณาตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) เป็นตัวแปรตาม พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรตาม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ $.551$ ส่วนตัวแปรอิทธิพลของสื่อ (MED) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ $.061$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรตาม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ $-.473$ และตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (PEE) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ $-.078$ ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ $.230$ มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ $.409$ และแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (FAV) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ $-.180$ มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ $-.095$ โดยตัวแปรทั้งหกสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) ได้ร้อยละ 81.9

2.4 เมื่อพิจารณาตัวแปรความสามารถในการควบคุมตนเอง (SEC) เป็นตัวแปรตาม พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรตาม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ $.220$ และ ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรตาม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (PEE) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ $-.052$ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ $.121$ ตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (FAV) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ $-.061$ ส่วนตัวแปรอิทธิพลของสื่อ (MED) มีอิทธิพลทางอ้อมโดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ $-.282$ มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ $-.313$ และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ $.282$ มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ $.141$ (มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) และโดยตัวแปร

ทั้งเจ็ดตัวแปรสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความสามารถในการควบคุมตนเอง (SEC) ได้ร้อยละ 52.2

2.5 เมื่อพิจารณาตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV) เป็นตัวแปรตาม พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรตาม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ตัวแปร การควบคุมตนเอง (SEC) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -.105 ตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .206 (มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .359 ตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (FAV) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .145 (มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .126 ตัวแปรเหตุการณ์พฤติกรรม ความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (PEE) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .109 มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .054 ตัวแปรอิทธิพลของสื่อ (MED) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .225 มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ -.038 (มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) ตัวแปรความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ -.215 (มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) มีขนาดอิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ -.230 ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .268 มีขนาด อิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ -.344 และตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) มีขนาดอิทธิพลทางตรง เท่ากับ -.601 ส่วนอิทธิพลทางอ้อมไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบาย ความแปรปรวนของตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV) ได้ร้อยละ 75.7

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่าโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เป็นการศึกษา ค้นหปัจจัยหรืออิทธิพลที่มีโอกาสหรือแนวโน้มทำให้เกิดพฤติกรรมความ ซึ่งแนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้าซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งคน วัตถุสิ่งของ หรือความคิด (Ideas) ที่บุคคลอาจจะเพ่งเล็ง หรือลบล้างบุคคล มีทัศนคติบวกต่อสิ่งใด ก็จะมีพฤติกรรมที่จะเผชิญกับสิ่งนั้น ถ้ามีทัศนคติลบก็จะหลีกเลี่ยงทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้และเป็นการแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อ ของบุคคล (สราญค์ ไคว้ตระกูล. 2552 : 396) หรืออาจมองว่าเป็นความรู้เชิงประเมินค่าของบุคคล ต่อสิ่งใด ๆ ว่าสิ่งนั้น ๆ ดีหรือไม่ต่อตนเอง สัมพันธ์กับความรู้สึกของบุคคลในลักษณะพึงพอใจ นำไปสู่ ความพร้อมในการแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้และการประเมินค่าเหล่านั้น (รังสรรค์ โฉมยา. 2552 : 11-12) แต่ก็มีปัจจัยหรือเหตุผลหลายอย่างที่ต้องศึกษาต่อไป

2. โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 สามารถนำมาอภิปราย ผลได้ดังนี้

2.1 เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงซึ่งส่งผล ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทางอ้อมต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV) โดยส่งผ่านความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) และความสามารถในการควบคุม ตนเอง (SEC) ซึ่งส่งผลในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะครูอยู่ในฐานะแม่แบบ

สำหรับเด็ก เด็กจะเลียนแบบ ครูหลาย ๆ ประการ เด็ก ๆ จะเลียนแบบหรือเรียนรู้ลักษณะของครูโดยครูไม่ต้องสอน (ประสาธน์ อิศรปริดา. 2552 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Woolfolk. 1990 : 5-8) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ลักขณา สิริวัฒน์ (2545 : 33) อธิบายว่า ครูเป็นผู้ที่หล่อหลอมให้นักเรียนเป็นคนดีหรือเลวได้ วัยรุ่นเป็นวัยของการศึกษาเล่าเรียน หากว่าวัยรุ่นมีปฏิสัมพันธ์กับครูไปในทิศทางบวกสามารถช่วยส่งเสริมให้วัยรุ่นสนใจในสิ่งที่สมควรจะต้องเรียนรู้และส่งผลให้ปรับตัวได้ดี แต่ถ้าวัยรุ่นมีปฏิสัมพันธ์กับครูในทิศทางลบจะทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกคับข้องใจความวิตกกังวล ความเครียด เป็นต้น ส่งผลให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และทวีความรุนแรงจนกลายเป็นปัญหาสังคมได้ ผกา สัตยธรรม (2545 : 41-42) อธิบายว่า ถ้าครูไม่เอาใจใส่ไม่ให้ความสำคัญ ตลอดจนการลงโทษที่รุนแรงทำให้สุขภาพจิต และระดับสติปัญญาของวัยรุ่นได้รับความกระทบ กระเทือนอย่างมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaplan และ Roth (นฤมล เนียมหอม. 2549 : 22 ; อ้างอิงมาจาก Kaplan, Kanat-Maymon and Roth. 2005 : 408) ซึ่งได้ศึกษาเชิงสำรวจ เรื่อง ผลจากพฤติกรรมการควบคุมของครูที่มีต่อการควบคุมอารมณ์และการเรียนรู้ของเด็ก ผลการวิจัยพบว่า การที่ครูพยายามเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กตามที่ครูต้องการที่ใช้การสั่งโดยตรง หรือใช้การควบคุมในระดับมาก ไม่ยอมให้เด็กแสดงความคิดเห็นใด ๆ ส่งผลทางลบต่ออารมณ์ของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความโกรธ ความวิตกกังวล และไม่เกิดการเรียนรู้ในพฤติกรรมที่ครูต้องการอย่างแท้จริง

2.2 เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (FAV) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงซึ่งส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทางอ้อมต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV) โดยส่งผ่านความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) ซึ่งส่งผลในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการของเด็กและวัยรุ่น เพราะไม่เพียงแต่จะทำหน้าที่เลี้ยงดู ปกป้องอันตราย ให้ความรักหรือส่งเสริม สนับสนุนเท่านั้น แต่ครอบครัวยังเป็นแหล่งปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติ และคุณลักษณะทางจิตใจหลาย ๆ ประการให้แก่เด็กและวัยรุ่นด้วย การอบรมเลี้ยงดูที่เด็กและวัยรุ่นได้จากครอบครัว จะสามารถกำหนดทิศทางของการพัฒนาบุคลิกภาพ คุณลักษณะทางอารมณ์ และพฤติกรรมทางสังคมของเด็กและเยาวชนได้เป็นอย่างดีครอบครัวจะสามารถหล่อหลอมให้เด็กและวัยรุ่นเป็นคนดีหรือไม่นั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับคุณภาพของครอบครัวเป็นประการสำคัญ เด็กและวัยรุ่นซึ่งมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของสังคมแล้วแต่มีสาเหตุเบื้องต้นมาจากการมีครอบครัวที่ไม่ดีทั้งสิ้น ส่วนเด็กและวัยรุ่นที่เติบโตมาในครอบครัวที่ดีหรืออบอุ่นย่อมมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ เป็นไปด้วยดีและประสบความสำเร็จในชีวิตถึงแม้ว่าปัจจัยที่กำหนดคุณภาพของครอบครัวอาจมีได้หลายประการ แต่ปัจจัยหนึ่งที่นับว่ามีความสำคัญอย่างมาก คือ บรรยากาศของครอบครัว (ประณต เค้าฉิม. 2543 : 6) สอดคล้องกับเกษร ภูมิดี (2546 : 44) ได้อธิบายว่าการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดาหรือผู้เลี้ยงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการในทุก ๆ ด้านของเด็ก เด็กจะค่อย ๆ ซึมซับเอาค่านิยม อุปนิสัยท่าทาง ความภาคภูมิใจในตนเอง ความรู้สึก ว่าตนเป็นชายหรือเป็นหญิง มาตรฐานทางด้านศีลธรรมคุณธรรม และวัฒนธรรมที่ดีจากการกระทำของผู้ใหญ่ แม้กระทั่งเรื่องระเบียบวินัยทางสังคมการรักและชื่นชมธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแนวคิดของ สมลักษณ์ จันทรปิยวงศ์ (2546 : 20) กล่าวไว้ว่าบรรยากาศในครอบครัวเป็นความรู้สึกหรือสิ่งที่อยู่รอบตัวของบุคคลที่เคยได้รับจาก บิดามารดา และมีผลต่อการพัฒนาการทางบุคลิกภาพและพฤติกรรมของแต่ละคน

2.3 เหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (PEE) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV) โดยส่งผ่านความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ซึ่งส่งผลในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในช่วงของวัยรุ่นการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านกายภาพ และด้านชีวภาพนับเป็นสิ่งที่ดำเนินไปตามปกติ แต่ที่จะแปลกไปคือพฤติกรรมการร่วมตัว หรือการแสดงตนกับคำว่าเพื่อน เด็กวัยรุ่นจะใช้เวลาส่วนใหญ่ออกไปพบปะกันกับกลุ่มเพื่อน อย่างสนุกสนาน ทำให้กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อเจตคติ ค่านิยม ความสนใจ และการแสดงออกของพฤติกรรมต่าง ๆ มากกว่าบทบาทของครอบครัว ทำให้มีพฤติกรรมเลียนแบบอย่างเดียวกัน (มธุรส สว่างบำรุง. 2543 : 154) สอดคล้องกับแนวคิดของ Carolyn (Carolyn. 2006 : 126) ที่ได้เสนอว่า วัยรุ่นจะมีการพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม โดยต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ชอบทำตัวเป็นจุดเด่นและเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อความสนใจและรสนิยมของวัยรุ่นมากกว่าครอบครัว เพราะวัยรุ่นส่วนใหญ่คิดว่าเพื่อนสามารถให้สิ่งบางอย่าง โดยที่หาไม่ได้กับจากครอบครัวอื่น ๆ ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Gordon (วิมลพรรณ ทองชาติ. 2548 : 57 ; อ้างอิงมาจาก Gordon. 1975 : 179) เสนอว่า กลุ่มเพื่อนช่วยสนองความต้องการของเด็กได้ เช่น 1) ให้การยอมรับและความเป็นเจ้าของ 2) ให้ประสบการณ์ เช่น กลวิธีการแก้ปัญหา 3) ให้ข้อเท็จจริง (แม้จะเป็นสิ่งที่ผิด) ที่สมาชิกต้องการ 4) กลุ่มสามารถจัดการรางวัลสนองความต้องการได้ 5) สนองแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ได้ในขณะที่พ่อแม่บางคนไม่อาจจะให้ได้ 6) ทำให้เด็กหนีความกดดันจากบ้านได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของภาสินี มุกตาวงษ์ (2547 : 65) พบว่า สาเหตุความเครียดและวิธีการเผชิญความเครียดมาจากเพื่อน มีวิธีการเผชิญความเครียด คือ การระบายออกมาเป็นพฤติกรรม เช่น การร้องไห้คนเดียว กรีดไถว้าย มีอารมณ์ใส่เพื่อน ระบายกับเพื่อน ใช้กำลังทะเลาะวิวาทกัน ไปกับเพื่อนสนิท มีการดื่มของมึนเมากันในกลุ่มเพื่อน

2.4 อิทธิพลของสื่อ (MED) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงซึ่งส่งผลในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และทางอ้อมซึ่งส่งผลในทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV) โดยส่งผ่านการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันสื่อมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งทั้งสิ่งที่เป็นสาระความรู้ และบันเทิงไปสู่ประชาชนทุก เพศ ทุกวัย ทุกฐานะ ทุกโอกาสและทุกหนทุกแห่งจนกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน Klapple (ปรมะ สตะเวทิน. 2540 : 141-146 ; อ้างอิงมาจาก Klapple. 1960) ที่อธิบายว่าเนื้อหาในสื่อมวลชนสามารถเป็นแรงเสริมเจตคติ ค่านิยม ปทัสถานความเชื่อของบุคคลที่รับข่าวสารได้นอกจากนี้วัยรุ่นเองก็มีแนวโน้มของการยอมรับว่าสื่อมีอิทธิพลต่อเจตคติและพฤติกรรมทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรังสรรค์ โหมยา (2554 : 330-333) ได้อธิบายว่า อิทธิพลของสื่อมวลชนเป็นการเกิดของเจตคติในลักษณะของการรับข้อมูลจากสื่อมวลชนเกี่ยวข้องกับกระบวนการยอมรับนวัตกรรมของบุคคลในเรื่องๆ ที่บุคคลได้ประเมินค่าแล้วว่าดีต่อตนเอง ทำให้บุคคลค่อยๆ พัฒนาเจตคติในเรื่องนั้น ๆ ให้เกิดขึ้น โดยที่ Bennett (Bennett. 2002 : 35) ได้ศึกษาอิทธิพลจากความชื่นชอบบุคคลที่มีชื่อเสียงที่มีต่อวัยรุ่นพบว่า กลุ่มวัยรุ่นส่วนมากมักเรียนแบบการแต่งกายและพฤติกรรมของบุคคลที่มีชื่อเสียงที่ชื่นชอบ เช่น การแสดง การเล่นกีฬาการทานอาหารมังสวิริ หรือการเสพยาเสพติด ซึ่งอิทธิพลของบุคคลที่มีชื่อเสียง มีผลต่อทัศนคติ ค่านิยม รวมถึงศีลธรรม และจริยธรรม จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพัฒนาการการสร้างความเป็นตัวของตัวเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของธนพจน์ วิเศษสินธุ์ (2550 : 205-207) ศึกษาพฤติกรรม的开รับและความคิดเห็นของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครที่มีเนื้อหาความรุนแรงในเกมออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเพศชาย 200 คน เพศหญิง จำนวน 200 คน ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 14-16 ปี และระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เล่นเกมออนไลน์ประเภทแอ็คชั่นสูงที่สุด ร้อยละ 51.75 มีปฏิสัมพันธ์พูดคุยกับเพื่อนที่รู้จักในชีวิตจริงผ่านการเล่นเกมออนไลน์ ร้อยละ 45.5 มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาในเกมออนไลน์รุนแรงในระดับปานกลาง โดยเนื้อหาที่มีความรุนแรง คือ ภาพชิ้นส่วนที่มี แขน ขา ขาดเหมือนจริง และร้อยละ 59.75 เกมออนไลน์เป็นปัญหารุนแรงระดับปานกลาง ดังนั้นเพื่อป้องกัน หรือเปลี่ยนเจตคติที่อาจเกิดจากสิ่งล่อใจและความขัดแย้ง

2.5 ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV) โดยส่งผ่านความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) การเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) ความสามารถในการควบคุมตนเอง (SEC) ซึ่งส่งผลในทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับแนวคิดของ กรมวิชาการ (2546 : 2) เสนอว่า AQ เป็นตัวชี้ถึงความสามารถ แต่ละบุคคลในการดำรงชีวิตเมื่อเผชิญกับความทุกข์ หรืออุปสรรคแล้วสามารถจัดการต่อสถานการณ์หรือการต่อสู้เพื่อฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ และเป็นความสามารถในการใช้พลัง ความคิดของตนด้วยความมุ่งมั่นเอาชนะอุปสรรคความ ยากลำบากอย่างคนมีกำลังใจและความหวัง อยู่เสมอ ช่วยให้ประสบความสำเร็จทั้งชีวิตส่วนตัวการทำงานและการดำรงชีวิตในสังคมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Stoltz (Stoltz. 1997 : 154) อธิบายไว้ว่า เป็นการค้นหาวางสิ่งใดคือต้นตอ สาเหตุของอุปสรรคที่เกิดขึ้น ระบุให้ชัดเจนว่าตนเองต้องทำอะไรที่เฉพาะเจาะจงลงไปเพื่อให้สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้น ตัดสินลงไปว่าสิ่งใดที่อยู่ในความรับผิดชอบของเรา และสิ่งใดอยู่นอกเหนือความรับผิดชอบหรือการตัดสินใจของเรา เลือกวิธีการและลงมือดำเนินการเพื่อให้อุปสรรคอยู่กับเราให้น้อยที่สุด ด้วยการหาข้อมูลที่เป็นเพิ่มเติม และวิธีที่จะสามารถควบคุมไม่ให้อุปสรรคเข้ามามีบทบาทต่อชีวิต ซึ่งคนจะอยู่ในสังคมได้ต้องมีตามแนวคิดของ คันทันนี ฉัตรคุปต์ (2544 : 91-95) ได้เสนอว่า ลักษณะของบุคคลที่จะประสบผลสำเร็จในชีวิตจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้ 1) มองการณ์ไกล เป็นคนใจกว้างมองได้หลายมุมอย่างหลากหลายจะมองไกลและต้องใฝ่รู้ 2) มีพลังหรือมีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงและมีความคล่องตัวสูง 3) มีความเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง 4) กล้าตัดสินใจ กล้าเสี่ยงและต้องอยู่บนเหตุผล

2.6 ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงซึ่งส่งผลในทางบวกและทางอ้อมซึ่งส่งผลในทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV) โดยส่งผ่านการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) โดยจากทฤษฎี ของนักจิตวิทยา กล่าวไว้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ต้องมีอิทธิพลทางลบต่อเจตคติต่อความรุนแรง ซึ่งผลของอิทธิพลทางตรงกลับส่งผลทางบวก เนื่องจากความฉลาดทางอารมณ์เกิดจาก 2 สิ่ง คือ พันธุกรรม และสิ่งแวดล้อมหลังกำเนิด สอดคล้องกับแนวคิดของ กรมสุขภาพจิต (2543 : 27) ได้เสนอว่า ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความฉลาดและความสามารถทางสมองอย่างหนึ่ง การที่คนเราจะมีความฉลาดทางอารมณ์มากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัยหลัก คือ 1) พันธุกรรมและพื้นฐานอารมณ์เพราะพันธุกรรมคือตัวกำหนดให้มนุษย์ทุกคนมีลักษณะพื้นฐานอารมณ์ที่แตกต่างกันไปและพื้นฐานอารมณ์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิดก็จะเป็นส่วนสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมอารมณ์บุคลิกภาพนอกจากนี้ สภาพแวดล้อมขณะอยู่ในครรภ์ ก็มีไม่น้อยต่อการสร้างพื้นฐานอารมณ์ของลูก เช่น แม่ก็มีความเครียด อาจทำให้ลูกมีอารมณ์ไม่ดี ขี้โมโหเลี้ยงยาก ส่วนแม่ที่อารมณ์ดีมีความสุขสบายใจขณะตั้งครรภ์ ก็มักจะได้อลูที่เป็นเด็กเลี้ยงง่าย ร่าเริง

2) สภาพแวดล้อมการเลี้ยงดู การเลี้ยงดูในสภาพที่เหมาะสมกับอารมณ์ก็จะสามารถจะช่วยพัฒนาอารมณ์และควบคุมพื้นฐานอารมณ์ด้านลบ ขณะเดียวกันก็สามารถจะส่งเสริมพื้นฐานอารมณ์ด้านบวกให้ดีขึ้นได้มากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542 : 18-19) อธิบายไว้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ เกี่ยวข้องอย่างมากกับบุคลิกภาพทางอารมณ์ที่เจริญสมวัย เช่น สามารถอดทนรอได้ไม่ใจร้อน โกรธง่าย รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นต้น ความฉลาดทางอารมณ์ของแต่ละช่วงวัยก็แตกต่างกันไป แต่เมื่อโตขึ้นความฉลาดทางอารมณ์ก็น่าจะสูงขึ้น

2.7 การเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม แต่อิทธิพลทางอ้อมไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อิทธิพลทางตรงส่งผลในทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV) โดยส่งผ่านการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) โดยปกติบุคคลย่อมรักตัวเอง และต้องการการยอมรับตนเองจากสังคมสอดคล้องกับแนวคิดของ Maslow (วิลลพรณทองชาติ. 2548 : 40-42 ; อ้างอิงมาจาก Maslow. 1970 : 45) ได้อธิบายไว้ว่า ความต้องการของมนุษย์มีติดตัวมาแต่กำเนิดและพฤติกรรมของมนุษย์นั้นอธิบายได้ โดยเป้าหมายของมนุษย์ ซึ่งจะมีแนวโน้มของพฤติกรรมที่มนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการของเขา มาสโลว์กล่าวว่ามนุษย์ต้องได้รับความพึงพอใจจากความต้องการขั้นต่ำสุดเสียก่อนจึงจะผ่านพ้นไปสู่ความต้องการระดับสูงต่อไปตามลำดับ เขาจึงได้เรียงความต้องการของมนุษย์ไว้เป็นขั้น ๆ ดังนี้ 1) ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) 2) ความต้องการด้านความปลอดภัย (Safety Needs) 3) ความต้องการด้านความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love Needs) 4) ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem Needs) ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือประกอบด้วย 2 ส่วน กล่าวคือ 4.1) ความรู้สึกนับถือตนเอง (Self-Respect) ซึ่งแสดงออกมาในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การมองเห็นคุณค่าของตนเอง เป็นคนเข้มแข็งมั่นคง มีความสามารถ มีความชื่นชมตัวเอง มีความเชื่อมั่น พึ่งตนเองได้ มีความเป็นอิสระ 4.2) ความรู้สึกต่อคุณค่าที่บุคคลอื่นมีต่อตน (Esteem-Form Others) ซึ่งจะได้สร้างความรู้สึกรับรู้ให้บุคคลว่าเขามีคุณค่า ผู้อื่นยอมรับยกย่อง ให้ความสนใจ ทำให้มีชื่อเสียงเป็นที่กล่าวขาน เป็นสิ่งที่บุคคลต้องการมาสโลว์ ย้ำว่าความต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่นอย่างจริงจังนั้นเป็นผลมาจากความตั้งใจพยายามของบุคคล เป็นความต้องการที่สมบูรณ์และมีผลต่อบุคคลมากกว่า 5) ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self Actualization Needs) ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กับความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ ความต้องการนี้ประกอบด้วยความนับถือตนเอง เชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถ และได้รับการนับถือเห็นคุณค่าและหากได้การพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าตนเองขึ้นไปทีก็จะเข้าสู่ขั้นบรรลุสัจจะแห่งตน ซึ่งเป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์ที่มาสโลว์กล่าวไว้ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ อุมพร ตรังคสมบัติ (2546 : 50-54) สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ดังนี้ 1) ปัจจัยภายใน หมายถึงปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวบุคคล เช่น เด็กที่มีรูปร่างหน้าตาดีมักจะมีคามภูมิใจในตนเอง ส่วนเด็กที่มีรูปร่างพิการหรือเจ็บป่วยบ่อย ๆ ก็จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ เด็กที่มีบุคลิกภาพหรือพื้นฐานอารมณ์ที่หนักแน่น ไม่มีความรู้สึกอ่อนไหวง่าย มักจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองที่สูง รวมถึงประสบการณ์แห่งความสำเร็จ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ กล่าวคือเด็กที่เคยประสบความสำเร็จ มักจะมีความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของตน และมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กที่ประสบความล้มเหลว 2) ปัจจัยภายนอก หมายถึงสิ่งที่อยู่แวดล้อมตัวเด็ก เช่น ครอบครัว เพื่อน ครูผู้ร่วมงาน เป็นต้น ข้อมูลย้อนกลับที่เด็กได้รับจากผู้อื่น จะเป็นสิ่งที่กำหนดการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก ข้อมูลย้อนกลับที่เด็กได้รับจากผู้คน

รอบข้างจะถูกประมวลเข้าไว้ในภาพแห่งตนเป็นความคิดว่าตนเองมีค่าหรือไร้ค่า เมื่อเด็กมองตนเอง ภาพที่เขามองเห็นจะเป็นผลรวมของทัศนคติความเชื่อ ความคิด และมุมมองต่าง ๆ ที่สะท้อนมาจากผู้อื่น ดังนั้นการได้รับข้อมูลย้อนกลับจึงเป็นสิ่งสำคัญ

2.8 ความสามารถในการควบคุมตนเอง (SEC) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงซึ่งส่งผลในทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV) การอยู่ในสังคมที่ต้องแก่งแย่งแข่งขันทุกครั้งที่ให้ได้ตามที่ตัวเองคิด หรือตามอารมณ์ตนเองนั้นไม่ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Wright (มัลลิกา กาลกฤษณ์. 2546 : 14 ; อ้างอิงมาจาก Wright. 1976 : 92) เสนอว่า ความสามารถของบุคคลที่บังคับนิสัยของตนเอง พฤติกรรมของตนเอง เมื่อเผชิญกับสิ่งยั่วเย้า และสถานการณ์กดดัน โดยปราศจากรางวัลหรือการสนับสนุนจากภายนอกและเน้นด้วยว่าการควบคุมตนเองเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของพฤติกรรมทางสังคมและจริยธรรม และ Bandura (อรรถพล เกษมสันต์ ณ อยุธยา. 2546 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Bandura. 1977 : 140) เสนอว่า เป็นความสามารถในการกำหนดตนเองของบุคคลด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และการกระทำให้เป็นไปในทิศทางที่บุคคลต้องการ ไม่ว่าจะเผชิญปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ หรืออยู่ในสถานการณ์ที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในใจซึ่งเป็นไปตาม ทฤษฎีจิตวิเคราะห (Psychosexual Developmental State) ซึ่ง ฟรอยด์ (Freud) (นิตยา วรณรัตน์. 2546 : 27 ; อ้างอิงมาจาก Vernon and Calvin. 1974 : 43) เป็นผู้สร้างขึ้นนั้น มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของบุคคล ก็คือ Freud อธิบายว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับแรงกระตุ้นหรือแรงขับตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถทำลายบุคคลและสังคมได้ หากไม่มีการควบคุมที่ดี ซึ่งก็จะนำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนออกนอกกรอบปทัสฐานของสังคม ฟรอยด์ ได้แบ่งบุคลิกภาพของบุคคลออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ จิตไร้สำนึก (Id หรือ Libido) ตัวเราที่อยู่ในจิตสำนึก (Ego) หรือ Self และมโนธรรม (Supper ego) ทฤษฎีของฟรอยด์ในส่วนของการควบคุมตนเองนั้น บุคคลจะมีแรงขับภายในตนเองซึ่งเป็นจิตไร้สำนึกที่แสดงออกมาตามความต้องการเสมอถ้าขาดการควบคุมตนเอง บุคคลจึงต้องได้รับการอบรมสั่งสอนเพื่อที่จะสามารถควบคุมตนเองให้ไต่ระดับหนึ่งและมากพอที่จะขัดเกลาตัวบุคคลนั้นให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขการพัฒนาบุคคลให้ควบคุมตนเองได้จำเป็นต้องพัฒนามโนธรรมให้เกิดในจิตใจ เพื่อควบคุมจิตไร้สำนึกจนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทางจิตใจสูง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัย พบว่า พฤติกรรมความรุนแรงของครู พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ความฉลาดทางอารมณ์ การเห็นคุณค่าในตนเอง การควบคุมตนเอง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง ดังนั้นครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรคำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรม กิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ เช่น กิจกรรมวันปฐมนิเทศ การออกค่ายอาสาพัฒนาชุมชน แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ฯลฯ เพื่อใช้ในการเสริมสร้างให้ผู้เรียนลดอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง เพื่อให้นักเรียนใช้ชีวิตอยู่ในสังคม สร้างสรรค์สังคมด้วยการมองเห็นคุณค่าชีวิตของตนเองและเพื่อนร่วมโลก

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษากลุ่มตัวอย่างที่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 แต่การป้องกันและปลูกฝังให้นักเรียนมีเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงในทางที่ถูกต้องในทุกกระดับ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากสถาบันการศึกษาอื่นทั่วประเทศ ทั้งในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ทั้งของภาครัฐและเอกชน เพื่อดูปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว และหาแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมเจตคติต่อความดีต่อเยาวชนที่จะเป็นกำลังของชาติ

2.2 จากผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ทั้ง 8 ตัวแปรสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง ได้ร้อยละ 75.70 แสดงว่า ยังมีตัวแปรอื่น ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความเสี่ยงต่อเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงอีก ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไป จึงควรพิจารณนำตัวแปรอื่นที่มีอิทธิพลมาศึกษาเพิ่มเติมตามที่ได้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาไว้แล้ว เช่น ความมีเหตุผลทางจริยธรรม และความเชื่อมั่นในตนเอง บรรยากาศในชั้นเรียน วิธีการเลี้ยงลูกเพื่อให้โมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงได้มากขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกรัตน์ สุขตั้งคะ. “การศึกษาความเที่ยงของแบบทดสอบ WAST ฉบับภาษาไทย,” วารสารจิตวิทยาคลินิก. 33 : 1-6 ; มกราคม - มิถุนายน, 2545.
- กาญจนา กลิ่นหอม. การพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์โดยการสร้างอุปนิสัยใหม่และการใช้เทคนิคแม่แบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรปราการ. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2546.
- กาญจนา พูลสุข. “การควบคุมตนเอง (Self-control),” การแนะแนวและจิตวิทยา. 1 : 46-54 ; กรกฎาคม - ธันวาคม, 2541.
- เกษร ภูมิดี. การศึกษาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AO) ที่มีบุคลิกภาพและการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนคร, 2544.
- กรมวิชาการ. ผังโนทัศน์และสาระแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2550.
- กรมสุขภาพจิต. อิคิว : ความฉลาดทางอารมณ์. นนทบุรี : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2543.
- กฤติกา ลีลาพตะ. การศึกษาความนิยมไทยและแนวทางในการเสริมสร้างความนิยมไทยของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2544.
- คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ วุฒิสภา. ความรุนแรงเด็กสตรีและผู้สูงอายุในครอบครัว. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2550.
- คลังปัญญาไทย. การขัดเกลาทองสังคม. 2554. <<http://www.panyathai.or.th/wiki/index.php/การขัดเกลาทองสังคม>> 9 มกราคม 2556.
- จันดา ทัทละ. การพัฒนาโปรแกรมความฉลาดทางอารมณ์(EO) และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค(AO) ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนหนองสองห้องหนองดง หนองหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.
- จำนง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540.
- จำลอง เงินดี. จิตวิทยาสังคม (SOCIAL PSYCHOLOGY). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.
- ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของเขาวนอารมณ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.

- ชไมพร ทวิชศรี และคณะ. รายงานการวิจัย ลักษณะทางสังคมที่นำไปสู่ความรุนแรงและการกระทำ
ความผิดในวัยรุ่นและเยาวชน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ :
ไทยเนรมิตกิจ อินเตอร์ โปรเกรสซีฟ, 2550.
- เต็มทิพย์ พานิชพันธ์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กและเยาวชนชายในศูนย์ฝึกอบรม
เด็กและเยาวชน เขต 2 จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, 2550.
- ทิพวรรณ เฟ้าสำราญ. การให้คำปรึกษารายบุคคลตามทฤษฎีเหตุผลและอารมณ์ เพื่อพัฒนา
การเห็นคุณค่าตนเองของวัยรุ่นที่ได้รับการบำบัดยาเสพติด ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- ทีมข่าวอาชญากร. “ไทยรัฐออนไลน์,” รวบแก๊งโจ้ยกพวกก่อเหตุตะลุมบอล ฟันตร.-ยิงชาวบ้านเจ็บ.
24 พฤษภาคม 2555. <<http://www.thairath.co.th/content/region/262969>>
10 มกราคม 2556.
- ไทยรัฐออนไลน์. “ไทยรัฐออนไลน์,” สงกรานต์ปราจีนฯ ไล่ยิง-ปาระเบิด เลือดสาด เจ็บ 3.
14 เมษายน 2555. <<http://www.thairath.co.th/content/region/253014>>
10 มกราคม 2556.
- ทศพร ประเสริฐสุข. “ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์,” วารสารแนะแนวจิตวิทยาทางการศึกษา.
4(10) : 94 ; กรกฎาคม - ธันวาคม, 2545.
- ทองทิพา วิริยะพันธ์. มนุษย์สัมพันธ์กับการบริหาร. กรุงเทพฯ : อินเฟอร์ มีเดียบุ๊กส์, 2546.
- ธนพจน์ วิเศษสินธุ์. ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับและความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขต
กรุงเทพมหานครที่มีต่อเนื้อหาความรุนแรงในเกมออนไลน์. วิทยานิพนธ์ วท.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. การวัดเจตคติ. อุบลราชธานี : วิทยาออฟเซท, 2549.
- นรินทร์ เม้าบำรุง. เจตคติต่อวิชาชีพครูของนักการศึกษา ภาควิชาครุศาสตร์เกษตร ครุศาสตร์
อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ปีการศึกษา 2545.
วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง,
2546.
- นฤมล เนียมทอง. การพัฒนากระบวนการส่งเสริมพฤติกรรมของครู ในการสร้างวินัยในตนเองให้แก่
เด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดการสะท้อนความคิด และการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
ภายใน. วิทยานิพนธ์ คศ.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- นิตานถ เปรมมณี. ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนหญิง
กรณีทำร้ายร่างกาย : ศึกษาในเขตจังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2551.
- นิตยา วรรณรัตน์. ผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญา เพื่อพัฒนาการควบคุมตนเอง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแร่ฟ้า จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.

- นางพาง ลิมสุวรรณ. ความฉลาดทางอารมณ์. กรุงเทพฯ : เมคอินโฟ, 2544.
- นางลักษณ์ วิรัชชัย. โมเดลลิสเรล (LISREL) : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- นวลลักษณ์ เลหาพันธ์. ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มทฤษฎี REBT ร่วมกับดนตรีบำบัดที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ (ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง) ของผู้ป่วยจิตเภท ณ โรงพยาบาลจิตเวช ขอนแก่นราชนครินทร์. ขอนแก่น : โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2550.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2545.
- _____. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2551.
- บุญเรือง ขจรศิลป์. สถิติวิจัย 1. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545.
- บุญเสริม หุตะแพทย์. จิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545.
- ปฐม ทรัพย์เจริญ. การควบคุมทางสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2533.
- ประณต คำฉิม. จิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2543.
- ประมะ สดเวทิน. การสื่อสารมวล : กระบวนการและทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2541.
- _____. หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ : จำรัสการพิมพ์, 2540.
- ปาริศา วรศิริประภา. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการกำหนดการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ไทย. วิทยานิพนธ์ ส.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.
- ปัญญาลี โชติคุด. การใช้ความรุนแรงต่อคู่สมรส. วิทยานิพนธ์ สว.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- ประสาธ อิศรปริดา. สารัตถะจิตวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 7. มหาสารคาม : คลังน่านาวิทยา, 2552.
- ประเทือง ภูมิภัทราคม. การปรับพฤติกรรม : ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2540.
- ปิยะวดี สิงห์พันธ์. แนวทางในการป้องกันปัญหา ขัดแย้ง และการเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว : ศึกษากรณีครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ สว.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- ปริญานุษ อิศรปริดา. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ, 2546.
- ปริญพร วงศ์อนุตรโรจน์. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ, 2546.
- _____. จิตวิทยาอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ, 2551.
- ผกา สัตยธรรม. สุขภาพจิตเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

- พระราชวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต). “อิควินแนวพระพุทธศาสนา,” วารสารพุทธปริวรรตศาสตร์. 5(10) : 7-13 ; สิงหาคม, 2542.
- พูนทรัพย์ พรหมชินวงศ์. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ (EO) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.
- ภาสินี มุกตาวงษ์. ความเครียดและวิธีการเผชิญความเครียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ พศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547.
- มธุรส สว่างบำรุง. เอกสารประกอบการสอน วิชา ศท 303 จิตวิทยาพัฒนาการ. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2543.
- มณฑรา ธรรมบุศน์. “AQ กับความสำเร็จของชีวิต,” วิชาการ. 4(9) : 13-16 ; กันยายน, 2544.
- มัลลิกา กาลกฤษณ์. การเปรียบเทียบผลของการใช้กรณีตัวอย่างกับการควบคุมตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สาธารณสุขสมบัติในโรงเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.
- มูลนิธิเพื่อนหญิง. บทเรียนการช่วยเหลือและแนวทางการแก้ไขปัญหาความรุนแรงที่เกิดกับผู้หญิงที่ประสบภาวะวิกฤติ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเพื่อนหญิง, 2543.
- ยวฤทธิ์ วงศ์ภิรมย์ศานต์. “การสื่อสารในครอบครัว,” ใน การพัฒนาคือครอบครัว. หน้า 15-16. กรุงเทพฯ : ไร่ไทยเพรส, 2546.
- รณิดา ตูลวิภาค. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคมกับความฉลาดทางอารมณ์. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548.
- รังสรรค์ โฉมยา. รวมคำศัพท์ที่สำคัญทางจิตวิทยา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.
- _____. จิตวิทยา : พื้นฐานในการทำความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.
- ราชบัณฑิตสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นามมีบุ๊คส์, 2546.
- ลักขณา สิริวัฒน์. จิตวิทยาและการปรับตัว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- _____. จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพฯ : โอ เอส พรินต์ติ้ง เฮาส์, 2544.
- _____. การศึกษารายกรณี. กรุงเทพฯ : โอ เอส พรินต์ติ้ง เฮาส์, 2548.
- _____. สุขวิทยาจิตและการปรับตัว. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2545.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. การวัดด้านจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2543.
- วัชรพันธ์ ประดิษฐพงษ์. การศึกษาการก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายของนักเรียนในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 7. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

- วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, อุทัยวรรณ แจ่มสุธี และอำนาจ เนตรสุภา. การประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพ บุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2546.
- วัฒนา โอทาตะวงษ์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมรุนแรงของนักเรียนในระดับอาชีวศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- วิเชียร อินทรสมพันธ์. “การเห็นคุณค่าในตนเอง,” วารสารสนเทศ. 9 : 28 ; มกราคม - มิถุนายน, 2551.
- วิมลพรรณ ทองชาติ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซึมเศร้าของวัยรุ่น ในจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.
- วิมลรัตน์ คำว้าง. การเปรียบเทียบของการฝึกดนตรีไทย และการควบคุมตนเองที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปราจีนกัลยาณี จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2544.
- วิทยา นาควัชร. วิธีเลี้ยงลูกให้เก่ง ดี มีสุข IO EO MO AO. กรุงเทพฯ : Goodbook, 2544.
- วีรพล ไชยอรุณ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรุนแรงในครอบครัวตำรวจ ศึกษากรณีนายตำรวจชั้นประทวนที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานีตำรวจนครบาล. วิทยานิพนธ์ สว.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. เขาวนอารมณ์(EO) ดัชนีวัดความสุขและความสำเร็จของชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท, 2542.
- วรพีพร เพชรรัตน์. ศึกษาพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นของวัยรุ่น ในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.
- วรรณดี แสงประทีปทอง. เจตคติ : แนวคิดและมาตรวัด. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2544.
- วรรณนา เนติประวดี. การเห็นคุณค่าในตนเอง และสุขภาพจิตของพระสงฆ์มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์. กรุงเทพฯ : สถาบันจิตเวชศาสตร์เจ้าพระยา กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2545.
- วรรณเพ็ญ ประสิทธิ์. ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบย่อยของการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.
- ศศิพร งามสกุลรุ่งโรจน์. ศึกษาเกมคอมพิวเตอร์กับความรุนแรงในเยาวชน กรณีศึกษา : นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบางปะกอกวิทยา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. จิตวิทยาสังคม : ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2552.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. เทคนิคการสร้าง IO EO AO : 3Q เพื่อความสำเร็จ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์บุ๊ค, 2545.
- ศรัญญา อิชิตะ. การศึกษาพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2553.

- ศิริ ปานแดง. ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับทัศนคติต่อการใช้ความรุนแรงของนักเรียนมัธยมศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยกระบี่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. “การเลี้ยงลูกในยุคปฏิรูปการศึกษา,” วารสารวิชาการ. 4 : 5-9 ; มกราคม - เมษายน, 2545.
- _____. ครอบครัว : สารที่นำรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- _____. สถาบันครอบครัว : พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- ศิริวรรณ ทวีวัฒนปรีชา. การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตัวเอง การปรับตัวในสังคมนิสิต คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปริญญาบัตร วท.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- ศิริวรรณ หม่อมพ่อนุช และบุญใจ ศรีสถิตยารากุล. “การเห็นคุณค่าในตนเอง,” วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 15(2) : 19 ; พฤษภาคม-สิงหาคม, 2546.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตช่วงวัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- _____. จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย วัยรุ่น-วัยสูงอายุ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- ศุภฤกษ์ โพธิ์ไพรรัตน์. ผลกระทบการเปิดรับความรุนแรงที่นำเสนอทางสื่อมวลชนที่มีต่อการจดจำพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง และทัศนคติที่มีต่อความรุนแรงของเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.
- สรานุช จันทรวันเพ็ญ และคณะ. การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเสริมสร้างความเห็นคุณค่าในตนเอง (Self Esteem) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยใช้ Satir Model. ขอนแก่น : โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2549.
- สุกิจ ไวกัฒนากร. ความคิดเห็นที่มีต่อความรุนแรงในการนำเสนอข่าวอาชญากรรม และข่าวอุบัติเหตุในสื่อมวลชนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. ปริญญาบัตร กศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- สุชา จันทรเฒ. จิตวิทยาเกเร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2541.
- สุบิน หมื่นน้อย. ผลการให้คำปรึกษารายบุคคลตามแนวคิดการพิจารณาเหตุผลอารมณ์ และพฤติกรรม เพื่อพัฒนาความรู้สึกที่มีคุณค่าในตนเอง ของผู้ป่วยนอกที่มีความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย. โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- สุรงค์ ไคว้ตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- _____. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- สุวพรรณ นาคะปรีชา. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักศึกษาสายอาชีพ. จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2553.

- สุวรรณีย์ บุญบูชาไชย. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่ไม่ใช่ด้านสติปัญญากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.
- สุวิมล ตีรกานันท์. การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- สุนทรี โคมิน และคณะ. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548.
- สุดถนอม อัครประชะ. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อความรุนแรง ในจังหวัดร้อยเอ็ด : พหุกรณี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.
- แสงทอง ไชยเมืองชื่น. การทำหน้าที่ของครอบครัวและพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กวัยรุ่นในจังหวัด
ลำปาง. การค้นคว้าแบบอิสระ พย.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548.
- สมควร กวียะ. การสื่อสารมวลชน บทบาทหน้าที่ สิทธิ เสรีภาพ และความรับผิดชอบ.
พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : อักษรพิพัฒนการพิมพ์, 2545.
- สมชาย จักรพันธ์. “ความรุนแรงในสังคม ลูกเราจะรอดไหม,” หมออนามัย. 10(9) : 75-77 ;
มีนาคม - เมษายน, 2543.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4.
มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.
- _____. สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- สมลักษณ์ จันทรปิยวงศ์. บรรยากาศในครอบครัว การบรรลุงานตามขั้น พัฒนาการและการปรับตัว
ในชีวิตสมรสของวัยผู้ใหญ่ตอนต้น. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
รามคาแหง, 2546.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. “สารสนเทศโรงเรียน,”
โปรแกรมสารสนเทศโรงเรียนจังหวัดหนองคาย. 15 พฤษภาคม 2554.
<<http://gpa.moe.go.th/studentinfo/Default.aspx>> 28 กันยายน 2555.
- สำนักงานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. “บ้านเด็กดีหนองคาย,” โครงการพัฒนา
และสร้างเสริมทักษะชีวิตสำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดหนองคาย. 14 กันยายน 2554.
<<http://dekdeenongkhai.org/old/index1.php?lang=th&m=OurProject1>>
18 มกราคม 2556.
- เสาวณี เสียงดี. การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน
อาชีวศึกษา ในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานกรมอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ วท.ม.
ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2547.
- อังคณา นุ่มท้วม. การสร้างแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.

- อนันต์ นวลใหม่. การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ (EO) ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค(AO) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.
- อริยา คูหา. แรงจูงใจและอารมณ์. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2547.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. Everesd พาลูกค้นหาความนับถือตนเอง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์, 2546.
- อรพินท์ ชูชม. “จากทฤษฎีสู่แนวปฏิบัติในการมองโลกในแง่ดี,” วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 7 : 43-52 ; พฤษภาคม, 2543.
- อรพลอย เกษมสันต์ ณ อยุธยา. การเปรียบเทียบการควบคุมตนเอง และมโนภาพแห่งตนของนักศึกษาวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในหอพักกับนักศึกษาวัยรุ่นที่อยู่ตามบ้าน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.
- อรอนงค์ อินทรวิจิตร และนรินทร์ กรินชัย. ผู้หญิงและเด็ก : เหยื่อความรุนแรงในครอบครัว. กรุงเทพฯ : ปกเกล้าการพิมพ์, 2542.
- Barden, Renardo. Juvenile Violence. New York : Marshall Cavendish, A Pracy Cororation, 1994.
- Bennett, C. “Fan Club Confessions : Teen Underestimate Influence of Celebrity Idol,” Phychology Today. 35(1) : 18-19 ; January, 2002.
- Best, John W. Research in Education. New Jersey : Prentice- Hall, Inc., 1981.
- Carolyn, Meggitt. Child Development/An Illustrated Guide. 2nd ed. UK : Bath Press, 2006.
- Elkin, Frederick and Handel, Gerald. The Child and Society : the Process of Socialization. New York : The Random House, 1972.
- Kalykaki, Nektaria. “Greek and American Preschool Teachers’ Perceptions of Children’s Misbehavior and the Discipline Strategies they Use in Greece and in the United States,” Masters Abstracts International. 40(2) : 278 ; April, 2002.
- Krug and others. World Report on Violence and Health. Geneva : World health Organization, 2002.
- Li, Chin-Fen. “The Use of Verbal Reprimands in Managing Common Misbehaviors of Male Female Students in Primary Classrooms,” Dissertation Abstracts International. 61(1) : 73-A ; July, 2000.
- Mayer, J.D. and P. Salovey. What is Emotional Intelligence? In D. J. Sluyter (Ed.), Emotional Development and Emotional Intelligence : Implications for Educators. New York : Basic book, 1997.

- Otey, Robert Gene. "The Effect of Peer Mediation on Discipline Problems as Perceived by Administrators, Teachers, and Counselors at Selected High Schools in Region XX, Education Service Center," Dissertation Abstracts International. 60(8) : 2815-A ; February, 2000.
- Resio, Alber J. and Jeffrey A. Roth. Understanding and Preventing Violence. Washington, DC : National Academy press, 1993.
- Stoltz, Paul G. Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities. New York : John Wiley & Son Inc., 1997.
- Tauber, R.T. Classroom Management : Theory and Practice. 2nd ed. Florida : Holt, Rinehart and Winston, 1960.
- Walker, Gerald Anthony. "Conflict Resolution Skills and Antisocial/Aggressive Behavior in a Rural Middle School Population," Dissertation Abstracts International. 64(1) : 435-B ; July, 2003.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ในแต่ละข้อให้นักเรียนเลือกตอบเพียงข้อเดียว โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่คิดว่าตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
2. เนื้อหาสาระในแบบสอบถามเพื่อการวิจัย นี้ประกอบด้วย 9 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 แบบสอบถามเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู จำนวน 12 ข้อ
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 12 ข้อ
 - ตอนที่ 3 แบบสอบถามเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน จำนวน 12 ข้อ
 - ตอนที่ 4 แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ จำนวน 12 ข้อ
 - ตอนที่ 5 แบบวัดความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค จำนวน 16 ข้อ
 - ตอนที่ 6 แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 20 ข้อ
 - ตอนที่ 7 แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 12 ข้อ
 - ตอนที่ 8 แบบวัดความสามารถในการควบคุมตนเอง จำนวน 12 ข้อ
 - ตอนที่ 9 แบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง จำนวน 12 ข้อ
3. แบบสอบถามนี้จะสอบถามเกี่ยวกับเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียน โดยไม่มีผลกระทบต่อการเรียนของนักเรียนและถือเป็นความลับระหว่างนักเรียนกับผู้วิจัยเท่านั้น จึงขอให้ตอบทุกข้อด้วยความสบายใจและตอบตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ขอขอบใจนักเรียนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

นายนเอกสิทธิ์ ประครองศรี

นิสิตสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา

ปริญญโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ข้อมูลทั่วไป

1. โรงเรียน.....

2. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง					
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ตอนที่ 1 แบบสอบถามเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV)							
ตอนที่ 1.1 พฤติกรรมความรุนแรงที่ครูกระทำต่อตัวนักเรียน (TEY)							
1.	ครูจะข่มขู่เมื่อเรียกให้ข้าพเจ้าตอบคำถาม แล้วข้าพเจ้าไม่ตอบ						
2.	ครูชอบตะคอกใส่ ถ้าข้าพเจ้าไม่ส่งงานตามกำหนด						
ตอนที่ 1.2 พฤติกรรมความรุนแรงครูกระทำต่อเพื่อนในห้อง (TVS)							
1.	เมื่อเพื่อนในห้องเข้าเรียนช้า ครูจะเรียกมาด่าประจาน						
2.	เมื่อเพื่อนในห้องสอบได้คะแนนน้อยที่สุด ครูจะให้เพื่อนปรบมือเยาะเย้ย						
ตอนที่ 1.3 พฤติกรรมความรุนแรงที่ครูลงโทษที่รุนแรง (PUN)							
1.	เมื่อทำงานไม่เป็นไปตามที่ครูต้องการครูจะใช้ไม้เรียวหรือของแข็งตีตามร่างกาย						
2.	ขณะทำกิจกรรมถ้าเพื่อนพูดคุยกัน ครูใช้เท้าถีบจนได้รับบาดเจ็บ						
ตอนที่ 2 แบบสอบถามเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (FAV)							
ตอนที่ 2.1 พฤติกรรมความรุนแรงที่ผู้ปกครองกระทำต่อนักเรียน (PVY)							
1.	ผู้ปกครองของข้าพเจ้าจะแสดงสีหน้าไม่พอใจ เมื่อข้าพเจ้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องในบ้าน						
2.	ถ้าคะแนนสอบของข้าพเจ้าได้น้อย ผู้ปกครองจะซ้ำเติม						
ตอนที่ 2.2 พฤติกรรมความรุนแรงที่สามีกระทำต่อภรรยา (FVM)							
1.	พ่อชอบนำเรื่องที่แม่กระทำความผิดมาพูดให้เพื่อนฟัง						
2.	ถ้ามีคนพูดว่าแม่ของข้าพเจ้าไม่ดี พ่อของข้าพเจ้าจะโกรธแค้นโดยไร้เหตุผล						
ตอนที่ 2.3 พฤติกรรมความรุนแรงที่ภรรยากระทำต่อสามี (MVF)							
1.	แม่ของข้าพเจ้าตะคอกใส่พ่อ เมื่อพ่อแสดงความคิดเห็น						
2.	แม่ชอบข่มขู่ หรือดุด่าพ่อเมื่อทำผิด ต่อหน้าเพื่อนของพ่อเพื่อให้อาย						
ตอนที่ 3 แบบสอบถามเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงจากกลุ่มเพื่อน (PEE)							
ตอนที่ 3.1 พฤติกรรมทางลบของเพื่อน (FNB)							
1.	เมื่อครูตักเตือนเพื่อนของข้าพเจ้า มักจะโต้เถียง						
2.	เพื่อนของข้าพเจ้าสนทนากันด้วยคำหยาบ						

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ตอนที่ 3.2 พฤติกรรมความรุนแรงที่เพื่อนชักชวนหรือแนะนำ (FAF)						
1.	ถ้าครูจับได้ว่าทำผิด เพื่อนแนะนำให้พูดชมเชยครู					
2.	ถ้าผู้ปกครองไม่อยู่บ้าน เพื่อนจะชวนข้าพเจ้าไปเที่ยวเตร่					
ตอนที่ 3.3 พฤติกรรมความรุนแรงที่เพื่อนนัดหมาย (FDV)						
1.	เมื่อข้าพเจ้าโดนครูตักเตือน จะนัดหมายกับเพื่อนเพื่อไม่เข้าเรียน					
2.	ถ้ามีเพื่อนในกลุ่มบาดหมางกับใคร ข้าพเจ้ารวมตัวกันแก้แค้น					
ตอนที่ 4 แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อ (MED)						
ตอนที่ 4.1 การเปิดรับสื่อ (MED)						
1.	ข้าพเจ้าติดตามข่าวกีฬาจากหนังสือพิมพ์					
2.	ข้าพเจ้ารับฟังข่าวการเมืองผ่านทางวิทยุหรือทีวี					
ตอนที่ 4.2 การเรียนรู้จากสื่อ (LFM)						
1.	ข้าพเจ้ารู้จักแต่งตัวให้ทันสมัย จากนิตยสารดารา					
2.	ข้าพเจ้าเรียนรู้การขว้างปาสิ่งของจากข่าวโทรทัศน์					
ตอนที่ 4.3 ผลการเรียนรู้จากสื่อ (RLM)						
1.	ข้าพเจ้าตะคอกเสียงดังใส่เพื่อน เหมือนตัวร้ายในละคร					
2.	ข้าพเจ้าเดินจับมือถือแขนกับแฟน เหมือนดาราในละคร					
ตอนที่ 5 แบบวัดความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ)						
ตอนที่ 5.1 การควบคุมสถานการณ์ (CON)						
1.	ข้าพเจ้าสามารถอธิบายให้ครูฟัง ถึงสาเหตุของการลืมส่งการบ้าน					
2.	ข้าพเจ้าสามารถอธิบายให้เพื่อนที่โต้แย้งความคิดของข้าพเจ้าให้เข้าใจ					
ตอนที่ 5.2 การวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรคและยอมรับผลการกระทำของตนเอง(ORW)						
1.	เป็นเพราะข้าพเจ้าไม่เชื่อฟังครู จึงทำงานไม่ถูกต้อง					
2.	เป็นเพราะไม่ยอมปรึกษาเพื่อน ข้าพเจ้าจึงทำแบบฝึกหัดไม่ถูก					
ตอนที่ 5.3 การรับรู้ถึงผลกระทบของอุปสรรค (REA)						
1.	เป็นเพราะข้าพเจ้าไม่เชื่อฟังครู จึงทำงานไม่ถูกต้อง					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.	เป็นเพราะไม่ยอมปรึกษาเพื่อน ข้าพเจ้าจึงทำแบบฝึกหัดไม่ถูก					
ตอนที่ 5.4 ความอดทนต่ออุปสรรค (END)						
1.	ถึงแม้จะต้องวิ่ง 2 กิโลเมตร แต่ข้าพเจ้าจะฝึกฝนจนวิ่งผ่าน					
2.	ถึงแม้มีคนกวนโมโห ข้าพเจ้าเชื่อว่าถ้านิ่งเฉยเดี๋ยวก็หยุดเอง					
ตอนที่ 6 แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์(EQ)						
ตอนที่ 6.1 การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (SEA)						
1.	ข้าพเจ้าท้อแท้ เมื่อต้องทำงานที่ไม่ถนัด					
2.	ข้าพเจ้ารู้สึกกังวล เมื่อทำงานไม่เสร็จตามเวลาที่ครูกำหนด					
ตอนที่ 6.2 การจัดการกับอารมณ์ตนเอง (SEG)						
1.	ข้าพเจ้าได้ยินเสียงเพื่อนนินทา แต่ข้าพเจ้าไม่สนใจ					
2.	ข้าพเจ้าสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนจนสำเร็จ ถึงแม้จะโดนเพื่อนตำหนิว่าทำงานล้าหลัง					
ตอนที่ 6.3 การจูงใจตนเอง (MOT)						
1.	ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายงานที่ไม่ถนัด แต่ก็ถือเป็นเรื่องที่ทำให้ท้าทายความสามารถ					
2.	ถึงแม้ข้าพเจ้าจะท้อแท้ในการเรียน ข้าพเจ้าก็จะสู้เพื่ออนาคต					
ตอนที่ 6.4 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (EMP)						
1.	ข้าพเจ้ารู้ว่าครูผิดหวัง เมื่อนักเรียนสอบไม่ผ่าน					
2.	ข้าพเจ้ารู้ว่าครูเสียใจ เมื่อนักเรียนได้เถียง					
ตอนที่ 6.5 การมีทักษะทางสังคม (SOS)						
1.	ข้าพเจ้ากล่าวขอบคุณโดยไม่ได้เอียงเมื่อครูว่ากล่าวตักเตือน					
2.	ข้าพเจ้าสามารถประนีประนอมให้ สมาชิกในกลุ่มมีความขัดแย้งกันสามัคคีกันได้					
ตอนที่ 7 แบบวัดการเห็นคุณค่าในตัวเอง (SEE)						
ตอนที่ 7.1 การยอมรับนับถือตนเอง(SER)						
1.	ข้าพเจ้าเชื่อว่าข้าพเจ้าเป็นคนดี					

	ข้อคำถาม	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.	ถึงข้าพเจ้าเรียนไม่เก่ง ข้าพเจ้าก็ขยันอ่านหนังสือ					
ตอนที่ 7.2 การได้รับการยอมรับจากเพื่อน (FRR)						
1.	เมื่อไปรับประทานอาหารกลางวัน เพื่อน ๆ จะรอข้าพเจ้า					
2.	เมื่อเพื่อนทำการบ้านไม่ได้ เพื่อนจะคอยซักถามคำตอบกับข้าพเจ้า					
ตอนที่ 7.3 การได้รับการยอมรับจากครู (TER)						
1.	ครูมักจะชมเชยข้าพเจ้าว่าแต่งกายเรียบร้อย					
2.	ครูมักจะเรียกให้ข้าพเจ้าตอบคำถาม					
ตอนที่ 8 แบบวัดความสามารถในการควบคุมตนเอง(SEC)						
ตอนที่ 8.1 การควบคุมตนเองด้านอารมณ์ (SET)						
1.	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือแล้วมีเพื่อนมารบกวน ข้าพเจ้าก็ไม่โมโห					
2.	ข้าพเจ้าให้อภัยเพื่อน ถึงแม้เพื่อนจะเดินชนข้าพเจ้าอย่างรุนแรง					
ตอนที่ 8.2 การควบคุมตนเองด้านพฤติกรรม (SEB)						
1.	ข้าพเจ้าจะปฏิเสธ เมื่อเพื่อนชวนหนีเรียน					
2.	ข้าพเจ้าจะปฏิเสธ เมื่อเพื่อนชวนเล่นการพนัน					
ตอนที่ 8.3 ความอดทน (PAT)						
1.	เมื่อครูมอบหมายงาน ข้าพเจ้าจะทำให้เสร็จตรงตามเวลา					
2.	ถึงแม้ครูสอนน่าเบื่อ ข้าพเจ้านั่งเรียนจนหมดเวลา					
ตอนที่ 9 แบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง(ATV)						
ตอนที่ 9.1 ความรู้เชิงประมาณค่า (COC)						
1.	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการไม่ใช้กำลังเมื่อทะเลาะกัน ทำให้ข้าพเจ้าปลอดภัย					
2.	ข้าพเจ้าเชื่อว่าถ้าพูดคำหยาบ ทำให้เพื่อนไม่ยากคุยด้วย					
ตอนที่ 9.2 ความรู้สึก(AFC)						
1.	ข้าพเจ้าไม่ชอบที่เพื่อนตะคอกเสียงดังใส่ข้าพเจ้า					
2.	ข้าพเจ้าไม่พอใจ เมื่อมีใครมาทักโมโหข้าพเจ้า					

	ข้อคำถาม	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ตอนที่ 9.3 แนวโน้มพฤติกรรม(BEC)						
1.	เมื่อเพื่อนกวนโมโห ข้าพเจ้าจะดุด่า					
2.	เมื่อข้าพเจ้าถูกข่มขู่ ข้าพเจ้าจะทำเป็นไม่สนใจ					

ภาคผนวก ข
คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 22 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ค่าอำนาจจำแนก และความเที่ยง ของแบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง (ATV)

ตัวแปร	ข้อที่	ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	สรุปผล	อำนาจจำแนก (r)	ความเที่ยง
COC	1	1.00	สอดคล้อง	.732	.824
	2	1.00	สอดคล้อง	.703	
	3	1.00	สอดคล้อง	.632	
	4	1.00	สอดคล้อง	.799	
	5	.800	สอดคล้อง	.565	
	6	1.00	สอดคล้อง	.804	
	7	1.00	สอดคล้อง	.748	
AFC	8	1.00	สอดคล้อง	.611	.851
	9	1.00	สอดคล้อง	.698	
	10	1.00	สอดคล้อง	.513	
	11	1.00	สอดคล้อง	.660	
	12	1.00	สอดคล้อง	.527	
	13	1.00	สอดคล้อง	.346	
	14	1.00	สอดคล้อง	.513	
BEC	16	1.00	สอดคล้อง	.343	.815
	17	1.00	สอดคล้อง	.369	
	18	1.00	สอดคล้อง	.336	
	19	1.00	สอดคล้อง	.483	
	20	1.00	สอดคล้อง	.591	
	21	1.00	สอดคล้อง	.550	
	22	1.00	สอดคล้อง	.604	
ความเที่ยง = .830					

ตาราง 23 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ค่าอำนาจจำแนก และความเที่ยง ของแบบวัดความสามารถในการควบคุมตนเอง (SEC)

ตัวแปร	ข้อที่	ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	สรุปผล	อำนาจจำแนก (r)	ความเที่ยง
SET	1	1.00	สอดคล้อง	.632	.852
	2	1.00	สอดคล้อง	.630	
	3	1.00	สอดคล้อง	.658	
	4	1.00	สอดคล้อง	.722	
SEB	5	1.00	สอดคล้อง	.574	.832
	6	1.00	สอดคล้อง	.742	
	7	1.00	สอดคล้อง	.711	
	8	1.00	สอดคล้อง	.657	
IMI	9	1.00	สอดคล้อง	.772	.857
	10	1.00	สอดคล้อง	.677	
	11	.600	สอดคล้อง	.735	
	12	1.00	สอดคล้อง	.678	
ความเที่ยง = .847					

ตาราง 24 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ค่าอำนาจจำแนก และความเที่ยง ของแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE)

ตัวแปร	ข้อที่	ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	สรุปผล	อำนาจจำแนก (r)	ความเที่ยง
SER	1	1.00	สอดคล้อง	.716	.845
	2	1.00	สอดคล้อง	.714	
	3	1.00	สอดคล้อง	.652	
	4	1.00	สอดคล้อง	.657	
FRR	5	.800	สอดคล้อง	.545	.866
	6	1.00	สอดคล้อง	.706	
	7	1.00	สอดคล้อง	.640	
	8	1.00	สอดคล้อง	.601	
YER	9	1.00	สอดคล้อง	.764	.848
	10	1.00	สอดคล้อง	.864	
	11	1.00	สอดคล้อง	.752	
	12	1.00	สอดคล้อง	.890	
ความเที่ยง = .853					

ตาราง 25 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ค่าอำนาจจำแนก และความเที่ยง ของแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)

ตัวแปร	ข้อที่	ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	สรุปผล	อำนาจจำแนก (r)	ความเที่ยง
SEA	1	1.00	สอดคล้อง	.531	.785
	2	1.00	สอดคล้อง	.671	
	3	1.00	สอดคล้อง	.576	
	4	1.00	สอดคล้อง	.752	
SEG	5	.800	สอดคล้อง	.460	.813
	6	1.00	สอดคล้อง	.649	
	7	1.00	สอดคล้อง	.580	
	8	1.00	สอดคล้อง	.441	
MOT	9	1.00	สอดคล้อง	.669	.788
	10	1.00	สอดคล้อง	.745	
	11	1.00	สอดคล้อง	.676	
	12	1.00	สอดคล้อง	.818	
	13	1.00	สอดคล้อง	.722	
END	14	.600	สอดคล้อง	.590	.801
	15	1.00	สอดคล้อง	.727	
	16	1.00	สอดคล้อง	.637	
	17	1.00	สอดคล้อง	.724	
	18	1.00	สอดคล้อง	.609	
SOS	19	1.00	สอดคล้อง	.604	.828
	20	1.00	สอดคล้อง	.636	
	21	.800	สอดคล้อง	.622	
	22	.800	สอดคล้อง	.636	
ความเที่ยง = .803					

ตาราง 26 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ค่าอำนาจจำแนก และความเที่ยง ของแบบวัดความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฟูอุปสรรค (AQ)

ตัวแปร	ข้อที่	ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	สรุปผล	อำนาจจำแนก (r)	ความเที่ยง
CON	1	1.00	สอดคล้อง	.660	.848
	2	1.00	สอดคล้อง	.733	
	3	1.00	สอดคล้อง	.665	
	4	1.00	สอดคล้อง	.571	
ORW	5	.800	สอดคล้อง	.540	.810
	6	1.00	สอดคล้อง	.668	
	7	1.00	สอดคล้อง	.602	
	8	1.00	สอดคล้อง	.593	
	9	1.00	สอดคล้อง	.670	
REA	10	1.00	สอดคล้อง	.547	.834
	11	1.00	สอดคล้อง	.681	
	12	1.00	สอดคล้อง	.687	
	13	1.00	สอดคล้อง	.716	
	14	.600	สอดคล้อง	.722	
END	15	1.00	สอดคล้อง	.698	.852
	16	1.00	สอดคล้อง	.657	
	17	1.00	สอดคล้อง	.781	
	18	1.00	สอดคล้อง	.701	
ความเที่ยง = .836					

ตาราง 27 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ค่าอำนาจจำแนก และความเที่ยง ของแบบวัดอิทธิพลของสื่อ (MED)

ตัวแปร	ข้อที่	ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	สรุปผล	อำนาจจำแนก (r)	ความเที่ยง
MDE	1	1.00	สอดคล้อง	.544	.847
	2	1.00	สอดคล้อง	.659	
	3	1.00	สอดคล้อง	.669	
	4	1.00	สอดคล้อง	.590	
	5	.800	สอดคล้อง	.549	
LFM	6	1.00	สอดคล้อง	.673	.864
	7	1.00	สอดคล้อง	.722	
	8	1.00	สอดคล้อง	.682	
	9	1.00	สอดคล้อง	.622	
RLM	10	1.00	สอดคล้อง	.907	.854
	11	1.00	สอดคล้อง	.890	
	12	1.00	สอดคล้อง	.898	
	13	1.00	สอดคล้อง	.919	
ความเที่ยง = .855					

ตาราง 28 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเที่ยง ของแบบวัดเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของครู (TEV)

ตัวแปร	ข้อที่	ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	สรุปผล	อำนาจจำแนก (r)	ความเที่ยง
TEY	1	1.00	สอดคล้อง	.765	.932
	2	1.00	สอดคล้อง	.850	
	3	1.00	สอดคล้อง	.883	
	4	1.00	สอดคล้อง	.861	
TVS	6	1.00	สอดคล้อง	.837	.955
	7	1.00	สอดคล้อง	.825	
	8	1.00	สอดคล้อง	.867	
	9	1.00	สอดคล้อง	.884	
PUN	11	1.00	สอดคล้อง	.828	.918
	12	1.00	สอดคล้อง	.876	
	13	1.00	สอดคล้อง	.862	
	14	.600	สอดคล้อง	.843	
ความเชื่อมั่น = .935					

ตาราง 29 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ค่าอำนาจจำแนก และความเที่ยง ของแบบวัดเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว (FAV)

ตัวแปร	ข้อที่	ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	สรุปผล	อำนาจจำแนก (r)	ความเที่ยง
PVY	1	1.00	สอดคล้อง	.777	.915
	2	1.00	สอดคล้อง	.775	
	3	1.00	สอดคล้อง	.838	
	4	1.00	สอดคล้อง	.764	
FVM	6	1.00	สอดคล้อง	.900	.962
	7	1.00	สอดคล้อง	.866	
	8	1.00	สอดคล้อง	.895	
	9	1.00	สอดคล้อง	.892	
MVF	11	1.00	สอดคล้อง	.844	.928
	12	1.00	สอดคล้อง	.898	
	13	1.00	สอดคล้อง	.903	
	14	.600	สอดคล้อง	.823	
ความเที่ยง = .935					

ตาราง 30 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ค่าอำนาจจำแนก และความเที่ยง ของแบบวัดเหตุการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของกลุ่มเพื่อน (PEE)

ตัวแปร	ข้อที่	ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	สรุปผล	อำนาจจำแนก (r)	ความเที่ยง
FNB	1	1.00	สอดคล้อง	.824	.921
	2	1.00	สอดคล้อง	.835	
	3	1.00	สอดคล้อง	.797	
	4	1.00	สอดคล้อง	.794	
FAF	6	1.00	สอดคล้อง	.852	.986
	7	1.00	สอดคล้อง	.880	
	8	1.00	สอดคล้อง	.867	
	9	1.00	สอดคล้อง	.818	
FDV	11	1.00	สอดคล้อง	.877	.895
	12	1.00	สอดคล้อง	.920	
	13	1.00	สอดคล้อง	.867	
	14	.600	สอดคล้อง	.799	
ความเที่ยง = .934					

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ตาราง 31 รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจความตรงของเครื่องมือ

ที่	ชื่อ-สกุล	สถานที่ทำงาน	ความเชี่ยวชาญ
1	อาจารย์ ดร.รังสรรค์ โนมยา	ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	(วท.ด.) การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา
2	ผศ.ดร.ประสาท เนื่องเฉลิม	ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน
3	อาจารย์ ดร.นุชนา เหลืองอังกูร	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัย และวัดผลการศึกษา
4	อาจารย์ ดร.อมร มะลาศรี	รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย และวัดผลการศึกษา (ปร.ด. วิจัยและประเมินผลการศึกษา)
5	อาจารย์ ดร.กฤตวรรณ คำสม	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา
6	อาจารย์วิษุฒดา สุวรรณผู	ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา
7	อาจารย์ ดร.ศักดิ์สิทธิ์ ลิทธิรัตน์	อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย และวัดผลการศึกษา (ค.ด. วิจัยการศึกษา)
8	อาจารย์ ดร.สุนันท์ สีพาย	อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย และวัดผลการศึกษา (ปร.ด. วิจัยและประเมินผลการศึกษา)
9	อาจารย์ ดร.เทิดศักดิ์ สุพันธ์	อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย และวัดผลการศึกษา (ปร.ด. วิจัยและประเมินผลการศึกษา)
10	อาจารย์ ดร.สมประสงค์ เสนารัตน์	อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย และวัดผลการศึกษา
11	อาจารย์สุชาติ หอมจันทร์	นิสิตหลักสูตรดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย และวัดผลการศึกษา

ตาราง 31 (ต่อ)

ที่	ชื่อ-สกุล	สถานที่ทำงาน	ความเชี่ยวชาญ
12	อาจารย์วนิดา หอมจันทร์	นิสิตหลักสูตรดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิจัย และประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัย มหาสารคาม	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย และวัดผลการศึกษา
13	อาจารย์ลัดดาวัลย์ ภูสีอ่อน	ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ พิเศษ โรงเรียนสารคามพิทยาคม	(กศ.ม. จิตวิทยาการ แนะแนว) ผู้เชี่ยวชาญ ด้านจิตวิทยา
14	อาจารย์จิตตรา พิกุลทอง	นิสิตหลักสูตรดุขฎฐิบัณฑิต สาขา นวัตกรรมหลักสูตรและการสอน	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย และวัดผลการศึกษา
15	อาจารย์เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์	อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย และวัดผลการศึกษา

ภาคผนวก ง
ตัวอย่างคำสั่งที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตัวอย่างคำสั่งการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงเจตคติต่อพฤติกรรมความรุนแรง
(ATV)

PATH ANALYSIS FOR ATV MODEL

DA NI=30 NO=1000 MA=CM

LA

Y1 Y2 Y3 Y4 Y5 Y6 Y7 Y8 Y9 Y10 Y11 Y12 Y13 Y14 Y15 Y16 Y17 Y18 X1 X2 X3 X4 X5 X6 X7 X8

X9 X10 X11 X12

KM

1.000

0.554 1.000

0.495 0.509 1.000

0.394 0.360 0.428 1.000

0.429 0.322 0.365 0.638 1.000

0.446 0.376 0.412 0.630 0.669 1.000

0.374 0.324 0.440 0.435 0.430 0.487 1.000

0.389 0.355 0.440 0.371 0.410 0.417 0.695 1.000

0.376 0.341 0.421 0.404 0.410 0.464 0.751 0.717 1.000

0.396 0.305 0.527 0.372 0.409 0.420 0.579 0.586 0.542 1.000

0.254 0.259 0.284 0.289 0.310 0.304 0.446 0.444 0.445 0.385 1.000

0.405 0.357 0.556 0.390 0.381 0.436 0.541 0.542 0.513 0.638 0.449 1.000

0.358 0.279 0.337 0.344 0.365 0.365 0.391 0.382 0.397 0.367 0.363 0.473

1.000

0.297 0.269 0.252 0.270 0.319 0.328 0.284 0.338 0.319 0.279 0.276 0.360

0.527 1.000

0.325 0.282 0.316 0.287 0.317 0.330 0.322 0.341 0.322 0.334 0.289 0.389

0.504 0.596 1.000

-0.349 -0.290 -0.427 -0.369 -0.433 -0.408 -0.484 -0.484 -0.460 -0.524 -0.385

-0.536 -0.439 -0.388 -0.419 1.000

-0.356 -0.342 -0.505 -0.379 -0.344 -0.396 -0.469 -0.474 -0.446 -0.553 -0.323

-0.588 -0.414 -0.373 -0.415 0.650 1.000

-0.340 -0.319 -0.536 -0.399 -0.345 -0.390 -0.439 -0.469 -0.446 -0.557 -0.286

-0.555 -0.382 -0.348 -0.360 0.667 0.723 1.000

-0.193 -0.268 -0.268 -0.253 -0.160 -0.228 -0.212 -0.170 -0.177 -0.239 -0.112

-0.277 -0.159 -0.192 -0.195 0.242 0.316 0.324 1.000

-0.246 -0.264 -0.252 -0.221 -0.170 -0.252 -0.245 -0.203 -0.202 -0.226 -0.140

-0.297 -0.147 -0.229 -0.239 0.229 0.322 0.269 0.699 1.000

-0.365 -0.261 -0.353 -0.340 -0.342 -0.373 -0.381 -0.455 -0.398 -0.453 -0.245

-0.413 -0.351 -0.363 -0.369 0.510 0.500 0.477 0.315 0.362 1.000

-0.337	-0.264	-0.379	-0.329	-0.345	-0.363	-0.357	-0.468	-0.376	-0.482	-0.329	
-0.457	-0.351	-0.321	-0.342	0.500	0.533	0.477	0.282	0.335	0.741	1.000	
-0.396	-0.323	-0.346	-0.355	-0.320	-0.397	-0.396	-0.476	-0.384	-0.449	-0.296	
-0.418	-0.342	-0.349	-0.359	0.440	0.475	0.431	0.354	0.419	0.653	0.690	1.000
-0.149	-0.188	-0.148	-0.158	-0.071	-0.134	-0.152	-0.185	-0.133	-0.171	-0.166	
-0.179	-0.095	-0.113	-0.090	0.140	0.201	0.130	0.182	0.237	0.172	0.157	0.235
1.000											
-0.101	-0.167	-0.133	-0.133	-0.100	-0.132	-0.133	-0.158	-0.123	-0.163	-0.219	
-0.212	-0.085	-0.174	-0.104	0.121	0.185	0.157	0.180	0.245	0.140	0.150	0.198
0.570	1.000										
-0.116	-0.162	-0.097	-0.177	-0.072	-0.131	-0.161	-0.147	-0.140	-0.157	-0.214	
-0.200	-0.106	-0.152	-0.120	0.093	0.144	0.116	0.100	0.133	0.090	0.105	0.156
0.482	0.617	1.000									
-0.203	-0.236	-0.126	-0.246	-0.199	-0.216	-0.250	-0.232	-0.240	-0.214	-0.279	
-0.243	-0.154	-0.197	-0.210	0.212	0.198	0.202	0.197	0.198	0.153	0.193	0.242
0.284	0.370	0.406	1.000								
0.082	0.164	0.050	0.143	0.109	0.118	0.150	0.153	0.162	0.126	0.222	0.142
0.106	0.144	0.124	-0.080	-0.068	-0.061	-0.101	-0.165	-0.047	-0.114		
-0.181	-0.283	-0.374	-0.387	-0.578	1.000						
0.080	0.143	0.009	0.134	0.092	0.115	0.179	0.145	0.158	0.133	0.217	0.128
0.122	0.112	0.107	-0.083	-0.078	-0.065	-0.128	-0.183	-0.080	-0.082		
-0.206	-0.288	-0.367	-0.388	-0.529	0.615	1.000					
0.212	0.223	0.126	0.228	0.171	0.208	0.216	0.202	0.202	0.195	0.262	0.220
0.131	0.156	0.187	-0.170	-0.148	-0.138	-0.188	-0.222	-0.166	-0.184		
-0.247	-0.251	-0.301	-0.361	-0.637	0.499	0.470	1.000				
SD											
0.980	0.832	0.983	0.775	0.877	0.866	0.799	0.908	0.814	0.921	0.787	0.870
0.811	0.883	0.927	1.033	0.981	0.942	0.885	0.823	0.990	1.008	0.934	
0.673	0.678	0.662	0.661	0.621	0.587	0.659					

SE

16 17 18/

MO NX=3 NK=1 LX=FU,FI PH=DI,FR TD=FU,FI FR LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) FR TD(1,1) TD(2,2)
TD(3,3)

LK

ATV

PATH DIAGRAM

OU SE TV EF SS SC MI RS FS ND=3 AD=OFF

ตัวอย่างคำสั่งการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ด้วยโปรแกรมริสเรล

PATH ANALYSIS FOR ATV MODEL

DA NI=30 NO=1000 MA=CM

LA

Y1 Y2 Y3 Y4 Y5 Y6 Y7 Y8 Y9 Y10 Y11 Y12 Y13 Y14 Y15 Y16 Y17 Y18 X1 X2 X3 X4 X5 X6
X7 X8 X9 X10 X11 X12

KM

1.000

0.554 1.000

0.495 0.509 1.000

0.394 0.360 0.428 1.000

0.429 0.322 0.365 0.638 1.000

0.446 0.376 0.412 0.630 0.669 1.000

0.374 0.324 0.440 0.435 0.430 0.487 1.000

0.389 0.355 0.440 0.371 0.410 0.417 0.695 1.000

0.376 0.341 0.421 0.404 0.410 0.464 0.751 0.717 1.000

0.396 0.305 0.527 0.372 0.409 0.420 0.579 0.586 0.542 1.000

0.254 0.259 0.284 0.289 0.310 0.304 0.446 0.444 0.445 0.385 1.000

0.405 0.357 0.556 0.390 0.381 0.436 0.541 0.542 0.513 0.638 0.449 1.000

0.358 0.279 0.337 0.344 0.365 0.365 0.391 0.382 0.397 0.367 0.363 0.473
1.000

0.297 0.269 0.252 0.270 0.319 0.328 0.284 0.338 0.319 0.279 0.276 0.360
0.527 1.000

0.325 0.282 0.316 0.287 0.317 0.330 0.322 0.341 0.322 0.334 0.289 0.389
0.504 0.596 1.000

-0.349 -0.290 -0.427 -0.369 -0.433 -0.408 -0.484 -0.484 -0.460 -0.524 -0.385

-0.536 -0.439 -0.388 -0.419 1.000

-0.356 -0.342 -0.505 -0.379 -0.344 -0.396 -0.469 -0.474 -0.446 -0.553 -0.323

-0.588 -0.414 -0.373 -0.415 0.650 1.000

-0.340 -0.319 -0.536 -0.399 -0.345 -0.390 -0.439 -0.469 -0.446 -0.557 -0.286

-0.555 -0.382 -0.348 -0.360 0.667 0.723 1.000

-0.193 -0.268 -0.268 -0.253 -0.160 -0.228 -0.212 -0.170 -0.177 -0.239 -0.112

-0.277 -0.159 -0.192 -0.195 0.242 0.316 0.324 1.000

-0.246 -0.264 -0.252 -0.221 -0.170 -0.252 -0.245 -0.203 -0.202 -0.226 -0.140

-0.297 -0.147 -0.229 -0.239 0.229 0.322 0.269 0.699 1.000

-0.365 -0.261 -0.353 -0.340 -0.342 -0.373 -0.381 -0.455 -0.398 -0.453 -0.245
 -0.413 -0.351 -0.363 -0.369 0.510 0.500 0.477 0.315 0.362 1.000
 -0.337 -0.264 -0.379 -0.329 -0.345 -0.363 -0.357 -0.468 -0.376 -0.482 -0.329
 -0.457 -0.351 -0.321 -0.342 0.500 0.533 0.477 0.282 0.335 0.741 1.000
 -0.396 -0.323 -0.346 -0.355 -0.320 -0.397 -0.396 -0.476 -0.384 -0.449 -0.296
 -0.418 -0.342 -0.349 -0.359 0.440 0.475 0.431 0.354 0.419 0.653 0.690 1.000
 -0.149 -0.188 -0.148 -0.158 -0.071 -0.134 -0.152 -0.185 -0.133 -0.171 -0.166
 -0.179 -0.095 -0.113 -0.090 0.140 0.201 0.130 0.182 0.237 0.172 0.157 0.235
 1.000
 -0.101 -0.167 -0.133 -0.133 -0.100 -0.132 -0.133 -0.158 -0.123 -0.163 -0.219
 -0.212 -0.085 -0.174 -0.104 0.121 0.185 0.157 0.180 0.245 0.140 0.150 0.198
 0.570 1.000
 -0.116 -0.162 -0.097 -0.177 -0.072 -0.131 -0.161 -0.147 -0.140 -0.157 -0.214
 -0.200 -0.106 -0.152 -0.120 0.093 0.144 0.116 0.100 0.133 0.090 0.105 0.156
 0.482 0.617 1.000
 -0.203 -0.236 -0.126 -0.246 -0.199 -0.216 -0.250 -0.232 -0.240 -0.214 -0.279
 -0.243 -0.154 -0.197 -0.210 0.212 0.198 0.202 0.197 0.198 0.153 0.193 0.242
 0.284 0.370 0.406 1.000
 0.082 0.164 0.050 0.143 0.109 0.118 0.150 0.153 0.162 0.126 0.222 0.142
 0.106 0.144 0.124 -0.080 -0.068 -0.061 -0.101 -0.165 -0.047 -0.114
 -0.181 -0.283 -0.374 -0.387 -0.578 1.000
 0.080 0.143 0.009 0.134 0.092 0.115 0.179 0.145 0.158 0.133 0.217 0.128
 0.122 0.112 0.107 -0.083 -0.078 -0.065 -0.128 -0.183 -0.080 -0.082
 -0.206 -0.288 -0.367 -0.388 -0.529 0.615 1.000
 0.212 0.223 0.126 0.228 0.171 0.208 0.216 0.202 0.202 0.195 0.262 0.220
 0.131 0.156 0.187 -0.170 -0.148 -0.138 -0.188 -0.222 -0.166 -0.184
 -0.247 -0.251 -0.301 -0.361 -0.637 0.499 0.470 1.000
 SD
 0.980 0.832 0.983 0.775 0.877 0.866 0.799 0.908 0.814 0.921 0.787 0.870
 0.811 0.883 0.927 1.033 0.981 0.942 0.885 0.823 0.990 1.008 0.934
 0.673 0.678 0.662 0.661 0.621 0.587 0.659

MO NY=18 NX=12 NE=5 NK=4 LX=FU,FI LY=FU,FI BE=SD,FI GA=FU,FI PH=SY,FR PS=DI,FR
 TD=FU,FI TE=FU,FI

FR LX(2,1) LX(3,1) LX(5,2) LX(6,2) LX(8,3) LX(9,3) LX(11,4) LX(12,4)

FR LY(2,1) LY(3,1) LY(4,1) LY(6,2) LY(7,2) LY(8,2) LY(9,2) LY(11,3) LY(12,3)

FR LY(14,4) LY(15,4) LY(17,5) LY(18,5)

ST 1 LX(1,1) LX(4,2) LX(7,3) LX(10,4) LY(1,1) LY(5,2) LY(10,3) LY(13,4) LY(16,5)

FR GA(1,1) GA(4,1) GA(5,1)GA(2,2) GA(3,2) GA(5,2)

FR GA(1,3) GA(5,3) GA(3,4) GA(5,4)

FR BE(2,1) BE(3,1) BE(4,1) BE(5,1) BE(3,2) BE(5,2) BE(4,3) BE(5,3) BE(5,4)

FR TD(1,1) TD(2,2) TD(3,3) TD(4,4) TD(5,5) TD(6,6) TD(7,7) TD(8,8) TD(9,9) TD(10,10)

TD(11,11) TD(12,12)

FR TE(1,1) TE(2,2) TE(3,3) TE(4,4) TE(5,5) TE(6,6) TE(7,7) TE(8,8) TE(9,9) TE(10,10) TE(11,11)

FR TE(12,12) TE(13,13) TE(14,14) TE(15,15) TE(16,16) TE(17,17) TE(18,18)

FR TE(6,5)

FR TE(5,4)

FR TE(6,4)

FR TE(2,1)

FR TE(9,7)

FR TE(3,2)

FR TE(5,1)

FR TE(8,6)

FR TE(10,2)

FR TE(12,3)

FR TE(16,5)

FR TE(18,3)

FR TE(9,8)

FR TE(18,11)

FR TE(11,10)

FR TH(1,1)

FR TH(1,2)

FR TH(5,1)

FR TH(4,7)

FR TH(2,13)

FR TH(1,18)

FR TH(3,16)

FR TH(2,2)

FR TH(2,4)

FR TH(2,6)

FR TH(4,5)

FR TH(5,2)

FR TH(5,3)

FR TH(6,2)

FR TH(6,5)

FR TH(8,4)
 FR TH(8,5)
 FR TH(10,1)
 FR TH(12,1)
 FR TD(5,1)
 FR TD(6,2)
 FR TD(6,3)
 FR TD(9,6)
 FR TD(12,6)
 FR TD(12,3)
 FR TD(5,2)
 FR TD(6,1)
 FR TD(11,1)
 FR TD(11,3)
 FR TD(11,4)
 FR TD(11,6)
 VA=0.082 TE(3,1)
 VA=0.070 TE(6,1)
 VA=-0.026 TE(7,2)
 VA=0.019 TE(7,4)
 VA=0.068 TE(10,3)
 VA=0.022 TE(18,4)
 VA=-0.028 TE(14,7)
 VA=-0.033 TE(14,10)
 VA=-0.034 TE(15,13)
 VA=0.085 TE(15,14)
 VA=-0.060 TE(17,11)
 VA=0.029 TH(5,6)
 VA=-0.019 TH(7,4)
 VA=0.003 TH(7,3)
 VA=0.016 TH(7,5)
 VA=-0.028 TH(9,3)
 VA=0.009 TH(9,4)
 VA=-0.035 TH(11,3)
 VA=-0.009 TH(1,8)
 VA=0.017 TH(2,7)
 VA=0.034 TH(3,8)

$VA = -0.021 \text{ TH}(4,9)$
 $VA = -0.017 \text{ TH}(5,7)$
 $VA = -0.026 \text{ TH}(5,12)$
 $VA = 0.007 \text{ TE}(4,1)$
 $VA = 0.011 \text{ TE}(4,2)$
 $VA = 0.029 \text{ TE}(5,2)$
 $VA = 0.043 \text{ TE}(6,2)$
 $VA = -0.033 \text{ TE}(7,1)$
 $VA = -0.013 \text{ TE}(9,1)$
 $VA = -0.025 \text{ TE}(8,4)$
 $VA = -0.063 \text{ TE}(8,5)$
 $VA = 0.021 \text{ TE}(9,4)$
 $VA = -0.017 \text{ TE}(10,4)$
 $VA = -0.003 \text{ TE}(10,5)$
 $VA = -0.024 \text{ TE}(8,1)$
 $VA = 0.017 \text{ TE}(6,3)$
 $VA = -0.021 \text{ TE}(7,5)$
 $VA = -0.083 \text{ TE}(8,6)$
 $VA = -0.031 \text{ TE}(10,6)$
 $VA = -0.035 \text{ TE}(11,1)$
 $VA = -0.003 \text{ TE}(11,2)$
 $VA = -0.028 \text{ TE}(11,3)$
 $VA = 0.009 \text{ TE}(11,5)$
 $VA = -0.018 \text{ TE}(11,6)$
 $VA = -0.021 \text{ TE}(7,6)$
 $VA = -0.025 \text{ TE}(9,5)$
 $VA = 0.025 \text{ TE}(13,1)$
 $VA = -0.042 \text{ TE}(14,3)$
 $VA = -0.021 \text{ TE}(14,4)$
 $VA = -0.022 \text{ TE}(17,1)$
 $VA = 0.016 \text{ TE}(8,7)$
 $VA = 0.023 \text{ TE}(16,7)$
 $VA = -0.016 \text{ TE}(18,7)$
 $VA = -0.014 \text{ TE}(13,8)$
 $VA = -0.018 \text{ TE}(17,8)$
 $VA = 0.019 \text{ TE}(11,9)$
 $VA = 0.014 \text{ TE}(13,9)$

$VA=0.007 \text{ TE}(18,9)$
 $VA=-0.008 \text{ TH}(9,1)$
 $VA=-0.020 \text{ TH}(11,1)$
 $VA=0.027 \text{ TH}(12,2)$
 $VA=-0.026 \text{ TH}(1,3)$
 $VA=0.019 \text{ TH}(8,3)$
 $VA=-0.024 \text{ TH}(10,3)$
 $VA=-0.014 \text{ TH}(4,4)$
 $VA=-0.031 \text{ TH}(5,4)$
 $VA=0.025 \text{ TH}(12,4)$
 $VA=0.023 \text{ TH}(1,5)$
 $VA=-0.008 \text{ TH}(9,5)$
 $VA=-0.006 \text{ TH}(10,6)$
 $VA=0.012 \text{ TH}(12,6)$
 $VA=0.023 \text{ TH}(7,7)$
 $VA=-0.007 \text{ TH}(10,7)$
 $VA=0.009 \text{ TH}(11,7)$
 $VA=-0.057 \text{ TH}(5,8)$
 $VA=-0.026 \text{ TH}(6,8)$
 $VA=-0.007 \text{ TH}(5,9)$
 $VA=0.019 \text{ TH}(7,9)$
 $VA=0.002 \text{ TH}(10,9)$
 $VA=0.030 \text{ TH}(2,10)$
 $VA=0.007 \text{ TH}(3,10)$
 $VA=-0.017 \text{ TH}(4,10)$
 $VA=0.024 \text{ TH}(1,11)$
 $VA=0.068 \text{ TH}(3,11)$
 $VA=-0.017 \text{ TH}(4,11)$
 $VA=0.029 \text{ TH}(5,11)$
 $VA=-0.002 \text{ TH}(6,11)$
 $VA=-0.024 \text{ TH}(2,12)$
 $VA=0.007 \text{ TH}(6,13)$
 $VA=0.014 \text{ TH}(7,13)$
 $VA=0.004 \text{ TH}(9,13)$
 $VA=0.011 \text{ TH}(11,13)$
 $VA=-0.008 \text{ TH}(3,14)$
 $VA=-0.033 \text{ TH}(5,14)$

VA=-0.026 TH(7,14)
VA=-0.017 TH(8,14)
VA=-0.010 TH(11,14)
VA=-0.008 TH(12,14)
VA=-0.023 TH(9,15)
VA=0.020 TH(12,15)
FR TH(5,16)
FR TH(7,16)
FR TH(8,16)
FR TH(9,16)
FR TH(12,16)
FR TH(4,17)
FR TH(6,17)
FR TH(6,18)
FR TD(2,1)
FR TD(3,1)
FR TD(4,2)
FR TD(4,3)
FR TD(5,3)
FR TD(6,4)
FR TD(9,7)
FR TD(9,8)
FR TD(11,10)
FR TD(12,9)
FR TH(9,2)
FR TH(3,3)
FR TH(4,3)
FR TH(9,3)
FR TH(5,6)
FR TE(17,1)
FR TE(17,3)
FR TE(16,17)
FR TE(18,16)
FR TE(17,8)
FR TE(13,12)
FR TE(17,11)
FR TE(16,7)

FR TE(18,7)
FR TD(7,6)
FR TD(8,6)
FR TD(10,6)
FR TH(2,7)
FR TH(3,7)
FR TE(18,1)
FR TE(16,4)
FR TE(7,5)
FR TE(12,5)
FR TE(18,5)
FR TE(16,10)
FR TE(18,10)
FR TE(17,12)
FR TE(18,15)
FR TH(6,4)
FR TH(9,4)
FR TH(1,8)
FR TH(1,12)
FR TH(3,8)
FR TH(3,12)
FR TH(5,12)
FR TH(1,13)
FR TD(10,3)
FR TH(6,1)
FR TH(7,1)
FR TH(3,2)
FR TH(7,4)
FR TH(2,8)
FR TH(5,7)
FR TH(4,8)
FR TH(4,9)
FR TH(3,13)
FR TH(5,15)
FR TD(9,1)
FR TD(12,7)

VA=-.022 TH(5,18)
 !FR TH(4,16)
 !FR TE(18,4)
 VA=.037 TE(16,1)
 VA=-.027 TH(2,16)
 !FR TH(2,18)
 VA=-.024 TD(6,5)
 VA=-.026 TH(6,16)
 !FR TH(1,17)
 !FR TH(2,18)
 VA=.011 TH(7,17)
 FR TH(2,11)
 FR TH(5,17)
 !FR TD(3,2)
 FR TH(2,5)
 FR TH(3,4)
 FR TH(6,3)
 FR TH(4,1)
 FR TH(1,6)
 FR TH(2,18)
 LE
 AQ EQ SEE SEC ATV
 LK
 TEV FAV PEE MED
 PATH DIAGRAM
 OU SE TV EF SS SC MI RS FS ND=3 AD=OFF

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายเอกสิทธิ์ ประครองศรี
วันเกิด	วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2529
สถานที่เกิด	อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 61/4 หมู่ 2 ตำบลโนนแดง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ 36170
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู อันดับ คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบางอำพันธ์พิทยาคม อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ 36160
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2541	ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านม่วงกุล จังหวัดกาฬสินธุ์
พ.ศ. 2544	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาคูพัฒนา “กรป.กลางอุบลรัตน์” จังหวัดกาฬสินธุ์
พ.ศ. 2547	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านนาคูพัฒนา “กรป.กลางอุบลรัตน์” จังหวัดกาฬสินธุ์
พ.ศ. 2552	ปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) วิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป (เกียรตินิยมอันดับ 1) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2556	ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

